

ภาพการแสดงของกลุ่มชาติพันธุ์ วันที่ 28 พฤศจิกายน 2551
กลุ่มกะชอง อ.บ่อไร่ จ.ตราด “วิถีชีวิตชาวกะชอง”

ภาพการแสดงของกลุ่มชาติพันธุ์ วันที่ 28 พฤศจิกายน 2551
กลุ่มก๋อง อ.ด่านช้าง จ.สุพรรณบุรี “รำแคนวิถีชาวก๋อง”

ภาพการแสดงของกลุ่มชาติพันธุ์ วันที่ 28 พฤศจิกายน 2551
กลุ่มอิมปี อ.เมือง จ.แพร่ “ขับขานตำนานอิมปี”

ภาพการแสดงของกลุ่มชาติพันธุ์ วันที่ 28 พฤศจิกายน 2551
กลุ่มโซ่ (ทะวืง) อ.ส่องดาว จ.สกลนคร “เพลง ดนตรี โซ่ (ทะวืง)”

ภาพการแสดงของกลุ่มชาติพันธุ์ วันที่ 28 พฤศจิกายน 2551
กลุ่มโซ่ (ทะวืง) อ.สองดาว จ.สกลนคร “เพลง ดนตรี โซ่ (ทะวืง)”

ภาพการแสดงของกลุ่มชาติพันธุ์ วันที่ 29 พฤศจิกายน 2551
กลุ่มเขมรถิ่นไทย อ.ปราสาท จ.สุรินทร์ “กันตรึม, เรือมมะม้อจ”

ภาพการแสดงของกลุ่มชาติพันธุ์ วันที่ 29 พฤศจิกายน 2551
กลุ่มม้ง อ.ร้องกวาง จ.แพร่ “รวมวัฒนธรรมม้ง”

ภาพการแสดงของกลุ่มชาติพันธุ์ วันที่ 29 พฤศจิกายน 2551
กลุ่มของ อ.เขาคิชฌกูฏ จ.จันทบุรี “หงส์อ่อน”

ภาพการแสดงของกลุ่มชาติพันธุ์ วันที่ 29 พฤศจิกายน 2551
กลุ่มมอญ อ.บ้านโป่ง จ.ราชบุรี “เล่นผีกระดังง์”

ภาพการแสดงของกลุ่มชาติพันธุ์ วันที่ 29 พฤศจิกายน 2551
กลุ่มมลายูถิ่นปาดานีในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้
“ปากาแย : เอกลักษณ์แพรรณมลายูไทยมุสลิม”

ภาพการแสดงของกลุ่มชาติพันธุ์ วันที่ 29 พฤศจิกายน 2551
กลุ่มมลายูถิ่นปาดานีในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้
“ปากาแย : เอกลักษณ์แพรรณมลายูไทยมุสลิม”

ภาพการแสดงของกลุ่มชาติพันธุ์ วันที่ 29 พฤศจิกายน 2551
กลุ่มมลายูถิ่นปาตานีในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้
“ปากาแย : เอกลักษณ์แพรรณมลายูไทยมุสลิม”

ภาคผนวก ช
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการประชุม

โครงการจัดประชุมวิชาการโดยชุมชนมีส่วนร่วม "มหกรรมฟื้นฟูภาษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น" วันที่ 28 - 29 ตุลาคม 2551

ปี 2008 หรือ ปี 2551 เป็นปีแห่งการเฉลิมฉลองปีภาษาสากล (International Year of Languages) ประกาศโดยองค์การสหประชาชาติ เพื่อการธำรงรักษาความหลากหลายทางภาษา และวัฒนธรรมของโลกซึ่งกำลังอยู่ในภาวะวิกฤต อันเป็นนิมิตหมายสำคัญของชาวโลกที่จะช่วยกันธำรงรักษาความหลากหลายทางภาษาและวัฒนธรรมของโลกให้ยั่งยืนสืบไป และเป็นการนำเอามรดกทางภูมิปัญญาของมนุษยชาติ อันได้แก่ภาษาที่มีอยู่มากกว่า 6,000 ภาษาทั่วโลก เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาและแก้ปัญหาของมนุษยชาติในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาในการจัดการศึกษา การพัฒนาอย่างยั่งยืน การแก้ไขความขัดแย้งระหว่างวัฒนธรรม และปัญหาอื่นๆ ซึ่งล้วนแล้วแต่ต้องบูรณาการความรู้ ความเข้าใจและการให้ความสำคัญกับภาษาเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของทางออกด้วยทั้งสิ้น

ประเทศไทยมีความหลากหลายทางภาษาและวัฒนธรรมเป็นอย่างมาก มีภาษาจำนวนถึงกว่า 70 กลุ่มภาษา โดยแต่ละภาษามีความสัมพันธ์เชิงเชื้อสายจัดอยู่ใน 5 ตระกูลภาษาและมีหน้าที่ทางสังคมในระดับต่าง ๆ กัน ในปัจจุบันกำลังเกิดปัญหาภาวะวิกฤตทางภาษาในระดับโลก โดยภาษาท้องถิ่นชาติพันธุ์ต่าง ๆ อยู่ในภาวะถดถอย ทำให้ชุมชนอ่อนแอและเกิดการสูญเสียความมั่นคงในชีวิต (สุวิไลและคณะ 2547)

ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษาและวัฒนธรรมในภาวะวิกฤต ในสังกัดของสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล มีภารกิจในการดำเนินงานศึกษาวิจัยด้านภาษาและวัฒนธรรมในภาวะวิกฤต ซึ่งรวมถึงการให้คำปรึกษาและการสนับสนุนด้านวิชาการแก่ชุมชนเจ้าของภาษาที่มีการถดถอยของการใช้ภาษา จนเกิดวิกฤตด้านอัตลักษณ์วัฒนธรรมและภาษาอยู่ในภาวะเสี่ยงต่อการสูญหายไป ในชุมชนที่ต้องการหรือมีความพยายามที่จะฟื้นฟูการใช้ภาษาและธำรงรักษาวัฒนธรรมให้เกิดการสืบทอดสู่คนรุ่นถัดไป ทางศูนย์ฯ ได้เข้าไปให้คำปรึกษาและสนับสนุนการดำเนินงานฟื้นฟูภาษาแก่ชุมชนเหล่านั้น ในบริบทของการวิจัยเพื่อท้องถิ่น โดยร่วมมือกับกองทุนสนับสนุนการวิจัย(สกว.) ฝายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น กล่าวคือ การดำเนินงานวิจัยที่มีฐานอยู่ที่ชุมชน ทั้งในด้านการตั้งโจทย์วิจัย การพัฒนาโครงการ การเป็นเจ้าของโครงการวิจัย บริหารจัดการด้วยตนเองและการดำเนินงานวิจัยในลักษณะของการปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมโดยชุมชน การดำเนินงานในลักษณะนี้มีความต่างจากการวิจัยเชิงวิชาการ ต่างจากการพัฒนาท้องถิ่นโดยทั่วไป และต่างจากการแก้ไขปัญหาของชุมชนในภาวะปกติ(ที่ไม่ใช่บริบทของการวิจัยและพัฒนา)

การฟื้นฟูภาษาและวัฒนธรรมในภาวะวิกฤตในบริบทของงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นที่ได้ดำเนินงานอยู่มีลักษณะผสมผสานของทั้งสามส่วน ได้แก่ การวิจัยเชิงวิชาการ การพัฒนา และการแก้ปัญหาโดยชุมชนท้องถิ่นเป็นผู้ลงมือปฏิบัติการเอง ดังเหตุผล 3 ประการต่อไปนี้

(1) ในแง่การวิจัยเชิงวิชาการ การฟื้นฟูภาษาและวัฒนธรรมในภาวะวิกฤตในบริบทของงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น เป็นงานวิจัยประยุกต์อาศัยพื้นฐานจากนักวิชาการในมหาวิทยาลัย ที่นำความรู้จากแหล่งความรู้ต่าง ๆ ในระดับสากล มาแปลงเป็นแนวทางปฏิบัติการแก้ปัญหาวิกฤตทางภาษา พร้อมกันนั้นก็พยายามแสวงหาคำตอบจากการปฏิบัติจริงว่า การธำรงรักษาความหลากหลายทางภาษาและภูมิปัญญาของประเทศควรจะต้องดำเนินไปในลักษณะใดจึงจะเกิดผลสำเร็จ

(2) ในแง่การพัฒนา การฟื้นฟูภาษาและวัฒนธรรมในภาวะวิกฤตในบริบทของงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นมีหลักการและแนวทางทั่วไปสำหรับปฏิบัติการที่แน่นอนระดับหนึ่ง โดยเปิดโอกาสให้ชุมชนปรับเปลี่ยนแนวปฏิบัติได้บางส่วน

(3) ในแง่การแก้ไขปัญหาของชุมชนเอง การฟื้นฟูภาษาและวัฒนธรรมในภาวะวิกฤตในบริบทของงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นมีสมาชิกของชุมชนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติการ และควบคุมแผนปฏิบัติการทักษะและบทเรียนที่ได้จากปฏิบัติการนั้นมีความชัดเจนเบ็ดเสร็จในตัวเองโดยไม่ต้องอาศัยคำอธิบายทางวิชาการมายกระดับให้เกิดความเข้าใจแก่ผู้ปฏิบัติแต่อย่างใด ทักษะและบทเรียนเหล่านี้เป็นสิ่งที่ผู้เข้าร่วมปฏิบัติการสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในบริบทของการแก้ไขปัญหาอื่นๆ อีกด้วย

จากข้อสังเกตข้างต้นทำให้ทางศูนย์ฯ เล็งเห็นว่าควรที่จะได้ดำเนินการจัดประชุมเพื่อให้ผู้ที่เป็นภาคีและเครือข่ายที่เกี่ยวข้องกับการฟื้นฟูภาษาในบริบทของงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นได้เข้าร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเวทีการประชุมที่จัดขึ้นในลักษณะ "มหกรรม" ที่ผู้เข้าร่วมประชุมส่วนใหญ่เป็นผู้นำเสนอความรู้จากมุมมองของตนมากกว่าจะเป็นการรับความรู้แต่ฝ่ายเดียว และยังเป็นการร่วมในการเฉลิมฉลองปีภาษาสากลประกาศโดยองค์การสหประชาชาติ

กรอบความคิด

การดำเนินงานฟื้นฟูการใช้ภาษาท้องถิ่นให้เข้มแข็ง โดยเฉพาะภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ นอกจากจะเป็นการสร้างเชื่อมั่นและภาคภูมิใจให้กับชุมชนเจ้าของภาษาแล้ว ยังเป็นพื้นฐานของการพัฒนาที่ตั้งต้นจากภูมิปัญญาท้องถิ่นและสำนึกรักท้องถิ่น ทำให้คนต่างรุ่นในชุมชนชาติพันธุ์สามารถถ่ายทอดและรับสืบทอดภูมิปัญญาและสำนึกของความเป็นชุมชนได้โดยไม่มีการสะดุด

การบูรณาการภาษาและวัฒนธรรมเข้าในกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นยังต้องอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนในพื้นที่ที่จะก่อให้เกิดความสำเร็จ ในปัจจุบันศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูฯ พบว่า ประเด็นการศึกษากับชุมชน และการศึกษาภาษา-ประวัติศาสตร์-วัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นประเด็นที่ก่อให้เกิดการดำเนินงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานและชุมชนได้เป็นอย่างดี ฉะนั้นหน่วยงานประเภทสถานศึกษา สวัสดิการสังคม และด้านวัฒนธรรม จึงถือเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ (Strategic Partnership) ของชุมชนภาษาชาติพันธุ์ที่เปิดโอกาสให้มีการ

ขยายผลการฟื้นฟูภาษาได้ในระดับพื้นที่

การพัฒนาองค์ความรู้ด้านการพัฒนาและฟื้นฟูภาษาในบริบทของการวิจัยเพื่อท้องถิ่น (Community-based Research) เป็นความจำเป็นร่วมกันของนักวิชาการและผู้ทำหน้าที่สนับสนุนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น นอกจากจะต้องสกัดองค์ความรู้เชิงวิชาการออกมาให้อยู่ในรูปแบบที่สามารถประยุกต์ใช้ได้ในระดับท้องถิ่นแล้ว รูปแบบและวิธีการของการหนุนคนชุมชนให้ลงมือหาความรู้ผ่านปฏิบัติการในระดับชุมชน (Community-based Research Facilitation) โดยเฉพาะในประเด็นภาษาและวัฒนธรรมในภาวะวิกฤต ก็ถือเป็นองค์ความรู้ที่ต้องสังเคราะห์ขึ้นด้วยความร่วมมือของนักวิชาการในสถาบันการศึกษาและคนหนุนวิจัย

วัตถุประสงค์

1. จัดการประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์จากการดำเนินงานฟื้นฟูภาษาในแง่มุมต่าง ๆ ทั้งฝ่ายชุมชนเจ้าของภาษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นักวิชาการ และผู้ทำหน้าที่สนับสนุนการวิจัยด้านการพัฒนาท้องถิ่น
2. จัดนิทรรศการและการแสดงโดยผู้เข้าร่วมประชุมด้วยตนเอง เพื่อสร้างการเรียนรู้เกี่ยวกับความหลากหลายทางด้านภาษาและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย
3. เชิญผู้เชี่ยวชาญในแขนงความรู้ที่เกี่ยวข้องกับภาษาศาสตร์และการพัฒนามาให้ความรู้แก่ผู้เข้าร่วมประชุม เพื่อให้ผู้เข้าร่วมประชุมเห็นแนวทางในการบูรณาการความรู้ด้านวิชาการและการพัฒนาท้องถิ่นสู่การแก้ปัญหาภาษาและวัฒนธรรมในภาวะวิกฤต
4. เฉลิมฉลองปีภาษาสากลแห่งสหประชาชาติ (International Year of Languages)

สิ่งที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผู้เข้าร่วมประชุมได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์จากการดำเนินงานฟื้นฟูภาษาในแง่มุมต่าง ๆ ทั้งฝ่ายชุมชนเจ้าของภาษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นักวิชาการ และผู้ทำหน้าที่สนับสนุนการวิจัยด้านการพัฒนาท้องถิ่น
2. ผู้เข้าร่วมประชุมได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับความหลากหลายทางด้านภาษาและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย
3. ผู้เข้าร่วมประชุมได้รับความรู้จากการอภิปรายของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการบูรณาการความรู้ด้านวิชาการและการพัฒนาท้องถิ่นสู่การแก้ปัญหาภาษาและวัฒนธรรมในภาวะวิกฤต
4. นักศึกษาได้รับความรู้ตรงจากชุมชนผู้ทำงานด้านวิชาการและหนุนการวิจัยแก่ชุมชน

ผู้รับผิดชอบ

คณะกรรมการกลุ่มวิจัยภาษาและวัฒนธรรมในภาวะวิกฤต และกรรมการศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษาและวัฒนธรรมในภาวะวิกฤต สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล

วัน-เวลา

วันอังคารที่ 28 และวันพุธที่ 29 ตุลาคม 2551 ระหว่างเวลา 08.30 - 16.30 น.

สถานที่

อาคารภาษาและวัฒนธรรมสยามบรมราชกุมารี สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม

ผู้เข้าร่วมการประชุม จำนวน 300 คน**งบประมาณ**

จากมหาวิทยาลัยมหิดล สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย และกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

กำหนดการ

วันอังคารที่ 28 ตุลาคม 2551

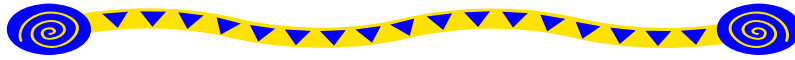
08.00-08.30 น.	ลงทะเบียน ชมวิดีโอทัศน์แนะนำศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษาและวัฒนธรรมในภาวะวิกฤต
08.30-08.40 น.	กล่าวรายงานโดย รองศาสตราจารย์โสภณา ศรีจำปา ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท
08.40-09.00 น.	กล่าวเปิดงานโดย รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหิดล
09.00-09.20 น.	ปาฐกถาพิเศษ “การฟื้นฟูภาษา การวิจัยเพื่อท้องถิ่น และการพัฒนาประเทศบนฐานการวิจัย” โดย ศ.ดร.ปิยะวัติ บุญ-หลง ผู้อำนวยการสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
09.20-10.30 น.	การอภิปราย “การพัฒนาและฟื้นฟูภาษาในบริบทงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น” ผู้ร่วมอภิปราย • ศ.ดร.สุวิไล เปรมศรีรัตน์ ประธานศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษาและวัฒนธรรมในภาวะวิกฤต มหาวิทยาลัยมหิดล • ร.ดร.อวรณ์ โอภาสพัฒนกิจ ผู้ประสานงาน สกว. ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น • นายศตวรรษ สกิตเพียรศิริ ผู้อำนวยการสำนักกิจการชาติพันธุ์ ดำเนินการอภิปรายโดย ดร.สินธุ์ สโรบล
10.30-12.00 น.	การอภิปราย “ภาษาและการศึกษากับชุมชนเพื่อพัฒนาท้องถิ่น” ผู้ร่วมอภิปราย • นายมณฑิร พัฒเสมา กลุ่มชาติพันธุ์ของ จ.จันทบุรี • นายสุรพงษ์ ไชยพงษ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดคลองพลู จ.จันทบุรี • นายอภิสิทธิ์ แลฮะ ผู้อำนวยการโรงเรียนไทยรัฐวิทยา 10 • ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปิยะ กิจถาวร คณบดีคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ดำเนินการอภิปรายโดย ดร.อิสระ ชูศรี
12.00-13.00 น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน
13.00 น.	เริ่มการนำเสนอกรณีศึกษา 6 กรณี

13.00-13.30 น.	กรณีศึกษากลุ่มละเวอะ จ.แม่ฮ่องสอน “เหลียวหลังแลหน้าภาษาละเวอะ บ้านป่าแป๋
13.30-14.00 น.	กรณีศึกษากลุ่มมอญ จ.ราชบุรี “ร่วมสร้างสรรค์ภูมิปัญญา พัฒนาเยาวชนมอญ”
14.00-14.30 น.	กรณีศึกษากลุ่มญัฮกุร จ.ชัยภูมิ “การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กพิเศษผ่านภาษาแม่(ญัฮกุร)”
14.30-15.00 น.	กรณีศึกษากลุ่มม้ง จ.แพร่ “สืบทอดเรื่องราวความเป็นม้ง (ด้วยตัวอักษรไทย)”
15.00-15.30 น.	กรณีศึกษากลุ่มเขมรถิ่นไทย จ.สุรินทร์ “สัมผัสรักสู่งานวิจัยภาษาเขมรถิ่นไทยบ้านโพธิ์ทอง”
15.30-16.00 น.	กรณีศึกษากลุ่มมลายูปาตานีสามจังหวัดชายแดนใต้ “การพัฒนาภาษาในจังหวัดชายแดนใต้”
16.00-17.30 น.	กิจกรรมระดมความคิดเห็นรายกลุ่ม ● ชุมชนเจ้าของภาษา (ห้องอเนกประสงค์) ● หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (ห้องสนทนาการ) ● คนหนุ่มวิจัยเพื่อท้องถิ่น (ห้องสำนักงานวิจัยเดิม) ● นักวิชาการ (ห้องณัฐ ภูมิประวัตติ)
18.00-19.00 น.	รับประทานอาหารเย็นร่วมกัน
18.00-19.00 น.	การแสดงของกลุ่มชาติพันธุ์ ● กลุ่มญัฮกุร อ.เทพสถิต จ.ชัยภูมิ “ปะเรเร่” ● กลุ่มโซ่ (ทะวืง) อ.สองดาว จ.สกลนคร “เพลง ดนตรี โซ่ (ทะวืง)” ● กลุ่มก่อง อ.ด่านช้าง จ.สุพรรณบุรี “สายตระกูลก่อง” ● กลุ่มกะซอง อ.บ่อไร่ จ.ตราด “วิถีชีวิตชาวกะซอง” ● กลุ่มมลายูรี อ.ร้องกวาง จ.แพร่ การแสดงเป่าแคนของชาวมลายูรี “ร้องไป บ่นไป” ● กลุ่มอิมปี อ.เมือง จ.แพร่ “ฟ้อนแม่ปิง”

กำหนดการ วันพุธที่ 29 ตุลาคม 2551

08.30-09.00 น.	พิธีมอบวุฒิบัตรและเกียรติบัตร
09.00-09.30 น.	การแสดงของกลุ่มชาติพันธุ์ ● กลุ่มเขมรถิ่นไทย อ.ปราสาท จ.สุรินทร์ “กันตรึม” ● กลุ่มม้ง อ.ร้องกวาง จ.แพร่ “รวมวัฒนธรรมม้ง” ● กลุ่มซอง อ.เขาคิชฌกูฏ จ.จันทบุรี “หงส์อ่อน”
09.30-10.00 น.	แลกเปลี่ยนของที่ระลึกระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์
10.00-12.00 น.	รายงานผลจากการระดมความคิดเห็นรายกลุ่ม ● ชุมชนเจ้าของภาษา ● หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ● คนหนุ่มวัยเพื่อท้องถิ่น ● นักวิชาการ ดำเนินรายการโดย ดร.โสพล ศิริไสย์
12.00-13.00 น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน
13.00-13.20 น.	การแสดงของกลุ่มชาติพันธุ์ ● กลุ่มมอญ อ.บ้านโป่ง จ.ราชบุรี “เล่นผีกระดัง” ● กลุ่มมลายูถิ่นปาดานิ “ปากาเย : เอกลักษณ์แพร่พรรณมลายูไทยมุสลิม”
13.20 น.	เริ่มการนำเสนอกรณีศึกษา 6 กรณี
13.20-13.50 น.	กรณีศึกษากลุ่มมลาบรี จ.แพร่ “เกิดอะไรขึ้นเมื่อคนต้องเหลือทิ้งทำวิจัย”
13.50-14.20 น.	กรณีศึกษากลุ่มโซ่ (ทะวืง) จ.สกลนคร “จากวันนั้นถึงวันนี้ของโซ่ (ทะวืง)”
14.20-14.50 น.	กรณีศึกษากลุ่มอิมปี จ.แพร่ “สืบชะตาภาษาอิมปี พลิกฟื้นวัฒนธรรมโลโลโบราณ”
14.50-15.20 น.	กรณีศึกษากลุ่มก่อง จ.สุพรรณบุรี “การฟื้นคืนภาษาท้องถิ่นผ่านวิถีชีวิต”
15.20-15.50 น.	กรณีศึกษากลุ่มซอง จ.จันทบุรี “ซองเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้”
15.50-16.20 น.	กรณีศึกษากลุ่มกะซอง จ.ตราด “ความพยายามเอื้อกสุดท้าย ในการพลิกฟื้นภาษากะซอง”
16.20-17.20 น.	การวางแผนทางปฏิบัติร่วมกันในระยะต่อไป
17.20-17.30 น.	ปิดการประชุมโดย ศ.ดร.สุวิไล เปรมศรีรัตน์

ใบตอบรับเข้าร่วมงานมหกรรมฟื้นฟูภาษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น
วันพุธ-พฤหัสบดีที่ 28-29 ตุลาคม 2551
สถาบันวิจัยภาษาเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล

กลุ่ม.....

จังหวัด.....

ชื่อและเบอร์โทรศัพท์ของหัวหน้าทีมสำหรับใช้ในการติดต่อประสานงานกับทีมผู้จัดงาน

.....

1. จำนวนและรายชื่อผู้ร่วมเดินทาง (ให้ใส่คำนำหน้าด้วย)

จำนวนผู้นำเสนองาน.....คน

รายชื่อผู้ร่วมเดินทาง

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....
- 6.....
- 7.....
- 8.....
- 9.....
- 10.....

*หากจำนวนเกินกว่านี้ต้องแจ้งให้ทีมผู้จัดงานทราบล่วงหน้าด้วย เนื่องจากต้องมีการจัดห้องพักให้

*หากผู้ใดต้องการให้อัดอาหารเป็นพิเศษ เช่น อาหารมุสลิม, มังสวิรัต ช่วยใส่รายละเอียดไว้ท้ายรายชื่อ

2. รายละเอียดการเดินทาง

- เดินทางโดย.....
- ออกเดินทางตั้งแต่วันที่.....ถึงมหิดล ศาลายา วันที่.....
- เดินทางกลับวันที่.....

3. การนำเสนอผลงานบนเวที (30 นาที)

- ชื่อหัวข้อในการนำเสนอ.....
- จำนวนผู้นำเสนองาน.....คน
- รายชื่อผู้นำเสนองาน
 - 1.....
 - 2.....
 - 3.....

4.....

5.....

4. การจัดนิทรรศการ

- นัดติดตั้งวันอังคารที่ 27 ตุลาคม 2551 และเก็บนิทรรศการในช่วงเย็นของวันพฤหัสบดีที่ 29 ตุลาคม 2551
- มีนักศึกษาปริญญาโทช่วยจัดนิทรรศการ จำนวน 2 คน
- คู่มือและขนาดของซุ้มนิทรรศการตามเอกสารแนบ สำหรับเนื้อหา รูปแบบของการจัด และสิ่งของประกอบ แต่ละทีมต้องเป็นผู้จัดเตรียมเอง

5. การแสดงบนเวที (10 นาที)

- ชื่อการแสดง.....

- จำนวนผู้แสดง.....คน

- รายชื่อนักแสดง

1.....

2.....

3.....

4.....

5.....

- ข้อมูลเกี่ยวกับการแสดงสำหรับพิธีกรกล่าวนำ

.....

.....

.....

การเตรียมของที่ระลึกเพื่อแลกเปลี่ยนกันระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ทั้ง 12 กลุ่ม

- ชื่อของที่ระลึก.....

- เหตุผลที่เลือกของสิ่งนี้เป็นที่ระลึก คือ.....

.....

.....

.....

.....

(.....)

ลงชื่อผู้ตอบรับ

วันที่.....

กรุณาส่งใบตอบรับนี้ที่พี่เลี้ยงของท่าน

ภาคผนวก ฅ
รวมบทความ “การพัฒนาและฟื้นฟูภาษา
ในประเทศไทย”

รวมบทความ การพัฒนาและฟื้นฟูภาษาในประเทศไทย

ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษาและวัฒนธรรมในภาวะวิกฤต
สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท
มหาวิทยาลัยมหิดล

ด. ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม

โทรศัพท์? 0-2800- 2308 ต่อ 3301, 3215

โทรสาร 0-2800- 2332

อีเมล lcspm@mahidol.ac.th

เว็บไซต์ www.lc.mahidol.ac.th และ www.langurevival.org

สารบัญ

	หน้า
คำสัมภาษณ์พิเศษ	1
ปาฐกถาพิเศษของนายกราชบัณฑิตยสถาน	3
เรื่อง “ความสำคัญของนโยบายภาษาแห่งชาติ” ในการประชุมทางวิชาการเรื่อง “ความหลากหลายและความสำคัญของภาษาท้องถิ่นที่นำไปสู่นโยบายภาษาแห่งชาติ”	
สถานการณ์ทางภาษาในสังคมไทยกับความหลากหลายทางชาติพันธุ์	9
วิกฤตทางภาษาและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ : ปัญหาหรือโอกาส ?	20
การสร้างระบบเขียนสำหรับภาษาชาติพันธุ์ : เครื่องมือในการอนุรักษ์และ ฟื้นฟูภูมิปัญญาด้านภาษา	33
การพัฒนาระบบเขียนกุ่ม : กระบวนการเรียนรู้เชิงบูรณาการ	49
ถอดบทเรียน...กระบวนการทำงานพัฒนาภาษาของศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษา และวัฒนธรรมในภาวะวิกฤต	59
สรุปภาพรวมประสบการณ์การทำงานโครงการทวิภาษา ในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้	69

บทสัมภาษณ์พิเศษ

ศ.ดร.ปิยะวัติ บุญหลง¹

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

คำถาม: สกว. เล็งเห็นถึงความสำคัญอย่างไรในการทำงานเชิงภาษาศาสตร์ถึงให้การสนับสนุนการทำงานเพื่อการฟื้นฟูภาษา

อ.ปิยะวัติ: ที่ สกว.เข้าไปสนับสนุนงานนี้ เริ่มมาจากฐานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ซึ่งเป็นงานที่เราทำอยู่แล้วตั้งแต่ปี 2541 นะครับ งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเป็นงานที่ต้องการให้ชาวบ้านเป็นคนเลือกหัวข้อวิจัยเอง เป็นคนเก็บข้อมูลเอง แล้วทดลองปฏิบัติการแก้ไขปัญหาเองในเรื่องที่เขาสนใจอยากจะทำ ที่นี้มีชาวบ้านบางกลุ่มที่คิดว่าภาษาของเขาซึ่งอยู่เดิมนี่กำลังสูญหาย แล้วเขาต้องการที่จะหาวิธีอนุรักษ์และฟื้นฟูให้ลูกหลานของเขาให้มีภาษาได้ใช้พูดใช้อ่านต่อไป เขาก็ตั้งหัวข้อวิจัยว่าทำอย่างไรจะอนุรักษ์ฟื้นฟูภาษาถิ่นของเขาให้อยู่ต่อไปได้ ทาง สกว. มีภารกิจที่จะต้องสนับสนุนสิ่งที่ชาวบ้านคิดว่าเป็นเรื่องสำคัญอยู่แล้ว เราก็เข้าไปสนับสนุน จึงเกิดเป็นงานวิจัยเรื่องภาษาถิ่นและภาษาของชุมชนในภาวะวิกฤตขึ้นมา

คำถาม: การทำงานเพื่อท้องถิ่นและการทำงานในเรื่องของการฟื้นฟูภาษา ทั้งสองงานนี้เชื่อมโยงไปสู่การพัฒนาประเทศได้อย่างไร

อ.ปิยะวัติ: การวิจัยเพื่อท้องถิ่นมีหลายเรื่องที่เขาทำกันอยู่ มีตั้งแต่เรื่องของอาชีพ สิ่งแวดล้อม ทำไม้เต็งไม่เรียนหนังสือ หรือเรื่องของหนี้สินในชุมชน ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นหัวข้อชาวบ้านทำเองได้ในชุมชน ที่นี้พอเป็นเรื่องของภาษา ก็พบว่าคนที่ชุมชนจะอนุรักษ์ฟื้นฟูภาษาถิ่นของตัวเองนี้ ถ้าจะทำให้ดี ต้องมีความรู้ทางวิชาการเข้ามาเสริม ก็เป็นโจทย์ลักษณะพิเศษอีกแบบหนึ่ง ที่ต้องมีนักวิชาการเข้ามาช่วยจัดระบบให้ ให้ถูกต้องตามหลักภาษาศาสตร์ หลักการออกเสียง ของลิ้นของปาก เพราะฉะนั้นโจทย์แบบนี้เป็นโจทย์ที่เชื่อมโยงระหว่างหัวข้อในท้องถิ่นเข้ากับความรู้ที่เป็นสากล ซึ่งเป็นหลักการอันหนึ่งที่ สกว. พยายามที่จะสนับสนุนให้คนในชุมชนท้องถิ่นได้เปิดกว้างสู่โลกภายนอก ได้ใช้ความรู้สมัยใหม่เข้าไปแก้ปัญหาของตัวเอง แล้วก็รู้ทันโลกที่กำลังเปลี่ยนแปลงด้วย อันนี้ จะพูดได้ว่าเป็นฐานที่สำคัญของการพัฒนาประเทศในอนาคต ชุมชนต้องเก่ง รู้ทันโลก แล้วก็มีความสามารถที่จะตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ที่จะเข้ามากระทบจากข้างนอก โดยใช้ข้อมูลที่ตัวเองมีอยู่ แล้วก็ใช้จุดเด่นของตัวเองที่จะต้องรู้จักตัวเองด้วย

คำถาม: สกว.มีแนวทางหรือทิศทางในการสนับสนุนงานแบบนี้อย่างไรบ้าง

¹ ผู้อำนวยการสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

อ.ปิยะวัติ: การสนับสนุนงานในด้านภาษา โดยเฉพาะภาษาถิ่น คงเป็นแบบเดียวกับที่เราสนับสนุนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น นั่นคือ เราเน้นการสร้างความรู้ที่ชัดเจนในจุดเล็กๆ ระดับชุมชนท้องถิ่น การขยายงานในอนาคตก็คือ การขยายจำนวนจุดเล็กๆ เหล่านี้ให้มากขึ้น เป็นการเข้าถึงชุมชนที่มีความต้องการที่จะอนุรักษ์ฟื้นฟูภาษาถิ่นของตนเองให้มากขึ้น ซึ่งผมเห็นว่ายังมีอีกหลายแห่งในประเทศไทยที่เรายังไม่ได้ขยายไปถึง อันนี้จะเป็นแนวทางในอนาคต คือทำอย่างไรให้มีชุมชนท้องถิ่นที่มีความภูมิใจที่มีความต้องการจะอนุรักษ์ฟื้นฟูภาษาของตนเอง ได้มีโอกาสเข้าถึงประสบการณ์ของรุ่นก่อนๆ ที่ทำไปแล้ว ได้มีโอกาสเข้าถึงการสนับสนุนทางวิชาการจากนักวิชาการที่ยินดีจะช่วยเหลือแล้วก็ใช้ทรัพยากรที่ สกว. มีอยู่ในการทดลองปฏิบัติการในสิ่งที่เขาอยากจะทำจริงๆ

คำถาม: แล้วหลังจากที่อาจารย์ได้เห็นตัวอย่างการทำงานเพื่อการฟื้นฟูภาษา ทั้ง 4 กลุ่ม ไม่ว่าจะเป็นมลาบรี ชอง ละเวือะ และมลายูถิ่น อาจารย์มีความคิดเห็นอย่างไรบ้าง การดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายที่ สกว.วางไว้หรือไม่

อ.ปิยะวัติ: ผมคิดว่าที่เราเห็นจากปฏิกิริยาและการตอบสนองจากชุมชนนี้ เกินความคาดหวังที่เราตั้งไว้ตั้งแต่ต้นมากที่สุด คือ เราค้นพบว่าเรื่องของภาษานี้เป็นเรื่องหนึ่งที่จะจุดประกายให้ชุมชนรู้สึกว่าจะต้องขึ้นมาช่วยกันจัดการอะไรบางอย่างที่เป็นเรื่องสำคัญๆ ของชุมชน ซึ่งคนอื่นมาจัดการให้ไม่ได้ คือ เป็นเรื่องที่ชุมชนต้องลุกขึ้นมาทำเอง อันนี้เป็นข้อค้นพบที่สำคัญมากนะครับ ว่าภาษาเป็นกุญแจไขพลังที่มีอยู่ในชุมชนให้ออกมาแสดงประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่น ทั้งปัจจุบันและลูกหลานในอนาคตได้เป็นอย่างดี งานภาษาเป็นหัวข้อที่ดี มีพลัง แล้วก็มีเสน่ห์มาก สำหรับที่จะใช้ในการพัฒนาประเทศต่อไปได้

ปาฐกถาพิเศษ

เรื่อง “ความสำคัญของนโยบายภาษาแห่งชาติ”

ในการประชุมทางวิชาการเรื่อง

“ความหลากหลายและความสำคัญของภาษาท้องถิ่นที่นำไปสู่นโยบายภาษาแห่งชาติ”

ศ.ดร. ชัยอนันต์ สมุทรวานิช²

ราชบัณฑิตยสถาน

ความสำคัญของนโยบายภาษาแห่งชาติ

เป็นที่ทราบกันดีว่า รัชชาติสมัยใหม่ เกิดจากการรวมตัวของกลุ่มชนหลากหลาย ภาษา วัฒนธรรม ประเพณีและความเชื่อ ต่างพึ่งพาอาศัยและสร้างจินตนาการแห่งความเป็นชาติร่วมกัน แม้ไม่เคยเห็นหน้าค่าตากัน แต่ด้วยพลังจินตนาการและความรู้สึกถึงความเป็นคนชาติเดียวกัน ได้ช่วยเชื่อมโยงความสัมพันธ์ให้คนต่างถิ่นเกิดความรู้สึกเป็นพวกเดียวกันได้แน่นอน การมีชาติต้องมีภาษากลางหรือภาษาประจำชาติ เพื่อเป็นสื่อกลางให้คนในชาติสามารถสื่อสารถึงกัน เข้าอกเข้าใจกัน แต่อีกด้านหนึ่งของความเป็นชาติที่มีอาจปฏิเสธได้เช่นเดียวกัน คือ ความเจริญงอกงามทางภาษาและวัฒนธรรมที่มีอยู่ในแต่ละท้องถิ่น ที่เปรียบเสมือนเสาเข็มที่ยึดรากลึก ช่วยค้ำจุนประเทศชาติให้มั่นคง โดดเด่นและมีสีสันสวยงาม เป็นที่เชิดหน้าชูตาแก่ชาวโลกและเป็นความภาคภูมิใจของคนเล็กๆ ในสังคม

การดำรงอยู่ของภาษาและวัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นเครื่องช่วยพยุงจิตใจให้คนตัวเล็กตัวน้อยในสังคมมีความภาคภูมิใจ ทำให้รู้สึกที่ตนเองมีรากเหง้า มีตัวตน มีเกียรติ มีศักดิ์ศรี สามารถทำหน้าที่เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติได้เช่นเดียวกัน สำหรับประเทศไทยของเราก็อยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ของรัชชาติสมัยใหม่โดยไม่มีข้อยกเว้น ราชอาณาจักรไทยประกอบด้วยกลุ่มคนที่มีภูมิหลังทางภาษาและวัฒนธรรมที่แตกต่างหลากหลาย และทุกฝ่ายยอมรับว่ามีภาษาไทยเป็นภาษาประจำชาติเพียงภาษาราชการเท่านั้น ภาษาไทยกลางถูกใช้เป็นทั้งภาษาสื่อสารเชื่อมโยงคนในชาติให้เกิดความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เป็นภาษาสำหรับการบริหารราชการแผ่นดิน เป็นภาษาสำหรับการสื่อสารมวลชน เป็นภาษาสำหรับการให้การศึกษาขั้นพื้นฐานแก่คนในชาติ และเป็นภาษาที่ใช้ในกิจการอื่นๆ อีกมากมายที่คนในประเทศเห็นว่าเป็นภารกิจสำคัญในระดับชาติ

ส่วนภาษาที่คนในแต่ละภูมิภาคและแต่ละท้องถิ่นใช้สื่อสารกันนั้นก็แตกต่างกันไปตามบริบท หลายคนอาจสังเกตเห็นเป็นเพียงความผิดเพี้ยนทางด้านสำเนียงและคำศัพท์ในรายละเอียดปลีกย่อยเท่านั้น ความแตกต่างลักษณะนี้ บางคนก็เรียกว่าภาษาถิ่นบ้าง หรือสำเนียงถิ่นบ้าง ซึ่งโดยทั่วไปมักจะเอาชื่อภูมิภาคหรือชื่อจังหวัดมาบ่งชี้ตำแหน่งแห่งที่ที่พบสำเนียงภาษาเหล่านั้น ชื่อ“ภาษาถิ่น” ต่างๆ จึงถูกเรียกเป็นภาษาอีสานบ้าง ภาษาเหนือบ้าง ภาษาใต้บ้าง

² ปัจจุบันดำรงตำแหน่งนายกราชบัณฑิตยสถาน

สำเนียงสุพรรณบ้าง อย่างนี้เป็นต้น

นอกจากนี้ ยังมีภาษาท้องถิ่นอื่นๆ อีกหลายภาษาที่ใช้พูดสื่อสารกันโดยพลเมืองไทยจำนวนหนึ่ง ซึ่งแตกต่างจากภาษาไทยอย่างสิ้นเชิง เช่น ภาษามอญ ภาษากะเหรี่ยง ภาษาเขมร ภาษาม้ง หรือแม้กระทั่งภาษามลายูถิ่นที่ใช้พูดกันทางภาคใต้ตอนล่างของประเทศไทย ซึ่งคนไทยจำนวนมากมักเรียกจนติดปากว่าภาษายาวี เป็นต้น

ภาษาเหล่านี้ก็เป็นภาษาที่ใช้สื่อสารกันประจำท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งด้วยเหมือนกัน แต่เรากลับไม่ยอมเรียกว่าภาษาถิ่น เพราะเราสงวนคำนั้นไว้สำหรับหมายถึงภาษาไทยสำเนียงถิ่นเท่านั้น บางคนก็อาจจะเรียกภาษาเหล่านี้ว่าเป็นภาษาชาติพันธุ์ หรือภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ หรือภาษาชาวเขา หรือภาษาชนเผ่า สุดแต่ทัศนะการมองของแต่ละคน

มันอาจดูแปลกอยู่สักหน่อยที่ในท้องถิ่นเดียวกันนี้อาจจะมีภาษาย่อยๆ ใช้กันอยู่หลายภาษา แต่มีเฉพาะบางภาษาเท่านั้นที่เราจะเรียกว่า ภาษาถิ่น ยกตัวอย่างเช่น ในแถบอีสานตอนใต้แถบสุรินทร์ บุรีรัมย์ ศรีสะเกษ อุบลราชธานี เรามีทั้งคนพูดภาษาอีสาน ภาษาเขมร ภาษาญ้อ อยู่ในท้องถิ่นเดียวกัน แต่เฉพาะภาษาอีสานเท่านั้นที่เราเรียกว่าภาษาถิ่น มีบางคนพยายามจะสร้างคำใหม่เรียกว่า "ภาษาอีสานใต้" สำหรับใช้เรียกภาษาเขมรถิ่นไทยบริเวณนั้น แต่ภาษาอีสานใต้ไม่ได้ไม่ได้ใช้หมายรวมถึงภาษาญ้อด้วยความลึกลับนี้เราสามารถพบได้ทั่วไปทุกภูมิภาคของประเทศ เพราะคนที่มาจากภาคใต้อาจจะไม่ได้เป็นคนที่ใช้ "ภาษาใต้" และคนเหนือบางคนก็ไม่ได้เป็นคนที่ใช้ "ภาษาเหนือ" ก็ได้

ด้วยเหตุนี้จึงมีบางคนเลือกใช้คำว่า "ภาษาท้องถิ่น" ในบริบทเกี่ยวกับการใช้คำว่า "ภาษาถิ่น" เพื่อให้มีความหมายรวมกันทั้งภาษาไทยถิ่นและภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่งในความเป็นจริงแล้วดำรงอยู่รวมในท้องถิ่นเดียวกัน และเป็นภาษาของประชากรไทยที่มีฐานะเสมอกันในด้านสิทธิเสรีภาพทุกประการ การใช้คำว่า "ภาษาท้องถิ่น" เพื่อแก้ปัญหาคำการ under-representation จึงไม่ได้ไปกระทบความหมายเดิมในภาษาไทยของคำว่าภาษาถิ่นที่สื่อถึงภาษาถิ่นของภาษาตระกูลไท-ลาวแต่อย่างใด แต่เป็นการมองให้ต่างมุมขึ้นอีกนิด คือ แทนที่จะมองที่ความคล้ายคลึงกันของภาษา ก็ไปมองที่ความคล้ายคลึงกันของความหลากหลายทางภาษาที่ดำรงอยู่รวมกันในพื้นที่เดียวกัน และเหล่าผู้พูดภาษาต่างถิ่นนั้นอาจมีลักษณะทางวัฒนธรรมบางอย่างร่วมกัน

แนวคิดเบื้องหลังการใช้คำ "ภาษาท้องถิ่น" จึงมิใช่เพื่อการจำแนกภาษา แต่เป็นการเสนอให้มอง "ท้องถิ่น" อย่างบูรณาการ เพื่อเปิดช่องให้เห็นความซับซ้อนทางภาษาและวัฒนธรรมของท้องถิ่น ซึ่งเป็นผลผลิตของปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมหลวงและวัฒนธรรมราษฎร์ กล่าวคือ วัฒนธรรมกระแสหลักที่สนับสนุนโดยรัฐ และวัฒนธรรมของสังคมแต่ละท้องถิ่นที่มีทั้งพลวัตในตัวเองและมีการแลกเปลี่ยนกับวัฒนธรรมของท้องถิ่นอื่น

เพราะจะว่าไปแล้วความลึกลับที่เกิดจากการเอาชื่อภูมิภาคหรือชื่อทางภูมิศาสตร์ที่คุ้นเคยมาเป็นชื่อภาษานี้ ก็อาจจะไม่ได้เป็นปัญหาร้ายแรงอะไรในชีวิตประจำวันสำหรับคนไทย เพียงแต่อาจจะทำให้เกิดความคลุมเครือหรือสร้างความเข้าใจผิดในการสื่อสารได้ในบางครั้งเท่านั้น แต่สิ่งที่ควรให้ความสำคัญกว่านั้น คือ ปัญหาการธำรงรักษาและการใช้ประโยชน์จากภูมิปัญญาที่มีอยู่อย่างหลากหลายในทุกภูมิภาคของประเทศ และการพัฒนาประเทศที่ประชาชนไทยทุกภาค

ส่วนสามารถมีส่วนร่วมได้ทั้งในฐานะผู้ร่วมกระทำและผู้รับประโยชน์ ฉะนั้น เมื่อเราจะพิจารณาถึงความสำคัญของภาษาท้องถิ่นจึงควรที่จะพิจารณาในบริบทที่กว้างกว่าการมองภาษาในฐานะเครื่องมือสื่อสารตามความจำเป็นของชีวิตประจำวันเท่านั้น ภาษาท้องถิ่น เป็นเครื่องมือการสร้างอัตลักษณ์ให้กับคนท้องถิ่น เพราะตัวภาษานั้น นอกเหนือจากจะเป็นเครื่องมือสื่อสารของคนในกลุ่มและระหว่างกลุ่มคนแล้ว ยังเป็นระบบสัญลักษณ์ที่คนในแต่ละกลุ่มใช้ทำความเข้าใจและสร้างความหมายให้แก่โลกทั้งที่อยู่ล้อมรอบตัวเองและภายในตัวเอง ภาษายังเป็นเครื่องบอกสมาชิกภาพของกลุ่ม การใช้ภาษาใดภาษาหนึ่งของคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเป็นพฤติกรรมและอุดมการณ์ทางสังคม เป็นปูมบันทึกภูมิปัญญา ประวัติของกลุ่มคน และยังเป็นเครื่องมือช่วยพัฒนาการเรียนรู้ทางสมองและจิตใจของปัจเจกบุคคลตั้งแต่วัยทารกสู่ผู้ใหญ่

ภาษาดำรงอยู่คู่กับชุมชนมนุษย์เสมอมา ตลอดวิวัฒนาการของการจัดระเบียบทางสังคมแบบต่างๆ จนกระทั่งถึงแบบที่เราคุ้นชินอยู่ในปัจจุบัน ได้ แก่การมีรัฐชาติและการเมืองการที่ทำหน้าที่จัดความสัมพันธ์ระหว่างชาติ แต่ภาษาของหน่วยทางสังคมที่ย่อยกว่ารัฐชาติก็ยังคงดำรงอยู่ต่อไป

การไม่สนับสนุนการธำรงรักษาและการใช้ประโยชน์ของภาษาในท้องถิ่นต่างๆ ของประเทศไทย จึงเท่ากับการปฏิเสธมรดกทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาที่สืบเนื่องกันมาเป็นระยะเวลายาวนาน บางภาษานั้นมีระบบเขียนและวรรณคดีลายลักษณ์อักษรเป็นของตนเองมาก่อน มีการบันทึกภูมิปัญญาด้านต่าง ๆ เอาไว้มากมาย ทว่าบัดนี้มีผู้ที่สามารถเข้าถึงภูมิปัญญาเหล่านี้ได้น้อยลงเรื่อย ๆ อย่างน่าใจหาย เพราะความสามารถในการเข้าใจภาษาท้องถิ่นของคนรุ่นใหม่ลดลง

ภาษาท้องถิ่นจำนวนมากในประเทศไทยเป็นภาษาที่ไม่มีระบบตัวเขียน แต่ก็มีได้หมายความว่าภาษาเหล่านี้ไม่มีระบบบันทึกภูมิปัญญาของเจ้าของภาษาเอาไว้ วรรณคดีมุขปาฐะหลากหลายรูปแบบของกลุ่มชนต่างๆ ซึ่งกระจายอยู่ในหลายท้องถิ่นของประเทศไทย ถือเป็นคลังของภูมิปัญญาที่ยังไม่ได้มีการนำออกมาใช้ประโยชน์อย่างเป็นระบบ

ภาษาท้องถิ่นเป็นแผนที่นำทางการเข้าถึงคุณค่าของทรัพยากรในท้องถิ่น หากภาษาท้องถิ่นเสื่อมสลายไป คนอาจถูกตัดขาดจากทรัพยากรเพราะขาดแผนที่นำทางความรู้ด้านชื่อพรรณไม้ในภาษาท้องถิ่น รวมทั้งการใช้ประโยชน์กำลังจะสูญสลายไปเพราะผู้รู้วัยอาวุโสทั้งหลายมีสังขารร่วงโรยไปทุกวัน หากเราพิจารณาอัตราการค้นพบและตั้งชื่อพันธุ์พืชและสัตว์ของนักชีววิทยาในปัจจุบันและการเผยแพร่สู่สังคม เปรียบเทียบกับการสูญเสียชื่อท้องถิ่นผ่านการเสื่อมถอยของภาษาท้องถิ่น เราจะพบว่าช่องว่างของความรู้กำลังเกิดขึ้นอยู่ทั่วไป

ในอีกด้านหนึ่ง มีผู้มองเห็นว่าในบางพื้นที่มีการใช้ภาษาท้องถิ่นแตกต่างไปจากภาษาไทยมาตรฐานที่ถูกใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารราชการแผ่นดิน และเพื่อให้การศึกษาขั้นพื้นฐานแก่เยาวชนของชาติ ความยึดมั่นถือมั่นของการใช้ภาษาท้องถิ่นที่บางครั้งแตกต่างไปจากภาษาไทยอยู่มากนั้น ได้กลายเป็นอุปสรรคอันยุ่งยากในการพัฒนาให้พลเมืองของประเทศไทยมีความสามารถในการใช้ภาษาไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพทั้งในด้านการฟัง-พูด-อ่าน-เขียน ส่งผลให้คนจำนวนหนึ่งไม่สามารถเข้าถึงภาษากลางของประเทศ ทำให้ขาดโอกาสในการแสวงหา

ความก้าวหน้าได้ทัดเทียมกับประชาชนไทยกลุ่มที่มีความสามารถด้านภาษาไทยเป็นอย่างดีทั้งสี่ทักษะที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

ความพยายามในการลดทอนความเข้มข้นของการใช้ภาษาท้องถิ่น หรือการปฏิเสธการมีส่วนร่วมของภาษาท้องถิ่นในบริบทที่นอกเหนือจากครัวเรือนและชุมชนนั้นมีมาอย่างต่อเนื่องในประเทศไทย และในกรณีส่วนใหญ่ได้พิสูจน์ให้เห็นว่าก่อให้เกิดผลเสียมากกว่าผลดี เพราะประชาชนผู้ถูกบังคับให้เปลี่ยนแปลงนั้นย่อมเกิดความหวาดระแวงสงสัยต่อภาครัฐว่ามีความลำเอียงและไม่ให้ความเท่าเทียมในการพัฒนาแก่คนในชาติที่มีความแตกต่างกันทางภาษาและวัฒนธรรม กล่าวคือ เป็นการพัฒนาที่บังคับให้คนต้องเลือกระหว่างความก้าวหน้าทางสังคมกับการทิ้งความเป็น "ตัวเอง" เพื่อเป็น "คนอื่น"

ประเด็นว่าด้วยความสัมพันธ์ของภาษาและอัตลักษณ์ทางสังคมนี้เป็นเรื่องที่พิจารณาได้สองด้านเป็นอย่างน้อย ในด้านหนึ่งคือข้อเท็จจริงทางสังคมที่เป็นพื้นฐานของภาวะ "พหุภาษา" (Multilingualism) ของประเทศไทย กล่าวคือ ภาวะที่คนในสังคมหนึ่งๆ มีการใช้ภาษามากกว่าหนึ่งภาษาในต่างบริบทกัน

ในอีกด้านหนึ่ง ภาวะที่มีการใช้ภาษาหลายภาษาในสังคมนั้นหากดำเนินไปโดยพัฒนาไปสู่การมีอัตลักษณ์เดี่ยวแล้ว ย่อมส่งผลให้เกิดสถานการณ์ที่มีลักษณะคล้ายกับเรือในอ่าวที่แล่นสวนกันไปมาในความมืด กล่าวคือ เหมือนกับประเทศที่มีความหลากหลายทางภาษาและวัฒนธรรมแต่ต่างคนต่างดำรงอยู่แยกจากกัน (Plural Monolingualisms) ทั้งในระดับของทัศนคติที่มีต่อกันและในระดับข้อเท็จจริง

อย่างไรก็ตาม หากมองภาวะพหุภาษานี้ในบริบทของท้องถิ่น เราจะพบว่าภาวะพหุภาษาเป็นสิ่งที่สามารถดำรงอยู่ได้ และมีประโยชน์ต่อทุกฝ่ายด้วย แต่ปัญหาอยู่ที่ว่าสังคมระดับชาติจะบูรณาการความหลากหลายทางภาษาและวัฒนธรรมเข้าด้วยกันอย่างประสานกลมกลืนได้อย่างไร การประสานกลมกลืนในลักษณะนี้มีความแตกต่างอย่างสิ้นเชิงจากกลืนทางวัฒนธรรม ซึ่งผลสุดท้ายเราเหลือความหลากหลายทางวัฒนธรรมน้อยลงแทนที่จะเท่าเดิมหรือมากขึ้น

เมื่อมองในภาพรวมของประเทศ เรามองเห็นความจำเป็นในการสร้างสังคมพหุภาษาที่มีความหลากหลายมากกว่าการธำรงรักษาภาษาที่มีอยู่ในแต่ละท้องถิ่น แต่ละภูมิภาค และการสร้างความสามารถในการใช้ภาษาไทยที่เป็นสื่อกลางระหว่างคนในชาติ เรายังมีความจำเป็นต้องพัฒนาความสามารถทางภาษาอื่นๆ ทั้งที่เป็นภาษาหลักของประเทศเพื่อนบ้าน และภาษาต่างประเทศที่นิยมใช้เป็นสื่อกลางของการติดต่อสื่อสารในระดับนานาชาติ ความจำเป็นเหล่านี้ยิ่งทำให้เราต้องมีนโยบายที่ดีที่สามารถให้แนวทางที่จะจัดการกับความหลากหลายของภาษาท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสม ซึ่งขณะนี้เรายังไปไม่ถึงจุดนั้น แต่เราก็พอจะคาดคะเนได้ว่านโยบายภาษาที่เราอยากเห็นนั้นมีลักษณะอย่างไร

เค้าโครงของนโยบายภาษาที่น่าจะเกิดขึ้นในประเทศของเรานั้นน่าจะได้แก่ การที่รัฐบาลมีนโยบายทำนุบำรุงภาษาไทยซึ่งเป็นภาษาประจำชาติ รวมทั้งภาษาท้องถิ่นของชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ และภาษาไทถิ่น เพื่อสงวนรักษาความหลากหลายทางภาษาและวัฒนธรรมซึ่งเป็น

ทรัพยากรสำคัญของประเทศ และเพื่อสร้างพื้นฐานทางการศึกษา เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่มั่นคง การสร้างสันติสุขแก่ชนในชาติ เป็นหน้าเป็นตาของประเทศ และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันกับนานาชาติ

สำหรับภาษาท้องถิ่น นโยบายภาษาที่พึงประสงค์ควรจะสนับสนุนทั้งการสร้างความสามารถในการธำรงรักษาภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่น แต่ในขณะเดียวกันก็ช่วยเชื่อมโยงให้คนในท้องถิ่นสามารถเข้าถึงการศึกษาและการพัฒนาของสังคมชาติในภาพรวม และสามารถก้าวทันพัฒนาการของโลกได้อย่างเท่าทัน โดยการสนับสนุนการใช้ภาษาท้องถิ่นในระบบการศึกษาเป็นสื่อการเรียนรู้ร่วมกับภาษาประจำชาติ และภาษานานาชาติ เพื่อสร้างคนไทยในสังคมพหุภาษา และพหุวัฒนธรรม เป็นคนไทยที่มีรากแข็งแรงจากระดับท้องถิ่นระดับภูมิภาค ระดับชาติ และระดับนานาชาติ

ท้ายที่สุด อยากจะบอกว่าความแตกต่างหลากหลายของภาษา มีข้ออุปสรรคในการพัฒนาประเทศ แต่กลับเป็นทรัพยากรหรือทุนทางวัฒนธรรมของประเทศด้วยซ้ำไป ภาษาท้องถิ่นที่เข้มแข็งย่อมเป็นแผนที่นำทางในการเข้าถึงคุณค่าของทรัพยากร และเป็นรากฐานที่ยืนอย่างมีเกียรติมีศักดิ์ศรีของพลเมืองให้สามารถพัฒนาตนเองต่อไปได้ และข้อสำคัญ พลเมืองของสังคมใดก็ตามที่สามารถอยู่กับความแตกต่างหลากหลายได้ โดยไม่เข้าไปก้าวท้าวหรือเปลี่ยนแปลงอัตลักษณ์ของคนอื่น ถือว่าเป็นผู้มีจิตใจเป็นประชาธิปไตยอย่างสมบูรณ์ เป็นที่เชิดหน้าชูตาในประชาคมโลก และเป็นสถานที่แวะพักของคนต่างด้าวต่างแดน เพื่อเข้ามาร่วมชื่นชมความอุดมสมบูรณ์ทางวัฒนธรรม และความเจริญงอกงามทางจิตใจของผู้คน

สถานการณ์ทางภาษาในสังคมไทยกับความหลากหลายทางชาติพันธุ์³

ศ.ดร.สุวิไล เปรมศรีรัตน์

สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล

lcspm@mahidol.ac.th

1. เอเชียอาคเนย์ ดินแดนแห่งชาติพันธุ์ ภาษา และวัฒนธรรม

ดินแดนเอเชียอาคเนย์เป็นดินแดนที่มีความซับซ้อนด้านภาษาและชาติพันธุ์มากที่สุดแห่งหนึ่งของโลก มีลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว เป็นที่สนใจของชาวโลก ทั้งในแง่ของวิถีชีวิต ภาษาวัฒนธรรม ทรัพยากรมนุษย์ ทรัพยากรทางธรรมชาติ ที่หลากหลาย งดงามมีคุณค่า และทั้งในแง่ของเศรษฐกิจ การเมือง และการศึกษา

ในปัจจุบันกลุ่มชนต่างๆ ในแผ่นดินเอเชียอาคเนย์อยู่ภายใต้การปกครองของรัฐบาลต่างๆ ได้แก่ ประเทศไทย เมียนมาร์ เขมร ลาว เวียดนาม กัมพูชาและมาเลเซีย ส่วนในหมู่เกาะต่างๆ ทางตอนใต้อยู่ภายใต้การปกครองของประเทศอินโดนีเซีย บรูไน สิงคโปร์และฟิลิปปินส์ เปรียบเสมือนดาวยาวคลุมลงไปก้นอาณาเขต ซึ่งอุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรมนุษย์และทรัพยากรทางธรรมชาติต่างๆ ทั้งนี้โดยแต่ละประเทศได้กำหนดเครื่องมือของการสื่อสารระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่งมีความแตกต่างหลากหลายทางภาษาและวัฒนธรรม เรียกว่า ภาษาราชการหรือภาษาประจำชาติเพื่อใช้ในการติดต่อสื่อสารทั่วไปในระดับประเทศและระหว่างประเทศ เพื่อความเป็นเอกภาพของรัฐ ได้แก่ ภาษาไทย ภาษาลาว ภาษาเมียนมาร์ ภาษากัมพูชา ภาษามาเลเซีย ภาษาอินโดนีเซีย ภาษาฟิลิปปินส์ รวมทั้งภาษาอังกฤษ โดยในประเทศบรูไน ใช้ทั้งภาษามลายูและภาษาอังกฤษ ส่วนในประเทศสิงคโปร์ใช้ทั้งภาษาอังกฤษ จีน มลายู และทมิฬ เป็นต้น

นอกจากการใช้ภาษาราชการ/ภาษาประจำชาติ (ส่วนมากเป็นภาษาเดียวกัน) ในการสื่อสารอย่างเป็นทางการในระดับประเทศทั้งภายในและภายนอกประเทศแล้ว ยังใช้เป็นสื่อในการศึกษา (การจัดการเรียนการสอน) และในสื่อสารมวลชนทั้งวิทยุ โทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์อีกด้วย อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันหลายประเทศได้พยายามจัดให้มีการใช้ภาษาท้องถิ่นหรือภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์เป็นสื่อในการศึกษาและสื่อสารมวลชนในระดับท้องถิ่นเพิ่มขึ้นอีกด้วยตามศักยภาพและความจำเป็นเพื่อสัมฤทธิ์ผลในการศึกษาและการสื่อสารในระดับท้องถิ่น

2. ความหลากหลายของภาษาและชาติพันธุ์ในประเทศไทย

สำหรับในประเทศไทย ซึ่งตั้งอยู่ใจกลางของแผ่นดินใหญ่เอเชียอาคเนย์หรือสุวรรณภูมิ มีความร่ำรวยหลากหลายด้านภาษาชาติพันธุ์และวัฒนธรรมเป็นอย่างยิ่ง โดยในจำนวนประชากร

³ บทความนี้พัฒนาจากรายงานผลงานวิจัย เรื่อง แผนที่ภาษาของชาติพันธุ์ในประเทศไทย (สุวิไลและคณะ, 2545 และ 2547) และจากบทความ “Language Situation: Thailand” *Encyclopedia of Languages and Linguistics*, 2nd Edition (Suwilai Premsrirat, 2006)

กว่า 60 ล้านคนนั้น แบ่งได้เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ภาษาทั้งสิ้นถึง 70 กลุ่ม⁴ กระจายอยู่ในส่วนต่างๆ ของประเทศ งานวิจัยแผนที่ภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในประเทศไทย (สุวิไลและคณะ 2544) ได้แสดงให้เห็นการกระจายตัวของกลุ่มชาติพันธุ์ภาษาต่างๆ ในพื้นที่ต่างๆ ทั่วประเทศ ในสองลักษณะคือ

1.) ความสัมพันธ์เชิงเชื้อสายหรือตระกูลภาษา ซึ่งแบ่งเป็นตระกูลใหญ่ๆ ได้ 5 ตระกูล ได้แก่ ตระกูลไท (24 กลุ่ม), ตระกูลออสโตรเอเชียติก (23 กลุ่ม), ตระกูลออสโตรเนเซียน (3กลุ่ม), ตระกูลจีน-ทิเบต (21 กลุ่ม) และตระกูลม้ง-เมี่ยน (2 กลุ่ม) ดังนี้

• **ภาษาตระกูลไท (Tai language family)** มีจำนวน 24 กลุ่มภาษา ภาษาในตระกูลนี้เป็นภาษาพูดของคนส่วนใหญ่ของประเทศ และเป็นกลุ่มภาษาที่มีการกระจายทั่วไปในส่วนต่างๆ ทั่วประเทศ นอกเหนือจากในประเทศไทยยังพบผู้พูดภาษาตระกูลไท ในลาว พม่า เวียดนาม และจีน รวมทั้งบางหมู่บ้านในตอนเหนือของประเทศมาเลเซีย เฉพาะในประเทศไทยมีผู้พูดภาษาในตระกูลนี้เป็นจำนวนร้อยละ 92 ของประชากรในประเทศ ได้แก่

1. กะเลิง	Kaloeng	2. คำเมือง / ยวน	Khammuang/Yuan
3. ไชย/ ไทดำ	Tai Dam	4. ญ้อ	Nyaw
5. ไทขิ่น	Tai Khun	6. ไทกลาง	Central Thai
7. ไทโคราช	Thai Korat	8. ไทตากใบ	Thai Takbai
9. ไทเลย	Thai Loei	10. ไทลื้อ	Tai Lu
11. ไทหย่า	Tai Ya	12. ไทใหญ่	Tai Yai, Shan
13. ปักษ์ใต้	Southern Thai	14. ผู้ไท	Phu Thai
15. พวน	Phuan	16. ยอง	Yong
17. โย้ย	Yoy	18. ลาวครั่ง	Lao Khrang
19. ลาวเงี้ยว	Lao Ngaew	20. ลาวตี้	Lao Ti
21. ลาวเวียง	Lao Wiang	22. ลาวหล่ม	Lao Lom
23. ลาวอีสาน	Lao Isan	24. แสก	Saek

• **ภาษาตระกูลออสโตรเอเชียติก (Austroasiatic language family)** มีจำนวน 23 กลุ่มภาษาหลัก โดยทั่วไปเชื่อกันว่า กลุ่มชนที่พูดภาษาในตระกูลออสโตรเอเชียติกเป็นกลุ่มชนดั้งเดิมในภาคพื้นดินเอเชียอาคเนย์ (Mainland Southeast Asia) ภาษาออสโตรเอเชียติก ในเอเชียอาคเนย์ทั้งหมดมีประมาณ 150 ภาษา กระจายอยู่ในบริเวณกว้างทั่วดินแดนเอเชียอาคเนย์ ภาษา

⁴ จำนวนนี้นับรวมภาษาหลักและภาษาถิ่นย่อย เนื่องจากแต่ละกลุ่มมีผู้พูดเป็นจำนวนมาก และการพิจารณาฐานะว่าเป็นภาษาหลักหรือภาษาถิ่นย่อยขึ้นกับเกณฑ์ทางสังคมและการเมือง

เหล่านี้มีคุณค่าอย่างยิ่งด้านประวัติศาสตร์และความเข้าใจในมนุษยชาติของดินแดนแถบนี้ ภาษาตระกูลออสโตรเอเชียติกที่พบในประเทศไทยในปัจจุบันทั้งหมดเป็นภาษากลุ่มมอญ-เขมร มีทั้งกลุ่มเล็กกลุ่มน้อยและกลุ่มใหญ่กระจายอยู่ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ มีผู้พูดเป็นจำนวนร้อยละ 4.3 ของประชากรในประเทศ ได้แก่

1. กะซอง	Kasong	2. กูย-กวย (ส่วย) Kuy/Kuay	
3. ขมุ	Khmu	4. เขมรถิ่นไทย	Thailand Khmer
			(Northern Khmer)
5. ชอง	Chong	6. ชะโอจ (ซุง)	Sa-oc (Chung)
7. ซาไก (เคนซิว)	Sakai (Kensiw)	8. ซัมเร	Samre
9. โซ	So	10. โซ (ทะวืง)	So (Thavuong)
11. ญัฮกุร (ชาบอน)	Nyah Kur (Chaobon)	12. ญอ	Nyoe
13. บรู / ข่า	Bru	14. ปลั่ง (สามเต้า, ลัวะ)	Plang
			(Samtao, Lua)
15. ปะหล่อง (ดาละอัง)	Palaung (Dala-ang)	16. มอญ	Mon
17. มัล-ปราย (ลัวะ/ถิ่น)	Mal-Pray (Lua/Ti)	18. มลาบรี (ตองเหลือง)	Mlabri
			(Tongluang)
19. ละเม็ต (ลัวะ)	Lamet (Lua)	20. ละเวือะ (ละว้า/ลัวะ)	Lavua (Lawa/Lua)
21. ว้า (ลัวะ)	Wa (Lua)	22. เวียดนาม (ญวน/แกว)	Vietnamese

● **ภาษาตระกูลจีน-ทิเบต (Sino-Tibetan language family)** มีจำนวน 21 กลุ่มภาษาหลัก ประกอบไปด้วยกลุ่มภาษาจีน ซึ่งผู้พูดมีบรรพบุรุษอพยพมาจากส่วนต่างๆ ของจีน และมักตั้งถิ่นฐานอยู่ในเขตตัวเมืองหรือตลาดทั่วประเทศ ยกเว้นกลุ่มจีนฮ่อ ซึ่งตั้งถิ่นฐานอยู่เขตภูเขาในภาคเหนือส่วนต่อกับพม่าและจีน ภาษาในกลุ่มภาษาจีนมีทั้งหมด 7 กลุ่มภาษา และมีกลุ่มภาษาทิเบต-พม่า จำนวนทั้งสิ้น 14 กลุ่มภาษา ผู้ที่พูดภาษาทิเบต-พม่า เป็นชนกลุ่มใหญ่ทางตอนเหนือของเอเชียอาคเนย์ติดต่อกับจีน มีจำนวนภาษากว่า 200 ภาษา สำหรับในประเทศไทยพบในเขตภาคเหนือและตะวันตกเป็นส่วนมาก ภาษาในตระกูลนี้มีผู้พูดเป็นจำนวนร้อยละ 3.1 ของประชากรในประเทศ

1. กลุ่มภาษาจีน

1. กวางตุ้ง	Cantonese	2. แคะ / ฮักกะ	Hakka
3. เตจิ๋ว	Teochiu	4. แมนดาริน / จีนกลาง	Mandarin
5. ไหหลำ	Hinanesse	6. ฮกเกี้ยน	Hokkian

7. ฮ่อ Yunnanese (Western mandarin)

2. กลุ่มภาษาทิเบต-พม่า

1. กะยา	Kaya	2. กะยอ	Kayo
3. จิงโป / คะฉิ่น	Jingpaw/Kachin	4. บเว	Bwe
5. บิซู	Bisu	6. ปะกายอ	Sgaw Karen
7. ปะด่อง	Padaung	8. โปว	Pwo Karen
9. พม่า	Burmese	10. ละหู่ / มูเซอว์	Lahu
11. ละว้า (ก๋อง)	Lawa (Gong)	12. ลิซู / ลีซอ	Lisu
13. อะข่า / อี้ก้อ	Akha	14. อี้มปี	Mpi

• **ภาษาตระกูลออสโตรเนเซียน หรือมาลาโยโพลีเนเซียน (Austronesian or Malayo-Polynesian language family)** มีจำนวน 3 กลุ่มภาษาหลัก กลุ่มชนที่พูดภาษาออสโตรเนเซียนส่วนมากเป็นกลุ่มชนพื้นเมืองที่อยู่ในเขตหมู่เกาะทางตอนใต้ของเอเชียอาคเนย์ ได้แก่ มาเลเซีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ เป็นต้นภาษาตระกูลนี้ในประเทศไทยพบในเขตภาคใต้เป็นส่วนมาก มีผู้พูดเป็นจำนวนร้อยละ 0.3 ของประชากรในประเทศ⁵

1. มลายูถิ่น / นાયู Melayu/ Nayu/ Yawi
2. มอเก็น / มอเกลิน Moken/Moklen
3. อูรักละโว้ย Urak Lawoy

• **ภาษาตระกูลม้ง-เมี่ยน (หรือแม้ว-เย้า) (Hmong-Mien or Miao-Yao language family)** มีจำนวน 2 กลุ่มภาษาหลัก กลุ่มม้ง-เมี่ยนหรือแม้ว-เย้าเป็นกลุ่มชนที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ทางตอนเหนือของเอเชียอาคเนย์ ในประเทศไทยพบในภาคเหนือเป็นส่วนมากมีผู้พูดเป็นจำนวนร้อยละ 0.3 ของประชากรในประเทศ

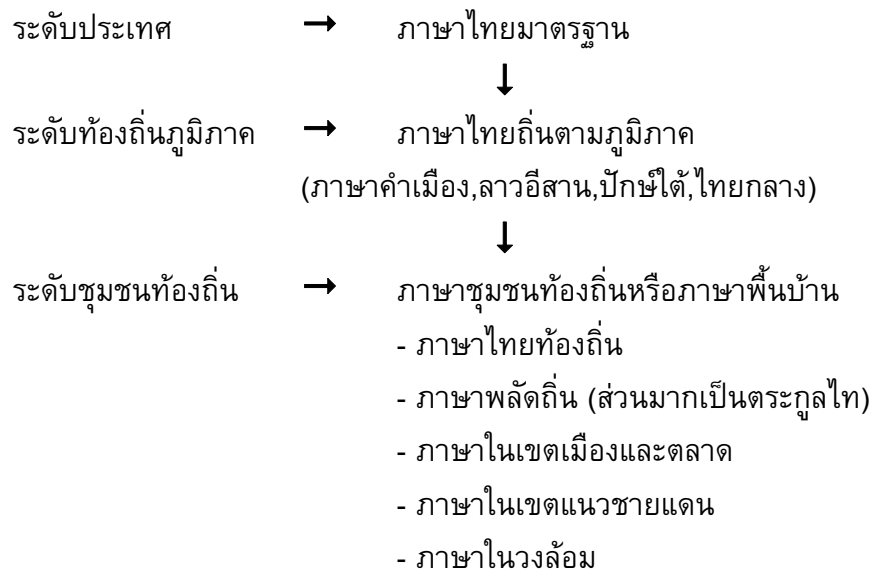
1. ม้ง / แม้ว (ม้งดำ, ม้งขาว) Hmong / Meo
2. เมี่ยน / เย้า Mien / Yao

2.) ความสัมพันธ์เชิงสังคมของกลุ่มชาติพันธุ์ภาษา

กลุ่มชาติพันธุ์ทั้งกว่า 70 กลุ่ม จากตระกูลภาษาต่างๆ นั้น มีสถานภาพทางสังคมหรือมีบทบาทหน้าที่แตกต่างกัน ในระดับประเทศ ระดับท้องถิ่นภูมิภาค และระดับชุมชน โดยมีภาษาไทยมาตรฐานเป็นภาษาที่ใช้เชื่อมโยงกลุ่มชาติพันธุ์ภาษาต่างๆ เข้าด้วยกัน ภาษาไทยกลางสำเนียงที่ใช้ในหมู่ภาษาไทยมาตรฐานเป็นภาษาที่พัฒนามาจากภาษาของชนชั้นสูง ผู้มีการศึกษามีอิทธิพลในวงการเมืองการปกครองในจังหวัดอยุธยา ทั้งนี้เนื่องจากอยุธยาเป็นเมืองหลวงเก่ามา

⁵ นอกจากนี้ยังมีกลุ่มจาม (Cham) ในเขตกรุงเทพมหานคร (บ้านแขกครัว) โดยมีประวัติว่ามาจากประเทศกัมพูชา และรับราชการในสมัยต้นรัตนโกสินทร์ (กองอาสาจาม) ปัจจุบันไม่ได้พูดภาษาจามในชีวิตประจำวัน

หลายร้อยปี (William Smalley 1994) จึงได้เกิดการพัฒนาภาษาที่ใช้ในราชการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาษาเขียน ซึ่งพัฒนามาจากภาษาอินเดียตอนใต้ (ภาษาพราหมณ์/เทวนาครี) และพัฒนาการต่อเนื่องกันมาจนถึงปัจจุบัน ภาษาไทยมาตรฐานยังได้รับอิทธิพลจากหลายภาษา เช่น ภาษาบาลีสันสกฤต เขมร จีน และภาษาอังกฤษ และได้ใช้เป็นภาษาราชการ และถือว่าเป็นภาษาประจำชาติ ใช้เป็นการติดต่อทั่วไป ในระดับประเทศ เพียงภาษาเดียว ส่วนภาษาอื่นๆ เป็นภาษาที่ใช้ในชุมชนท้องถิ่น ทั้งระดับท้องถิ่นภูมิภาค และระดับชุมชนพื้นบ้าน ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

ภาษาไทยมาตรฐาน เป็นภาษาที่ใช้ในกิจกรรมทางราชการระดับชาติและโอกาสที่เป็นทางการทุกประเภท เป็นสื่อในการเรียนการสอนในโรงเรียนและเป็นภาษาของสื่อสารมวลชนทุกแขนง เช่น วิทยุ, โทรทัศน์, หนังสือพิมพ์ทั่วทั้งประเทศ

ในแต่ละภูมิภาคมีการใช้**ภาษาท้องถิ่นตามภูมิภาค** ซึ่งพูดโดยประชากรส่วนใหญ่และใช้เป็นภาษากลางในการสื่อสารระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ภาษาต่างๆ เช่น ภาษาคำเมือง ใช้เป็นภาษากลางในเขตภาคเหนือตอนบน, ลาวอีสานใช้ในเขตภาคอีสาน (ตะวันออกเฉียงเหนือ) ภาษาปักษ์ใต้ใช้เขตภาคใต้ เป็นต้น ส่วน**ภาษาของชุมชนท้องถิ่น**มักเป็นภาษากลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่งมีทั้งภาษาชุมชนท้องถิ่นในกลุ่มตระกูลไท ซึ่งพูดในภูมิภาคต่างๆ **ภาษาพลัดถิ่น** ซึ่งส่วนมากเป็นภาษาตระกูลไทจากนอกประเทศที่เข้ามาตั้งถิ่นในเขตประเทศไทยด้วยปัญหาการเมือง สงคราม และการทำมาหากิน เช่น ภาษาลาวต่างๆ ในภาคกลาง เป็นต้น ภาษาในตระกูลอื่นที่อาจจัดอยู่ในกลุ่มนี้ได้แก่ ภาษามอญ ซึ่งได้อพยพมาอยู่ในประเทศไทยมาเป็นเวลานาน เข้ามารับราชการและดำเนินชีวิตโดยสงบสุขมาเป็นเวลานาน นอกจากนี้ยังมี**ภาษาในเขตตลาดหรือตัวเมือง** ได้แก่ ภาษาจีนต่างๆ และภาษาเวียดนาม (เฉพาะอีสานตอนบน) มีกลุ่ม**ภาษาในเขตแนวชายแดน** ซึ่งเป็นกลุ่มขนาดใหญ่ โดยต่อเนื่องกับกลุ่มชนเดียวกับข้ามพรมแดนประเทศ เช่น ชาวเขาต่างๆ ใน

ภาคเหนือ, ภาษามอญและกะเหรี่ยงในทางภาคตะวันตก, ภาษาเขมรถิ่นไทย⁶ทางภาคตะวันออก และตะวันออกเฉียงเหนือและภาษามลายูถิ่นในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นต้น รวมทั้งมีกลุ่มภาษาเล็กๆ ซึ่งเป็นภาษาในวงล้อมของภาษาอื่นๆ ได้แก่ 1.ซอง 2.กะซอง 3.ซัมเร 4.ซุง 5.มลาบรี 6.เกนชีว (ชาไก) 7.ญ้อกูร 8.โซ (ทะวืง) 9. ลัวะ (ละเวือะ) 10.ละว้า (ก่อง) 11.อิมปี 12.บิซู 13.อุรักละโว้ย และ 14.มอเกล็น

ภาษาต่างประเทศ นอกจากภาษาต่างๆในสังคมไทยแล้ว การใช้ภาษาต่างประเทศเพื่อการ ศึกษาและธุรกิจและการเมืองก็มีความสำคัญมากขึ้นเรื่อยๆ โดยภาษาอังกฤษจะมีความสำคัญมากที่สุด ภาษาญี่ปุ่นและโดยเฉพาะอย่างยิ่งภาษาจีนกำลังมีบทบาทมากขึ้นเรื่อยๆ นอกจากนี้ภาษาเพื่อนบ้าน เช่น ภาษาเวียดนาม ลาว พม่า มาเลเซียฯ มีความสำคัญ ทั้งด้าน เศรษฐกิจ สังคม และการเมือง เช่นเดียวกัน

จากการที่สังคมไทยเป็นสังคมพหุภาษาและภาษาต่างๆ มีหน้าที่ทางสังคมแตกต่างกัน ประชากรไทยจึงมักจะเป็นผู้ที่พูดได้ 2 ภาษาหรือ 3 ภาษา หรือมากกว่า ในชีวิตประจำวัน โดยใช้ภาษาท้องถิ่นในครอบครัว หรือในชุมชน ใช้ภาษากลางของท้องถิ่น (แต่ละภูมิภาค) เพื่อติดต่อและค้าขายต่างกลุ่ม และใช้ภาษาไทยกลาง (ไทยมาตรฐาน) ในโรงเรียนและสถานที่ราชการ รวมทั้งการใช้ภาษาต่างประเทศในแวดวงการงานและการศึกษา เป็นต้น ซึ่งวิธีการใช้ต่างภาษาในต่างวาระและต่างกิจกรรมเช่นนี้เป็นสิ่งที่ปฏิบัติกันอยู่โดยทั่วไป ยกเว้นในกลุ่มชนขนาดใหญ่ตามแนวชายแดน เช่น กลุ่มผู้พูดภาษามลายูถิ่นในจังหวัดชายแดนภาคใต้ซึ่งมีจำนวนกว่าล้านคน ยังมีปัญหาการสื่อสารเป็นอย่างมาก เนื่องจากยังคงใช้ภาษามลายูถิ่นในชีวิตประจำวันอย่างเข้มข้น มีปัญหาการใช้ภาษาไทยซึ่งเป็นภาษาราชการยังไม่คล่องแคล่ว ทำให้เกิดการเข้าใจผิด ปัญหาเล็กเป็นปัญหาใหญ่ ไม่สามารถเข้าถึงการศึกษา ซึ่งใช้สื่อภาษาไทยทั้งเพียงภาษาเดียวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. การเปลี่ยนแปลงทางนิเวศวิทยาและสภาวะวิกฤตของภาษากลุ่มชาติพันธุ์

ภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ภาษาแต่ละกลุ่มล้วนมีคุณค่าเป็นมรดกของมนุษยชาติ ระบบสื่อสารที่สร้างขึ้นมาจากภูมิปัญญาเฉพาะของแต่ละกลุ่ม เพื่อวิถีการดำรงชีวิต ที่ใช้อย่างต่อเนื่องกันมาเป็นร้อยเป็นพันปี ภาษาจึงเป็นทั้งระบบคิด ระบบความรู้ความเข้าใจในโลกและสิ่งแวดล้อม เป็นแหล่งเก็บภูมิปัญญาด้านต่างๆ รวมทั้งเป็นอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมหรือความเป็นตัวตนของแต่ละกลุ่ม

แต่อย่างไรก็ตามในโลกปัจจุบันภาษาต่างๆ ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว กลุ่มชาติพันธุ์ภาษาต่างๆ ล้วนได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงอันเนื่องมาจากโลกาภิวัตน์ ระบบเศรษฐกิจ

⁶ ชื่อนี้มาจากการประชุมการพัฒนากระบวนเขียนภาษาเขียนด้วยอักษรไทย เมื่อปี 2533 ที่จังหวัดสุรินทร์

การเมือง สังคม และวัฒนธรรมสมัยใหม่ซึ่งมีอิทธิพลจากโลกตะวันตกได้มีการแพร่ขยายอย่างไร้พรมแดน ด้วยอำนาจและความเจริญด้านการสื่อสารมวลชนที่ทรงพลัง ทำให้สามารถเข้าถึงในเกือบทุกพื้นที่ แม้ในเขตห่างไกล โดยเฉพาะอย่างยิ่งสื่อวิทยุและโทรทัศน์ รวมทั้งหนังสือพิมพ์ (ในบางพื้นที่) โดยใช้ภาษาใหญ่ระดับชาติเช่น ภาษาราชการหรือ ภาษานานาชาติ (ภาษาอังกฤษ) ภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ จำนวนมากจึงอยู่ในภาวะถดถอย วิกฤตและอาจสูญสิ้นไป สภาวะการดำรงชีวิตด้านการใช้ภาษาที่เปลี่ยนแปลงไป เนื่องมาจาก

- โอกาสของอาชีพการงาน ทำให้ทุกคนต้องมีความสามารถในการใช้ภาษาสำคัญภาษาใหญ่ๆ เช่น ภาษาราชการ ภาษาประจำชาติหรือภาษานานาชาติ (อังกฤษ จีนญี่ปุ่น ฯลฯ)
- การทำงานตามแหล่งงานนอกชุมชน ทำให้มีการใช้ภาษากลางมากขึ้น และใช้ภาษาท้องถิ่นน้อยลง
- การแต่งงานข้ามกลุ่ม ทำให้ความเข้มข้นการใช้ภาษาท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์ลดลง โดยใช้ภาษาที่มีอิทธิพลในพื้นที่หรือใช้ภาษากลาง ส่งผลต่อการใช้ภาษาภายในบ้านและการส่งผลการรักษามรดกทางภาษาแก่ลูกหลาน

นอกจากนี้ การกำหนดนโยบายทางการศึกษาหรือระบบการศึกษาที่ใช้เฉพาะภาษาราชการเพียงภาษาเดียว เป็นสื่อในการเรียนการสอน ทำให้ภาษาท้องถิ่นหมดความหมายและเยาวชนไม่เห็นประโยชน์ของภาษาท้องถิ่นของตน อีกทั้งนโยบายภาษาแห่งชาติ ที่ส่งเสริมการใช้ภาษาราชการเพียงอย่างเดียวนั้นเป็นที่เข้าใจกันโดยทั่วไป (แม้ว่ายังไม่มีนโยบายภาษาแห่งชาติเป็นทางการ) ทำให้ภาษาอื่นๆ หมดหน้าที่และความสำคัญ

สำหรับสื่อสารมวลชนซึ่งเป็นแหล่งของการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและบันเทิงคดีต่างๆ ซึ่งใช้ภาษาราชการเป็นหลักและใช้เพียงภาษาเดียว ในปัจจุบันสามารถเข้าถึงในบ้านที่อยู่ในเขตห่างไกล ทำให้เกิดการเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจเหตุการณ์ต่างๆ ด้วยภาษาราชการเท่านั้น

สาเหตุปัญหาและสภาวะข้างต้นนำไปสู่ทัศนคติของเจ้าของภาษาที่ไม่เห็นประโยชน์และความสำคัญของภาษาชาติพันธุ์ของตนในโลกปัจจุบัน คนรุ่นเยาว์มีการใช้ภาษาราชการมากขึ้น และใช้ภาษาชุมชนท้องถิ่นของตนลดลงเรื่อยๆ หรือเลิกใช้ เปลี่ยนไปใช้ภาษาราชการเพียงภาษาเดียวหรือใช้เฉพาะภาษาใหญ่ๆ ทำให้ความสามารถในการใช้สองหรือสามภาษาในหมู่เยาวชนลดน้อยลงไปเรื่อยๆ จากงานวิจัยของสุวิไลและคณะ (2545) ได้พบว่ามีอย่างน้อยถึง 14 กลุ่มชาติพันธุ์ภาษาที่อยู่ในภาวะวิกฤตรุนแรงใกล้สูญ ได้แก่ 1.ซอง 2. กะซอง 3.ซัมเร 4.ซุง 5.มลาบรี 6. เกนชิว (ซาไก) 7.ญ้อกูร 8.โซ (ทะวืง) 9. ลัวะ (ละเวือะ) 10.ละว้า (ก่อง) 11.อึมปี 12.บิซุ 13.อูรัก ละโว้ย และ 14.มอเกลิ้น

ภาษาเหล่านี้เป็นภาษาที่จัดอยู่ในกลุ่มภาษาในวงล้อมทั้งสิ้น ซึ่งมีขนาดไม่ใหญ่นักหรือเดิมอาจจะเป็นกลุ่มใหญ่ แต่ในปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนภาษา หรือมีกลุ่มผู้พูดภาษาอื่นๆ ใกล้เคียงได้

อพยพเข้ามาอยู่ปะปนจำนวนมาก ดังตัวอย่าง เช่น กลุ่มญัฮกุรในจังหวัดนครราชสีมา กล่าวว่า เดิมมีผู้พูดภาษาญัฮกุรอยู่จำนวนมาก แต่ต่อมาได้มีกลุ่มไทยโคราช ซึ่งเป็นกลุ่มใหญ่ในพื้นที่ อพยพเข้ามาอยู่ปะปนมากขึ้น กลุ่มชาวญัฮกุรได้พยายามถอยหนีเข้าป่าลึกไปเรื่อยๆ จนไม่มีทาง ไปต่อ ในที่สุดจึงต้องอยู่ไปด้วยกัน ผลที่ตามมาที่สำคัญอย่างหนึ่ง คือ ภาษาพื้นบ้าน ซึ่งได้แก่ ภาษาญัฮกุร การใช้ลดลงเรื่อยๆ และภาษาที่ใช้ก็มีลักษณะเพี้ยนไปตามอิทธิพลของภาษาไทย ซึ่ง หมายถึงทั้งไทยโคราชและไทยกลาง (ภาษาราชการ) ในบางพื้นที่และบางกลุ่มไม่มีการใช้ภาษา ภายในครอบครัว ในชุมชน เช่น กลุ่มของ ลักษณะการถดถอยของภาษาและการใช้ที่กำลังเกิดมากขึ้นเรื่อยๆ ในหลายกลุ่ม บางกลุ่มมีขนาดเล็กมาก เช่น มลาบรี (ตองเหลือง), เกนชีว (ซาไก), ละว้า (ก่อง) มีผู้พูดเพียงจำนวนร้อยกว่าคน ทำให้ยากที่จะดำรงรักษาไว้ได้ในโลกของการเปลี่ยนแปลงปัจจุบัน

ในจำนวน 9 กลุ่ม เป็นภาษากลุ่มมอญ-เขมร ตระกูลออสโตรเอเชียติก ซึ่งเป็นกลุ่มภาษา ดั้งเดิมของดินแดนสุวรรณภูมิ โดยที่ภาษากะซอง ชัมเร และซุง มีโอกาสน้อยมากที่จะดำรงอยู่ ได้และคงสูญสิ้นไปตามอายุขัยของผู้พูดที่มีอยู่ไม่กี่สิบคน

นอกจาก 14 กลุ่มวิกฤตใกล้สูญดังกล่าว ภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ แม้กลุ่มขนาดใหญ่ ล้วนไม่อยู่ในสถานะที่ปลอดภัยและแสดงให้เห็นความถดถอย เปลี่ยนแปลงในการใช้ภาษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มเยาวชน เช่นกลุ่มภาษาวิกฤตตามแนวชายแดน ได้แก่ ภาษามอญ ภาษามลายูถิ่น ภาษาเขมรถิ่นไทยฯ หรือแม้แต่ ภาษาคำเมือง ลาวอีสาน ปักขีใต้ ซึ่งเป็นภาษาซึ่ง ใช้เป็นภาษากลางในแต่ละภูมิภาค ในปัจจุบันแม้ว่ายังคงพูดทั่วไปโดยใช้สำเนียงท้องถิ่น แต่ คำศัพท์และลักษณะทางไวยากรณ์จำนวนมากเปลี่ยนเป็นภาษาไทยกลาง (ภาษาไทยมาตรฐาน) เนื่องมาจากระบบการศึกษาและสื่อสารมวลชน ในปัจจุบันจึงมีเพียงภาษาไทยมาตรฐานซึ่งเป็น ภาษาราชการ เพียงภาษาเดียวที่ยังปลอดภัยไม่ถึงกับสูญสิ้นไปดังเช่นภาษาของชุมชนท้องถิ่น แม้ว่าจะถูกคุกคามด้วยภาษาและวัฒนธรรมตะวันตกโดยผ่านภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นภาษา นานาชาติ ด้วยเช่นกัน

การตายของภาษาที่กำลังเกิดขึ้นเป็นปัญหาระดับโลก นักภาษาศาสตร์ Michel Krauss (1992) ได้ทำนายไว้ว่า ร้อยละ 90 ของภาษาในโลกปัจจุบันซึ่งมีประมาณ 6,000 ภาษา อยู่ใน ภาวะวิกฤตและอาจไม่สามารถดำรงอยู่ได้พันศตวรรษนี้ ซึ่งภาษาเหล่านี้คือภาษาของกลุ่มชาติ พันธุ์ต่างๆ ที่มีได้มีสถานะเป็นภาษาที่ใช้ในระบบการศึกษานั้นเอง มีเพียงร้อยละ 10 เท่านั้นที่อยู่ ในภาวะที่ปลอดภัย ซึ่งได้แก่ภาษาราชการหรือภาษาประจำชาติต่างๆ

คำถามที่เกิดขึ้นคือ การเปลี่ยนแปลงของสรรพสิ่งในโลก ในปัจจุบันเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตาม ธรรมชาติ มิใช่หรือ เราเป็นกังวลกับสิ่งที่ผิดธรรมชาติหรือไม่ คำตอบคือ การถดถอย สูญเสีย ความหลากหลายทางธรรมชาติและ ความหลากหลายทางภาษาและวัฒนธรรม ซึ่งเป็นมรดกของ มนุษยชาติซึ่งกำลังเป็นปัญหาใหญ่ในยุคปัจจุบัน เป็นสิ่งที่มิได้เกิดขึ้นตามธรรมชาติ แต่เกิดขึ้น เพราะการจัดการของมนุษย์ดังกล่าวข้างต้น ซึ่งทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและรุนแรง อย่างคาดไม่ถึง

4. ปัญหาความมั่นคงของมนุษย์ สิทธิมนุษยชนและสิทธิทางภาษา

สำหรับสถานการณ์ทางสังคมของกลุ่มชาติพันธุ์ภาษาในภาวะวิกฤตนั้น โดยทั่วไปกลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มเล็กกลุ่มน้อยอยู่ในสภาพอ่อนแอ ขาดความเชื่อมั่นต่อตนเองและกลุ่มของตนเอง เยาวชนละทิ้งมรดกทางวัฒนธรรมของบรรพบุรุษ ในขณะที่ส่วนมากก็ยังคงไม่สามารถปรับตัวเองเข้าสู่โลกของสังคมใหญ่ได้อย่างสมบูรณ์ ไม่ประสบผลสำเร็จทางการศึกษาตามที่ต้องการในระบบโรงเรียน ไม่มีอนาคตและเส้นทางเดินที่ชัดเจน ไม่มีความมั่นคงทั้งด้านสถานะภาพทางสังคม วัฒนธรรมและคุณภาพชีวิต ซึ่งในสายตาของคนทั่วไปจะมองว่ากลุ่มคนเหล่านี้เป็นกลุ่มที่พัฒนา ยาก ยากที่จะประสบความสำเร็จ เป็นชุมชนล้าหลัง ภาษาของกลุ่มชนเล็กๆ ก็จะค่อยๆ สูญสลายไป เปลี่ยนไปพูดภาษาใหญ่ ปรับตัวเข้ากับกับสังคมใหญ่ภายนอก ซึ่งบางส่วนก็ประสบความสำเร็จ แต่จำนวนมากก็ยังไม่สามารถปรับตัวได้ หรือยังไม่เป็นที่ยอมรับของสังคมภายนอก ในขณะที่กลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มใหญ่ตามแนวชายแดน เช่น กลุ่มคนไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้ นอกจากปัญหาข้างต้นแล้วยังมีปัญหาวิกฤตด้านอัตลักษณ์และจิตวิญญาณ อันเนื่องมาจากมีความแตกต่างด้านอัตลักษณ์ทางภาษาวัฒนธรรม ความเชื่อและการสื่อความหมายเป็นอย่างมาก ทำให้ไม่สามารถเข้าถึงบริการของรัฐด้านต่างๆ เช่น การศึกษา การปกครอง ฯลฯ ซึ่งสื่อสารผ่านภาษาราชการได้อย่างเต็มที่ นำไปสู่การขาดความเท่าเทียมในการดำรงชีวิต ไม่มีความมั่นคงในอัตลักษณ์ความเป็นตัวตนของตนเองและกลุ่ม ก่อให้เกิดการต่อต้านอย่างรุนแรงจนบางครั้งควบคุมไม่ได้ ความไม่มั่นคงทางภาษานำไปสู่ปัญหาความไม่มั่นคงทางการศึกษาและความไม่มั่นคงในคุณภาพชีวิตด้านต่างๆ และความมั่นคงภายในประเทศ

ในแง่ของปัญหาด้านสิทธิมนุษยชนโดยเฉพาะสิทธิทางภาษา องค์การสากลด้านสิทธิมนุษยชนยืนยันว่ากลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ นั้น มีสิทธิทางภาษา โดยสามารถใช้ภาษาของตนเองทั้งในที่สาธารณะ คือ ในบ้านของตน ในชุมชนของตนและในที่สาธารณะต่างๆ รวมทั้งสามารถใช้ภาษาของตนเองในการจัดระบบการศึกษาแก่เยาวชน ทั้งนี้โดยมีผลงานวิจัยจากประเทศต่างๆ ที่พิสูจน์และสนับสนุนประโยชน์ของการใช้ภาษาแม่เป็นสื่อในการศึกษาในเบื้องต้นและเชื่อมโยงเข้าสู่ภาษาราชการหรือภาษาประจำชาติ เพื่อนำไปสู่สาระความรู้และสังคมต่อไป

ด้วยเหตุดังกล่าวข้างต้นในการแก้ปัญหาการเข้าถึงบริการของรัฐด้านต่างๆ และการหวังผลที่จะก่อให้เกิดความสมานฉันท์และความมั่นคงในคุณภาพชีวิตของประชากรในชาติโดยทั่วไปนั้น จึงควรมีการทบทวนระบบการศึกษาและนโยบายภาษาแห่งชาติ เพื่อให้สามารถเอื้อต่อการใช้ภาษาของชาติพันธุ์หรือภาษาแม่ ซึ่งเป็นภาษาที่หนึ่งของเด็กในระบบการศึกษา เพื่อสร้างประชากรไทยที่มีคุณภาพบนฐานของอัตลักษณ์ท้องถิ่นที่แข็งแกร่ง ในขณะเดียวกันก็สามารถเข้าถึงอัตลักษณ์ความเป็นประชากรไทยในระดับชาติด้วย ความเป็นไทยของชนในชาติ มิได้หมายความว่าทุกคนจะต้องละอัตลักษณ์ทางภาษาและวัฒนธรรมท้องถิ่นของตน และใช้ภาษาไทยและวัฒนธรรมไทยของส่วนกลางเพียงอย่างเดียว แต่ความสามารถที่จะดำรงอัตลักษณ์

ท้องถิ่นของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ภาษา โดยที่สามารถสื่อสารและอยู่ร่วมกับประชากรไทยกลุ่มอื่นๆ ในสังคมไทย เข้าถึงบริการของรัฐด้านต่างๆ อย่างเท่าเทียม มีความมั่นคงในชีวิตและมีคุณภาพชีวิตที่ปรารถนา จะทำให้เกิดอัตลักษณ์ของความเป็นไทยในระดับชาติไปด้วยพร้อมกัน และเป็นประชากรไทยที่มีคุณภาพสามารถร่วมกันแข่งขันกับโลกภายนอกได้

บรรณานุกรม

- Diffloth, Gérard. 1980. ***"Austroasiatic: The indigenous Southeast Asian language family."*** Talk presented at panel *New Directions in Southeast Asian Linguistics*, Association for Asian Studies, Washington, D.C.
- Diffloth, Gérard. 1984. ***The Dvaravati Old Mon Language and Nyah Kur.*** Bangkok: Chulalongkorn University.
- Grimes, Barbara F.(ed.) 2000. ***Ethnologue. Languages of the World. 14th Edition.*** Dallas, Texas: SIL International.
- Smalley, William A. 1994. ***Linguistic Diversity and National Unity.*** Chicago: The University of Chicago Press.
- Suwilai Premsrirat.. 1995. ***"On language maintenance and language shift in minority languages of Thailand: A case study of So(Thavung)"*** Paper presented at the *International Symposium on Endangered Languages in Tokyo, Japan.*
- Suwilai Premsrirat. 2003. ***"Language development and language revitalization in Thailand : A case of Chong Revitalization Program."*** Paper presented at the Conference on Language Development, Language Revitalization and Multilingual Education in Ethnic minority Communities in Asia, Bangkok, Thailand.
- Suwilai Premsrirat. 2006. ***"Language Situation: Thailand,"*** Encyclopedia of Language and Linguistics Vol.2, Elsevier Ltd.
- Suwilai Premsrirat. 2007. ***" Endangered Languages of Thailand. "*** JSL 184 : 75-93
- สุวิไล เปรมศรีรัตน์ และอภิญา บัวสรวง. 2541. **สารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย: ญ้อกูร.** สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุวิไล เปรมศรีรัตน์ และพรสวรรค์ พลอยแก้ว. 2549. **สารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย: กะชอง และ ชัมเร.** สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุวิไล เปรมศรีรัตน์ และคณะ. 2544. **รายงานผลการวิจัย เรื่อง แผนที่ภาษาของชาติพันธุ์ในประเทศไทย.** โรงพิมพ์คุรุสภา กรุงเทพมหานคร.

- สุวิไล เปรมศรีรัตน์ และคณะ. 2548. **วิกฤตทางภาษาและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์: ปัญหาหรือโอกาส?** (Ethnic Minorities Language and Culture in Crisis: Challenges or Opportunities). รายงานผลงานวิจัยสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุวิไล เปรมศรีรัตน์ และคณะ. 2549. **การพัฒนาการจัดการศึกษาสำหรับกลุ่มชาติพันธุ์โดยใช้ภาษาท้องถิ่นเป็นสื่อและการจัดการเรียนการสอนแบบสองภาษา.** สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุวิไล เปรมศรีรัตน์ และคณะ. 2550. **ประสบการณ์การฟื้นฟูภาษาในประเทศไทย กรณีภาษาของ จังหวัดจันทบุรี.** สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.

วิกฤตทางภาษาและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ : ปัญหาหรือโอกาส ? ⁷

ศ.ดร.สุวิไล เปรมศรีรัตน์ ⁸

สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล

ภาษาและวัฒนธรรมเป็นมรดกของมนุษยชาติ แต่ในปัจจุบันความหลากหลายทางภาษาและวัฒนธรรมกำลังอยู่ในภาวะวิกฤต นักวิชาการและชุมชนเจ้าของภาษาและวัฒนธรรมจึงได้มีความพยายามที่จะศึกษาและฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมในภาวะวิกฤต เพื่อสร้างองค์ความรู้และเพื่อการดำรงอยู่ในสังคมปัจจุบัน

1. วิกฤตทางภาษาและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์และผลกระทบ

เศรษฐกิจโลก วัฒนธรรมสมัยใหม่ การแข่งขัน และการสื่อสารที่ทรงพลังไร้พรมแดน เป็นสถานการณ์ของโลกยุคปัจจุบัน ซึ่งผู้คนไม่ว่าจะอยู่ในมุมใดของโลกก็จะได้รับผลกระทบทั้งสิ้น ดังนั้นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้มนุษย์สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมีศักดิ์ศรีและมีความสุข คือ การมีฐานทางสติปัญญาและจิตวิญญาณที่เข้มแข็งมั่นคง มีความเชื่อมั่นในตนเอง และมีความเชื่อมั่นในกลุ่มของตน แต่ในปัจจุบันภาษาและวัฒนธรรมซึ่งเป็นฐานของระบบวิถีคิด และเป็นอัตลักษณ์หรือความเป็นตัวตนของชนกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ กลุ่มเล็กกลุ่มน้อยที่ไม่มีอำนาจทางการเมืองการปกครอง ไม่มีสถานะเป็นภาษาราชการหรือภาษาประจำชาติ กำลังตกอยู่ในภาวะวิกฤตและเสี่ยงต่อการเสื่อมสลาย เป็นปัญหาคุกคามต่อความหลากหลายของภูมิปัญญา ภาษาและวัฒนธรรม ในโลกยุคปัจจุบัน ปัญหาวิกฤตด้านความหลากหลายของภาษาและวัฒนธรรมเป็นปัญหาระดับโลกเช่นเดียวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ โดยนักภาษาศาสตร์ได้ประมาณการว่า 90% ของภาษาในโลกกว่า 6,000 ภาษา กำลังอยู่ในภาวะวิกฤต (Krauss, 1992) แม้ว่าบางท่านมองในแง่ดีกว่านี้ แต่อย่างน้อยก็เชื่อว่าเป็นกว่าครึ่งของภาษาในโลกกำลังอยู่ในภาวะวิกฤต และอาจจะไม่สามารถดำรงอยู่ได้พันศตวรรษนี้ มีเพียงภาษาใหญ่หรือภาษาราชการเท่านั้นที่ปลอดภัย กลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ จึงอยู่ในสภาวะอ่อนแอ สูญเสียเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของตนเอง อันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงลักษณะนิเวศทางสังคม และวัฒนธรรมอย่างรวดเร็วของโลกยุคโลกาภิวัตน์ ประเทศไทยก็เป็นอีกประเทศหนึ่งที่ประสบกับภาวะวิกฤตนี้

ประเทศไทยมีความหลากหลายทางภาษาและวัฒนธรรมเป็นอย่างมาก โดยมีภาษาและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ถึงกว่า 70 กลุ่ม (Suwilai, 2006 และ สุวิไล และคณะ, 2547) ซึ่งนับว่าเป็นทุนทางสังคมที่สำคัญ มีคุณค่าด้านประวัติศาสตร์ ภูมิปัญญาและความรู้ที่เกี่ยวกับมนุษย์ในเอเชียอาคเนย์ โดยมีภาษาไทยมาตรฐาน ซึ่งพัฒนามาจากภาษาไทย

⁷ บทความนี้ปรับปรุงจากบทความเดิมเรื่องวิกฤตทางภาษาและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ : ปัญหาหรือโอกาส? ซึ่งตีพิมพ์ลงในวารสารภาษาและวัฒนธรรมฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน 2548) เพื่อเสริมข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน

⁸ ศาตราจารย์สาขาภาษาศาสตร์ สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล

กลางของชนชั้นสูงจากอยุธยา (Smalley, 1994) เป็นภาษาราชการเพียงภาษาเดียว และใช้เป็นสื่อในการเรียนการสอนในโรงเรียน และในสื่อสารมวลชน กลุ่มชาติพันธุ์ภาษาต่างๆ ในประเทศไทยมีจำนวนอย่างน้อยถึง 14 ภาษาที่กำลังตกอยู่ในภาวะวิกฤตที่รุนแรงและชัดเจน (จากผลการวิจัยแผนที่ภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย, สุวิไล และคณะ 2544) มีโอกาสที่จะเสื่อมสลายไปในศตวรรษนี้ เนื่องจากเป็นกลุ่มภาษาที่อยู่ในวงล้อมของภาษาอื่นๆ ที่มีจำนวนมากกว่าและมีสถานะทางสังคมสูงกว่า จำนวนผู้พูดเหลือน้อย หรือยังมีเฉพาะผู้พูดรุ่นอาวุโส และ/หรือไม่มีการใช้ภาษาในบ้าน จึงไม่มีการสืบทอด ได้แก่ ของ กะซอง ชำเร ชอง (ชโอง) ญ้อกูร โช (ทะวี่ง) ละว้า (ละเวือะ) มลาปรี อิมปี บิซุ ซาไก (เกนชีว) ละว้า (ก่อง) มอเก็น อูรักละโว้ย ในบรรดาภาษาเหล่านี้ภาษาชำเรและกะซองในจังหวัดตราด มีโอกาสน้อยมากที่จะดำรงอยู่ได้ (Pornsawan, 1999 และ Sunee, 2003) เนื่องจากปัจจุบันมีผู้พูดเหลือเพียงไม่กี่สิบคน และความสามารถในการใช้ภาษาเสื่อมถอยลงไปเรื่อยๆ ภาษาทั้งสองนี้คงจะสูญไปตามอายุขัยของผู้พูด ส่วนกลุ่มภาษาท้องถิ่นอื่นๆ ในประเทศไม่ว่าภาษาใหญ่หรือเล็กที่ไม่ใช่ภาษาราชการ ล้วนอยู่ในภาวะไม่ปลอดภัย ชุมชนเหล่านี้อยู่ในภาวะวิกฤตระดับต่างๆ กัน กลุ่มที่มีความต่างจากภาษาราชการเป็นอย่างมาก จะอ่อนแอ ขาดความมั่นใจ รวมกันไม่ติด กลุ่มใหญ่บางกลุ่มมีปฏิกิริยาตอบโต้เกรงถูกการครอบงำ และการสูญเสีย บางกลุ่มมีความรุนแรง ควบคุมไม่ได้ ฯลฯ การสูญเสียภาษาเป็นการสูญเสียภูมิปัญญา ระบบวิถีชีวิตหรือโลกทัศน์ของแต่ละกลุ่มชน ซึ่งมีคุณค่ามหาศาล เช่นเดียวกับปัญหาการสูญเสียลักษณะทางชีวภาพอื่นๆ ในโลก เช่น พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ ฯลฯ

จากประสบการณ์เดิมในการทำงานวิจัยสนามด้านภาษาศาสตร์ในชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ผู้วิจัยได้พบความแตกต่างอย่างชัดเจนในการใช้ภาษาของคนกลุ่มอายุต่างกันทั้งความถี่ในการใช้ภาษา ความสามารถ และลักษณะภาษาที่ใช้ (Suwilai, 2002) เนื่องจากได้รับอิทธิพลจากภาษาและวัฒนธรรมใหญ่เป็นอย่างมาก ภาษาท้องถิ่นจึงอยู่ในภาวะถดถอย เลิกพูดหรือเปลี่ยนภาษาพูดในกลุ่มคนรุ่นใหม่ เหตุการณ์นี้เป็นสิ่งที่ชาวบ้านอาวุโสรับรู้และมีความห่วงใย เสียหาย บางกลุ่มมีความพยายามที่จะบันทึกคำศัพท์ต่างๆ ประเพณี วัฒนธรรม ภูมิปัญญาด้านต่างๆ ฯลฯ ตามกำลังความสามารถ และเครื่องมือเท่าที่มี เช่น บันทึกด้วยภาษาไทย หรือเขียนภาษาพื้นบ้านด้วยตัวอักษรไทย เป็นต้น ดังตัวอย่างเช่น กำนันเงิน ผันผาย บ้านคลองพลู และลุงสมควร ทองคำ บ้านกระทิง ซึ่งเป็นชาวของ (จังหวัดจันทบุรี) ได้มีการเขียนคำศัพท์ภาษาของไว้ เช่นเดียวกับกำนันป้อ ชาวบ้านละเวือะ ที่มีการจดบันทึกบทกลอนและชาวบ้านเขมรสุรินทร์ที่มีการจดบันทึกภาษา ประเพณี สมุนไพร เพลง ฯลฯ นอกจากนี้จากการสอบถามชาวบ้านที่สนใจจะร่วมโครงการวิจัยท้องถิ่นถึงเหตุผลที่ต้องการอนุรักษ์ภาษาพื้นบ้านของตน เช่น กลุ่มผู้พูดภาษาโช (ทะวี่ง) ได้คำตอบและความคิดเห็นเหมือนๆ กันว่าต้องการรักษาภาษาพื้นบ้านไว้ เพื่อให้พ่อ แม่ ลูก หลาน พูดคุยกันได้เมื่อมีปัญหา ซึ่งแสดงว่าชาวบ้านรู้สึกถึงผลของการเปลี่ยนภาษาหรือการสูญเสียภาษาพื้นบ้านว่าเป็นการสูญเสียความเป็นสังคม ชุมชน หรือแม้แต่ครอบครัว ซึ่งเป็นที่พึ่งที่มั่นคงทางจิตวิญญาณไปด้วย พ่อแม่พูดกับลูกได้ไม่เข้าใจกันชัดเจน ช่วยกันไม่ได้เต็มที่ เพราะพูดกันคนละภาษา

2. ความพยายามในการสงวนรักษาความหลากหลายทางภาษาและการชะลอความสูญเสียผ่านสถาบันวิชาการ

จากปัญหาวิกฤตข้างต้น และจากประสบการณ์การทำงานในชุมชนภาษาและชาติพันธุ์ต่าง ๆ อาจารย์ นักวิจัย และนักศึกษาปริญญาโทและเอกของสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล ซึ่งได้ศึกษาวิจัยสร้างองค์ความรู้ด้านภาษาและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ทั้งในประเทศและประเทศเพื่อนบ้านมาเป็นเวลา 30 ปี (ตั้งแต่แรกเริ่มก่อตั้งเป็นศูนย์ศึกษาภาษาและวัฒนธรรมเอเชียอาคเนย์) และในปัจจุบันได้จัดตั้งศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษาและวัฒนธรรมในภาวะวิกฤตขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เบื้องต้น คือ การศึกษาสำรวจสถานะและเฝ้าระวังภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ที่อยู่ในภาวะอันตรายทั้งในประเทศไทย และที่ต่อเนื่องข้ามพรมแดนไปในประเทศเพื่อนบ้าน โดยมีการศึกษานันทิกภาษาและวัฒนธรรมให้ได้องค์ความรู้ที่สำคัญมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ก่อนที่จะเสื่อมสลายไป อาทิ การวิจัยและอธิบายระบบภาษา การศึกษาสถานภาพของภาษาและวัฒนธรรมของกลุ่มชนในพื้นที่ต่าง ๆ และกลุ่มอายุต่าง ๆ การทำพจนานุกรม การศึกษารวบรวมนิทานพื้นบ้าน เพลงพื้นบ้าน ฯลฯ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการดำเนินงานของนักวิชาการด้านภาษาศาสตร์และวัฒนธรรมศึกษา วัตถุประสงค์ขั้นถัดมา คือ การร่วมมือกับชุมชนในการดำเนินกิจกรรมเพื่อฟื้นฟูภาษาและวัฒนธรรมตามศักยภาพ ความสนใจและความพร้อมของแต่ละชุมชน โดยมีการบูรณาการศาสตร์ต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามความเหมาะสม และวัตถุประสงค์อีกประการหนึ่ง คือ การให้บริการวิชาการการฝึกอบรมแก่นักวิชาการและชุมชนชาติพันธุ์ต่าง ๆ เพื่อการบันทึกและฟื้นฟูในแง่มุมและขั้นตอนต่าง ๆ ตามความสนใจ รวมทั้งการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารแก่สาธารณชน สำหรับในส่วนของการดำเนินงานร่วมกับชุมชนในปัจจุบันได้เกิดโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นประเด็นภาษาจำนวน 30 โครงการ ดำเนินงานใน 12 ชุมชนชาติพันธุ์ภาษา และได้รับการสนับสนุนจากกองทุนสนับสนุนการวิจัยสำนักงานภาค ซึ่งนับว่าเป็นโอกาสแก่กลุ่มชาติพันธุ์ย่อยต่าง ๆ ทำให้เกิดมีการตื่นตัว เกิดความสนใจที่จะดำเนินงานวิจัยเพื่อฟื้นฟูภาษา ชุมชนชาติพันธุ์ภาษาเหล่านี้ล้วนมีความสำคัญทั้งด้านประวัติศาสตร์ ภาษาศาสตร์ สังคมวิทยา มานุษยวิทยา และเป็นกลุ่มที่ได้มีการศึกษาโครงสร้างภาษาในระดับพื้นฐานแล้ว ดังเช่น

- กลุ่มของ กิ่งอำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี (เป็นกลุ่มชนดั้งเดิมของเอเชียอาคเนย์ ในอาณาจักรเขมรโบราณ พูดภาษาในตระกูลออสโตรเอเชียติก สาขามอญ-เขมร ตะวันออกสาขาย่อยเปริก) เป็นชุมชนที่ได้ผ่านกระบวนการปฏิบัติการฟื้นฟูภาษาและวัฒนธรรมตามความสนใจตั้งแต่ปี 2534 และยังคงดำเนินการอยู่โดยได้มีการจัดทำระบบเขียนเพื่อเป็นเครื่องมือในการเขียน การผลิตวรรณกรรม สื่อการเรียนและหลักสูตรท้องถิ่น การสอนภาษาของในโรงเรียน การฝึกครูชุมชน รวมทั้งจัดทำศูนย์การเรียนรู้และฟื้นฟูสำหรับการเผยแพร่แก่ชุมชน สภาวะวิกฤตของกลุ่มของจัดอยู่ในระดับที่ 7 ซึ่งเป็นภาวะวิกฤตขั้นก่อนสุดท้าย เนื่องจากแทบจะไม่มีการใช้ภาษา

ในบ้าน ระหว่างบุคคลในครอบครัว โดยเฉพาะระหว่างผู้อาวุโส เช่น พ่อ แม่ ปู่ ย่า กับรุ่นเยาว์ อย่างไรก็ตามโครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาของได้เป็นบทเรียนให้ชุมชนอื่นๆ นับว่าเป็นโครงการต้นแบบและยังปัจจุบันคงดำเนินการต่อเนื่องจากประเด็นภาษาไปสู่ประเด็นอื่นๆ หรือแตกแขนงไปชุมชนภาษาอื่นๆ ในปัจจุบันชุมชนชาติพันธุ์ต่างๆ ที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูภาษาได้แก่⁹

1. กลุ่มของ กิ่ง อ.เขาคิชฌกูฏ จ.จันทบุรี	7. กลุ่มอิมปี อ.เมือง จ.น่าน
2. กลุ่มญ้อ อ.เทพสถิต จ.ชัยภูมิ	8. กลุ่มกะซอง อ.บ่อไร่ จ.ตราด
3. กลุ่มโซ่ (ทะวืง) อ.ส่องดาว จ.สกลนคร	9. กลุ่มมอญ อ.บ้านโป่ง จ.ราชบุรี
4. กลุ่มละว้า (ก่อง) อ.ด่านช้าง จ.สุพรรณบุรี	10. กลุ่มเขมรถิ่นไทย อ.โพธิ์ทอง จ.สุรินทร์
5. กลุ่มมลาปรี่(ตองเหลือง) อ.ร้องกวางจ.แพร่	11. กลุ่มม้ง อ.ร้องกวาง จ.แพร่
6. กลุ่มละเวือะ อ.แม่สะเรียง จ.แม่ฮ่องสอน	12. กลุ่มไทดำ อ.เชียงคาน จ.เลย
- และยังอยู่ในการพัฒนาโครงการอีกประมาณ 5 กลุ่ม เช่น กลุ่มบรู จ.อุบลราชธานี กลุ่มบิซู จ. เชียงราย เป็นต้น

3. การวิจัยเพื่อฟื้นฟูภาษาของชุมชนท้องถิ่น

วิธีการวิจัยเพื่อฟื้นฟูภาษาของชุมชนท้องถิ่น เป็น การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) โดย ชุมชนเป็นแกนหลักในการดำเนินงาน และสถาบันฯ เป็นผู้สนับสนุนด้านเทคนิควิธีการ มีขั้นตอนในการดำเนินการ ดังนี้

1. กระตุ้นความสนใจและความตระหนักถึงปัญหาวิกฤตทางภาษา และโอกาสในการฟื้นฟูโดยชุมชน

2. ใช้ วิธีการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ (workshop) โดยการใช้ปัญหาหรือความต้องการของชุมชนเป็นตัวตั้ง เนื่องจากการฟื้นฟูภาษาเป็นงานที่มีลักษณะเป็นนามธรรม และการที่จะหวังให้ชาวชนสามารถกลับไปพูดภาษาท้องถิ่นของตน ดังเช่นภาษาของในสังคมยุคปัจจุบัน เช่นเดียวกับเมื่อกว่า 50 ปีที่แล้ว เป็นสิ่งที่เป็นไปได้ยาก จึงจำเป็นต้องมีการประยุกต์ใช้เทคนิควิทยาการสมัยใหม่ที่เป็นสากลให้เหมาะสมในการฟื้นฟู โดยการสร้างระบบเขียนสำหรับภาษาพื้นบ้านซึ่งเดิมมีแต่ภาษาพูด เพื่อใช้เป็นเครื่องมือบันทึกและเผยแพร่ซึ่งช่วยในการชะลอการตายและการเปลี่ยนแปลงของภาษาซึ่งเกิดอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน โดยใช้เป็นเครื่องมือในการบันทึกภาษาและวัฒนธรรมภูมิปัญญาด้านต่างๆ การสร้างหนังสือ/วรรณกรรมในภาษาพื้นบ้าน นำไปสู่การสร้างสื่อการเรียนการสอนต่างๆ จัดทำหลักสูตรท้องถิ่น และนำไปสู่การสอนในโรงเรียน เป็นต้น ในการนี้คณะผู้วิจัยจากสถาบันใช้วิธีกำหนดกรอบการฝึกอบรมปฏิบัติการและจัดประชุมไปที่

⁹ การจัดลำดับความรุนแรงของสภาวะวิกฤต โดยโจชัว (Fishman, 1991) ซึ่งได้แบ่งเป็น 8 ระดับ

ละเรื่อง เพื่อให้ชุมชนมีแนวทาง มีการคิดและการทำงานร่วมกัน โดยเบื้องต้นใช้การสร้างระบบตัวเขียน และการฝึกเป็นนักเขียน เขียนเรื่องด้วยภาษาของตน ฯลฯ เป็นเนื้อหาของการรวมกลุ่มทำงาน ซึ่งบางเรื่องต้องจัดประชุมปฏิบัติการหลายครั้งจึงจะสำเร็จ โดยคณะผู้วิจัยจัดกลุ่มพูดคุยบางเรื่องต้องจัดหาวิทยากรเพิ่มเติม เช่น การทำหลักสูตร การทำสื่อการเรียนการสอน การฝึกครู ในเบื้องต้นได้รับความร่วมมือจากผู้เชี่ยวชาญของเอสไอแอล อินเตอร์เนชั่นแนล ซึ่งมีประสบการณ์ด้านการจัดการเรียนการสอนสำหรับกลุ่มชาติพันธุ์จากประเทศอื่นๆ มาเป็นที่ปรึกษา และร่วมงานกับคณะผู้วิจัย เพื่อฝึกอบรมเทคนิคบางประการแก่อาจารย์และนักศึกษา โดยคณะผู้วิจัยได้มีการประยุกต์ความรู้เดิมกับเทคนิควิธีการสมัยใหม่ให้เหมาะสมกับโครงการฟื้นฟูภาษาฯ ในประเทศไทย สำหรับการจัดทำศูนย์การเรียนรู้ จะเชิญผู้ที่มีความรู้ด้านพิพิธภัณฑวิทยา มาแนะนำผู้ที่เข้าร่วม ในการจัดฝึกอบรมแต่ละครั้ง เป็นไปตามความสมัครใจและความเหมาะสมในแต่ละงาน เช่น การเขียนเรื่อง ทำหลักสูตร ทำสื่อการเรียนการสอนภาษา ซึ่งจะต้องระดมบุคคลที่เขียนหนังสือได้มาเรียนรู้ระบบเขียนและผู้ที่มีความรู้เรื่องพื้นบ้านที่เขียนเรื่องได้มาร่วมงาน ชวนเยาวชนที่มีฝีมือมาวาดภาพประกอบเรื่อง และจัดที่เขารูปเล่มหนังสือ ฯลฯ ถ้าเป็นการฝึกอบรมครู ผู้ที่จะทำหน้าที่เป็นครูภาษาท้องถิ่น จะต้องเลือกจากผู้ที่มีเวลาทำงานได้โดยต่อเนื่อง อ่านเขียนภาษาท้องถิ่นได้ พูดภาษาได้ชัดเจน รู้วัฒนธรรมดี ชุมชนยอมรับและอยู่ในวัยที่คล่องตัว เนื่องจากการเรียนการสอน ต้องมีการใช้ทำทางประกอบ การนำออกจัดการเรียนการสอนนอกสถานที่ โดยผู้อาวุโสจะร่วมเป็นผู้สอนบางวาระที่เหมาะสมเป็นครั้งคราว เช่น การเล่านิทาน การสอนกิจกรรมวัฒนธรรม ทำอาหาร หัตถกรรม เป็นต้น

3. ใช้ การดูงานชุมชนโครงการต้นแบบ เช่น กรณีกลุ่มชุมชนที่สนใจจะเดินทางไปดูงานโครงการของ เพื่อให้เห็นแนวทางทำให้เกิดกำลังใจและประมาณกำลังใจความสามารถของตนเองได้ เห็นได้จากการที่กลุ่มละเวอะ แม่ฮ่องสอน กลุ่มญัฮกุร ชัยภูมิ และอื่นๆ เกิดความอยากพัฒนาตัวเขียนภาษาของตน เมื่อเห็นกลุ่มของทำได้ ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการเริ่มงานด้วยตนเองของชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ย่อยต่อไป และยังทำให้เกิดเครือข่ายระหว่างชุมชนต่างๆ ที่มีปัญหาเช่นเดียวกัน ได้หารือซึ่งกันและกัน ไม่โดดเดี่ยว

4. จัด ผู้ประสานงาน กลุ่มเป้าหมายเป็นนักศึกษาหรือนักวิจัย ผู้ที่คุ้นเคยกับภาษาและวัฒนธรรมของชุมชน มีความรู้และวิธีการในการศึกษาภาษาและชาติพันธุ์หรือเป็นผู้ที่สนใจ และสามารถทำงานกับกลุ่มชาติพันธุ์ย่อยได้ โดยทำหน้าที่เป็นผู้รับผิดชอบในการประสานงาน หรือเป็นพี่เลี้ยงจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ และการประสานงานต่างๆ ระหว่างชุมชน วิทยากร สถาบันวิชาการ แหล่งทุน รวมทั้งฝึกการเขียนรายงานและการจัดทำงบประมาณแก่ทีมชุมชน เป็นต้น

4. ผลการดำเนินงานฟื้นฟูภาษาในชุมชน

สำหรับโครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาของ จันทบุรี ซึ่งเป็นโครงการแรกจากการสนับสนุนทางวิชาการ ชาวชนสามารถดำเนินงานเพื่อการฟื้นฟูภาษาของตนได้ผล ซึ่งกล่าวได้ว่าเกินความคาดหมาย ดังนี้

1. ในแง่ของกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น ชาวชนสามารถดำเนินการเพื่อแก้โจทย์วิจัย/ปัญหาของตนได้ทุกขั้นตอน โดยคณะผู้วิจัยจากสถาบันช่วยในการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ ดำเนินเทคนิควิธีการ สิ่งที่เห็นเป็นรูปธรรม คือ (1) การพัฒนาระบบเขียนภาษาของจนใช้การได้ และความสำเร็จในการสำรวจคนที่พูดภาษาของ และทัศนคติต่อการฟื้นฟู ซึ่งเป็นทั้งการประชาสัมพันธ์โครงการ และทำให้ทราบว่าคนของกว่า 90% มีความต้องการให้ฟื้นฟูภาษาและคณะกรรมการภาษาของ ยังสามารถผลิตหนังสือของได้จำนวนมาก (2) ภาษาของได้รับให้สอนในระบบโรงเรียน เป็นหลักสูตรท้องถิ่นสาระเพิ่มเติม ชั้น ป.4 และ ป.5 ตลอดทั้งปีการศึกษา รวมทั้งมีการจัดทบทวนสำหรับชั้น ป.6 ในโรงเรียนในพื้นที่ ได้แก่ โรงเรียนวัดคลองพลู ทำให้ปัจจุบันโรงเรียนดังกล่าวมีชื่อเสียงจากการจัดการสอนภาษาของได้ผลเป็นที่นิยม ทำให้มีผู้ปกครองย้ายลูกหลานจากโรงเรียนอื่นมาเข้ามากขึ้นเท่าเดิมจำนวนเป็นร้อยคน โรงเรียนอื่นๆ ในพื้นที่ก็มีความสนใจจะเพิ่มการสอนภาษาของเช่นกัน (3) จัดให้มีศูนย์การเรียนรู้และฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมของขึ้น เพื่อเป็นแหล่งเผยแพร่สู่สาธารณชนและชุมชนต่อไป (4) คนของเองได้พัฒนาศักยภาพความสามารถเพิ่มขึ้น จากเดิมเป็นชาวสวนผลไม้หรือรับจ้างทั่วไป ในปัจจุบันคนของหลายคนเป็นนักเขียนหนังสือของ เป็นครูของ เป็นวิทยากรท้องถิ่น เป็นศิลปินพื้นบ้านด้านต่างๆ เป็นต้น (5) สถานภาพของภาษาของและคนของดีขึ้น เป็นที่รู้จักผ่านสื่อมวลชน วงการศึกษา และคนทั่วไปมากขึ้น (ทั้งในประเทศและนอกประเทศ) (6) คนของได้ฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมไปพร้อมกับการฟื้นฟูอัตลักษณ์ความเป็นตัวตนคนของ คนของมีความภูมิใจและความมั่นใจในตนเองและกลุ่มของตนมากขึ้น สิ่งนี้จะเป็นฐานสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านอื่นๆ ได้ต่อไป (7) โครงการนี้ได้รับการพิจารณาให้เป็น 1 ใน 8 โครงการวิจัยเด่นของ สกว.ภาค ประจำปี 2547

ในแง่ของวิชาการ กล่าวได้ว่าโครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาของ จังหวัดจันทบุรี มีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาองค์ความรู้ด้านการฟื้นฟูและสงวนรักษาภาษาและวัฒนธรรม โดยเป็นทั้ง ตัวแบบ และ ต้นแบบ ของงานด้านนี้ โดยเป็นรูปแบบหนึ่งของการศึกษาและฟื้นฟูภาษาและวัฒนธรรมในภาวะวิกฤตในประเทศไทย (และเอเชีย) ซึ่งดำเนินงานผ่านระบบโรงเรียนเป็นหลัก แล้วขยายผลสู่ชุมชนและโรงเรียนโดยรอบ โดยใช้แรงขับเคลื่อนจากภายในชุมชนเอง และได้รับการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องทั้งด้านวิชาการ เทคนิควิธีการจากสถาบันวิชาการ (มหิดล) และการจัดการงบประมาณจากแหล่งทุน (สกว.) อีกทั้งโครงการนี้ยังนับว่าเป็นโครงการ ต้นแบบ ของการดำเนินงานแก่กลุ่มชาติพันธุ์ภาษาอื่นๆ ที่มีปัญหาเช่นเดียวกัน เป็นแรงบันดาลใจและแนวทางในการทำงาน เพื่อพลิกปัญหาวิกฤตให้เป็นการฟื้นฟูคุณค่าและตัวตน เกิดพลังความเข้มแข็งที่จะต่อสู้กับปัญหาต่างๆ และดำรงตนอยู่ได้ในสังคมปัจจุบัน

จากการร่วมมือกันสร้างความรู้และการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างนักวิชาการและชุมชนเจ้าของภาษา สิ่งที่ชุมชนได้รับ คือ

1) ได้วิธีการพัฒนาเครื่องมือ(ภาษาเขียน) บุคลากร และเครือข่าย แก่กลุ่มชาติพันธุ์ภาษาในภาวะวิกฤต ให้ดำเนินการฟื้นฟูต่อไปได้ โดยชุมชนเป็นแกนหลัก และสถาบันวิชาการสนับสนุนด้านเทคนิควิธีการ โดยการฝึกอบรมปฏิบัติการ ใช้วิกฤตทางภาษาเป็นศูนย์รวม ทำให้เกิดการทํางานร่วมกันของคนในชุมชน เพื่อสร้างงานด้วยสติปัญญาของตนเอง (ซึ่งในสมัยโบราณ การสร้างภาษาเขียนดำเนินงานโดยนักปราชญ์ราชบัณฑิตของราชสำนัก) ทำให้ได้ผลงานเบื้องต้นเป็นระบบตัวเขียน ภาษาท้องถิ่น สำหรับใช้เป็นเครื่องมือดำเนินงานต่อไป

2) ชุมชนมีเครือข่ายทั้งภายในและภายนอก (กลุ่มชนอื่นๆ และสถาบันวิชาการ) ชุมชนเข้าใจกิจกรรมการฟื้นฟูภาษา เห็น หนทาง ฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมว่าเป็นสิ่งที่ทำได้และคุ้มค่าที่จะทำ โดยมีโครงการของเป็นต้นแบบสำคัญ และคนในชุมชนสามารถทํางานร่วมกันได้ และเกิดการรวมตัวที่จะทํางานต่อไป

3) เกิดการพัฒนาโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นต่อไปยังกลุ่มชนต่างๆ ผลจากโครงการฟื้นฟูภาษาในปัจจุบันชาวบ้านกลุ่มชาติพันธุ์ภาษาต่างๆ หลายกลุ่มเกิดความสนใจและความมั่นใจในทํางานร่วมกัน โดยมีความประสงค์จะทํางานต่อเนื่อง (ไม่เบื่อหน่าย เลิกทำ) โดยได้พัฒนาโครงการวิจัยท้องถิ่นเพื่อดำเนินการด้วยตนเองต่อไป บางกลุ่ม เช่น กลุ่มของ กลุ่มโซ(ทะวืง) กลุ่มญ้อกร มีการพัฒนาโครงการต่อยอดจากโครงการเดิม เช่น ผลกระทบของการฟื้นฟูภาษาพื้นบ้านและจัดสอนในโรงเรียนต่อผลการเรียนที่ดีขึ้นในวิชาอื่นๆ ของนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ย่อย และ/หรือการปรับปรุงและจัดกิจกรรมเพื่อให้ศูนย์การเรียนรู้และฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมของเป็นศูนย์ที่มีชีวิตและเป็นประโยชน์แก่ชุมชนและบุคคลทั่วไปที่สนใจ ทั้งเชื่อมโยงชุมชน วัด โรงเรียน และศูนย์วัฒนธรรมต่างๆ ในพื้นที่

4) เกิดการพัฒนาโครงการจัดการศึกษาแบบทวิภาษา(เต็มรูป) โดยใช้ภาษามลายูถิ่นเป็นสื่อในการเรียนการสอนกับภาษาไทยในโรงเรียนพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อพัฒนาการศึกษาของเยาวชนมุสลิมเชื้อสายมลายู สร้างความเข้าใจ เข้าถึงให้มากขึ้น รวมทั้งเพื่อฟื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านต่างๆ โดยใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการของคนในพื้นที่ร่วมกับสถาบันวิชาการเป็นแนวทางการฟื้นฟู พัฒนาภาษาและการพัฒนาท้องถิ่นที่สำคัญอีกแบบหนึ่ง

5. ประโยชน์และองค์ความรู้จากการวิจัย

การวิจัยในชุมชนชาติพันธุ์ต่างๆ ทำให้เกิดประโยชน์และองค์ความรู้ที่สำคัญหลายประการ

1. ได้แนวทางในการประยุกต์ใช้ความรู้และผลงานการศึกษาทางวิชาการด้านภาษาศาสตร์ ในการบูรณาการกับศาสตร์อื่นๆ เพื่อประโยชน์ของชุมชนชาติพันธุ์ โดยใช้วัตถุประสงค์หรือปัญหาเป็นตัวตั้ง

2. ได้ตรวจสอบแนวคิด ทฤษฎี และผลงานการศึกษาวิจัยด้านภาษาและวัฒนธรรมของนักวิชาการว่าถูกต้องหรือใช้ประโยชน์ในสถานการณ์จริงในชุมชนได้หรือไม่ เช่น ในการนำผลการวิเคราะห์ระบบเสียงมาใช้ในการสร้างระบบเขียน การวิเคราะห์โครงสร้างหรือใช้ตัวเลือกไม่เหมาะสม จะมีการท้วงติงจากเจ้าของภาษาได้ เป็นต้น

3. ได้วิธีการในการพัฒนาภาษาให้เป็นเครื่องมือ ในการจัดการศึกษาแก่กลุ่มชาติพันธุ์ หรือ การฟื้นฟูภาษา องค์ความรู้ จากการพัฒนาภาษา เป็นองค์ความรู้ด้านภาษาศาสตร์ประยุกต์ที่สำคัญ ทั้งวิธีการสร้างระบบเขียนสำหรับภาษาที่มีภาษาพูดไม่มีตัวเขียน การสร้างหนังสือด้วยภาษาพื้นบ้านของกลุ่มชาติพันธุ์ การสร้างพจนานุกรม การสร้างนักเขียนชาวบ้าน การสร้างครูชาวบ้านจากกลุ่มชาติพันธุ์ การสร้างสื่อการเรียนการสอนแบบต่างๆ ล้วนเป็นการประยุกต์ใช้ความรู้ทางภาษาศาสตร์ นำไปใช้ในการเรียนการสอนทางด้านภาษาศาสตร์ประยุกต์ได้

4. ได้วิธีการส่งผ่านเทคนิควิชาการให้กับชุมชน โดยใช้วิธีการกำหนดกรอบการทำงาน และแนวคิดพื้นฐานในการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการแต่ละครั้ง เพื่อเป็นแนวทางในเบื้องต้นแก่ชุมชน ได้ช่วยกันคิด และสร้างสรรค์งานได้อย่างสมบูรณ์ เช่น การสร้างระบบตัวเขียน การเขียนเรื่องวิธีการสอน โดยในที่สุดอาจจะปรับวิธีการทำงานไปจากกรอบเดิม ตามวัฒนธรรม ความชอบ หรือความเหมาะสมของแต่ละบุคคลต่อไป

5. ได้เข้าใจธรรมชาติและสภาพของปัญหา ในการทำงานร่วมกัน (ภายในกลุ่มและระหว่างกลุ่ม) ทั้งนี้โดยสภาพปัญหาของชุมชนได้สะท้อน สภาพปัญหากลุ่มนักวิชาการจากสถาบันวิชาการด้วยเช่นกัน ดังเช่น

- ปัญหาการจัดเวลาระหว่างภารกิจหลักที่หนักอึ้งและอุดมการณ์เพื่อการฟื้นฟูภาษาและอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม
- ปัญหาภาวะผู้นำในกิจกรรมส่วนรวม
- ปัญหาการช่วงชิงและ/หรือการแบ่งปัน ผลประโยชน์ ผลงาน ความนิยม ฯ
- ปัญหาส่วนบุคคล (และการแก้ปัญหาจากกลุ่ม)

ข้อค้นพบจากการทำงานนี้คือ ในการทำงานแม้จะประสบปัญหามากมาย แต่พลังของการขับเคลื่อน งานจนประสบความสำเร็จจะมาจาก ความมุ่งมั่น/ความเชื่อมั่นระหว่างกัน นอกจากนี้คนกลุ่มอายุต่างๆ จะมีส่วนสำคัญต่อความสำเร็จ เช่น กลุ่มผู้สูงอายุ มักเป็นผู้ริเริ่มโครงการเป็นผู้มีความรู้ และให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ยิ่ง เช่น มีความรู้ด้านภาษาและวัฒนธรรมดีมาก รู้จักผู้คน รู้จักความเหมาะสม ในขณะที่กลุ่มเยาวชน วาดรูปเก่ง เขียนหนังสือได้สวย มีความคิดสร้างสรรค์ ช่วยให้การดำเนินงานกลุ่มมีชีวิตชีวา และมีพลังในการผลิตสูง กลุ่มวัยกลางคนประมาณ 35-60 ปี จะเป็นกลุ่มสำคัญในการขับเคลื่อนงาน เนื่องจากอยู่ในวัยทำงาน และในแง่ของภาษาและวัฒนธรรมกลุ่มนี้เป็นผู้ที่มีความรู้ในภาษาและวัฒนธรรมดั้งเดิม ในขณะเดียวกันก็มีความรู้ภาษาไทย เขียน

อ่านได้ เข้าใจสังคมวัฒนธรรมภายนอก จึงสามารถเชื่อมความรู้พื้นบ้านกับความรู้สมัยใหม่ได้ ในขณะที่ผู้สูงอายุส่วนมากไม่รู้หนังสือไทย และเยาวชนส่วนมากจะไม่รู้ภาษาบรรพบุรุษเพียงพอ

6. ได้ประสบการณ์และเข้าใจความสำคัญในการปรับบทบาท ระหว่างชุมชนและนักวิชาการในระยะต่าง ๆ

ระยะที่ 1 ชุมชนเป็นแหล่งข้อมูลของนักวิชาการ เช่น การศึกษาภาษาและวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ เจ้าของภาษาทำหน้าที่ผู้ให้ข้อมูล ฯ

ระยะที่ 2 ชุมชนทำงานร่วมกับนักวิชาการ เช่น การพัฒนาระบบเขียน นักภาษาศาสตร์ วิศวกรสร้างระบบและให้ตัวเลือก เจ้าของภาษาเป็นผู้ใส่เนื้อหา ใส่ชีวิต เป็นผู้เลือกสรร และรู้ความเหมาะสม

ระยะที่ 3 ชุมชนดำเนินการด้วยตนเองเป็นหลัก นักวิชาการเป็นที่ปรึกษา เช่น การสร้างหนังสือและสื่อ การสร้างหลักสูตรท้องถิ่น และจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน ฯ

7. ปัจจัยของความสำเร็จของโครงการฟื้นฟูฯ

จากการทำงานที่ผ่านมา ได้พบว่า ความสำเร็จของโครงการฟื้นฟูในเบื้องต้นจะมาจากสิ่งต่อไปนี้

1. การมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างต่อเนื่อง โดยชุมชนเป็นแกนหลักของการดำเนินงาน กล่าวคือ ความต้องการจากภายในชุมชนเองที่มีจุดมุ่งหมายเป็นจุดรวมเดียวกัน ในที่นี้คือการฟื้นฟูภาษา ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ที่เป็นรูปธรรมของอัตลักษณ์ ซึ่งทำให้เกิดแรงผลักดันอย่างแรงกล้าสามารถผ่านอุปสรรคข้อขัดข้องต่าง ๆ ซึ่งมีมากมาย ทุกขั้นตอน กรณีเช่นนี้เกิดกับกลุ่มของและกับอีก 3 กลุ่มเช่นกัน แม้อยู่ในระยะเบื้องต้น ซึ่งเป็นการสนับสนุนความสำคัญของภาษากับอัตลักษณ์ กรณีความสำเร็จของของจึงไม่ได้เกิดขึ้นโดยบังเอิญ หรือเกิดเฉพาะกับกลุ่มของ

2. การมีเทคนิควิธีการ ซึ่งได้รับการแนะนำจากสถาบันวิชาการ โดยร่วมกันสร้างความรู้และการเรียนรู้ร่วมกัน มีการทำงานอย่างมีระบบ เป็นขั้นตอน จากง่ายไปหายาก ไม่เร่งร้อนเกินไป เป็นไปตามเงื่อนไขทางวัฒนธรรม

3. การมีแหล่งทุน สนับสนุนการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ รวมทั้งการจัดการด้านการเงิน และการบริหารโครงการฯ เป็นระบบ

4. การมีเครือข่าย และการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งจากโรงเรียน วัด ชุมชน และหน่วยงานในพื้นที่ เช่น อบต. อบจ. ซึ่งการศึกษาดูงานโครงการต้นแบบ เช่น โครงการของ มีความสำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ทำให้ชุมชนต่าง ๆ ได้แรงบันดาลใจจากการเห็นโครงการของ ทำให้เกิดกำลังใจและสามารถประมาณกำลังและความสามารถของตนได้ เป็นจุดเริ่มต้นของการเริ่มงานด้วยตนเองของชุมชน และทำให้เกิดเครือข่ายระหว่างชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ที่มีปัญหาเช่นเดียวกันได้หารือ ปรับทุกข์ และชี้แนะซึ่งกันและกัน

ในแง่ของสถาบันวิชาการ การดำเนินงานฟื้นฟูภาษาเป็นการทำงานที่ต้องบูรณาการความรู้ด้านต่างๆ ความเหมาะสมของแต่ละโครงการ ซึ่งสิ่งนี้มีความสำคัญต่อความก้าวหน้าหรือความสำเร็จ เช่น ในกรณีของโครงการชอง นอกเหนือจากความรู้ด้านภาษาและภาษาศาสตร์ยังต้องบูรณาการความรู้ด้านภาษาศาสตร์ประยุกต์ การศึกษา (สำหรับกลุ่มชาติพันธุ์ย่อย) พิพิธภัณฑวิทยา ชาติพันธุ์วิทยา และทำให้เกิดองค์ความรู้ในด้านของวิธีการการทำงานร่วมกับชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ย่อยในภาวะวิกฤต เข้าใจในความคิด ความปรารถนา ความสำคัญของอัตลักษณ์หรือความเป็นตัวตนของกลุ่มชาติพันธุ์ และการฟื้นฟูภาษา คือ การฟื้นฟูอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชน การสร้างความสำเร็จร่วมกันที่ละน้อยเป็นขั้นตอน สามารถทำให้ชุมชนชาวบ้านทำงานยากๆ ได้สำเร็จ เป็นการฟื้นฟูความมั่นใจและสร้างความสุขแก่ชุมชน

กระบวนการในการฟื้นฟูภาษาท้องถิ่น โดยการพัฒนาภาษาผ่านการฝึกอบรมต่างๆ จนถึงการสอนภาษาในโรงเรียน เป็นกระบวนการที่ฝึกความมีส่วนร่วมทางความคิดตลอดเวลา ความพยายามในการอ่านหนังสือและการฝึกฝน เพื่อการพูดและเขียนล้วนเป็นการพัฒนาทางปัญญา ทำให้สมองเฉียบคมขึ้น เนื่องจากต้องมีการลึบสมองตลอดเวลา เด็กจะมีผลสัมฤทธิ์ในการเรียนดีขึ้น กระบวนการวิจัยนี้จึงสนับสนุนการรณรงค์ในระดับโลกขององค์การระหว่างชาติ เช่น ยูเนสโก ด้านการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพแก่เยาวชน ซึ่งสนับสนุนการใช้ภาษาแม่ในการเรียนการสอนเป็นบันไดก้าวข้ามไปสู่การศึกษาในระบบภาษาราชการอย่างมีประสิทธิภาพ และในขณะเดียวกันก็มีส่วนในการปกป้องรักษาความหลากหลายด้านภาษาและวัฒนธรรม ซึ่งเป็นมรดกของมนุษยชาติไว้อีกทางหนึ่งด้วย องค์ความรู้ต่างๆ นี้สามารถนำไปใช้กับการแก้ปัญหาของกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ ทั้งในประเทศและประเทศเพื่อนบ้าน ในเอเชียอาคเนย์ได้เช่นกัน และที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ องค์ความรู้จากประสบการณ์จริงนี้ จะสามารถนำไปสู่การพัฒนางานวิชาการ หรือการสร้างหลักสูตรการเรียนการสอนที่สร้างจากความรู้ท้องถิ่นของภูมิภาคเอเชียเอง ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อโลกวิชาการ ซึ่งยังขาดแคลนความรู้เช่นนี้เป็นอย่างมาก

นอกจากนี้โครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นประเด็นภาษายังเปิดโอกาสให้อาจารย์ นักวิจัย นักศึกษาได้มีโอกาสฝึกฝนงานภาคปฏิบัติ เพื่อการสร้างองค์ความรู้ดังกล่าว และเข้าใจวิธีการทำงานร่วมกับชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่งมีลักษณะพิเศษต่างๆ กัน โครงการวิจัยเช่นนี้ เป็นการบูรณาการภารกิจหลักของมหาวิทยาลัย อันได้แก่ การวิจัย การเรียนการสอน การบริการวิชาการแก่สังคมและชุมชน รวมทั้งการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมไปพร้อมๆ กัน

7. แนวคิดที่ได้จากงานวิจัย

1. การใช้ปัญหาของชุมชน/สังคมเป็นตัวตั้งในการทำงาน นำไปสู่การบูรณาการวิชาการด้านต่างๆ
2. การกำหนดกรอบการฝึกปฏิบัติ เป็นประโยชน์ในการทำงานตามวัตถุประสงค์ในเบื้องต้น นำไปสู่การปรับประยุกต์ความเหมาะสม และวัฒนธรรมการทำงานในชั้นๆ ต่อไป
3. ภาษาและวัฒนธรรมมีความสำคัญและเป็นศูนย์รวมของจิตวิญญาณของกลุ่มชน เป็นสิ่งที่แสดงอัตลักษณ์ความเป็นตัวตนที่เป็นรูปธรรมที่สำคัญของชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ สามารถใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาชุมชน การสร้างระบบตัวเขียนของภาษากลุ่มชาติพันธุ์ การทำงานกับกลุ่มชาติพันธุ์ จึงละเลยเรื่องของภาษาและวัฒนธรรมไม่ได้ ภาษาเป็นเครื่องมือนำไปสู่การพัฒนาบุคลากร โดยเฉพาะการพัฒนาทางปัญญาและระบบคิดของกลุ่มคนได้ โดยสามารถรวมคนในชุมชนมาทำงานร่วมกัน คิดร่วมกันได้ เช่น การร่วมกันคิดเพื่อสร้างระบบตัวเขียนแก่ภาษาท้องถิ่นของตนไปทีละตัวจนครบทั้งระบบ ทั้งระบบพยัญชนะ (พยัญชนะต้น พยัญชนะสะกด) ระบบสระ และระบบน้ำเสียง รวมไปถึงการฝึกฝนการเขียนคำศัพท์ต่างๆ และการฝึกหัดเขียนเรื่องจนประสบความสำเร็จในระดับเบื้องต้น แม้จะยังไม่สมบูรณ์แต่ก็เห็นเป็นผลงาน และนำไปใช้เพื่อบันทึก และเผยแพร่ความรู้ความคิดได้ โดยชาวบ้านมีความรู้ความสามารถที่ทำได้ด้วยตนเองอย่างสมบูรณ์ การสร้างระบบตัวเขียนเป็นอัตลักษณ์ที่เป็นรูปธรรม ทำให้ชาวบ้านแต่ละกลุ่มมีความภูมิใจเป็นอย่างยิ่ง ดังคำกล่าวของนายทองพิทักษ์ ยันจตุรัส ผู้ร่วมงานกลุ่มญัฮกุร (มอญโบราณแห่ง อำเภอเทพสถิต จังหวัดชัยภูมิ) ที่กล่าวว่า “ในชีวิตนี้ผมมีความภูมิใจที่ได้สร้างตัวเขียนภาษาญัฮกุรไว้ให้กับลูกหลาน” ซึ่งน่าจะเป็นคำกล่าวที่แทนความรู้สึกรักของเจ้าของภาษาทุกกลุ่ม ที่เข้าร่วมงานการพัฒนาการระบบเขียนอย่างต่อเนื่อง จนได้ระบบตัวเขียนสำหรับภาษาของตน
4. งานโครงการวิจัยนี้ได้ก่อให้เกิดผลด้านความสุขและความปลาบปลื้มใจ ทั้งแก่ชุมชนผู้สร้างงานและคณะผู้วิจัย ซึ่งเป็นที่ปรึกษาทางวิชาการ ที่สามารถใช้วิชาการให้เป็นประโยชน์แก่ชุมชน อีกทั้งเป็นการสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างชุมชนชาติพันธุ์กับหน่วยงานราชการที่ให้ความสนับสนุนทั้งด้านวิชาการและงบประมาณ ซึ่งน่าจะเป็นตัวอย่างของการนำไปปรับใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินการในกรณีอื่นๆ ได้ต่อไป
5. อย่างไรก็ตามความยั่งยืนของความพยายามในการอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ที่ได้ดำเนินการมาแล้ว เป็นความพยายามจากชุมชนรากหญ้ายังต้องการการสนับสนุนอย่างเป็นรูปธรรมของภาครัฐ เช่น การใช้นโยบายการศึกษาที่เปิดรับภาษาท้องถิ่น และการกำหนดนโยบายภาษาในระดับชาติที่สนับสนุนความหลากหลายของภาษาและวัฒนธรรมของประชากรในชาติ เป็นต้น

สรุป

วิกฤตทางภาษาและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ที่ไม่มีอำนาจทางการเมืองและการปกครองใดๆ แม้จะเป็นปัญหาที่เห็นได้ชัดเจนจากการเสื่อมถอยของการใช้ภาษาและความเป็นกลุ่มชนที่มีอัตลักษณ์เฉพาะ ซึ่งเป็นความทุกข์ของผู้สูงอายุ แต่ในขณะเดียวกันก็เป็นโอกาสสำหรับกลุ่มที่อยู่ในสภาวะวิกฤตรุนแรง ให้ได้มีส่วนร่วมในการฟื้นฟู เพื่อสร้างสรรค์ความเป็นตัวตนขึ้นมาได้ด้วยตนเอง เป็นฐานรากที่สำคัญของการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยตนเองต่อไป การร่วมกันฟื้นฟูภาษาเป็นการพัฒนาท้องถิ่นที่ชี้ให้เห็นถึงปัญหา โอกาส และศักยภาพของประชากรกลุ่มชาติพันธุ์ในชาติ ซึ่งจะไปสู่การทบทวนนโยบายภาษาเพื่อการศึกษาในระดับต่างๆ และในสื่อสารมวลชน ซึ่งสอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน และคำประกาศขององค์การนานาชาติ เช่น UNESCO ที่ส่งเสริมการศึกษาที่มีคุณภาพแก่ประชากรทุกหมู่เหล่าในโลก โดยการใช้ภาษาท้องถิ่นในการจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพเป็นสะพานไปสู่การรู้หนังสือและการเรียนที่ก่อให้เกิดความสุข และมีคุณภาพ นำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ในการศึกษา คุณภาพชีวิตที่ดีและเป็นประชากรที่มีคุณภาพนำไปสู่สันติสุขที่ยั่งยืน รวมทั้งเป็นการปกป้องรักษาความหลากหลายของภาษาและวัฒนธรรม ซึ่งเป็นมรดกของมนุษยชาติ

บรรณานุกรม

- ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษาและวัฒนธรรมในภาวะวิกฤต. 2551, *ประสบการณ์ฟื้นฟูภาษาในภาวะวิกฤตในประเทศไทย : กรณีภาษาของ จังหวัดจันทบุรี*. นครปฐม. สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษาและวัฒนธรรมในภาวะวิกฤต. 2548. *วิกฤตทางภาษาและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ : ปัญหาหรือโอกาส*. วารสารภาษาและวัฒนธรรม. 24(1): 5-17. นครปฐม: สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุวิไล เปรมศรีรัตน์. 2549. *สถานการณ์ทางภาษาในสังคมไทยกับความหลากหลายทางชาติพันธุ์*. วารสารภาษาและวัฒนธรรม นครปฐม. สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล. ปีที่ 25 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2549.
- สุวิไล เปรมศรีรัตน์. 2547. *แผนที่ภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆในประเทศไทย*. สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.
- สุวิไล เปรมศรีรัตน์. 2543. *พัฒนาระบบเขียนภาษาของ*. ภาษาและวัฒนธรรม 19(2): 5-18.
- สุวิไล เปรมศรีรัตน์. 2541. *พัฒนาสื่อภาษาพื้นบ้าน กรณีภาษาเขมรถิ่นไทย*. นครปฐม: สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.
- Fishman, J.A. 1991. *Reversing Language Shift*. Clevedon: Multilingual Matters.
- Krauss. 1992. *The World's Language in Crisis*. Language 68(1):4-10.

- Malone, Dennis. 2001. *Language development in a minority language community: Report of the Chong writers workshop, Klong Phlu village, Khao Kichakut district, Chantaburi province 4-6 August 2000*. MKS 31:141-152.
- Pornsawan Ploykaew. 2001. *Samre Grammar*. Ph.D. dissertation. Institute of Language and Culture for Rural Development, Mahidol University.
- Smalley, William A. 1994. *Linguistic Diversity and National Unity: Language Ecology in Thailand*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Sunee Kamnuansin. 2002. Kasong syntax. Master of Art programme in Linguistic dissertation. Institute of Language and Culture for Rural Development, Mahidol University.
- Suwilai Premsrirat. 2007. *Endangered Languages of Thailand*. International Journal of Sociology of Language 186(2007) : 75-93.
- Suwilai Premsrirat. 2005. Thailand: Language Situation. Encyclopaedia of Language and Linguistics 2nd Edition. Oxford: Elsevier Limited.
- Suwilai Premsrirat. 2002. *The future of Nyah Kur*. Collected papers on Southeast Asian and Pacific Language. Canberra. Pacific Linguistics, 155-165.
- Suwilai Premsrirat. 2000. *So (Thavung) Dictionary*. University of Melbourne Press.
- Suwilai Premsrirat. 1995. "On Language Maintenance and Language Shift in Minority Languages of Thailand: A Case Study of So (Thavung)." In Kazato Matsumura, ed., *Studies in Endangered Languages*. Papers from the International Symposium on Endangered Languages, Tokyo, November 18-20, 1995.

การสร้างระบบเขียนสำหรับภาษาชาติพันธุ์ : เครื่องมือในการอนุรักษ์ และฟื้นฟูภูมิปัญญาด้านภาษา

ศ.ดร.สุวิไล เปรมศรีรัตน์¹⁰

สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล

lcspm@mahidol.ac.th

1. ความสำคัญของภาษาท้องถิ่น

ภาษาท้องถิ่นซึ่งรวมทั้งภาษาไทยถิ่นและภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ที่ใช้ในชุมชนท้องถิ่นและในครอบครัว ซึ่งเป็นภาษาของบรรพบุรุษหรือภาษาแม่(Mother Tongue)นั้น เป็นสิ่งที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นวัฒนธรรมทางการสื่อสารเฉพาะของแต่ละกลุ่มชน ทั้งการสื่อสารทั่วไปและการสื่อสารระดับลึกที่เป็นนามธรรมเกี่ยวกับความคิด การให้ความหมายด้านต่างๆ ภาษาจึงเป็นระบบของความรู้ ภูมิปัญญาของแต่ละกลุ่มชนที่ได้สร้างสมต่อเนื่องกันมา ยาวนาน หลายภาษามีอายุเป็นพันปีและเป็นสิ่งที่แสดงอัตลักษณ์เฉพาะของแต่ละกลุ่มชน ในสมัยก่อนนั้นกลุ่มชนที่มีผู้นำหรือกษัตริย์ที่มีอำนาจ จะมีนักปราชญ์ ราชบัณฑิตของราชสำนัก ซึ่งจะเป็นผู้สร้างระบบเขียนของภาษาขึ้น เพื่อการบันทึกเหตุการณ์ ภูมิปัญญา หรือสิ่งสำคัญที่เกิดขึ้น ในช่วงเวลาต่างๆ ดังที่ปรากฏในศิลาจารึก ใบลาน สมุดข่อย ฯ ตลอดจนเป็นหนังสือหรือรูปแบบเอกสารการสื่อสารที่ใช้ต่อเนื่องมาถึงในยุคปัจจุบัน แต่อย่างไรก็ตาม มีอีกหลายกลุ่มภาษาที่ไม่เคยมีระบบเขียนมาก่อนเลย ความรู้ ความคิดและภูมิปัญญาด้านต่างๆ จึงถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น ด้วยปากต่อปาก หรือที่เรียกว่าวรรณกรรมมุขปาฐะนั่นเอง

ภาษาท้องถิ่นซึ่งเป็นภาษาแม่ นอกจากจะเป็นสิ่งที่แสดงอัตลักษณ์หรือตัวตนของเจ้าของภาษาแล้วยังเป็นเครื่องมือ(สื่อ) ที่สำคัญในการจัดการศึกษาสำหรับเยาวชน ที่จากครอบครัวเข้าสู่โรงเรียนด้วยภาษาแม่ซึ่งเป็นภาษาที่หนึ่งของเด็ก หากเชื่อมต่อความรู้จากสิ่งที่เด็กเรียนรู้มาที่บ้านไปสู่สิ่งที่เด็กไม่รู้ในโรงเรียน อย่างเป็นระบบ เช่น จากภาษาแม่สู่ภาษาของโรงเรียนหรือภาษาราชการ และความรู้ด้านต่างๆ การใช้ภาษาแม่ร่วมเป็นสื่อในการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ จะช่วยในการสร้างพื้นฐานการเรียนรู้ที่เข้มแข็งแก่เด็ก ทำให้เด็กไม่เครียด เรียนได้เข้าใจ ทำให้มีผลสัมฤทธิ์ที่ดีและสามารถต่อยอดการเรียนรู้ในระดับสูงขึ้นโดยใช้ภาษาราชการได้ ดังตัวอย่างจากการจัดการเรียนการสอนแบบทวิภาษา เป็นต้น อีกทั้งการมีระบบภาษาเขียนสำหรับภาษาท้องถิ่น

¹⁰ ศาตราจารย์สาขาภาษาศาสตร์ สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท และประธานคณะกรรมการศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษาและวัฒนธรรมในภาวะวิกฤต มหาวิทยาลัยมหิดล

ของกลุ่มชาติพันธุ์ ยังนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนภาษาท้องถิ่นแก่ผู้สนใจและเจ้าหน้าที่รัฐที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ เพื่อความเข้าใจอันดีและสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพกับประชากรในท้องถิ่นอีกด้วย

2. ความหลากหลายของภาษาท้องถิ่น ความถดถอยทางภาษา และความพยายามในการอนุรักษ์ฟื้นฟูภาษาท้องถิ่น

ภาษาท้องถิ่นของประชากรในประเทศไทยมีความแตกต่างหลากหลายในแต่ละพื้นที่ จากงานวิจัยภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย ได้พบว่ามีภาษาทั้งสิ้นกว่า 70 กลุ่มภาษา(สุวิไล 2551) ส่วนมากมีแต่ภาษาพูดไม่เคยมีตัวเขียนและภาษาเขียน บางภาษามีตัวเขียนมาแต่เดิมและไม่มีการใช้อย่างต่อเนื่อง หรืออย่างแพร่หลาย ในยุคของการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วดังปัจจุบัน ภาษาท้องถิ่นต่างๆ ที่ไม่มีตัวเขียน หรือแม้บางภาษามีตัวเขียนดั้งเดิมแต่ไม่มีการใช้ในชีวิตประจำวัน จะอยู่ในภาวะถดถอย เช่น อักษรมอญ ล้านนา ไทยน้อย เป็นต้น เยาวชนในท้องถิ่นต่างๆ ใช้แต่ภาษากลางหรือภาษาราชการซึ่งเป็นภาษาของโรงเรียนและสื่อของการเรียนการสอน แม้ว่าส่วนมากจะยังคงใช้สำเนียงไทยท้องถิ่น เช่น เหนือ อีสาน หรือใต้ แต่คำศัพท์ก็มักไม่ใช้หรือไม่รู้คำศัพท์ดั้งเดิมของท้องถิ่นใช้แต่คำภาษาไทยกลางแทน ทั้งนี้เนื่องมาจากอิทธิพลของโรงเรียนและสื่อมวลชน รวมทั้งค่านิยม ในปัจจุบันการพูดภาษากลางด้วยสำเนียงเมือง สำเนียงอีสาน หรือสำเนียงใต้ หรือการพูดภาษาคำเมือง, ลาวอีสาน หรือปักข์ได้ด้วยคำภาษาไทยกลาง จึงมีอยู่ทั่วไป ในขณะที่เด็กกับที่ภาษาชาติพันธุ์กลุ่มย่อยๆ หมดยกออกไปจากสังคม และบางภาษาจะสูญสิ้นไปตามอายุขัยของเจ้าของภาษาผู้สูงอายุ แม้กระทั่งภาษาสำคัญๆ ที่มีตัวเขียนก็ประสบปัญหาเช่นกัน เพราะไม่อยู่ในระบบการศึกษา ดังที่ผู้สูงอายุชาวมอญลุ่มน้ำแม่กลองเปรียบเทียบการถดถอยของภาษามอญกับผลไม้ที่ “กำลังจะหลุดจากขั้ว” ความตระหนักในปัญหาที่เกิดขึ้นนี้เริ่มมีมากขึ้นเรื่อยๆ เห็นได้จากคำปรารภของเจ้าของภาษากลุ่มต่างๆ จากข่าวหน้าหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับการวิกฤตของภาษาชาติพันธุ์ ซึ่งมีปรากฏเป็นครั้งคราว และเมื่อวันภาษาไทยแห่งชาติเมื่อ 29 กรกฎาคม ที่ผ่านมาก็ได้เริ่มพูดถึงการวิกฤตของภาษาไทยถิ่นกันมากขึ้น

ปัญหาเรื่องการเสื่อมสลายของภาษา ในยุคปัจจุบันเป็นปัญหาระดับโลก เนื่องจากการเสื่อมสลายของภาษาเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว และอัตราการตายของภาษาเพิ่มจำนวนขึ้นอย่างน่าตกใจ ดังมีคำทำนายจากนักภาษาศาสตร์ (Krauss 1992) ว่า หากไม่มีการดำเนินการอย่างไร 90% ของภาษาในโลกจะดำรงอยู่ได้ไม่พันศตวรรษนี้ ภาษาที่อยู่ในภาวะวิกฤตเหล่านี้ก็คือภาษาท้องถิ่นชาติพันธุ์ต่างๆ นั่นเอง มีเพียงภาษาราชการ/ ภาษาประจำชาติที่อยู่ในระบบการศึกษา โดยใช้เป็นสื่อของการเรียนการสอนและสื่อสารมวลชนเท่านั้นที่จะยังคงปลอดภัย แม้ว่าในทำนองเดียวกันภาษาประจำชาติ/ ภาษาราชการหรือภาษาไทยก็ถูกคุกคามด้วยภาษานานาชาติ ภาษาเศรษฐกิจ เช่น ภาษาอังกฤษ ด้วยเช่นกัน

แต่อย่างไรก็ตาม ในขณะนี้ได้มีความพยายามจากท้องถิ่นหลายพื้นที่ต้องการจะอนุรักษ์ วัฒนธรรมทางภาษาของตน ดังเช่น ในเขตภาคเหนือได้มีการนำ “ตัวเมือง” มาเขียนป้ายชื่อ ป้าย ประกาศ หรือใช้เป็นสัญลักษณ์ตามที่ต่างๆ เช่น บนเสื้อผ้า แก้วน้ำและอื่นๆ เช่นเดียวกับชุมชน มอญที่มีการเขียน ภาษามอญ/ ตัวมอญตามป้ายต่างๆ และชุมชนที่ใช้ภาษามลายู/ตัวยาวิในป้าย ประกาศต่างๆและป้ายชื่อหมู่บ้าน เป็นต้น

แนวทางการอนุรักษ์ฟื้นฟูภาษาและวัฒนธรรมของภาษาท้องถิ่นต่างๆ นั้น ทำได้หลาย แนวทาง และจะให้ได้ผลก็ควรจะใช้หลายๆ แนวทางไปพร้อมกัน เช่น การฟื้นฟูการพูดภาษาใน สถานการณ์ต่างๆ ในชีวิตประจำวันในครอบครัว มีความสำคัญการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมโดย สม่่าเสมอ และส่งเสริมการใช้ภาษาท้องถิ่นในรูปแบบต่างๆ ทั้งป้ายประกาศ เสียงตามสาย หอ กระจ่ายข่าว วิทยุชุมชน ฯลฯ รวมทั้งการจัดการเรียนเขียนอ่านในชุมชน เช่น ผ่านศูนย์การเรียนรู้ ชุมชน ซึ่งนอกจากการจัดให้ความรู้ด้านทั่วไปเกี่ยวกับกลุ่มชน ประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐาน วิถี ชีวิตเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม กิจกรรมหรือเรื่องราวทางวัฒนธรรมด้านต่างๆ ซึ่งแต่ละแนวทางยัง สามารถดำเนินการได้ในรายละเอียด ซึ่งควรมีการศึกษาและทดลองต่อไป

สิ่งที่สำคัญสำหรับการดำรงอยู่ของภาษาท้องถิ่นอย่างหนึ่ง คือการมีภาษาเขียน ซึ่งหาก เป็นภาษาที่มีภาษาเขียนมาแต่เดิม ก็ควรพยายามใช้ภาษาเขียนดั้งเดิมให้มากที่สุด โดยพิจารณา ตามความเหมาะสมของสถานการณ์ และจุดมุ่งหมายการใช้งาน ส่วนภาษาที่ยังไม่มีตัวเขียน จะต้องสร้างภาษาเขียนขึ้น เพื่อเพิ่มการใช้ภาษาท้องถิ่นจากการที่เป็นเพียงภาษาพูดให้อยู่ในรูป ของภาษาเขียนด้วย เพราะหากมีแต่ภาษาพูดจะเกิดการเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างมากระหว่างผู้พูด ภาษารุ่นต่อรุ่น และแม้แต่บุคคลแต่ละคน การเพิ่มพื้นที่ของการใช้ภาษาท้องถิ่นในรูปของภาษา เขียนจะเป็นการชะลอการเปลี่ยนแปลงและการตายของภาษาและยังทำให้สามารถบันทึกกิจกรรม เรื่องราว ภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งความเชื่อและคำสอนต่างๆ ของบรรพชน ซึ่งล้วนเป็นภูมิ ปัญญาที่มีค่าควรแต่การบันทึก เพื่อเป็นแหล่งของการศึกษาค้นคว้าต่อไป และที่สำคัญคือสามารถ ใช้เป็นเครื่องมือในการเรียนการสอนภาษาท้องถิ่น และวรรณกรรมท้องถิ่นแก่ผู้สนใจและผู้ที่ต้อง ทำงานในพื้นที่ รวมทั้งทำให้สามารถนำภาษาท้องถิ่นเข้าสู่ระบบโรงเรียนหรือการศึกษาในระดับ ต่างๆ ต่อไป

3. การสร้างระบบเขียนเพื่อการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นและเพื่อการพัฒนา การศึกษา

การสร้างระบบการเขียนหรือภาษาเขียนนั้น แต่เดิมมีเฉพาะภาษาใหญ่ หรือภาษาของ กลุ่มชนที่มีอำนาจทางการเมืองการปกครองหรือมีความเจริญมาแต่โบราณ นักปราชญ์ ราชบัณฑิต ของกษัตริย์จะเป็นผู้คิดค้นสร้างขึ้นเพื่อบันทึกประวัติเหตุการณ์สำคัญๆ เรื่องของศาสนา ฯลฯ โดยมักนำตัวเขียนมาจากภาษาอื่นๆ ที่มีความเจริญด้านการเขียนมาก่อน ดังนั้น ภาษาเขียนที่พบ

อยู่ในปัจจุบันจึงมีอิทธิพลมาจากภาษาใหญ่ เช่น อักษรจีนเป็นต้นแบบของตัวอักษรที่ใช้ในภาษาญี่ปุ่นและเกาหลี อักษรอินเดียเป็นต้นแบบของตัวอักษรของภาษาในเอเชียอาคเนย์เช่น มอญ เขมร ไทย โดยผ่านพุทธศาสนา เป็นต้น อักษรอาหรับเป็นต้นแบบของตัวอักษรยาวีซึ่งใช้ในการเขียนภาษามลายูมาแต่ดั้งเดิม โดยผ่านทางศาสนาอิสลาม และโรมันซึ่งเป็นรากฐานของตัวเขียนภาษาอังกฤษในปัจจุบัน ซึ่งอักษรต่างๆ นั้นยังมีอิทธิพลขยายต่อไปอีก เช่น ตัวอักษร มอญนำไปสู่การดัดแปลงใช้เป็นอักษรพม่า กะเหรี่ยงและอักษรล้านนา(ตัวเมือง) เป็นต้น สำหรับตัวเขียนละตินหรือโรมันนั้น ได้มีการนำไปใช้อย่างกว้างขวางในภาษาต่างๆ อยู่ในยุโรปและในประเทศอาณานิคม รวมทั้งภาษากลุ่มชาติพันธุ์ย่อยต่างๆ โดยผ่านคริสต์ศาสนา ซึ่งหมอสอนศาสนาเป็นผู้สร้าง เพื่อการอ่านไบเบิลและการรู้หนังสือของกลุ่มชนต่างๆ เป็นต้น

จากการที่ในยุคปัจจุบันภาษาย่อยต่างๆ ทั่วโลกอยู่ในภาวะวิกฤต เนื่องมาจากโลกาภิวัตน์และการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก รวมทั้งนโยบายการศึกษาและนโยบายภาษาที่ส่งเสริมเฉพาะภาษาราชการ (ภาษาไทยกลาง) ไม่ส่งเสริมสนับสนุนภาษาท้องถิ่น (ทั้งโดยเจตนาและไม่เจตนา) จึงได้พบว่า “สำหรับในประเทศไทย มีภาษาท้องถิ่นในภาวะวิกฤตใกล้สูญถึงอย่างน้อย 14 ภาษา ได้แก่ ของ, กะซอ, ซัมเร, ซอง (ชะโง), ญ้อกร, โซ (ทะเว็ง), มลาบรี, เกนซิว (ซาไก), ลัวะ (ละเวือะ), ละว้า (ก่อง), อิมปี, บิซุ, มอเกลิน และ อูรักละโว้ย ส่วนภาษาอื่นๆ ที่ไม่อยู่ในระบบการศึกษาและสื่อมวลชนก็ไม่ปลอดภัยเช่นกัน เห็นได้จากการใช้คำศัพท์และลักษณะทางไวยากรณ์ของภาษาไทยกลางมากขึ้นเรื่อยๆ แม้การออกเสียง ก็ได้รับอิทธิพลจากภาษาไทยเป็นอย่างมาก (สุวิไล 2547, 2550)” มีเพียงภาษาราชการหรือภาษาไทยมาตรฐานเท่านั้นที่ยังปลอดภัย เนื่องจากใช้เป็นสื่อของการเรียนการสอนในระบบโรงเรียนและในสื่อมวลชน นอกจากนี้ ในบริเวณชายแดนซึ่งเป็นภาษากลุ่มชาติพันธุ์ที่มีผู้พูดภาษาจำนวนมากและต่อเนื่องไปยังประเทศเพื่อนบ้าน เช่น ภาษาเขมรถิ่นไทย ภาษามอญ ภาษามลายูถิ่นและภาษาชาวเขาต่างๆ เช่น ม้ง เมี่ยน ลีซอ ละหู่ อักข่า กะเหรี่ยงกลุ่มต่างๆ เยวชนในพื้นที่ที่พูดภาษาต่างๆ ดังกล่าวตามแนวชายแดนยังมีปัญหาผลการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน เนื่องจากยังไม่สามารถเข้าถึงการศึกษาของรัฐที่ใช้ภาษาไทยเป็นสื่อการเรียนการสอนเพียงภาษาเดียวได้ ในขณะเดียวกัน เยวชนบางส่วนที่สามารถรับการศึกษาของรัฐได้ก็มักจะสูญเสียอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม สำหรับในเขตจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทยซึ่งประชากรมีจำนวนมาก ซึ่งนับถือศาสนาอิสลามและมีเชื้อสายมลายู พูดภาษามลายูถิ่น เช่น จังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาสและบางส่วนของจังหวัดสงขลาพูดภาษามลายูปาตานี¹¹ ในเขตนอกเมืองยังมีการใช้ภาษามลายูถิ่นปาตานีอย่างเข้มข้น และมีปัญหาการเข้าไม่ถึงบริการของรัฐ โดยเฉพาะการศึกษาในระบบโรงเรียนซึ่งใช้ภาษาไทยเพียงภาษาเดียวเป็นการเรียนการสอน ส่วนประชากรในจังหวัดสตูล พูดภาษามลายูถิ่นต่างสำเนียง โดยเป็นสำเนียงเดียวกับรัฐปะลิสของ

¹¹ ภาษามลายูปาตานี คือ ภาษามลายูถิ่นหนึ่งที่พูดกันในเขตจังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส และบางส่วนของจังหวัดสงขลา ซึ่งต่อเนื่องกับรัฐ กลันตันในประเทศมาเลเซีย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของรัฐปาตานีเดิม เรียกเป็นภาษาท้องถิ่นว่า บาซอ 'นาบู' ตานิง

มาเลเซีย มีปัญหาการถดถอยและการตายของภาษาอย่างชัดเจน ในขณะที่เดียวกับที่ทางภาคเหนือ และตะวันตกของไทย นอกจากปัญหาภาษาการสื่อสารและการศึกษาแล้ว มีปัญหาด้านสิทธิมนุษยชน ปัญหาการไม่ได้รับสัญชาติ ไม่ได้รับสิทธิการเป็นพลเมืองด้านต่างๆ และการเคลื่อนไหวยอพยพย้ายถิ่นเข้ามาของกลุ่มชนต่างๆ จากประเทศใกล้เคียง เพื่อการหางานทำ เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม ในขณะนี้ได้มีการเคลื่อนไหวกจากชุมชนท้องถิ่นที่จะอนุรักษ์ภาษาและวัฒนธรรมของตน โดยเริ่มจากการพัฒนาระบบการเขียน ซึ่งในยุคปัจจุบันเป็นการดำเนินการร่วมกันระหว่างเจ้าของภาษาและนักวิชาการด้านภาษาศาสตร์ ซึ่งสนับสนุนด้านหลักการทางวิชาการและวิธีการสร้างระบบเขียน ดังเช่น การดำเนินงานของศูนย์การศึกษาและฟื้นฟูภาษาและวัฒนธรรมในภาวะวิกฤต สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล ซึ่งมีการพัฒนาระบบเขียนร่วมกับชุมชน เพื่อให้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป

4. หลักการและวิธีการในการถ่ายทอดเสียงของนักภาษาศาสตร์และการสร้างระบบภาษาเขียนสำหรับภาษาท้องถิ่น

1. ภาษามนุษย์เป็นสิ่งมหัศจรรย์ การเกิดภาษาของมนุษย์ถือว่าเป็นอุบัติการณ์ที่ยิ่งใหญ่ของโลก ก่อให้เกิดการสร้างสรรคสิ่งต่างๆ อย่างมากมาย อันเป็นวัฒนธรรมความเจริญด้านวัตถุ ทั้งนี้เนื่องจากมนุษย์มีภาษาซึ่งเป็นระบบสัญลักษณ์ ใช้เป็นเครื่องมือสื่อสารระหว่างกัน เป็นภาษาที่มีลักษณะเป็นนามธรรม(Abstract) นอกเหนือจากการสื่อสารทั่วไปที่เป็นรูปธรรม ซึ่งเป็นการแสดง ความรัก ความเกลียด ความโกรธฯ ยังเป็นการสื่อสารที่เป็นนามธรรม คือ การสื่อสารด้านความคิดและระบบภูมิปัญญาต่างๆ จากบุคคลสู่บุคคลหรือกลุ่มบุคคล จากรุ่นสู่รุ่นและ จากเรื่องหนึ่งไปสู่อีกเรื่องหนึ่งต่อยอดไปได้เรื่อยๆ ดังเห็นได้จากความเจริญทางวัตถุที่มีอยู่ทั่วไปในโลกปัจจุบัน

แต่อย่างไรก็ตาม ภาษาในชุมชนท้องถิ่นจำนวนมากที่มีเฉพาะภาษาพูด ใช้สื่อสารระหว่างกัน ระหว่างรุ่นต่อรุ่น จะมีการเปลี่ยนแปลงหรือเสื่อมสลายไปได้ตามสภาวะแวดล้อมทางธรรมชาติและทางสังคมที่แตกต่างไป แต่เนื่องจากภาษาพูดซึ่งเป็นวัฒนธรรมในการสื่อสารแต่ละกลุ่มชนมีความสำคัญมาก เป็นระบบคิด แหล่งเก็บภูมิปัญญา เป็นสิ่งที่สะท้อนวิถีชีวิตจัดการกับสิ่งต่างๆ และเป็นเครื่องมือของการสื่อสารของแต่ละกลุ่มชนในเรื่องต่างๆ ที่มีประสิทธิภาพและได้สั่งสมมายาวนาน เป็นเครื่องมือสื่อสารที่เข้าถึงชุมชนและบุคคล ดังนั้น การหาวิธีการที่จะถ่ายทอดสู่บุคคลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งที่เป็นเจ้าของภาษาและบุคคลภายนอกในลักษณะที่บันทึกเป็นรูปเขียน จึงเป็นสิ่งสำคัญและได้มีการสร้างตัวอักษรและระบบภาษาเขียนมาแต่สมัยโบราณดังกล่าวแล้วข้างต้น แต่ในสมัยปัจจุบันวิชาการด้านภาษาศาสตร์สามารถบันทึกภาษาในรูปเขียนโดยใช้วิธีการถ่ายทอดเสียง(หรือเขียนเป็นคำอ่าน) เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลภาษาชาติพันธุ์(ที่ไม่มีตัวเขียน) หรือบันทึกเรื่องราว ภูมิปัญญาต่างๆ

2. วิธีการถ่ายทอดเสียงภาษาต่างๆ ในโลก ตามหลักภาษาศาสตร์แบ่งได้เป็น 2 วิธี (หรือระดับ) คือ ระดับสัทศาสตร์ (Phonetics) ซึ่งเป็นการถอดเสียงทุกเสียงที่ได้ยินอย่างละเอียด และระดับสัทวิทยา คือ การถ่ายทอดเสียงที่เป็นหน่วยเสียงสำคัญในภาษา (Phonemics) ทั้งนี้โดยตัวอักษรที่ใช้คือ สัทอักษรสากล (International Phonetic Alphabet) สัทอักษรสากล เป็นเครื่องมือสำคัญของนักภาษาและภาษาศาสตร์ที่ใช้ในการจดบันทึกข้อมูลที่ศึกษาจากพื้นที่ แต่ในขั้นตอนของการนำมาใช้งานในชุมชนและสังคมจะมีการปรับจากสัทอักษรสากล ซึ่งใช้ในวงวิชาการภาษาศาสตร์มาเป็นอักษรที่ชุมชนคุ้นเคยหรือใช้งานกันทั่วไป เช่น อักษรไทย หรืออักษรละติน(ตัวอักษรภาษาอังกฤษ) เป็นต้น ซึ่งหากมีการพัฒนาระบบต่อไปจะสามารถใช้เป็นระบบภาษาเขียน (Orthography) โดยมีการทดสอบประสิทธิภาพในการใช้อย่างเป็นระบบ และปรับให้เหมาะสมกับความพอใจเพื่อให้เกิดการยอมรับจากเจ้าของภาษา ซึ่งจะเป็นผู้ใช้ต่อไป จากประสบการณ์ของผู้เขียนวิธีการที่ได้ผล คือ การให้เจ้าของภาษามีส่วนร่วมในการสร้างหรือพัฒนาระบบภาษาเขียนตั้งแต่เริ่มแรก โดยเลือกตัวอักษรและสัญลักษณ์ต่างๆ ที่จำเป็น เพื่อแสดงเสียงสำคัญที่ทำให้ความหมายต่างกัน เพื่อให้สามารถใช้ในการเรียนการสอนภาษาดังกล่าวและใช้ในการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป ดังตัวอย่างจากภาษาของ ภาษาเขมรถิ่นไทย ภาษาญ้อฮูร และภาษามลายูปาดานีที่จะได้กล่าวถึงต่อไป

3. เกณฑ์ในการสร้างภาษาเขียน ใช้มิติทางวิชาการ มิติทางเทคนิคและมิติทางสังคม

การเลือกตัวอักษร : ตัวอักษรที่เลือกใช้ต้องเป็นที่ยอมรับของชุมชนเจ้าของภาษาและสังคมภายนอก (โดยอาจเลือกใช้จากอักษรดั้งเดิมหรืออักษรที่รู้จัก มีความคุ้นเคย เช่น อักษรไทย อักษรโรมัน หรืออักษรประดิษฐ์ใหม่)

การสร้างระบบเขียน

1. ง่ายต่อผู้ใช้ ไม่ซับซ้อนเกินไป
2. ต้องสามารถแสดงลักษณะของภาษาเป้าหมายได้มากที่สุด (ถูกตามโครงการสร้างทางภาษา)
3. ใช้สัญลักษณ์ 1 ตัว แทนเสียง 1 เสียง (เพื่อให้ง่าย ไม่สับสน)
4. ใช้สัญลักษณ์อย่างสม่ำเสมอ เป็นระบบ
5. ครอบคลุมภาษาย่อยต่างๆ
6. สามารถเชื่อมโยงเข้าสู่ระบบภาษาราชการได้
7. เจ้าของภาษายอมรับ
8. ใช้พิมพ์ด้วยคอมพิวเตอร์ได้

ในกรณีที่ใช้อักษรไทยเป็นฐานการสร้างระบบเขียน มีแนวทางดำเนินงานดังนี้

1. เลือกใช้อักษรไทยเพียงบางตัวมาเขียนภาษาเป้าหมาย โดยสำหรับภาษาที่ไม่มีวรรณยุกต์ เช่น ภาษาซอง, ภาษาโซ๊ะ(ทะวืง), ภาษาญ้อฮูร, ภาษามลายูปาดานี, ภาษามอญ และ ภาษาเขมรถิ่นไทย มีหลักในการเลือกอักษรไทยดังนี้

1.1. ใช้เฉพาะอักษรกลาง ได้แก่ ต่ำ ก จ ด ต ฎ ฏ บ ป อ -

และ อักษรต่ำ	ค	ช	ท	ฟ	ช	ฮ
แต่ไม่ใช่ อักษร	ค	ช	ท	ฟ	ช	ฮ
สูง						

1.2. ในกรณีที่มีอักษรแทนเสียงได้หลายตัว เลือกใช้ตัวอักษรที่ใช้มากและเขียนง่าย เช่น

ค ต ฎ ท ฐ ฏ ฐ ด ฎ
ด ฎ ล ฬ

2. เข้าใจความแตกต่างทางโครงสร้างของภาษาไทยและภาษาท้องถิ่นเป้าหมาย

2.1. ระบบเสียงภาษาไทย และระบบเสียงภาษาอื่นๆ เช่น ภาษาเขมรถิ่นไทย ภาษาของ และภาษามลายูปาตานี แต่ละภาษาล้วนมีความแตกต่างกัน ในการใช้อักษรไทย จึงควรเข้าใจ โครงสร้างของระบบเสียงภาษาไทยและอักษรที่ใช้อยู่เพื่อแทนหน่วยเสียงต่างๆ ในขณะเดียวกันก็ เข้าใจภาษาท้องถิ่นเป้าหมายที่จะสร้างระบบเขียนด้วย เพื่อให้สามารถเลือกใช้อักษรที่เหมาะสม สำหรับเสียงที่ตรงกัน และกำหนดอักษรสำหรับเสียงที่ไม่ตรงกัน

2.2. หน่วยเสียงที่เหมือนกันและไม่มีปัญหา จะเขียนตามภาษาไทย ดังตัวอย่าง

ภาษามลายูปาตานี	มาแก นาชิ	‘ กินข้าว ’
ภาษาเขมรถิ่นไทย	โม ปี นา	‘ มาจากไหน ’
ภาษาของ	เจว ฮอบ ปล้อง	‘ ไปกินข้าว ’

2.3. ภาษาที่ไม่มีวรรณยุกต์ ไม่ควรใส่เครื่องหมายวรรณยุกต์ แม้จะได้ยินเสียงสูง เนื่องจากเป็นลักษณะทำนองเสียงที่คาดหมายได้ ดังตัวอย่างคำในภาษามลายูปาตานี เช่น คำที่ แปลว่า ‘ พุด ’ ควรเขียนว่า แกะจะ ไม่ใช่ แกะจะ คำในภาษาญ้อกร คำที่แปลว่า ‘ สุนัข ’ ควร เขียนว่า ชูร ไม่ใช่ ชูร์

2.4. หน่วยเสียงพยัญชนะต้น พยัญชนะสะกด สระ และวรรณยุกต์ (ถ้ามี) ที่ต่างจาก ภาษาไทยอาจจะใช้เครื่องหมายพิเศษกำกับ เช่น ‘ บ ู ก ร ’ หรือเลือกตัวอักษรที่ยังไม่ได้ถูก เลื่อนนำมาใช้ เช่น ณ ค ฆ ท ฐ ฒ เป็นต้น ดังเช่นคำว่า ‘ ไป ’ ในภาษามลายูปาตานี ซึ่ง ออกเสียงเป็นเสียงโฆษะที่เพดานอ่อน อาจจะเขียนเป็น กิ (ใช้เครื่องหมาย ใต้ตัวอักษรแสดง อักษรโฆษะ) หรือ ฆิ (ใช้ตัวอักษรที่ต่างไปเลย) แล้วแต่จะตกลงกัน

บางครั้งอาจมีการนำอักษรที่มีอยู่ในภาษาไทยมาใช้โดยให้คำใหม่ เพื่อแสดงลักษณะทางเสียงของภาษาเป้าหมายที่ต่างไปจากภาษาไทย เช่น ภาษาของใช้เครื่องหมาย <_> เพื่อแสดงลักษณะน้ำเสียงสำคัญ ที่เกิดจากเสียงผสมระหว่างเสียงต่ำใหญ่และเสียงบีบสูง ซึ่งไม่มีในภาษาไทย ดังตัวอย่าง คำว่า

ห้อง ‘คน’, ภาษาของ ‘, เม้ว ‘ปลา’, พ้าย ‘สอง’ โดยจะต้องให้เหตุผลประกอบว่าเหตุใดต้องใช้เครื่องหมายพิเศษกำกับ โดยให้คู่เทียบแสดงคำที่ใช้อักษรปกติและคำที่ใช้อักษรที่มีเครื่องหมายกำกับ เนื่องจากออกเสียงต่างกันจึงทำให้ทั้งสองคำมีความหมายต่างกัน ตัวอย่างจากภาษาของ เช่น พ้าย ‘สอง’ ≠ พ่าย ‘พายเรือ’ ≠ กรีบพ้าย ‘มะเขือเปราะ’ และตัวอย่างคู่เปรียบเทียบคำที่ใช้สัญลักษณ์พิเศษในภาษามลายูปาตานี ดังนี้

1) คู่เปรียบเทียบตัวอย่าง คำที่มีพยัญชนะต้นเป็นเสียงผสมของพยัญชนะนาสิกและพยัญชนะกัก ที่ใช้สัญลักษณ์พิเศษ (_) ใต้ตัวอักษร

ม [μ]	ลี <u>มา</u>	ส้ม	น [v] บือ <u>แ</u>	ด้าย
ม [μ ^β]	ลี <u>มา</u>	แกว่งมือ	น [v ^δ] บือ <u>แ</u>	นา

2.) คู่เปรียบเทียบตัวอย่าง คำที่พยัญชนะต้นเป็นพยัญชนะเสียงยาว¹² ที่ใช้สัญลักษณ์พิเศษ

(') หน้าตัวอักษร

ลาบอ	กำไร	มาลู	อาย	บุงอ	ดอก(ไม้)
ลาบอ	แมงมุม	'มาลู	ชี'อาย	'บุงอ	ออกดอก

3.) คู่เปรียบเทียบตัวอย่าง สระเดี่ยวนาสิก ที่ใช้สัญลักษณ์พิเศษ ∫ บนตัวอักษรในภาษามลายูปาตานี

[α]	ปากา	สวมใส่	[]	กอดะ	กล่อง
[α [®]]	กือรือ [®] ก [®] า	ชวน	[)]	กอดะ))าะ	ป้อมๆ
			(ว.)		

¹² พยัญชนะเสียงยาวเกิดจากการลดรูปพยางค์แรกของคำ เช่น 'ลาบอ มาจากคำว่า laba – laba คำว่า 'มาลู มาจากคำว่า memalu และคำว่า berbunga

4.) ตัวอย่างหน่วยเสียงสระเรียงหรือสระสองตัวออกเสียงต่อเนื่องกัน ใช้ – กลางคำ ในภาษามลายูปาตานี

สระ	ภาษามลายูปาตานี	ความหมาย
[aʌi]	มา-อิง [maɪN]	‘เล่น’
	นา-อิ [naʌiʔ]	‘ขึ้น’

5.) คำสองพยางค์จะเขียนติดกันเป็นคำเดียว แต่คำคนละคำให้เว้นระยะห่าง (เช่นเดียวกับภาษาอังกฤษ) เพื่อให้อ่านง่าย เช่น

ภาษามลายูปาตานี¹³ ชะเลอะ จัฮ เนวี อี แดัย ‘ใบแก่อยู่นต้น ใบอ่อนอยู่บนต้น’

ชะเลอะ กะแจ๊ย เนวี อี ลือ ‘ใบแก่วงหล่น ใบสดแทนที่’

ภาษามลายูปาตานี ปากะ ปีกะ ปากะ บัวะ ‘ช่วยกันคิด ช่วยกันทำ’

6.) ชื่อเฉพาะภาษาอื่นๆ เช่น ชื่อคน ให้เขียนตามทะเบียนบ้าน เช่น ไพรวลย์ รุ่งเพชร อัศศิริ, เจ๊ะฮูเซ็น เป็นต้น สำหรับชื่อสถานที่ให้ใช้ชื่อปัจจุบันที่รู้จักกันทั่วไป แต่ถ้ามีชื่อเดิมที่คนรู้จักก็ให้ใช้คำเดิม เช่น ชะเร็น (ชื่อภาษาเขมรของจังหวัดสุรินทร์), นีปีสุก และ (ชื่อหมู่บ้านในอำเภอยะรัง จ.ปัตตานี)

7.) คำยืมภาษาไทยจะเขียนตามระบบเสียงเป้าหมาย เช่น จัว (หมายถึง ‘จั่ว’ ในภาษาของ และภาษาไทยถิ่นเหนือและถิ่นอีสาน) โทราทะ (หมายถึง ‘โทรทัศน์’) และ รอดิยู (หมายถึง ‘วิทยุ’ ในภาษามลายูถิ่นปาตานี)

8.) ภาษาที่ไม่มีวรรณยุกต์ เช่นภาษามอญ เขมรและมลายูจะไม่มีการใช้เครื่องหมายวรรณยุกต์ เช่น ไม่เอก <_> ไม่โท <_> ไม่ตรี <_> เนื่องจากไม่มีวรรณยุกต์ แต่บางภาษาที่มีลักษณะน้ำเสียง (register) อาจนำเครื่องหมายวรรณยุกต์มาใช้แทน เช่น ภาษามอญ/ญฮกุร ใช้ ไม่เอก<_> แทนเสียงหนักต่ำ เสียงใหญ่ หรือน้ำเสียง เสียงต่ำทุ้ม เช่นเดียวกับภาษาของ นอกจากใช้ไม้เอก<_> แสดงเสียงต่ำใหญ่ เช่น กะว้าย ‘เสือ’ ใช้ไม้โท <_> แทน เสียงบีบสูง เช่น กะตัก ‘ลั่น’ และยังมีการเลือกอักษร <_> มาใช้โดยให้คำใหม่ คือใช้แทนเสียง “ต่ำใหญ่” ที่เกิดร่วมกับ “บีบสูง” เช่น คำว่า ช้อง ‘คน’, เม่ว ‘ปลา’ เป็นต้น

9.) การนำเครื่องหมายพิเศษมาใช้เพื่อแสดงลักษณะที่ต่างไปจากภาษาไทย จะพยายามให้ใกล้เคียงตามระบบภาษาไทยให้มากที่สุด เพื่อให้สามารถเชื่อมโยงเข้าสู่ภาษาไทยได้ง่ายและไม่สับสน โดยที่แสดงลักษณะของระบบภาษาเป้าหมายให้ครบถ้วน เช่น การเขียนตัวสะกด ในภาษาที่ไม่มีคู่เทียบทางความหมาย จะใช้วิธีการเขียนตามภาษาไทย

ใช้ ด ในขณะที่เสียงพยัญชนะต้นเป็น ต เช่นในคำว่า กอด

7

¹³ ในภาษาเขมร . ใต้คำ แสดงถึงลักษณะเสียงของสระที่ต่ำกว่าสระปกติ

ใช้ บ ในขณะที่เสียงพยัญชนะต้นเป็น ป เช่นในคำว่า มอบ
 ๒]

10.) การเขียนตัวสะกดในภาษากลุ่มมอญ-เขมร ซึ่งมีเสียงตัวสะกดมากและต่างไปจากภาษาไทยหลายเสียง จะเขียนตัวสะกดโดยใช้เป็นอักษรไทยที่มีอยู่ซึ่งสอดคล้องกับเสียงในภาษาดั้งเดิมนั่นเอง ซึ่งตัวสะกดรูปพิเศษมีใช้อยู่แล้วเป็นคำยืมในภาษาไทยแต่ไม่ออกเสียง โดยเมื่ออยู่ในภาษาไทยจะออกเสียงตามลิ้นของคนไทยหรือตามระบบเสียงตัวสะกดของไทย เช่น

อาหาร	ออกเสียงเป็น	อา <u>ห</u> าน
มหิดล	“ ”	ม <u>ห</u> ิด <u>ล</u>
เสด็จ	“ ”	เส <u>ด</u> ็จ <u>ด</u>
กิจการ	“ ”	กิ <u>ด</u> <u>จ</u> ะ กาน <u>น</u>
องคต	“ ”	อง <u>ค</u> ด <u>ด</u>

รูป	“ ”	ร <u>บ</u>
สัญญา	“ ”	ส <u>ัน</u> <u>ย</u> า

ตัวอย่างคำในภาษาเขมรถิ่นไทย ซึ่งออกเสียงตัวสะกด เช่น

ชะ <u>ล</u> ญ	‘รัก’
อา <u>ห</u> าร	‘อาหาร’
ช <u>ด</u> จ	‘กษัตริย์’
จ <u>ฮ</u>	‘แก่’
คลา <u>ล</u>	‘กลัว’
โจ <u>ล</u>	‘เข้า’
เห <u>ร</u>	‘เผ็ด’

11.) การเขียนคำควบกล้ำในภาษากลุ่มมอญ-เขมร จะมีทั้งคำควบกล้ำแท้ ดังตัวอย่าง เช่น ภาษาเขมรถิ่นไทย คำว่า คลาจ ‘กลัว’ และ คำว่า เปรอ ‘ใช้’ และคำควบกล้ำไม่แท้ ซึ่งออกเสียงพยัญชนะตัวที่หนึ่ง แยกจากตัวที่สอง เช่น ภาษาเขมรถิ่นไทย คำว่า พลแล ‘ผลไม้’, กร ‘แคร่’, ชรแ ‘นา’

12.) การใช้เครื่องหมายอื่นๆ เช่น ๞ ใช้แทนเสียงสั้น • เมื่อปรากฏท้ายข้อความ ใช้แทนการหมดความ เป็นต้น

4. การทดสอบระบบภาษาเขียน เมื่อได้ระบบที่สมบูรณ์แล้วจะนำไปใช้ทดสอบกับเจ้าของภาษาโดยให้อ่าน คำ ประโยคและข้อความ

1. คำ ให้จับคู่รูปและคำ (ที่เขียนไว้ในบัตรคำ)

2. ประโยคให้อ่านประโยคง่ายและยาก โดยให้บอกความหมายว่าเข้าใจหรือไม่
3. ข้อความ/ เรื่อง ให้อ่านและตอบคำถาม
4. ทดสอบคำที่เป็นคู่เปรียบเทียบ ว่าเข้าใจความแตกต่างของความหมายและรูป
หรือไม่
5. จัดทำแผนภาพตัวอักษร เพื่อการช่วยจำ
6. ฝึกการเขียนเป็นคำ ประโยค ข้อความและเรื่อง

5. ประเภทของการพัฒนาระบบเขียน แบ่งได้ 3 ประเภท คือ

1. สร้างระบบเขียนสำหรับภาษาที่ยังไม่เคยมีระบบเขียนมาก่อนเลย เช่นภาษาของภาษาละว้า(ก่อง) ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น
2. การพัฒนาปรับปรุงระบบตัวเขียนที่มีมาแต่เดิมให้สามารถใช้ประโยชน์ในพื้นที่เป้าหมายหรือเพื่อให้เชื่อมโยงเข้าสู่ภาษาไทยได้ง่ายขึ้น เช่น ภาษามลายู และภาษาละว้า เป็นต้น ซึ่งมีระบบตัวเขียนที่สร้างจากภาษาที่ต่างสำเนียงหรือคนละพื้นที่ โดยนำมาปรับปรุงให้ใช้ตรงกับสำเนียงของภาษาเป้าหมาย หรือเพื่อให้ง่ายต่อการเชื่อมโยงเข้าสู่ภาษาไทยให้มากขึ้น เป็นต้น
3. การสร้างระบบเขียนเพื่อเชื่อมโยงไปสู่อักษรดั้งเดิม ซึ่งยากต่อการเรียนและไม่ดึงดูดความสนใจของเยาวชนในปัจจุบัน เช่น การเขียนภาษามอญ โดยเพิ่มการเขียนภาษามอญด้วยอักษรที่เยาวชนรู้จักและใช้อยู่ คือ อักษรไทยซึ่งเป็นอักษรของภาษาประจำชาติ ที่ใช้กันอยู่ในโรงเรียนและสื่อมวลชน นำอักษรไทยมาเขียนภาษามอญ เพื่อเป็นสะพานเชื่อมไปสู่การอ่านเขียนด้วยอักษรมอญ ซึ่งอันที่จริงแล้วการเขียนภาษามอญด้วยอักษรไทยมีใช้กันอยู่ทั่วไปอยู่แล้ว แต่ยังไม่ได้ตกลงการใช้อย่างเป็นระบบตามหลักวิชาทางภาษาศาสตร์ สำหรับการสร้างระบบเขียนในลักษณะเช่นนี้มีอยู่ในหลายภาษาในประเทศไทย ที่มีตัวเขียนดั้งเดิม เช่น กะเหรี่ยง เขมร หรือมลายู ซึ่งมีการใช้อักษรของภาษาประจำชาติมาเขียนภาษาท้องถิ่นต่างๆ ในประเทศไทย เพื่อการใช้งานตามความจำเป็นอยู่แล้ว

5. สรุป

การถ่ายทอดเสียงหรือการเขียนคำอ่านซึ่งนำไปสู่การพัฒนาระบบเขียนนั้นเป็นสิ่งที่สำคัญ และใช้สำหรับภาษาที่ไม่มีระบบตัวเขียนมาก่อน เช่น ภาษาของ ภาษามอญ หรืออาจจะมิตัวอักษรดั้งเดิม แต่มีการคิดค้นระบบตัวอักษรใหม่เพื่อใช้ในพื้นที่ยื่นๆ (นอกประเทศ) เช่น ภาษาเขมร หรือภาษาชาวเขาในหลายพื้นที่ที่มีถิ่นฐานข้ามพรมแดนประเทศ ซึ่งแม้ว่าจะมีตัวอักษรท้องถิ่นดั้งเดิมอยู่ก่อน เช่น การใช้ตัวอักษรจีน(กรณีภาษาเย้า) การใช้อักษรพม่า(กรณีภาษากะเหรี่ยง) หรือการใช้อักษรละตินหรือโรมัน(กรณีภาษาม้ง) แต่ก็มีการพัฒนาตัวเขียนระบบอื่นเพิ่มเติมอีก เช่น การใช้ระบบตัวอักษรไทยเมื่อนำมาใช้ในประเทศไทย เป็นต้น แต่ในหลายกรณี ระบบตัวอักษรและภาษาเขียนดั้งเดิมไม่มีการสืบสานโดยต่อเนื่องทำให้เกิดการถดถอยหาผู้รู้ได้มีไม่กี่คน ไม่ดึงดูดความสนใจของเด็กรุ่นใหม่ ดังเช่น ภาษามอญและอักษรมอญ การสร้างระบบเขียนหรือคำอ่านโดยใช้อักษรที่คุ้นเคยในระบบโรงเรียนซึ่งได้แก่อักษรไทย จะมีส่วนในการเชื่อมโยงให้เด็กรุ่นใหม่สนใจเรียนรู้ภาษาดั้งเดิม และทำให้ผู้ที่รู้ภาษามอญแต่เขียนตัวอักษรมอญไม่ได้ สามารถสร้างสื่อ เรื่องเล่าสนุกๆ ในวิถีชีวิตมอญ เพื่อเผยแพร่ให้เด็กรุ่นใหม่ได้รู้ด้วย และยังสามารเชื่อมไปสู่ตัวอักษรดั้งเดิมได้ต่อไป ดังนั้นระบบตัวเขียนของภาษาหนึ่งๆ อาจจะมีได้มากกว่าหนึ่งระบบตัวอักษร ดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ตัวเขียนหรือระบบภาษาเขียนเป็นอัตลักษณ์สำคัญของกลุ่มชน การมีส่วนร่วมในการสร้างหรือพัฒนาระบบเขียน จึงทำให้เกิดความ

ภาคภูมิใจเป็นอย่างยิ่งแก่เจ้าของภาษา ดังคำกล่าวของผู้ใหญ่บ้านชาวญัฮกุรว่า “ชีวิตนี้มีความภาคภูมิใจเป็นที่สุดที่ได้มีโอกาสสร้างภาษาเขียนไว้ให้ลูกหลาน” จากประสบการณ์ในการดูแลโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นประเด็นภาษา ที่ผ่านกองทุนสนับสนุนการวิจัย(สกว.) ในการอนุรักษ์ฟื้นฟูภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ เมื่อรู้ว่ามีวิธีการที่จะสร้างระบบเขียนได้ สิ่งแรกๆ ที่ชุมชนต้องการ คือ การสร้างระบบเขียนและทุกคนมีความสุขในการร่วมกันทำงาน เพื่อสร้างระบบเขียนสำหรับภาษาของตนซึ่งส่วนมากอยู่ในภาวะถดถอย ทั้งนี้เนื่องจากระบบตัวเขียนคืออัตลักษณ์ของกลุ่มที่เด่นชัดที่สุดนั่นเอง ในปัจจุบันจึงมีกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ หลายกลุ่มได้ช่วยกันพัฒนาและสร้างระบบการเขียนสำหรับภาษาของตนขึ้นถึงประมาณกว่าสิบกลุ่ม นับว่าเป็นเหตุการณ์สำคัญส่วนหนึ่งของประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์ในประเทศไทย ที่ควรแก่การบันทึกไว้

หนังสืออ้างอิง

- Suwilai Premsrirat. (2007). “Endangered Languages of Thailand.” *International Journal of Sociology of Language* 186(2007) : 75-93.
- _____.(2006). “Thailand: Language Situation.” In *Encyclopedia of Language and Linguistics*, Vol.2, Keith Brown(ed.), 642-644. Amsterdam: Elsevier.
- _____.(2002). “Report on the Chong Revitalization Workshops”. *Mon-Khmer Studies*. 32:175-179.
- Fishman, Joshua A.(2001). *Can Threatened Languages be Saved*. Clevedon, England: Multilingual Matters.
- Smalley, William A.(1976). “Phonemes and Orthography: Language Planning”. In *Ten minority Language of Thailand*. Pacific Linguistic Series C. No.43
- _____.et.al.(1964). *Orthography Studies*. The United Bible Societies and the North- Holland Publishing Company. Amsterdam.
- สุวิไล เปรมศรีรัตน์. 2550. “สถานการณ์ทางภาษาในสังคมไทยกับความหลากหลายทางชาติพันธุ์” *วารสารภาษาและวัฒนธรรม* นครปฐม. สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล. ปีที่ 25 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2549.
- สุวิไล เปรมศรีรัตน์. 2548. “วิกฤตทางภาษาและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ : ปัญหาหรือโอกาส?”. *ผลการสัมมนาเรื่อง วิกฤตทางภาษาและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ : ปัญหาหรือโอกาส?*. นครปฐม: สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุวิไล เปรมศรีรัตน์. 2544. *แผนที่ภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆในประเทศไทย*. สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.
- สุวิไล เปรมศรีรัตน์. 2543. “พัฒนาระบบเขียนภาษาของ”. *วารสารภาษาและวัฒนธรรม*. ปีที่ 19 ฉบับที่ 2: 5-18.
- สุวิไล เปรมศรีรัตน์. 2541. *พัฒนาสื่อภาษาพื้นบ้าน กรณีภาษาเขมรถิ่นไทย*. นครปฐม: สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.

พยัญชนะภาษามลายูปาดานี

ก กูจิง 	ก กูกีก 	ค เคะ 	ง งางอ
จ ปี่แจ 	จ จีจิง 	ช แซ 	ช จีเซ
ช ชูบะ 	ฌ ฌาเมะ 	ฌ บือฌา 	ด คือรีแย
ด ตีกูส 	ท โทราเซ 	น นากอ 	น กือนี
บ บอยอ 	ป ปายง 	ม มาตอ 	ม รุมา
ย ยู 	ย ยูกุง 	ร รอตียู 	ร รุมา
ล ลาดะ 	ว วอกะฮ 	อ อีแก 	ฮ แฮมา
พ พอแมง 	ฟ ฟิง 	ง กาเม็ง 	ฮ กิปะฮ

สระเดี่ยว มลายูปาดานี

อูละ 	อูลา 	อูริ
บิแค 	กือเรฮ 	ช็อม
ชจ 	อือเคะ 	บาต
แะ-ะ 	แะ- 	แะ-ะ
มอตอ 	มาโกะ 	ตุโก

สระเรียง มลายูปาดานี

นา-อิ 	คา-อิ 	มา-ดุง
บา-ฮ 	บา-เอะ 	ฮา-โฮ
คา-โอะ 	คา-โอ 	มา-เอ (มาตอ) นา-เอ

ตารางพยัญชนะและสระของภาษามลายูปาดานี

การฝึกอบรมการทำตัวเขียนของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ

ภาคผนวก

1. เรื่องสั้นภาษามลายูถิ่นปาดานี

อาดอ เซาะแร 'ซูรี เนาะ กิ ญูรี. บอ ซาปา ตือเงาะฮ บือแน, ดียอ บือราดู ลือเตะฮ ดี บอ เวาะฮ ปาฮง กือรือแย. ตือเงาะฮ ตือเงาะฮ โตะ 'ฆานา, ดียอ 'บูมิง ซอรูอ แจ ะ แจ ะ แจ ะ ดียอ ปง ลือเงาะ แดเงาะ นาเปาะ อาเนาะ บุงง โตะ ปาตุ เวาะฮ กือรือแย ตาปี เตาะ กือนอ ชุ ชุ บุงง ตู ปง ยาโตะฮ 'บอเวาะฮ. บุงง ตู ปีเซาะ เนาะ ตือรือแบ ลาภิ อาเค ดียอ ปง บูเลฮ ตือรี .อแบ นา-อิ อาตะฮ ปอฮง กือรือแย. ออแร 'ซูรี บางง แดเงาะ บุงง ตู, ลาลู ตาฮู กาดอ บุงง ตู มา ตอ บุตอ. ออแร 'ซูรี 'นีองง ลาลู ปีกะ ดาแล ฮาดี "กู นิง อาดอ จูโกะ แกนอ โตะ 'ญูรี เฮาะ ออแร ลา-เอง" ลือปะฮ ตู ดียอ ปง ซือซา 'ปาเลง กือละ กือ รุเมาะฮ.

มีโจรคนหนึ่งกำลังจะออกไปขโมย พอถึงกลางทุ่งนาเขาก็หยุดพักได้ต้นหญ้า ขณะที่เขานั่ง ฟังที่โคนต้น เขาได้ยินเสียง "แจ ะ แจ ะ แจ ะ" และเหลือบไปเห็นลูกนกตัวหนึ่งกำลัง พยายามจิกลูกหญ้า แต่จิกอย่างไรก็จิกไม่โดนสักที สุดท้ายมันก็ตกลงบนพื้น พยายามที่จะบินขึ้น ไปอีก และในที่สุดก็สามารถบินขึ้นไปบนต้นหญ้าได้ โจรคนนั้นเกิดความสงสัยจึงเข้าไปดูนกตัวนั้น ใกล้เคียง ปรากฏว่านกตัวนั้นตาบอด พอโจรเห็นเช่นนั้นก็รู้สึกสงสารใจจึงพูดกับตัวเองว่า "ฉันมี ร่างกายที่สมบูรณ์ แต่ทำไมจึงต้องไปขโมยของคนอื่น" หลังจากนั้นเขาก็หันหลังกลับบ้านพร้อมกับ กลับใจเป็นคนดี

2. เรื่องสั้นภาษาซอง

วันอัน ท้อมฟิง กอก กะเพลิงแก๊บ เจว เที้ยว ฟรี วัด ซา. เพราะะ อีนปิส ฮอบ ปล้อง เล่ย ฟ่างอัน. ท้อมฟิง ทัง โลด กีย โคน เน้มซี. จิง ฮัน ไชย กะเพลิง เจว ดิง โลด. เนียวไก กะเพลิง ทีบ ง่ายลึง ก้องโล่ง เจว เคะ ม้อง กะยาง ตักโป. ท้อมฟิง จิง วัด ชุ่ม คอด กะยาง. ชู ดี เจว ชับ ชุ่ม. โอจ เจ้น คอด กะยาง. เจว ชับ ท่อน พัดปรี กียระ กะพอก อุด. ท้อมฟิง จิง ปล้า ชับ ปรี อีน วิจ โม้ยตัว. ท้อมฟิง จักกะเพลิง โม้ยแลง อีน คองฟรี เพ้ว ตัว. จิง กราก คองฟรี กลับ ต้อง.

วันนี้ลุงเบ็ดแบกปืนกลับไปเที่ยวป่าหาอาหาร เพราะไม่มีอะไรกินกับข้าวเลยเข้านี้ ลุง เบ็ดเห็นแก่งอยู่ที่โคนต้นไม้ จึงหันกระบอกปืนไปที่แก่ง ระหว่างที่ลุงเบ็ดยิงแก่งนั้น ปืนถีบอย่าง แแรง จนลุงเบ็ดหงายหลังไปพังกับเต่าตัวใหญ่ ลุงเบ็ดก็เลยหาเถาวัลย์จะมามัดเต่า แต่บังเอิญไป คว่าเอาหางตะกวดที่อยู่ในโพรงไม้ ลุงเบ็ดปล้ำจับตะกวดได้อีกหนึ่งตัว ลุงเบ็ดไปเที่ยวป่าวันนี้จึง ได้อาหารถึงสามอย่าง หาบของกลับบ้าน.

3. เรื่องสั้นภาษาเขมร

มนีฮ จ้อฮ ปัวฮ เรียะ อัจ เต๊ว จุฮ ตุก ลือ กู้ก มั่น ลุ่ม รือ มั่น จุฮ ตะ ชวม
จแก โม ซี้ อัจ อัจ เมียน โรก นุฮ ก็ เจือบ เต๊ว ตาม เมื่อด ตาม จิ่ง จะแก
จแก นุฮ โม เดริ พาย บอน โทน-กเมญ ลือญ อัจ ก็ ทเลียะ รุ่ย เน้ว พอตา กเมญ
โม ลือญ โรก ก็ เจอย จิ่ง เต๊ว

ผู้ป่วยโรคท้องร่วงไปถ่ายทิ้งไว้บนพื้นดินโดยไม่ฝัง หรือไม่ถ่ายลงในส้วม เมื่อสุนัขมากิน
อุจจาระนั้น อุจจาระที่มีเชื้อก็จะติดไปตามปาก หรือเท้าของมัน สุนัขเดินไปที่เด็กเล่น อุจจาระมี
เชื้อก็จะร่วงหล่นอยู่บริเวณนั้น ครั้นเด็กมาเล่น เชื้อโรคก็จะติดไปกับมือหรือเท้าของเด็ก

โครงการของ : ต้นแบบของการฟื้นฟูภาษาผ่านระบบโรงเรียน¹⁴

ดร. อิศระ ชุศรี¹⁵

สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท

1. โครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาของ จังหวัดจันทบุรี

ชุมชนของตั้งอยู่ทางตอนเหนือของแม่น้ำจันทบุรี ซึ่งไหลลงไปยังตัวเมืองจันทบุรีทางตอนใต้ ชาวของอาศัยตามที่ราบลุ่มริมแม่น้ำ หรือชายทุ่งนาที่เป็นเนิน น้ำท่วมไม่ถึง เดิมชาวของมีอาชีพทำนาทำไร่ข้าว ปลูกผัก มัน เผือก ต่างๆ ไร่กินตลอดปีและหาของป่า แต่ในช่วงหลายสิบปีที่ผ่านมา การปลูกผลไม้มีราคา เช่น ทุเรียน เงาะ มังคุด ฯลฯ ได้กลายเป็นกิจกรรมหลักของเกษตรกรในจันทบุรี ทำให้เกิดการขยายพื้นที่การเกษตรอย่างกว้างขวาง พื้นที่ทางตอนเหนือของจังหวัดซึ่งเดิมมีเฉพาะชาวของอาศัยอยู่ ก็มีการอพยพเข้ามาของชนกลุ่มอื่น ด้วยเหตุนี้เองทำให้ภาษาของอยู่ในแวดล้อมของภาษาอื่นๆ ได้แก่ ภาษาไทย ภาษาลาวอีสาน และภาษาเขมรถิ่นไทย เป็นต้น โดยชาวของแทบทุกคนที่พูดภาษาของได้ก็จะพูดภาษาไทยได้ด้วย เพราะเป็นภาษาที่ใช้สำหรับติดต่อสื่อสารในวงกว้าง

ในปัจจุบันการใช้ภาษาของถดถอยลงมาก เพราะลูกหลานของส่วนมากจะใช้แต่ภาษาไทย ซึ่งเป็นภาษาราชการ และพ่อแม่ในปัจจุบันก็ไม่ได้เห็นความสำคัญของการใช้ภาษาของในชีวิตประจำวัน ทำให้ทั้งชาวของพูดภาษาของตนเองน้อยลง นอกจากนั้นภาษาของยังไม่มีภาษาเขียนจึงทำให้การบันทึก การสื่อสาร และการเรียนรู้ภาษาของมีอุปสรรคมากยิ่งขึ้นไปอีก การไม่มีภาษาเขียนนี้ในทางหนึ่งยังมีผลให้คนของจำนวนหนึ่งขาดความภาคภูมิใจในภาษาของตนเอง เมื่อเทียบกับภาษาอื่นๆ ที่มีภาษาเขียน ดังนั้นชาวของบางส่วนในเขตตำบลตะเคียนทองและคลองพลู จึงได้รวมตัวกันตั้งเป็นกลุ่มผู้อนุรักษ์ภาษาของขึ้น และร่วมมือกับนักวิชาการจากสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล ศาลายา โดย ศาสตราจารย์ ดร.สุวิไล เปรมศรีรัตน์ และคณะ เป็นผู้เชิญชาวของไปร่วมทำกิจกรรมที่มหาวิทยาลัยมหิดลหลายครั้ง นับตั้งแต่ปลายปี พ.ศ. 2541 เป็นต้นมา โดยเฉพาะการสร้างระบบเขียนภาษาของ เพื่อให้สามารถรวบรวมคำศัพท์บันทึกไว้เป็นหมวดหมู่ บันทึกเรื่องบอกเล่า และทำให้สามารถสื่อสารเป็นภาษาของในลักษณะของการเขียน-อ่านได้ รวมทั้งยังเป็นการเริ่มต้นไปสู่การพัฒนาหลักสูตรการเรียน

14 เอกสารประกอบการประชุมเรื่อง "มหกรรมฟื้นฟูภาษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น" 28-29 ตุลาคม 2551 ณ สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล

15 อาจารย์ สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล. กรรมการศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมในภาวะวิกฤต

การสอนภาษาของใต้ในอดีต ในปี พ.ศ.2544 ทางคณะกรรมการอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาของ โดยนายเงิน ผันผาย และคณะได้ดำเนินกิจกรรมการวิจัยเพื่อหาวิธีการให้ชุมชนของในเขตตำบล ตะเคียนทองและตำบลคลองพลู กิ่งอำเภอเขาชะเมา จ.นครศรีธรรมราช ได้อนุรักษ์ ฟื้นฟู และใช้ ภาษาของในชีวิตประจำวัน โดยได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) นับเป็นก้าวแรกของการก้าวเดินร่วมกันระหว่างมหิดล คนของ และ สกว. ในงานฟื้นฟูภาษา โครงการแรกของประเทศไทยที่เป็นต้นแบบของการฟื้นฟูภาษาผ่านระบบโรงเรียน

กระบวนการวิจัยของชาวของเริ่มจากการสำรวจทัศนคติของคนของเกี่ยวกับภาษาของตนเอง โดยการใช้แบบสอบถาม และการพัฒนาระบบเขียนภาษาของ ในลักษณะของการประชุม ปฏิบัติการ ที่มีนักภาษาศาสตร์จากภายนอกชุมชนเป็นผู้ให้คำปรึกษา ผลการวิจัยในช่วงนี้ ได้ข้อสรุปที่น่าจะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาของในขั้นต่อไปกล่าวคือ (1) ประชากรชาวของส่วนใหญ่ทั้งวัยผู้ใหญ่และวัยเรียน มีความเห็นสอดคล้องกับการสนับสนุนการ อนุรักษ์และฟื้นฟูภาษา และต้องการให้มีการเรียนการสอนภาษาของอีกด้วย (2) การรวบรวมและ บันทึกภาษาของให้ครบถ้วนสมบูรณ์และเป็นระบบมีความคืบหน้าไปอย่างน่าพอใจ โดยมีการ จัดสร้างแผ่นโปสเตอร์พ้ายชนะ-สระภาษาของ พจนานุกรมภาษาของฉบับชาวบ้าน นอกจากนี้ ยังได้มีความร่วมมือกับนักวิชาการจากมหาวิทยาลัยมหิดล ทำการทดลองผลิตหนังสือสำหรับผู้หัด อ่านภาษาของ พบว่านักเขียนของสามารถใช้ "ระบบเขียนภาษาของ" ได้ผลเป็นอย่างดี จนประสบความสำเร็จในการผลิตหนังสือตัวอย่างเผยแพร่ในชุมชนของ

นับจากปี พ.ศ.2544 เป็นต้นมาจนกระทั่งปัจจุบัน ชุมชนของได้ร่วมมือกับโรงเรียนวัด คลองพลู ตำบลคลองพลูกิ่งอำเภอเขาชะเมา จ.นครศรีธรรมราช¹⁶ ในการจัดการเรียนการสอนภาษา ของใน ช่วงชั้นที่สอง (ป.4-ป.6)¹⁷ โดยมีสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหา วิทยามหิดล ให้การสนับสนุนในการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับพัฒนาหลักสูตรภาษาของและ กระบวนการผลิตสื่อการเรียนการสอนเป็นภาษาของ และ สกว. ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น พิจารณา สนับสนุนทุนวิจัยท้องถิ่นต่อเนื่องจากระยะแรกจนถึงปัจจุบัน

การเรียนการสอนภาษาและวัฒนธรรมของที่จัดขึ้นนี้มีนักวิจัยท้องถิ่นชาวของเป็น แกนกลาง ทั้งในด้านการพัฒนาหลักสูตร การสร้างตำราเรียนและสื่อการสอน และการเรียน การสอนที่ดำเนินการโดยครูชาวของเอง จากการติดตามผลเรียนการสอนที่ดำเนินมาเข้าปีที่สาม แล้วนี้ ได้ผลลัพธ์เป็นที่น่าพอใจสำหรับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งฝ่ายชุมชน โรงเรียนคณะกรรมการ โครงการของ ผู้ปกครองนักเรียน ฯลฯ การเปลี่ยนแปลงที่เห็นเป็นรูปธรรมได้แก่ ผลงานที่เป็น หนังสือภาษาของลักษณะต่างๆ จำนวนมาก มีนักกิจกรรมด้านภาษาและวัฒนธรรมของที่มีทักษะ ด้านต่างๆ เพิ่มขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการทำหนังสือ การสอน การบริหารจัดการงบประมาณ

16 ปัจจุบันความร่วมมือในการจัดการเรียนการสอนภาษาของได้ขยายออกไปอีกสามโรงเรียน คือ โรงเรียนบ้าน น้ำขุ่น และโรงเรียนบ้านทุ่งกบิล ต.คลองพลู และโรงเรียนวัดตะเคียนทอง ต.ตะเคียนทอง อ.เขาชะเมา

17 ในระยะแรกเริ่มต้นที่ชั้น ป. 3 - 4

โครงการ การเขียนรายงานผลการปฏิบัติงาน แม้กระทั่งวิธีการนำเสนอประเด็นปัญหาเกี่ยวกับวัฒนธรรมของที่มีความชัดเจนมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด หากเทียบกับระยะแรกที่มีการเริ่มโครงการวิจัยท้องถิ่น

จากผลสำเร็จของความร่วมมือกับชุมชนของในจังหวัดจันทบุรีดังกล่าวมา ทำให้ทางศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูฯ ขยายความร่วมมือในลักษณะเดียวกันสู่ชุมชนอื่นที่มีภาษาและวัฒนธรรมในภาวะเสี่ยงต่อการสูญหาย โดยอาศัยความรู้และประสบการณ์ที่ได้จากการทำงานร่วมกับชุมชนของมาพัฒนาเป็นรูปแบบการฝึกอบรมเพื่อเตรียมความพร้อมให้แก่ผู้นำของชุมชนที่เป็นเป้าหมายในโครงการ และยังคงจะเชื่อมต่อเครือข่ายระหว่างผู้นำชุมชนเป้าหมายกับผู้นำชุมชนของ เพื่อให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ระหว่างชุมชนด้วยกันเอง อันจะนำไปสู่การดำเนินงานฟื้นฟูภาษาและวัฒนธรรมในชุมชนเป้าหมายตามความสนใจและศักยภาพของแต่ละชุมชน ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับก็คือ การค้นพบวิธีการที่เหมาะสมในการพัฒนาเครื่องมือ บุคลากร และเครือข่ายในการศึกษาและฟื้นฟูภาษาและวัฒนธรรมในภาวะวิกฤต โดยมีชุมชนเป็นแกน และสถาบันวิชาการเป็นฝ่ายสนับสนุน¹⁸

2. แนวคิดเกี่ยวกับการฟื้นฟูภาษาภาษาในภาวะวิกฤต

การที่ผู้พูดภาษาหนึ่งจะนำเอารูปแบบในภาษาอื่นมาใช้แทนที่ภาษาของตนเองนั้น เราสามารถพิจารณาได้เป็นสองกรณี คือ การยืมเอารูปแบบบางส่วนของภาษาอื่นมาใช้ในภาษาตนเอง และการเปลี่ยนการใช้ภาษาทั้งภาษาจากภาษาหนึ่งไปอีกภาษาหนึ่ง ซึ่งแม้จะมีเหตุผลบางอย่างร่วมกัน แต่ก็ถือว่าเป็นปรากฏการณ์ที่ให้ผลลัพธ์แตกต่างกัน เพราะปรากฏการณ์แรกนั้นภาษาที่เป็นฝ่ายยืมจะสามารถคงความเป็นภาษาต่อไปได้แม้จะมีรูปแบบที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น มีการออกเสียงเปลี่ยนแปลงไป มีลักษณะทางไวยากรณ์หรือคำศัพท์ใหม่เกิดขึ้น เป็นต้น แต่ผลลัพธ์ของการเปลี่ยนภาษานั้นอาจนำไปสู่การตายของภาษา คือ การที่ภาษาหนึ่งไม่มีผู้ใช้เป็นภาษาแม่อีกต่อไป

กล่าวอีกแง่หนึ่ง การเปลี่ยนภาษาหมายถึงการที่ผู้พูดในชุมชนภาษาหนึ่งหันไปใช้ภาษาอื่นแทนที่ภาษาของตนเองในแวดวงการใช้ภาษาที่เคยเป็นของภาษาตนเอง¹⁹ ตัวอย่างที่พบเห็นบ่อยที่สุดในประเทศไทยได้แก่ การที่ผู้ใช้ภาษาชนกลุ่มน้อยเลิกใช้ภาษาของตนเองสอนลูกหลานเป็นภาษาแรก และหันมาใช้ภาษาไทยแทนพูดกับลูกหลานแทน แม้ว่าตนเองจะใช้ภาษาแม่ได้ดีกว่าภาษาไทยก็ตาม

18 สำหรับรายละเอียดเกี่ยวกับโครงการของ ดู สุวิไล เปรมศรีรัตน์ และคณะ (2550)

19 แวดวงการใช้ภาษาหมายถึงการใช้ภาษาตามขอบเขตต่างๆ ของการใช้ชีวิต เช่น การใช้ภาษาในครัวเรือน การใช้ภาษาในโรงเรียน การใช้ภาษาที่ตลาด การใช้ภาษาในกิจกรรมทางศาสนา การใช้ภาษาในการบริหารและการติดต่อราชการ เป็นต้น

โจชัว ฟิชแมน (Fishman 2001 : 10-11) กล่าวว่าในสถานการณ์ที่ภาษาหนึ่งมีอำนาจ (Power) มากกว่าอีกภาษาหนึ่งในแวดวงการใช้ใดๆ ก็ตาม จะส่งผลให้ผู้พูดของภาษาที่มีอำนาจน้อยกว่า (Non-Power) นั้นหันมาใช้ภาษาที่มีอำนาจมากกว่าในแวดวงการใช้เหล่านั้นๆ และยิ่งนานไปภาษาที่มีอำนาจมากกว่าก็จะเพิ่มแวดวงการใช้มากขึ้นเรื่อยๆ

หากพิจารณาเหตุผลของการเปลี่ยนแปลงในลักษณะข้างต้นนี้ จะพบว่าสถานะทางสังคมที่สูงกว่าของภาษาหนึ่งก็เป็นสาเหตุของการสับเปลี่ยนภาษาได้เช่นเดียวกับที่เกิดขึ้นในลักษณะของการยืมภาษา เพียงแต่มีลักษณะและขอบเขตของการเกิดแตกต่างกันเท่านั้น

แนวคิดข้างต้นเป็นกรอบในการพิจารณาปัญหาการเปลี่ยนภาษาและการตายของภาษาในแง่ของสาเหตุและการเข้าแทรกแซงอย่างใดอย่างหนึ่งต่อสถานการณ์ดังกล่าว ซึ่งโดยทั่วไปแล้วเมื่อเผชิญกับสถานการณ์ภาษาและวัฒนธรรมในภาวะวิกฤต อันก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อการที่ระบบภูมิปัญญาของกลุ่มชนหนึ่งๆ สูญหายไป จะมีสามหนทางที่พึงกระทำได้ ได้แก่ (1) การรื้อฟื้นการใช้ภาษาโดยชุมชนเจ้าของภาษาเอง (2) การฟื้นฟูภาษา ซึ่งต้องการกิจกรรมเพิ่มเติมนอกเหนือไปจากความพยายามในการใช้ภาษาในชีวิตประจำวันตามปกติธรรมดาเหมือนเดิม และ (3) การบันทึกข้อมูลภาษาอย่างเป็นระบบเพื่อผลในเชิงอนุรักษ์ กล่าวคือ เพื่อรอโอกาสที่จะมีคนศึกษาและนำภาษานั้นๆ ไปใช้ในชีวิตประจำวันอีกครั้ง อย่างไรก็ตามการบันทึกภาษานั้นไม่จำเป็นจะต้องนำไปสู่การฟื้นฟูภาษาเสมอไป เป็นแต่เพียงการเพิ่มโอกาสในการที่จะฟื้นฟูภาษาได้ในอนาคตเท่านั้น

อย่างไรก็ตาม การฟื้นฟูภาษาเป็นกิจกรรมกลุ่มและมีลักษณะเป็นสหวิทยาการ โดยนักภาษาศาสตร์อาจเข้าไปมีส่วนร่วมในบางบทบาท แต่ที่สำคัญ คือ การฟื้นฟูภาษาที่มีประสิทธิภาพที่สุดต้องเกิดขึ้นจากภายในชุมชนภาษาเอง และไม่อาจเกิดจากผลักดันเข้ามาจากภายนอกได้ แม้ว่าจะมีความเป็นไปได้ว่าคนนอกที่เห็นความสำคัญของปัญหา จะเป็นผู้กระตุ้นเตือนให้ชุมชนตระหนักและตื่นตัวที่จะฟื้นฟูภาษา แต่หากจะให้การฟื้นฟูภาษามีประสิทธิภาพและยั่งยืน ชุมชนจะต้องเป็นฝ่ายขับเคลื่อนงานฟื้นฟูภาษาด้วยตนเอง ซึ่งโดยแนวคิดพื้นฐานของงานฟื้นฟูภาษาก็คือ การพยายามรักษาและ/หรือขยายแวดวงการใช้ภาษาที่ตกอยู่ในภาวะวิกฤต เพราะแนวโน้มของการเปลี่ยนภาษา คือ การลดลงของแวดวงการใช้ภาษา การฟื้นฟูภาษาจึงเป็นการเปลี่ยนแนวโน้มให้กลับไปอยู่ในทิศทางตรงกันข้าม ได้แก่ การขยายแวดวงการใช้ภาษาเพิ่มเติมขึ้น

เดวิด คริสตัล (Crystal 2000 : 130-144) สรุปปัจจัย 6 ข้อที่จะส่งผลให้ภาษาในภาวะวิกฤตมีความเข้มแข็งมากขึ้น

- (1) ภาษาในภาวะวิกฤตจะมีความเข้มแข็งขึ้น หากเจ้าของภาษาเพิ่มพูนศักดิ์ศรีขึ้นในสายตาของกลุ่มคนที่มิบทบาทนำในสังคม ยกตัวอย่างเช่น ภาษาเวลส์ (ประเทศอังกฤษ) ภาษาบาสก์ (ประเทศสเปน) และภาษาเกลติก (ประเทศไอร์แลนด์ และประเทศอังกฤษ)

- (2) ภาษาในภาวะวิกฤตจะมีความเข้มแข็งขึ้น หากเจ้าของภาษาเพิ่มพูนฐานะทางเศรษฐกิจขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มคนที่มีบทบาทนำในสังคม ยกตัวอย่างเช่น ภาษาคาตาลัน (ประเทศสเปน) และภาษาโรมาเนีย (ประเทศสวีเดนและนอร์เวย์).
- (3) ภาษาในภาวะวิกฤตจะมีความเข้มแข็งขึ้น หากเจ้าของภาษาเพิ่มพูนสิทธิอำนาจและความชอบธรรมขึ้นในสายตาของกลุ่มคนที่มีบทบาทนำในสังคม ยกตัวอย่างเช่น กฎบัตรของสหภาพยุโรปว่าด้วยภาษาของภูมิภาคและภาษาชนกลุ่มน้อย (ปี 1992) และพระราชบัญญัติของสหรัฐอเมริกาว่าด้วยภาษาของชนพื้นเมืองอเมริกัน (ปี 1990 และ 1992).
- (4) ภาษาในภาวะวิกฤตจะมีความเข้มแข็งขึ้น หากเจ้าของภาษามีบทบาทเด่นชัดขึ้นในระบบการศึกษาของทางการ (ดู โครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาของ)
- (5) ภาษาในภาวะวิกฤตจะมีความเข้มแข็งขึ้น หากเจ้าของภาษาสาขาเขียนภาษาของตนเองได้ (ดู โครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาของ)
- (6) ภาษาในภาวะวิกฤตจะมีความเข้มแข็งขึ้น หากเจ้าของภาษาสามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสื่อสารและสารสนเทศกับภาษาของตนเองได้

หากสำรวจจากคู่มือเกี่ยวกับการทำกิจกรรมฟื้นฟูภาษาของฮินตันและเฮล (Hinton & Hale 2001) จะพบว่าโครงการฟื้นฟูภาษาจะมีทั้งแบบที่ทำในโรงเรียน (School-based programs) โครงการที่ทำกับเด็กนอกระบบโรงเรียน (Children's programs outside the school) โครงการที่มีกลุ่มเป้าหมายเป็นผู้ใหญ่ (Adult language programs) โครงการบันทึกภาษาเชิงอนุรักษ์และการพัฒนาสื่อภาษาท้องถิ่น (Documentation and material development) และโครงการฟื้นฟูภาษาที่เริ่มต้นจากครอบครัว (Family-based programs at home)

สำหรับโครงการของนั้น มีลักษณะเป็นการฟื้นฟูภาษาผ่านการจัดการเรียนการสอนเป็นรายวิชาหนึ่งในโรงเรียนของรัฐ ซึ่งเป็นการประยุกต์แนวคิดของการฟื้นฟูภาษาที่ให้ขยายแวดวงการใช้ภาษาในภาวะวิกฤต มีการใช้ภาษาเพื่อการอ่านเขียน และมุ่งที่จะให้ภาษาของเข้าไปมีบทบาทในระบบการศึกษาที่จัดให้แก่เยาวชนของในพื้นที่ ซึ่งนอกจากจะทำให้เยาวชนของได้มีโอกาสเรียนรู้ภาษาของชุมชนตนเองแล้ว ยังเป็นการเพิ่มความเข้มแข็งให้แก่ภาษาของตามหลักการที่ได้กล่าวถึงไปแล้วข้างต้น ยิ่งกว่านั้นยังจะเป็นการพัฒนาคุณภาพของการศึกษาให้ส่งผลบวกต่อการเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียนในชุมชนของ ทั้งนี้เพราะการเรียนรู้จากเรื่องใกล้ตัวไปหาเรื่องไกลตัว การเพิ่มแรงจูงใจในการเรียนรู้ของนักเรียนโดยให้ความยอมรับแก่วัฒนธรรมท้องถิ่นที่อยู่ล้อมรอบตัวเด็ก เพื่อสร้างสะพานเชื่อมสู่การเรียนรู้วัฒนธรรมอื่นๆ นอกจากนั้นการจะส่งผลต่อการพัฒนาการรู้หนังสือโดยสร้างอุปนิสัยในการอ่านเขียน เพราะการสอนภาษาของในโรงเรียนมีการพัฒนาสื่อการอ่านที่น่าสนใจเพิ่มเติมขึ้นไปจากในหลักสูตรปกติ

3. พัฒนาการและองค์ประกอบของโครงการของ

โครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาของของเริ่มต้นดำเนินงานในฐานะ “โครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่น” โดยการสนับสนุนของ สกว. ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น แต่เมื่อเปรียบเทียบกับโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นอื่นๆ จะพบว่ามีความแตกต่างที่สำคัญระหว่างงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นแบบมาตรฐานและงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นประเด็นภาษาและวัฒนธรรมภาวะวิกฤต ที่มี “โครงการของ” เป็นต้นแบบ กล่าวคือ งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นประเด็นภาษามีการบูรณาการวิชาการและเทคนิคเฉพาะผ่านการฝึกอบรม “ความรู้” จากภายนอก (นักวิชาการ) เพื่อเติมเต็มให้กับทีมวิจัยตั้งแต่เริ่มต้นโครงการ ซึ่งเมื่อมีการ บูรณาการร่วมกับความรู้ภายใน (เจ้าของภาษา) ทำให้เกิดความรู้ในเชิงการประยุกต์ใช้ในรูปแบบใหม่ แตกต่างจากการเน้นที่การจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อนำความรู้จากภายในตัวผู้รู้ในชุมชนออกมาเป็นความรู้ที่อยู่ภายนอกตัวผู้รู้ ซึ่งเป็นวิธีการมาตรฐานวิธีการหนึ่งของงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น

อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาให้ลึกซึ้งจะพบว่าความต่างใน “กระบวนการเรียนรู้” จากการฝึกอบรมให้ทีมวิจัยเกิดทักษะและนำไปปฏิบัติต่อการถอดความรู้จากภายในตัวผู้รู้สู่ภายนอกมิได้ขัดแย้งกันในเชิงหลักการ เพียงแต่เน้นกันคนละที่และมีการนำมาใช้คนละช่วงเวลาเท่านั้น ยกตัวอย่างเช่น ในกระบวนการพัฒนาระบบตัวเขียนนั้น แม้จะต้องประยุกต์ใช้องค์ความรู้ทางภาษาศาสตร์จากภายนอก แต่ก็ต้องอาศัยความรู้ในตัวภาษา ซึ่งเป็นความรู้ในตัวเจ้าของภาษาเอง เมื่อมีประเด็นที่ต้องตัดสินใจเกี่ยวกับลักษณะสำคัญของภาษา ความรู้ในตัวเจ้าของภาษานี้เองที่ถูกหยิบยกมาใช้ในการตัดสินใจสร้างระบบตัวเขียน โดยมีการประยุกต์ความรู้เชิงวิชาการเฉพาะในการวิเคราะห์ระบบภาษาและภาพรวมของระบบตัวเขียน และการใช้สัญลักษณ์แทนเสียงที่มีมาตรฐาน ความรู้เหล่านี้ไม่สามารถเกิดได้จากการปฏิบัติเพียงอย่างเดียว แต่เป็นความรู้ที่อิงอาศัยแนวคิดทฤษฎีอันเป็นนามธรรมด้วย แต่เมื่อถูกใช้ในบริบทชุมชนก็ถูกปรับให้เป็นความรู้ที่ชุมชนสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างเป็นของตนเองเช่นกัน

สำหรับการเขียนเรื่องราวในภาษาท้องถิ่นและผลิตหนังสือประเภทต่างๆ ยิ่งมองเห็นได้ชัดเจนขึ้นว่าจะต้องมีการนำเอาความรู้สึกนึกคิดจากภายในตัวผู้เขียน แปรออกมาเป็น “ภาษาเขียน” ที่ผู้อ่านสามารถรับต่อไปได้ แม้เทคนิคในการเขียนจะเป็นการฝึกปรี๋ในสิ่งที่นักเขียนของไม่เคยทำมาก่อน แต่เรื่องราวที่ถูกเขียนออกมานั้นเป็นสิ่งที่อยู่ภายในตัวนักเขียนเอง ซึ่งเดิมไม่เคยถูกนำออกมาถ่ายทอดในรูปแบบของภาษาเขียนและหนังสือ

สำหรับการพัฒนาหลักสูตรภาษาท้องถิ่น และการฝึกครูชุมชนให้สามารถสอนภาษาท้องถิ่นได้ จะเป็นได้ว่ากระบวนการที่ใช้กันจะมีความเป็นวิชาการและเทคนิคเฉพาะในลักษณะเดียวกับการพัฒนาระบบตัวเขียน ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบของการจัดหน่วยการเรียนรู้เป็นรายคาบ การจัดเนื้อหาภาษาท้องถิ่นให้เป็นส่วนๆ เพื่อการเรียนรู้เป็นลำดับจากยากไปหาง่าย การสร้าง

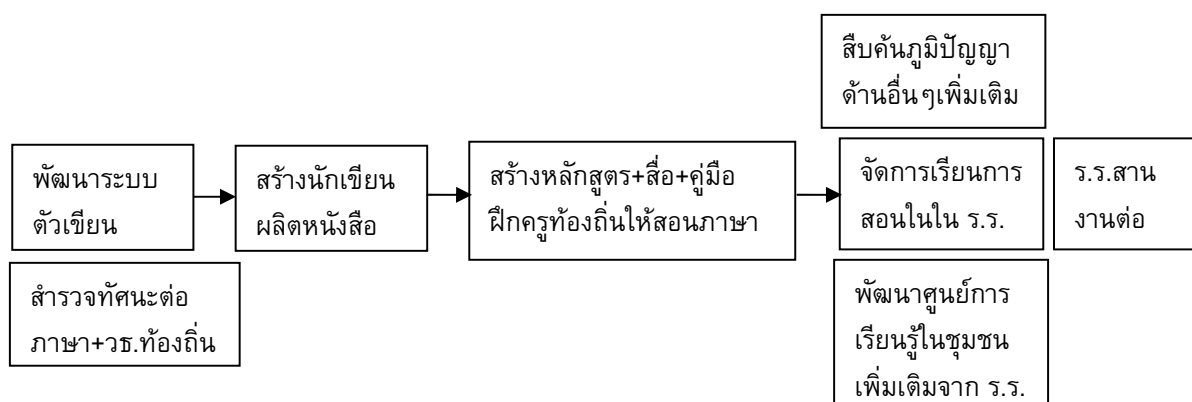
แบบเรียนภาษาท้องถิ่น ตลอดจนถึงการฝึกครูชุมชน ทั้งหมดนี้มิใช่ความรู้ที่ทีมวิจัยสามารถจัดการเรียนรู้ขึ้นเองได้ แต่ต้องอาศัยผู้มีความรู้และประสบการณ์เป็นผู้แนะนำให้ก่อนจึงจะทำได้

ประสบการณ์จากโครงการของทำให้สรุปได้ว่า เมื่อเวลาผ่านไปครูชุมชนผู้มีประสบการณ์และทางโรงเรียนที่เปิดให้มีการเรียนการสอนภาษาของ ได้มีความร่วมมือที่จะปรับปรุงหลักสูตรและฝึกครูภูมิปัญญาของรุ่นใหม่ ๆ ขึ้นมาได้ โดยการถ่ายทอดประสบการณ์จากการปฏิบัติเป็นเวลาหลายปี แม้ว่าในระดับของการคิดโครงสร้างหลักสูตรและการประยุกต์ใช้เทคนิคการสอนนั้นจะเป็นความรู้ที่เป็นวิชาการจนเกินไปกว่าที่ผู้ไม่ได้เรียนรู้มาอย่างเป็นทางการจะเข้าถึงได้ แต่หากเป็นสิ่งที่คนในชุมชน “ปฏิบัติ” ได้แล้ว เมื่อใช้ระยะเวลาพอสมควร ก็จะเป็นผลให้เกิดความรู้จากประสบการณ์ที่สามารถนำไปถ่ายทอดต่อได้เช่นเดียวกัน

เมื่อพิจารณาจากลำดับขั้นของการดำเนินงานโดยเรียงตามลำดับเวลา จะพบว่าโครงการของมีลำดับการดำเนินงานตามที่สรุปไว้ในแผนภาพข้างล่างนี้ ซึ่งเมื่อนำไปเป็นตัวแบบในการวิเคราะห์ลำดับขั้นในการดำเนินโครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาในกรณีอื่น จะพบว่ามีความคล้ายคลึงกันไม่มากนัก

ระหว่างปี พ.ศ.2546–2547 ทางศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมในภาวะวิกฤต ได้รับการสนับสนุนจาก สกว. ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น ให้ดำเนิน “โครงการเตรียมความพร้อม” ซึ่งเป็นที่มาของการขยายงานสู่การทำงานสนับสนุนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในลักษณะของศูนย์ประสานงานเพื่อท้องถิ่นในปี พ.ศ. 2548 โครงการเตรียมความพร้อมนี้ได้จัดให้โครงการของเป็น “ต้นแบบ” และชุมชนภาษาญ้อกร (อ.เทพสถิต จ.ชัยภูมิ) ชุมชนภาษาก่อง (อ.ด่านช้าง จ.สุพรรณบุรี) และชุมชนภาษาโซ่ (ทะวีง) (อ.สองดาว จ.สกลนคร) เป็นชุมชนเป้าหมายของการเตรียมความพร้อม โดยมีวิธีการดำเนินงานสำคัญสองส่วน คือ การฝึกอบรมในหัวข้อต่างๆ โดยเฉพาะการพัฒนาระบบตัวเขียนของทั้ง 3 ภาษา ซึ่งยังไม่เคยมีการทำงานมาก่อน และมีการศึกษาดูงานทั้งที่ “มหิดล” และที่โครงการของด้วย เพื่อให้เห็นว่าหลังจากการพัฒนา ระบบตัวเขียนแล้วจะมีรูปธรรมของการดำเนินการต่อไปในขั้นถัดไปได้อย่างไรบ้าง

โครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาของ (2544-2550)

การใช้วิธีการ “ประชุมปฏิบัติการ” (Workshop) ซึ่งบางครั้งเป็นการจัดให้กับกลุ่มเดียวในพื้นที่ และบางครั้งเป็นการจัดร่วมกันให้กับผู้เข้าร่วมหลายๆ กลุ่ม ณ สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล รวมทั้งการศึกษาดูงานจากชุมชนต้นแบบ ได้กลายเป็นวิธีการขยายผลการดำเนินงานและเป็นกระบวนการถ่ายทอดความรู้ให้กับทีมวิจัยที่เป็นเป้าหมายของการขยายงานในเวลาต่อมา ทำให้การฝึกอบรมและศึกษาดูงานถูกนำมาใช้ต่ออย่างเป็นรูปธรรมในลักษณะของ “ชาวบ้านสอนชาวบ้าน” ซึ่งในเวลาต่อมา ไม่ได้หมายความว่าเฉพาะโครงการของเท่านั้นที่จะเป็นสถานที่ที่ใช้เพื่อการศึกษาดูงานเพียงแห่งเดียว แต่ใช้หลักว่าโครงการที่จะขึ้นใหม่สามารถดูงานจากผู้ที่ทำมาก่อนเพื่อให้เห็นรูปธรรมของการทำงาน แต่ในด้านของการเตรียมความพร้อมในการเป็นศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น โดยเฉพาะในด้านของการพัฒนา “พี่เลี้ยง” โครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นประเด็นภาษานั้น ยังไม่ถือว่าประสบความสำเร็จเท่าที่ควรนัก เนื่องจากการไม่สามารถเพิ่มจำนวนของพี่เลี้ยงที่มีความรู้ความเข้าใจและมีทักษะในการพัฒนาโจทย์ พัฒนาโครงการ และติดตามหนุนเสริมโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นประเด็นภาษาให้ทันกับความต้องการของชุมชนภาษาในภาวะวิกฤตที่มีความต้องการทำโครงการฟื้นฟูภาษาได้

4. การขยายผลจากโครงการต้นแบบ

ในแง่เนื้อหาของโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นประเด็นภาษาและวัฒนธรรมในภาวะวิกฤตพบว่ามีความโน้มที่จะเป็นการขยายพื้นที่ มากกว่าจะเป็นการเปิดประเด็นใหม่ที่ไม่เคยมีการดำเนินงานมาก่อน แม้เนื้อหาของโครงการจะมีความแตกต่างกันบ้างในรายละเอียด แต่ในแง่ขององค์ความรู้ที่ใช้ในการสนับสนุนโครงการวิจัยยังคงเป็นฐานความรู้เดิมของศูนย์ ดังที่สรุปไว้แล้วในหัวข้อใหญ่ที่ 2 เพราะฉะนั้นหากพิจารณาแนวโน้มของการขยายตัวของโครงการวิจัยจึงมีทิศทางคล้ายกับพัฒนาการของโครงการของอยู่ไม่มากนักน้อย

ทั้งนี้เป็นเพราะทางศูนย์ฯ ยังเห็นว่าแนวทางที่เหมาะสมในการอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาและวัฒนธรรมในกลุ่มชาติพันธุ์ที่ตกอยู่ในภาวะวิกฤตขั้นรุนแรงทั้ง 14 กลุ่ม นอกจากจะเน้นที่การสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างกลุ่มต่างๆ และศูนย์ฯ แล้ว ยังได้แก่ การผลักดันให้ “โรงเรียน” ในท้องถิ่นเปิดการเรียนการสอนภาษาเหล่านี้ เนื่องจากการยกระดับสถานะภาษาเหล่านี้เป็นรูปธรรมได้ในระยะเวลาสั้นที่สุด เว้นแต่ว่าการนำภาษาเข้าสู่โรงเรียนจะไม่มีเงื่อนไขที่เหมาะสม การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ที่เน้นเนื้อหาทางภาษา-วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ก็เป็นทางเลือกเพิ่มเติมได้อีกทางหนึ่ง

ทิศทางการขยายตัวของโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่น ประเด็นภาษา-วัฒนธรรมในภาวะวิกฤต

ทุนโครงการของ			เตรียมความพร้อม 3 กลุ่ม			ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ประเด็นภาษา		
2544		2545	2547			2548	2549	2550
ของ	ของ	ของ	สำรวจ ตัวเขียน ผลิตหนังสือ พัฒนาหลักสูตร สร้างแบบเรียน ฝึกครู การเรียนการสอนในร.ร.			ของ (ร.ร.)		
						ของ (พัฒนาศูนย์เรียนรู้ฯ)		
						ของ (ภูมิปัญญาเกี่ยวกับพืชคลุม-คล้า)		
ภาษาที่อยู่ในกลุ่มวิกฤตใกล้สูญ 14 กลุ่ม			อักษร	อักษร (ตัวเขียนฯ)	อักษร (ร.ร.)			
			ท้อง	ท้อง (ตัวเขียนฯ)	ท้อง (พัฒนาศูนย์เรียนรู้ฯ)			
			โหล	โหล (ตัวเขียนฯ)	โหล (ร.ร.)			
			โหล (ภูมิปัญญาดูแลสุขภาพ)					
			มลาปรี (พัฒนาระบบตัวเขียน)					
			มลาปรี (สำรวจคนมลาปรี)					
			มปี (ตัวเขียนฯ)					
			มอญ (ตัวเขียนฯ)					
			เขมรถิ่นไทย (ร.ร.)					
			ม้ง (ตัวเขียนฯ)					
ภาษาที่ไม่ได้อยู่ในกลุ่มวิกฤตใกล้สูญ			มลายูถิ่น (แยกเป็นโครงการใหญ่ต่างหาก) ²⁰					

ธรรมดา โครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่น

เอียง ไม่ได้รับการสนับสนุนจาก สกว. (สำนักงานภาค)

หนา ไม่ใช่โครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นแต่ได้รับการสนับสนุนจาก สกว. (สำนักงานภาค)

“ตัวเขียน” หมายถึงโครงการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบตัวเขียน มีการฝึกเขียน และการผลิตหนังสือ

“ร.ร.” หมายถึงโครงการที่มีการนำภาษาท้องถิ่นมาจัดการเรียนการสอนเป็นวิชาในชั้นเรียน

ในส่วนของการนำความรู้และบทเรียนที่ได้มาประยุกต์ใช้ในการทำงานกับกลุ่มชาติพันธุ์ แนวชายแดนและกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ แม้จะมีเงื่อนไขแตกต่างกัน แต่การนำภาษาท้องถิ่นเข้าสู่โรงเรียนนอกจากจะเป็นการยกสถานะทางสังคมของภาษาเหล่านี้แล้ว หากได้มีการจัดอย่างเหมาะสมยังจะส่งผลดีต่อการเรียนรู้ภาษาไทย ซึ่งเป็นปัญหาหลักของของภาษาชาติพันธุ์หลายภาษาตามแนวชายแดนของประเทศ

20 โครงการจัดการศึกษาในระบบทวิภาษามลายูถิ่น-ภาษาไทย มีกรอบการดำเนินงานที่แตกต่างออกไปจากกรอบของการฟื้นฟูภาษา เพราะเป็นโครงการที่มุ่งพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาโดยใช้ภาษาท้องถิ่นเข้าไปในการจัดการเรียนการสอน แม้ว่าจะหวังให้ภาษาท้องถิ่นมีความเข้มแข็งเพิ่มขึ้นก็ตาม แต่ถือเป็นเป้าหมายรองจากการพัฒนาระบบการศึกษาที่มีคุณภาพและเหมาะสมกับนักเรียนที่พูดภาษากลุ่มชาติพันธุ์

สำหรับแนวทางในการอนุรักษ์และการฟื้นฟูภาษาและวัฒนธรรมที่จะเชื่อมโยงและต่อยอดไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านอื่นๆ ของกลุ่มชาติพันธุ์ ได้แก่ การสืบค้นและใช้ประโยชน์ภูมิปัญญาด้านต่างๆ เพิ่มมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นด้านของภูมิปัญญาเกี่ยวกับสมุนไพร และพืชท้องถิ่นอื่นๆ เป็นต้น โดยมีการนำประสบการณ์ที่ได้รับจากการดำเนินงานด้านภาษาไปประยุกต์ใช้ด้วย เนื่องจากจะช่วยให้ทีมวิจัยจากชุมชนชาติพันธุ์ภาษามีทักษะในการคิดวิเคราะห์และเรียบเรียงผลการศึกษาค้นคว้าได้ดียิ่งขึ้น เพราะการพัฒนาตัวระบบตัวเขียนและการพัฒนาวรรณกรรมของชุมชนภาษาชาติพันธุ์ต่างๆ ช่วยปูพื้นฐานความสามารถในการเขียนเรื่องราวเกี่ยวกับท้องถิ่นและการถ่ายทอดความรู้ของท้องถิ่นซึ่งในอนาคตอันใกล้ทางศูนย์ฯ คาดว่า โครงการวิจัยท้องถิ่นในประเด็นคล้ายคลึงกันนี้จะเกิดขึ้นในอีกหลายชุมชนชาติพันธุ์ ที่เคยมีการดำเนินโครงการพัฒนาภาษารวมทั้งโครงการสอนภาษาถิ่นในโรงเรียน

เอกสารอ้างอิง

- สุวิไล เปรมศรีรัตน์, มยุรี ถาวรพัฒน์, ศิริเพ็ญ อึ้งสิทธิพูนพร, อิสระ ชูศรี และสิริรัตน์ สีสัมบัติ (2550). ประสบการณ์การฟื้นฟูภาษาในประเทศไทย กรณีภาษาของจังหวัดจันทบุรี. เชียงใหม่: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย สำนักงานภาค
- Hinton, Leane & Hale, Ken (eds) (2001). The Green Book of Language Revitalization in Practice. Orlando, Florida: Academic Press.
- Crystal, David (2000). Language Death. Cambridge: Cambridge University Press.
- Fishman, Joshua A (ed) (2001). Can Threatened Languages Be Saved?. Clevedon, England: Multilingual Matters.

การพัฒนาระบบเขียนก๋อ : กระบวนการเรียนรู้เชิงบูรณาการ²¹

ดร.มยุรี ถาวรพัฒน์²²

สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท

0. บทนำ

ก๋อเป็นกลุ่มที่มีขนาดเล็กกลุ่มหนึ่งที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยบริเวณรอยต่อของจังหวัดสุพรรณบุรี จังหวัดอุทัยธานี การฟื้นฟูภาษาอยู่ในสถานการณ์ที่ต้องการการวางแผนและการลงมือปฏิบัติ ญุณแจสำคัญอย่างหนึ่งของการพัฒนาภาษาก็คือ ปฏิบัติการพัฒนาระบบตัวเขียนซึ่งเป็นที่ยอมรับทั้งในประเทศและต่างประเทศว่าเป็นปฏิบัติการที่มีประสิทธิภาพ โดยส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการคิด ตัดสินใจเกี่ยวกับการระบบภาษาของตนเอง นอกจากได้ระบบตัวเขียนแล้วแต่ละก้าวของการพัฒนาระบบตัวเขียน เกิดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการหลายอย่าง อาทิ มีการนำศาสตร์หรือสาขาวิชาต่าง ๆ มาใช้ร่วมกัน เช่น นำความรู้ทางศิลปะ สังคมและวัฒนธรรมมาใช้ร่วมกับงานภาษาศาสตร์เป็นลักษณะสหวิทยาการ ขณะเดียวกันก็นำความรู้ดังกล่าวเข้ามาช่วยแก้ปัญหาการทำงานร่วมกันของชุมชน และสร้างเสริมพลังระหว่างปฏิบัติการพัฒนาระบบตัวเขียน ดังนั้นบทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อแสดงกระบวนการเรียนรู้เชิงบูรณาการที่เกิดขึ้นกับชุมชนและนักวิจัยขณะปฏิบัติการพัฒนาระบบตัวเขียนภาษาก๋อที่บ้านกกเชียง ต.ห้วยขมิ้น อ.ด่านช้าง จ.สุพรรณบุรี ซึ่งเป็นพื้นที่ปฏิบัติการ

1. ภาพลักษณ์ของชาวก๋อ

ชาวก๋อเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่พูดภาษาตระกูลจีน-ทิเบต สาขาเบอมิส (พม่า) ปัจจุบันมีประชากรเชื้อสายก๋อทั้งสิ้นประมาณ 300 คน พบที่บ้านละว้าวังควาย และบ้านกกเชียง อำเภอด่านช้าง จ.สุพรรณบุรี และบ้านคอกควาย ต.ทองหลาง อ.ห้วยคต จ.อุทัยธานี คำว่า “ก๋อ” เป็นคำที่คน ก๋อใช้เรียกชื่อกลุ่มและภาษาของตนเอง ทางราชการเรียกชนกลุ่มนี้ว่า “ละว้า” แต่คนไทยในพื้นที่ใกล้เคียงส่วนใหญ่มักเรียก “ละว้า” จนปรากฏมีคำว่าละว้า นำหน้าชื่อหมู่บ้านที่มีชาวก๋ออาศัยอยู่แทบทุกหมู่บ้าน เช่น บ้านละว้าคอกควาย บ้านละว้าวังควาย

จากข้อมูลส่วนหนึ่งของ David Bradley นักภาษาศาสตร์ชาวออสเตรเลีย ผู้ทำการศึกษาภาษาและประวัติชาวก๋อได้บอกเอาไว้ว่า ชาวก๋ออาจจะมีบรรพบุรุษอยู่ในประเทศพม่า แต่สาเหตุที่อพยพมาอยู่ไกลจากกลุ่มชนที่ใช้ภาษาเดียวกันนั้นยังไม่อาจหาข้อสรุปได้ชัดเจน บ้างก็ว่าชาวก๋อเข้ามาทำศึกกับกองทัพพม่าเมื่อสมัยกรุงศรีอยุธยา หรือเมื่อตอนต้นกรุงรัตนโกสินทร์แล้ว

²¹ บทความจาก “รวมบทความภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท” ที่ระลึกงานเกษียณอายุราชการของศาสตราจารย์ ดร. คุณหญิงสุริยา รัตนกุล และศาสตราจารย์ ดร. สุวิไล เปรมศรีรัตน์. สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล. 2548:79-87.

²² นักวิจัย สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล

ไม่ได้กลับไปพร้อมกองทัพพม่า แต่ได้ตั้งถิ่นฐานทำกินอยู่ในที่รกร้างว่างเปล่าของประเทศไทยอยู่นาน จนกระทั่งลูกหลานลืมนิเวศของบรรพบุรุษจนหมดสิ้น

วิถีชีวิตชาวกุ่ม ชาวกุ่มเลี้ยงชีพด้วยการปลูกข้าวไร่ และพึ่งพิงทรัพยากรจากป่า และธรรมชาติรอบตัว เช่น จับปลา ช้อนกุ้ง ล่าสัตว์ เก็บของป่า หาหน่อไม้ และเก็บเห็ด ผลผลิตจากป่าเหล่านี้นับวันก็ลดน้อยถอยลง ทำให้ชาวกุ่มหันมาปลูกพืชเศรษฐกิจทดแทน เช่น ไร่ถั่ว และ ไร่ข้าวโพด

การบริโภค ชาวกุ่มกินข้าวเจ้าเป็นอาหารหลัก ในปัจจุบันชาวกุ่มบางส่วนก็ยังคงปลูกข้าวไร่ไว้เพื่อบริโภคในครัวเรือน แต่เนื่องจากพื้นที่ปลูกข้าวถูกจำกัดลง และไม่สามารถหมุนไปใช้พื้นที่อื่นได้และบางปีผลผลิตข้าวก็ไม่เพียงพอต่อการบริโภค จึงต้องซื้อจากตลาด ส่วนกับข้าวก็เป็นสิ่งหาได้จากธรรมชาติ หรือปลูกได้เอง หรือไม่ก็หาซื้อจากร้านค้า หรือตลาด

การแต่งกาย ปัจจุบันชาวกุ่มแทบทุกหมู่บ้านแต่งกายด้วยเสื้อผ้าเช่นเดียวกับชาวไทยแถบชนบททั่วไป ผู้หญิงสูงอายุส่วนใหญ่จะนุ่งผ้าถุง หรือผ้าซิ่น สวมเสื้อคอกระเช้า ผู้ชายนุ่งกางเกงขาวยาว สวมเสื้อยืดหรือเสื้อเชิ้ต ไม่นิยมสวมเสื้อขณะอยู่กับบ้าน ส่วนเด็กและหนุ่มสาวจะแต่งกายตามสมัยนิยม ส่วนการแต่งกายที่เป็นเอกลักษณ์ประจำกลุ่มชาวกุ่มตามแบบฉบับดั้งเดิมนั้น ยังพอหาได้ที่บ้านกกเชียง ซึ่งมองดูเผินๆ คล้ายกับการแต่งกายของชาวกระเหรี่ยง แต่มีรายละเอียดที่ต่างกัน

งานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน ดังที่กล่าวแล้วว่า การทอผ้าและการจักสานยังพอมีให้เห็นอยู่บ้างที่บ้านกกเชียง ชาวกุ่มนิยมทอผ้า ผ้ามัด และผ้าห่ม การทอผ้าของชาวกุ่มใช้กี่เอว หรือที่หัวเอว (Back strap) เช่นเดียวกับกลุ่มชาวไทยภูเขาทั่วไป แต่เดิมใช้ฝ้ายที่ปลูกเองเป็นวัสดุในการทอ แต่ปัจจุบันนิยมซื้อด้ายมาทอ เพราะสะดวกและรวดเร็วกว่า ส่วนผู้ชายที่มีฝีมือในการจักสานพอว่างเว้นจากการทำไร่ก็จะมานั่งจักสานเครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ เช่น กระบุง กระดัง เปลไม้ไผ่ ไซดักปลา เป็นต้น

2. สถานภาพของภาษา กุ่ม

ภาษาเป็นสัญลักษณ์อย่างหนึ่งที่บอกตัวตนความเป็นชาติพันธุ์กุ่มได้อย่างชัดเจน ในอดีตชุมชนละว้ากกเชียงมีเพียงคนเชื้อสายกุ่มเท่านั้นที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ ภาษาที่ใช้จึงมีเพียงภาษา กุ่ม ภาษาเดียว ต่อมามีคนต่างเชื้อสายเช่น ลาว ไทย ย้ายเข้ามาอยู่ หรือบ้างก็เกิดจากการแต่งงานกับคนต่างเชื้อสาย การแลกเปลี่ยนภาษาและวัฒนธรรมจึงเกิดขึ้น ชาวกุ่มยกย่องภาษาลาวและไทย มาตราฐานว่ามีศักดิ์ศรีกว่าภาษาตนเอง เป็นตัวแทนของความเจริญ เป็นภาษาผู้นำ จึงซึมซับเอาภาษาเหล่านี้ทีละน้อยทีละน้อย จากการถาโถมของภาษาใหญ่ที่มาจากทุกทิศทุกทาง ทั้งจากสื่อต่างๆ และการติดต่อกับสังคมภายนอก จึงก่อตัวเป็นกำแพงปิดกั้นโอกาสการใช้ภาษา กุ่มซึ่งเป็น

ภาษาแม่ของตนเอง เมื่อแหวดวกรใช้ภาษาถูกจำกัด ความสามารถในการใช้ภาษาของคนในวัยต่าง ๆ จึงลดลง คนเฒ่าคนแก่ใช้ภาษาข้องปนกับภาษาลาวครั้ง เยาวชนก้องทุกวันนี้ไม่เข้าใจภาษาแม่ เมื่อไม่เข้าใจจึงไม่ใช้ ไม่พูด ด้วยความรู้สึกว่าภาษาแม่นั้นเชย และไม่เหมาะสมัย เป็นสาเหตุให้ภาษาตกอยู่ในภาวะอันตราย ขยับเข้าใกล้ความเสื่อมสลาย

3. แนวโน้มและความชอบธรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาในประเทศไทย

ในอดีตรัฐมองความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทยว่าเป็นปัญหา เป็นอันตรายต่อความมั่นคง และเป็นเหตุแห่งความยุ่งยากทั้งหลายทั้งปวง จึงใช้นโยบายการผสมกลมกลืน (assimilation policy) ให้กลายเป็นภาษาและวัฒนธรรมเดียว คือภาษาและวัฒนธรรมไทย โดยการวางแผนการจัดการรูปแบบต่าง ๆ อาทิ การเมือง การปกครอง การศึกษา เป็นต้น เป็นเหตุให้ภาษาและวัฒนธรรมของกลุ่มชนย่อยเสื่อมสลาย รวมถึงสูญเสียองค์ความรู้ดั้งเดิมต่าง ๆ ไปมากมาย อาทิ องค์ความรู้เรื่องระบบนิเวศ สิ่งแวดล้อม ระบบสังคมและเศรษฐกิจหรือประวัติศาสตร์ชุมชน

ปัจจุบันมุมมองของรัฐบาลเปลี่ยนไป เล็งเห็นความสำคัญของความหลากหลายทางภาษาและวัฒนธรรมมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน ซึ่งประกาศใช้เมื่อปี 2540 โดยมีการตราบทบัญญัติเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้อย่างชัดเจนในหลายหมวด หลายมาตรา ดังนี้

หมวดที่ 3 ว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย ในมาตรา 46 บัญญัติไว้ว่า

“บุคคลซึ่งรวมตัวกันเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมย่อมมีสิทธิอนุรักษ์ ฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและของชาติและมีส่วนร่วมในการจัดการบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลย์และยั่งยืนตามที่กฎหมายบัญญัติ”

และ หมวดที่ 9 ว่าด้วยเรื่องการปกครองท้องถิ่น มาตรา 289

“องค์กรปกครองท้องถิ่นย่อมมีหน้าที่บำรุงรักษา ศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่น

องค์กรปกครองท้องถิ่นย่อมมีสิทธิที่จะจัดการศึกษาอบรมและการฝึกอาชีพตามความเหมาะสมและความต้องการภายในในท้องถิ่นนั้น ๆ และเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอบรมของรัฐ แต่ต้องไม่ขัดต่อมาตรา 43 และ 81 ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ

การจัดการศึกษาอบรมภายในท้องถิ่นตามวรรคสอง องค์กรปกครองท้องถิ่นต้องนึกถึงการบำรุงรักษา ศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นด้วย”

แนวโน้มเชิงนโยบายเกี่ยวกับความหลากหลายทางด้านชุมชนและวัฒนธรรมท้องถิ่นของประเทศไทยทิศทางไปในทางที่ดีขึ้น ระบบการบริหารจัดการของรัฐและสังคมใหญ่เห็นคุณค่าและให้

ความสนใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์และฟื้นฟูวัฒนธรรมท้องถิ่นมากขึ้น ถึงแม้ว่า คำว่า “ภาษา” จะไม่ปรากฏอย่างเด่นชัดในรัฐธรรมนูญก็ตาม แต่คำว่า “วัฒนธรรม” ก็มีนัยเรื่องภาษารวมอยู่ด้วยแล้ว หวังว่าในอนาคตถ้ามีการแก้ไขรัฐธรรมนูญ น่าจะผนวกคำว่า “ภาษา” เข้าไปด้วย

4. บทบาทของนักภาษาศาสตร์

ภาษาท้องถิ่นเป็นภาษาที่อยู่ในภาวะวิกฤติและไม่มีภาษาเขียน อีกทั้งยังถูกรอบำด้วยภาษาของคนกลุ่มใหญ่ที่รอบข้าง คือ ภาษาไทยมาตรฐาน และภาษาลาวครั้ง ทำให้ปราศจากเครื่องมือและกลไกในการสืบทอดภาษาไปสู่ชนรุ่นหลัง นอกจากนี้แฉวงของการใช้ภาษาก่อนข้างอยู่ในวงจำกัด ทำให้ภาษานี้มีโอกาที่จะถึงการอวสาน ถ้าไม่มีการวางแผนการจัดการที่ดี ในฐานะนักภาษาศาสตร์ที่รู้ซึ่งสถานภาพของภาษานี้ว่าน่าจะมีการอนุรักษ์และฟื้นฟูให้ภาษาสามารถคงอยู่ได้ในโลกใบนี้ สิ่งที่เราจะทำได้คือ บอกกล่าวให้ชาวท้องถิ่นถึงสภาวะวิกฤติของภาษาตนเองและผลเสียจากการสูญเสียภาษา ขณะเดียวกันก็กระตุ้นให้ชาวท้องถิ่นเกิดความรักและปกป้องรักษาภาษามิให้เสื่อมสลายไปโดยปราศจากการกระทำใดๆ รวมทั้งสร้างจิตสำนึกเรื่องสิทธิทางภาษาให้กับชุมชน กระตุ้นสถาบันภาครัฐ และเอกชนท้องถิ่น ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการวางแผนและกำหนดนโยบายในระดับท้องถิ่น และขยายวงกว้างไปในระดับภาค หรือประเทศเป็นลำดับ ศึกษาลักษณะทางสังคมแวดล้อมที่เป็นต้นเหตุแห่งการวิกฤติ วัฒนธรรม สื่อมวลชน เช่น วิทยุ โทรทัศน์ ระบบการศึกษา รวมทั้งทัศนคติของเจ้าของภาษาและโอกาสการอนุรักษ์และฟื้นฟู

จากประสบการณ์ที่ได้ร่วมโครงการต่างๆ เกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ที่ภาษาและวัฒนธรรมอยู่ในภาวะวิกฤติ ของสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล พบว่าการพัฒนาระบบเขียนสามารถใช้เป็นเครื่องมือช่วยเสริมสร้างอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ ให้มีศักดิ์ศรี เกิดความภาคภูมิใจในเผ่าพันธุ์ของตน เกิดพลังในการสร้างสรรค์งานโดยผ่านกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ และสามารถถ่ายทอดความรู้ไปสู่แฉวงที่กว้างขึ้น อันจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

5. ระบบเขียน

ระบบเขียนเป็นสัญลักษณ์อย่างหนึ่งที่เราสร้างขึ้นเพื่อใช้แทนเสียงพูด เพื่อใช้ในการสื่อสารแทนเสียงพูด การมีระบบตัวเขียนช่วยให้คนรุ่นหลังได้ทราบเรื่องราวในอดีต ความเป็นมา ชีวิตความเป็นอยู่ของคนรุ่นเก่าๆ และเป็นหลักฐานสำคัญอย่างหนึ่งในการสันนิษฐานอารยธรรมแรกของมนุษยชาติได้สมบูรณ์ขึ้น

5.1 การพัฒนาระบบเขียนของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในประเทศไทย

การพัฒนาระบบเขียนภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ โดยใช้อักษรไทยเท่าที่ผ่านมา ฝรั่งแทบทั้งนั้น บางคนอาจจะเป็นมิชชันนารี บางคนเป็นนักภาษาศาสตร์ซึ่งส่วนใหญ่สังกัด SIL (Summer Institute of Language, international) มีคนไทยบ้างที่สนใจแต่ก็มีจำนวนไม่มาก

การพัฒนาระบบเขียนแบ่งออกได้เป็น 2 แนวทาง

แนวทางที่ 1 การกำหนดใช้เองโดยฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง อาจจะเป็นเจ้าของภาษากำหนดใช้เองตามความคิดของตนเอง เช่น ภาษาเขมรถิ่นไทย ในยุคก่อนที่จะมีการประชุมร่วมกับนักวิชาการในทางตรงกันข้ามนักวิชาการเป็นผู้กำหนดตามหลักเกณฑ์ทางด้านวิชาการโดยเฉพาะด้านภาษาศาสตร์ อาทิ ระบบเขียนภาษากะเหรี่ยงสะกอ ภาษาลัวะ ภาษาม้ง ภาษาขมุ เป็นต้น

แนวทางที่ 2 การกำหนดใช้โดยการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนเจ้าของภาษากับนักวิชาการ ร่วมกันคิด ร่วมกันตัดสินใจ และหาข้อสรุป เพื่อให้ได้ระบบเขียนที่สมบูรณ์ ภาษาที่มีชาวต่างประเทศเป็นผู้ร่วมปฏิบัติการ เช่น ภาษาอาข่า (อีเก้อ) ภาษาลีซู (ลีซอ) ภาษาเมี่ยน (เย้า) ภาษามัล (ถิ่น) ภาษากูย ภาษาละเวือะ ภาษารักละไว้ว ภาษาบิซู ภาษาเก็นชิว (มานิก) ภาษาโซ ภาษามูที่โขงเจียม ภาษามลาบรี ส่วนภาษาที่มีชาวไทยเป็นผู้ร่วมปฏิบัติการได้แก่ ภาษาเขมรถิ่นไทย ภาษาซอง ภาษาญอกร ภาษาโซ (ทะวืง) และภาษาท่ง โดยเฉพาะภาษาซองมีการพัฒนาภาษาสูงกว่ากลุ่มอื่นๆ ถึงขั้นพัฒนาเป็นหลักสูตรหนึ่งในโรงเรียนระดับประถมศึกษา

5.2 ความสำคัญของการพัฒนาระบบเขียนท้องถิ่น

ภาษาท้องถิ่นมีแต่เพียงภาษาพูดเท่านั้น ไม่มีภาษาเขียน ดังนั้นในการถ่ายทอดความรู้ทางด้านภาษาจากผู้อาวุโสไปสู่รุ่นเด็ก อาจจะทำให้เด็กๆ รับสารได้ไม่หมด การจำโดยไม่จดนั้นไม่มีความยั่งยืน ประกอบกับภาษาพูดมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา และภาษาพูดต้องมีผู้พูด ถ้าทราบใดไม่มีผู้พูดภาษานั้นก็จะสูญหายไป ถึงขั้นเป็นหายนะของมนุษยชาติ (human disaster) ที่เดียว ภาษาท้องถิ่นจัดว่าเป็นภาษาที่อยู่ในภาวะอันตรายค่อนข้างมากภาษาหนึ่ง เนื่องจากเหลือผู้ที่พูดภาษาได้ประมาณ 50 คนเท่านั้น และชุมชนโดยทั่วไปไม่ค่อยเห็นคุณค่าความสำคัญของภาษาของตน และขาดความตระหนักถึงความสำคัญของการใช้ภาษา ประกอบกับการรับอิทธิพลจากภาษาที่อยู่ข้างเคียง ทำให้ภาษาท้องถิ่นอ่อนแอลงถึงขั้นวิกฤต ผู้เขียนในฐานะนักภาษาศาสตร์ที่คุ้นเคยกับภาษาและคนกลุ่มนี้ เล็งเห็นคุณค่าและความสำคัญของภาษานี้ว่า ควรจะมีการจดบันทึก

ลักษณะภาษาในแง่มุมต่างๆ ตลอดจนองค์ความรู้ ภูมิปัญญา สภาพแวดล้อมทางด้านนิเวศวิทยาของคนกลุ่มนี้ไว้ให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ แต่ผู้เขียนคนเดียวไม่สามารถจะทำอะไรได้ทุกอย่าง จึงร่วมมือกับชุมชนร่วมกันคิดและวางแผนการอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาให้สามารถคงอยู่ได้ในรูปแบบที่ต่างจากภาษาพูด ดังนั้นภาษาเขียนจึงมีบทบาทสำคัญ เพราะเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่มีลักษณะเป็นรูปธรรม สามารถใช้สื่อสารได้ในหลายแวดวง และสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการบันทึกเรื่องราวต่างๆ อาทิ วัฒนธรรมดั้งเดิม ประเพณีไหว้ผีหมู่บ้าน เพลงพื้นบ้าน หรือ วัฒนธรรมอื่นๆ

5.3 กระบวนการพัฒนาระบบตัวเขียนภาษาท้องถิ่น

1. **กระตุ้นให้ชุมชนเกิดความตระหนัก:** การพัฒนาระบบตัวเขียนภาษาท้องถิ่นใช้กระบวนการปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เป็นเครื่องมือ สร้างความมั่นใจร่วมกับพี่น้องท้องถิ่น เริ่มจากการเข้าไปในพื้นที่ ซึ่งมีความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ พบปะพูดคุยกับผู้นำที่เป็นทางการและไม่ใช่ทางการถึงสถานการณ์ของภาษา และกระตุ้นให้ชาวบ้านเกิดความตระหนัก มีจิตสำนึกที่จะธำรงรักษาอัตลักษณ์ของบรรพชน

2. **ศึกษาหาความรู้** ก่อนที่จะมีประชุมปฏิบัติการร่วมกับชาวบ้าน นักวิจัยต้องหาความรู้เกี่ยวกับโครงสร้างภาษาท้องถิ่นทั้งระบบเสียงและไวยากรณ์ และลักษณะของความแตกต่างระหว่างระบบเสียงภาษาไทยซึ่งเป็นภาษาราชการและภาษาท้องถิ่น และความรู้เกี่ยวกับแนวคิดหรือหลักเกณฑ์ที่ควรพิจารณาในการสร้างระบบเขียน²³

3. **แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์:** เมื่อชาวท้องถิ่นมีโอกาสได้พบปะกับกลุ่มของและวิทยากร และเห็นว่าทั้งสองกลุ่มนี้มีแต่ภาษาพูด ไม่มีภาษาเขียนเช่นเดียวกับกลุ่มของตน แต่สามารถสร้างระบบตัวเขียนของตนขึ้นมาได้ โดยร่วมมือกับนักภาษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ดังนั้นชาวท้องถิ่นจึงดำริที่จะพัฒนาระบบตัวเขียนภาษาของตนขึ้นมาบ้าง เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการบันทึกเรื่องราวของบรรพชนซึ่งนับวันจะเลือนลางลงไปทุกที

4. **ชุมชนมีส่วนร่วม:** จัดประชุมเชิงปฏิบัติการระหว่างนักวิชาการทางภาษาและชาวบ้านท้องถิ่น เพื่อหาข้อตกลง เช่น การเลือกอักษรและพัฒนาระบบ โดยเน้นความเห็นและความต้องการของเจ้าของภาษาเป็นหลัก และนักวิชาการเป็นผู้เสนอตัวเลือกที่เป็นไปได้ทางวิชาการ โดยหารือเพื่อความเห็นชอบของเจ้าของภาษาในการพัฒนาระบบตัวเขียนภาษาท้องถิ่น

5.4 ผลที่ได้รับจากการพัฒนาระบบเขียนภาษาท้องถิ่น

เป้าหมายหลักของการพัฒนาระบบตัวเขียนก็เพื่อให้ได้ระบบเขียนที่สามารถใช้อ่าน และนำไปเขียนได้ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการบันทึกและถ่ายทอดองค์ความรู้จากรุ่นสู่รุ่น ขยายสู่สังคมภายนอก

²³ ดูรายละเอียดใน สุวิไล เปรมศรีรัตน์ “พัฒนาระบบตัวเขียนภาษาของ”

6. กระบวนการเรียนรู้เชิงบูรณาการ

คำว่า “บูรณาการ” มาจากคำในภาษาอังกฤษว่า “Integration” ซึ่งมีหลายนัยในภาษาไทย อาทิ การเชื่อมโยง การรวมกัน ร่วมกัน การผนวก การประสาน การเติมเต็ม กล่าวโดยสรุปก็คือ เป็นการนำสิ่งหนึ่งเข้ารวมกับอีกสิ่งหนึ่ง เพื่อให้สิ่งที่มียู่เฟ้นพูน เกิดความสมบูรณ์มากกว่าเดิม โดยเกิดการเอื้อประโยชน์ต่อกัน (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2546:10)

มุมมองของการคิดเชิงบูรณาการอาจมีลักษณะของความเป็นสหวิทยาการ (Multidisciplinary) คือเป็นชุดความคิดอันเกิดจากการพิจารณาแนวคิดต่อปัญหาหนึ่ง ๆ ที่เป็นแกนกลาง โดยใช้วิธีการหรือมุมมองจากศาสตร์ต่างๆ ซึ่งการพิจารณาด้วยมุมมองแบบสหวิทยาการจะทำให้เราเข้าใจแนวคิดและแกนกลางได้อย่างลึกซึ้ง และกว้างขวางมากยิ่งขึ้น

จากแนวคิดข้างต้น การปฏิบัติการเพื่อพัฒนาระบบตัวอักษรเป็นการกระบวนการเรียนรู้เชิงบูรณาการที่มีลักษณะที่เป็นการบูรณาการรูปธรรมและนามธรรม ในลักษณะของรูปธรรมก็คือ การนำศาสตร์หลายแขนงเข้ามาใช้ร่วมกับภาษาศาสตร์ เช่น สังคมและวัฒนธรรม ศิลปะการวาดรูป ส่วนในลักษณะของนามธรรมก็คือ ด้านอารมณ์ และจิตใจ

กระบวนการเรียนรู้เชิงบูรณาการที่ได้รับการพัฒนาระบบเขียน เป็นเข็มทิศนำไปสู่กระบวนการเรียนรู้ต่างๆ ดังนี้

- การคิดแบบมีระบบของชุมชน

ในช่วงระยะเวลาของการพัฒนาระบบตัวเขียน ชุมชนร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ สิ่งที่จะห็นออกมาเป็นตารางตัวอักษรเป็นคำและรูปภาพที่ปรากฏอยู่ในสังคมก้อง กล่าวคือชุมชนเกิดการเชื่อมโยงความคิดระหว่างตัวเขียนกับเนื้อหาความรู้ที่นำมาใช้ ซึ่งเป็นประสบการณ์จริงที่ปรากฏในชุมชน เช่น คำว่า <ต้อง> “ตุ่น” เป็นสัตว์ที่คนก้องทุกคนรู้จัก และคุ้นเคย ถ้ากระบวนการคิดแบบมีระบบได้เรื่องหนึ่ง ก็สามารถที่จะคิดเรื่องอื่นต่อไปได้

- การบริหารจัดการ

ชาวก้องมีความสามารถในการเื่องระบบบริหารจัดการขั้นพื้นฐาน และเกิดการรวมตัวกันเพื่อทำกิจกรรมตามความถนัดของตนเอง เช่น กลุ่มหญิงอาวุโสก็รวมตัวกันรื้อฟื้นเรื่องการทอผ้า และสามารถทำจำหน่ายได้ ทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น ส่วนในเรื่องการพัฒนาระบบตัวเขียนเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการจดบันทึกเรื่องราวของตนเอง ก็ได้คณะกรรมการชุดเล็กๆ ชุดหนึ่งที่รวมตัวกันช่วยคิด และสร้างสรรค์งานเขียน มีการกระจายหน้าที่กันรับผิดชอบ และเด็กเล็กๆ ก็มีโอกาสดำเนินเข้ามามีส่วนร่วม

- การแก้ปัญหาความขัดแย้ง

เมื่อคนกลุ่มมีโอกาสได้ทำงานร่วมกัน แนนอนยอมมีความขัดแย้งเกิดขึ้น ทางออกของปัญหาก็คือการหันหน้าเข้าหากัน พุดจาปรึกษาหารือกัน โดยผู้มีอาวุโสมากกว่าเป็นผู้ประสานความขัดแย้ง ซึ่งเป็นระบบการแก้ปัญหาความขัดแย้งของสังคมกลุ่มที่ละมุนละม่อม

- มีความคิดสร้างสรรค์และการทำงานร่วมกันของคนกลุ่มต่างๆ

ช่วงแรกของการพัฒนาระบบตัวอักษรเป็นการสำรวจกลุ่มเป้าหมายที่มีคุณสมบัติจะเข้าร่วมประชุมปฏิบัติการพัฒนาระบบตัวเขียน ต้องเป็นผู้ที่อ่าน-เขียน-ภาษาไทยได้ และมีความรู้ในภาษา กลุ่มนี้สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่มคือ กลุ่มที่รู้ภาษาก่อนแต่อ่าน-เขียนภาษาไทยไม่ได้ 2) กลุ่มที่รู้ภาษาก่อนและสามารถอ่าน-เขียนภาษาไทยได้ ซึ่งมีจำนวนไม่มากนัก 3) กลุ่มที่ไม่รู้ภาษาแต่อ่าน-เขียนภาษาไทยได้

ปัญหาอยู่ที่ว่า ทำอย่างไรจะให้คนกลุ่มที่ 1 และ 3 ทำงานร่วมกันได้ โดยไม่มีช่องว่างของวัย และภาระหน้าที่ จากการสังเกตของผู้เขียนพบว่า คนกลุ่มที่ 3 ส่วนหนึ่งเป็นแม่บ้าน อยู่ในวัยชรา ไม่มีภาระเรื่องทำไร่ และชอบทอดผ้าอยู่กับบ้าน ผู้เขียนก็ออกแบบวิธีการที่จะทำให้คน 2 กลุ่มนี้ให้มีปฏิสัมพันธ์กันอย่างเป็นธรรมชาติ โดยการให้กลุ่ม 3 นี้ไปถามภาษากับกลุ่มที่ 1 หรือไม่ก็ถามจากพ่อแม่ของตนเอง

เด็กๆ ถนัดการวาดรูป แต่ไม่รู้ภาษา ดังนั้น หลังจากที่ว่าดรูป ก็นำไปถามคำศัพท์จากผู้รู้ภาษา การทำงานคนเดียวก็ไม่สนุก เกิดการรวมกลุ่มกันทำงานของกลุ่มเด็ก มีการวาดภาพตามหมวดหมู่ที่พวกตนคิดว่าน่าจะเป็น แล้วนำไปถามคำศัพท์ดังกล่าวแล้ว นอกจากกลุ่มเด็กๆ จะมีการรวมตัวกันแล้ว ยังมีการรวมตัวของกลุ่มคนแก่ๆ และผู้ที่มีความสนใจเรื่องผ้ามาร่วมกันทำงานในระยะแรกทำขึ้นเพื่อใช้ในครอบครัว และเป็นของฝากสำหรับบุคคลอันเป็นที่รัก ต่อมาเริ่มขายได้ มีการปรับเปลี่ยนสี และรูปแบบของย่ามให้มีขนาดเล็กลง ปรากฏว่าเป็นที่ต้องการของกลุ่มผู้ซื้อ ทำให้ผู้ทอผ้าเกิดกำลังใจที่จะผลิตในจำนวนมากขึ้น นอกจากนี้ยังมีการขยายงานออกไปกลุ่มผู้ที่สนใจมากขึ้น เริ่มจากกลุ่มลูกหลานของตนก่อน

ต่อมากลุ่มผู้ขายเห็นว่ากลุ่มผู้หญิงทำทอผ้าแล้วขายได้ อีกทั้งยังเป็นการอนุรักษ์และฟื้นฟูวัฒนธรรมของตนไว้ จึงเกิดความคิดริเริ่มที่จะทำผลิตภัณฑ์ที่ทำจากไม้ไผ่ ซึ่งยังไม่เห็นเป็นรูปธรรมมากนัก

นอกจากนี้กลุ่มคณะทำงานเกิดความคิดที่จะพัฒนาระบบสิ่งแวดล้อมของหมู่บ้าน เริ่มจากการปรับปรุงที่อ่านหนังสือที่ทรุดโทรม เพื่อให้ใช้ได้ และเป็นจุดเผยแพร่ประชาสัมพันธ์กิจกรรมที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมกลุ่ม และคิดเลยต่อไปถึงการสร้างศูนย์การเรียนรู้ถาวรขึ้นภายในหมู่บ้าน

- ตระหนักถึงความสำคัญของวิถีชีวิตภาษาก่อน

ชาวกรุงเทพฯ มีจิตสำนึกและเห็นความสำคัญของการอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาและวัฒนธรรมของกลุ่มตนเอง ประกอบกับเกิดความภาคภูมิใจในความเป็นกรุงเทพฯ มากขึ้น ก่อนที่จะมีโครงการ ชาวกรุงเทพฯ อาวุโสเห็นว่าเด็กๆ ไม่สนใจภาษากรุงเทพฯ แล้ว ก็เริ่มหันเหมาใช้ภาษาอื่นแทนเมื่อพูดกับลูกกับหลาน แต่หลังจากที่มีโครงการฯ นี้เกิดขึ้น ชาวกรุงเทพฯ อาวุโสมีความมุ่งมั่นที่จะถ่ายทอดไปสู่เด็ก โดยไม่สนใจว่าเด็กจะสนใจฟังหรือไม่ ในทางกลับกันเด็กๆ เมื่อเห็นว่าแม้แต่คนภายนอกยังสนใจมาศึกษาภาษาของปู่ย่าตายาย ก็เริ่มสนใจมาฟังและฝึกภาษากันมากขึ้น

- เสริมสร้างพลังทางวัฒนธรรม

หากระบบวัฒนธรรมของชุมชนกรุงเทพฯ เสื่อมถอยลง การศึกษาภาษาก็มักจะเสื่อมถอยไปในทิศทางที่สอดคล้องกัน หรือพูดอีกอย่างหนึ่งคือ เมื่อวัฒนธรรมวิกฤติ ภาษาก็วิกฤติไปด้วย ดังนั้นทุกจังหวะก้าวของการพัฒนาระบบเขียน จะมีปฏิบัติการทางด้านวัฒนธรรมควบคู่ไปด้วยเสมอ ซึ่งเปรียบเสมือนทุนให้ภาษาเกาะ การใช้กิจกรรมทางวัฒนธรรมเป็นวัตถุดิบป้อนไปสู่กระบวนการเขียน เมื่อความต้องการวัตถุดิบมีมากขึ้น ก็เกิดกระบวนการผลิตก็เพิ่มขึ้นด้วย ชาวกรุงเทพฯ พยายามรื้อฟื้นความทรงจำเก่าๆ ขึ้นมาเล่าขานให้เยาวชนใช้เป็นวัตถุดิบในการเขียนเรื่อง นานวันเข้าวัฒนธรรมที่เลือนลาง ก็กลับหวนกลับมามีชีวิตใหม่ให้อนุชนรุ่นหลังได้เชยชม และเข้าถึงภูมิปัญญาดั้งเดิมที่สะสมกันมาต่อเนื่องยาวนาน เช่น การแต่งกายแบบดั้งเดิม การทำไร่ข้าว เครื่องดนตรีโบราณ เป็นต้น

- บูรณาการองค์ความรู้กับวิถีชีวิตชุมชน

หลังจากที่ได้ระบบตัวเขียน ก็มาถึงขั้นตรวจสอบว่าระบบเขียนมีประสิทธิภาพดีหรือยัง ขั้นตอนนี้เป็นการนำคำที่ปรากฏในระบบเขียนจึงมาแต่งเป็นประโยค และเรื่องสั้น ต้องอาศัยการร่วมคิดของชุมชน โดยบูรณาการองค์ความรู้ที่ได้ให้เข้ากับวิถีชีวิตของชุมชน เมื่อผู้ถูกทดสอบอ่านแล้ว จะได้เข้าใจได้ง่ายขึ้น เพราะเป็นเครื่องที่คุ้นชินกับชีวิตความเป็นอยู่

7. บทส่งท้าย

ในการพัฒนาระบบเขียนภาษากรุงเทพฯ ฐานวิธีคิดคือ ภาษาศาสตร์ แต่ภาษาศาสตร์ด้านเดียวนั้นไม่เพียงพอ ต้องมีฐานคิดของทางสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ร่วมด้วย ดังจะเห็นได้จากหลังจากที่ได้ระบบตัวอักษรแล้ว ต้องมีการทดสอบและมีการนำไปทดลองใช้ ในขั้นตอนนี้สิ่งที่นำมาเขียนก็เริ่มคิดถึงสิ่งที่เคยเห็น เคยสัมผัส เมื่อได้ออกมาเป็นเรื่องแล้ว ก็ต้องมีภาพประกอบเพื่องานเขียนนั้นน่าสนใจ และชวนติดตาม ทำอย่างไร เมื่อนักเขียนวาดรูปไม่เป็น ก็ต้องไปหาแนวร่วมที่สามารถวาดภาพได้ เหตุการณ์เกิดผ่นผวนนักวาดรูปเมื่อเห็นแนวทางก็เดินหน้าวาดรูปออกมาเป็นเรื่องราว แต่ปราศจากเนื้อหา เพื่อยาวชนมีพลังและเวลามากกว่า ทำให้คลังรูปภาพมีมากขึ้นๆ ต้องปรับกลยุทธ์ใหม่ โดยให้นักวาดภาพไปสอบถามภาษาจากผู้รู้ เพื่อความสมบูรณ์ของชิ้นงาน ขั้นตอนนี้เกิดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักวาดภาพซึ่งเป็นเยาวชนกับผู้รู้ภาษาซึ่งเป็นวัย

ผู้ใหญ่ เด็กๆ ได้เรียนรู้ภาษาจากผู้ใหญ่ และได้เรียนรู้ระบบวิธีคิดและเขียนจากผู้ที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบเขียนภาษาท้องถิ่น เมื่อคนที่ไม่รู้ภาษาแต่สามารถอ่าน-เขียนภาษาได้ ร่วมมือกับคนที่รู้ภาษาแต่อ่าน-เขียนไม่ได้ ก็เกิดกระบวนการเรียนรู้แบบครบวงจร คือมีการเรียนรู้และถ่ายทอดภาษาจากรุ่นสู่รุ่น เกิดทักษะกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ ซึ่งจะเป็นพลังเสริม สร้างความเข้มแข็งของชุมชน และก่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนในอนาคตต่อไป

หนังสืออ้างอิง

- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. 2546. *การคิดเชิงบูรณาการ*. กรุงเทพฯ ชัคเชสมิเดีย.
- มยุรี ถาวรพัฒน์ 2540. *สารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์ : ท้องถิ่น (อุทก้อง)*. นครปฐม : สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล
- มยุรี ถาวรพัฒน์ “ชาติพันธุ์ละว้า (อุก้อง) : การเสื่อมสลาย การดำรงอยู่ และการฟื้นฟู.” เอกสารประกอบการประชุมประจำปีทางมานุษยวิทยา ครั้งที่ 2 เรื่อง ชาติและชาติพันธุ์ ระหว่างวันที่ 26-28 มีนาคม 2546 จัดโดย ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน).
- สุวิไล เปรมศรีรัตน์. 2543 . *ภาษาและวัฒนธรรมในภาวะวิกฤต*. ใน เอี่ยม ทองดี (บรรณาธิการ), *รวมบทความทางวิชาการ ภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท* (หน้า 20-39). สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุวิไล เปรมศรีรัตน์ และคณะ. 2543. *แผนที่ภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในประเทศไทย*. สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล. เอกสารไม่ตีพิมพ์
- Bradley D. 1985. **Language Policy: Language Planning and Sociolinguistics in Southeast Asia**, Pacific Linguistics Series.
- Bradley, David. 2000. **Language Attitudes: The Key Factors in Language Maintenance**, In Bradley & Bradley (eds.), *Language Maintenance for Endangered Languages: An Active Approach*, Curson Press. (pp.86-93)
- Fasold R.W. 1984. **The Sociolinguistics of Society** VI. 1-2, Blackwell Publishers, Oxford, UK.
- Suwilai Premsrirat. 1998. Using the Local Vernacular for Preserving Local Culture and Producing Reading Materials for Non-Thai Population: The Northern Khmer Case Study, Institute of Language and Culture for Rural Development, Mahidol University.

ถอดบทเรียน...กระบวนการทำงานพัฒนาภาษาของ ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษาและวัฒนธรรมในภาวะวิกฤต

ดร. อิศระ ชุติศรี²⁴

นางสาวมิรินต้า บุรรุ่งโรจน์²⁵

นางสาวสิริรัตน์ สีสสมบัติ²⁶

ทำไมต้อง “ถอด”

ภาษาในภาวะวิกฤต คือ อะไร

การฟื้นฟูภาษาทำอะไร แล้วทำไมต้องฟื้นฟู?

ทีมภาษาเค้าทำงานกันยังไงหรือ?

ชาวบ้านสร้างภาษาเขียนด้วยตัวเองหรือ สร้างยังงี้ (ไม่น่าเชื่อ) ?

เพียงแค่เรื่อง ภาษา ไม่น่าจะรวมตัวคนได้มากขนาดนี้ ?

แค่เรื่อง ‘ภาษา’ ไม่น่าจะมีปัญหามากมายอะไร ...

ทำแล้วไม่น่าจะเห็นชิ้นงานเป็นรูปเป็นร่าง...

ไม่เห็นชาวบ้านจะได้กำไรเป็นเม็ดเงินมากมาย...

แต่ทำไม “งานภาษา” ถึงมีพลังรวมคนทำงาน...

ทำไมจึงสร้างงานได้ต่อเนื่องมาจนถึงตอนนี้ ?

ด้วยคำถามที่ถูกถามนับครั้งไม่ถ้วนจากผู้ที่มีความสนใจงานของเรา จึงทำให้คณะทำงานเห็นถึงความจำเป็นในการอธิบายกระบวนการทำงานของศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษาฯ โดยการ “ถอดบทเรียน” จากประสบการณ์การทำงานของศูนย์ฯ ร่วมกับชุมชนภาษาต่างๆ ในประเทศไทย

คณะทำงานจากวิทยาลัยวิจัยเพื่อท้องถิ่น (วทท.) คือ ผู้ช่วยสำคัญในการดึงองค์ความรู้และไล่เรียงกระบวนการทำงานของศูนย์ฯ ให้ชัดเจนในการนำเสนอมากยิ่งขึ้น โดยการตั้งคำถามแบบเจาะลึกเข้าสู่ข้อมูลสำคัญ โดยผู้ผลักดันและสนับสนุนให้เกิดการถอดบทเรียนนี้ ได้แก่ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น ผู้ให้การสนับสนุนอย่างเป็นทางการตลอด

²⁴ อาจารย์ประจำสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท และคณะกรรมการศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษาและวัฒนธรรมในภาวะวิกฤต มหาวิทยาลัยมหิดล

²⁵ นักวิจัยประจำสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท และคณะกรรมการศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษาและวัฒนธรรมในภาวะวิกฤต มหาวิทยาลัยมหิดล

มาและตลอดไป อย่างไรก็ตาม การถอดหรือการสรุปกระบวนการทำงานในชุดนี้เป็นเพียงปฐมบทหรืออาจเรียกได้ว่าเป็นการ ‘ถอดชุดแรก’ เท่านั้น

การถอดบทเรียนนี้ เป็นการสรุปและวิเคราะห์ข้อมูลจากประสบการณ์การทำงานต่างๆ ของคณะทำงานในศูนย์ฯ โดยมีเป้าหมายเพื่อรวบรวมและสรุปกระบวนการดำเนินงานของคณะทำงาน และเพื่อวางแผนทางการพัฒนาศักยภาพคณะทำงานในลำดับต่อไป เป้าหมายลำดับถัดไป คือ เพื่อเผยแพร่ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับงานฟื้นฟูภาษาและวัฒนธรรมในภาวะวิกฤตในบริบทของงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น และหาแนวทางในการออกแบบและพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมเกี่ยวกับงานด้านนี้สำหรับผู้เกี่ยวข้องและบุคคลทั่วไป

ถอด...ชิ้นที่ 1

ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมในภาวะวิกฤต คือ ใคร ?

ทำงานอะไร และเพื่อสิ่งใด ?

ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมในภาวะวิกฤต ส่งเสริมการธำรงรักษาและฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมในภาวะวิกฤต ภายใต้หลักคิดว่าภาษาและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ มีความเท่าเทียมกัน และความหลากหลายทางภาษาและวัฒนธรรมเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของมนุษยชาติที่สมควรจะรักษาไว้ให้คนรุ่นลูกหลานสืบไป

ในระยะเริ่มต้นภารกิจของศูนย์ฯ เน้นการศึกษา และ/หรือ ฟื้นฟูภาษา 14 กลุ่มในประเทศไทยที่อยู่ในภาวะวิกฤตขั้นรุนแรง คือ เป็นภาษาที่มีผู้พูดจำนวนน้อย และมีแนวโน้มการเปลี่ยนภาษา ผู้ที่พูดภาษาได้อยู่ในกลุ่มผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ และเห็นได้ชัดว่าเกิดการขาดตอนของการถ่ายทอดภาษาจากรุ่นหนึ่งสู่อีกรุ่นหนึ่ง (Intergenerational Disruption of Transmission) ในภาษาที่ยังมีการใช้อยู่พบว่ามีความเสี่ยงการใช้ภาษาค่อนข้างจำกัดอยู่ในครัวเรือน หากไม่มีการแทรกแซงสถานการณ์ในทางใดทางหนึ่งก็จะเป็นไปได้ว่าจะเกิดการตายของภาษาในระยะเวลา 1-2 ชั่วโมงคนภาษาในภาวะวิกฤตขั้นรุนแรงที่กล่าวถึงนี้ได้แก่ ภาษาซอง, กะซอง, ซัมเร, ชอ้ง (ชะโอจ), มลาบรี, ซาโก, ญัฮกุร, โซ(ทะเว็ง), ละว้า (ก่อง), อิมปี, บิซู, ละเวือะ, มอเกล็น, และอูรักละไว

จากงานเบื้องต้นที่กล่าวไปแล้ว ศูนย์ฯ ได้ขยายพื้นที่การดำเนินงานและเนื้อหาอย่างต่อเนื่อง ดังจะเห็นได้จากความสำเร็จของกลุ่มชาติพันธุ์ของ และญัฮกุร ซึ่งได้นำภาษาของตนเองเข้าสู่โรงเรียนเป็นรายวิชาหนึ่งของหลักสูตรการศึกษาในโรงเรียนประถม อีกกลุ่มหนึ่ง คือ กลุ่มภาษามลายูถิ่น ซึ่งได้ใช้ภาษามลายูถิ่นเป็นสื่อในการสอนในโรงเรียนประถม 4 แห่ง เป็นการริเริ่มนำหลักสูตรทวิภาษาเต็มรูปที่ใช้ภาษาแม่เป็นสื่อการสอน (Mother Tongue-Based Bilingual Education) และเป็นเพื่อการเรียนรู้หนังสือในภาษาแม่ (Mother Tongue Literacy) มาใช้ในประเทศไทย

จุดมุ่งหมายระยะยาวอีกประการหนึ่งของศูนย์ฯ คือ การนำผลที่ได้จากการทำงานที่ผ่านมาไปส่งเสริมให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านนโยบายภาษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งนโยบายที่เกี่ยวข้องกับภาษาชาติพันธุ์ (=ภาษาท้องถิ่นที่ไม่ใช่ภาษาถิ่นของภาษาไทย) และภาษาในระบบการศึกษา

ถอด...ชิ้นที่ 2

ดูตรงไหนว่าภาษา ‘วิกฤต’ ?

ดังที่กล่าวไปแล้วว่าภาษาที่อยู่ในกลุ่มภาวะวิกฤตมีจำนวน 14 กลุ่มภาษาจาก 70 ภาษาทั่วประเทศไทย ซึ่งสิ่งที่บ่งชี้ให้เห็นว่าภาษาใดวิกฤตหรือไม่นั้น ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง ตัวอย่างเช่น จำนวนของผู้ที่พูดภาษานั้น เช่น ภาษา X มีผู้ที่พูดได้เหลือเพียงร้อยกว่าคน และส่วนใหญ่อายุมากกว่า 50 ทั้งสิ้น ดังนั้นภายในไม่กี่สิบปีภาษานั้นอาจจะสูญหายไปพร้อมกับกลุ่มคนดังกล่าว ยิ่งไปกว่านั้นหากภาษา X เป็นภาษาที่มีอยู่ในประเทศไทยเพียงที่เดียว ก็เท่ากับว่าภาษานั้นจะหายสาบสูญไปจากโลกนี้อย่างแน่นอน

นอกจากนี้แล้วเรายังสามารถสังเกตการถดถอยของภาษาหรือการเสื่อมของภาษานั้นๆ ได้โดยดูจากปรากฏการณ์ที่บ่งชี้ความวิกฤตหรือถดถอยของภาษา ได้แก่ คำศัพท์ดั้งเดิมเริ่มสูญหาย เด็กๆ พูดภาษานั้นๆ ไม่ได้ ฟังได้อย่างเดียว หรือไม่ได้ทั้งสองอย่าง ไม่พบความโดดเด่นทางด้านภาษาและวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ในชุมชน หรือความคิดว่า “ต้องรักษาภาษา”

โครงการแผนที่ภาษาในประเทศไทย โดยสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล เป็นแหล่งข้อมูลสำคัญที่ช่วยในการบ่งชี้กลุ่มภาษาที่อยู่ในภาวะวิกฤตใกล้สูญหาย และช่วยกำหนดพื้นที่การทำงานให้กับทีมงานในขั้นต้น จากข้อมูลเบื้องต้นนี้ ศูนย์ฯ ได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้าต่อเพื่อรวบรวมและเก็บบันทึกภาษาเหล่านั้นไว้โดยการลงพื้นที่จริง ไปรู้จักคน รู้จักชุมชน และรู้ถึงความต้องการในการที่จะธำรงรักษาภาษาของชุมชน

ถอด ... ชิ้นที่ 3

แต่คำว่า “วิกฤต” ก็มีหลายความหมายไม่ใช่หรือ?

หากจะกล่าวเช่นนั้นก็ใช่ เพราะในช่วงต้นของการดำเนินงานเรานิยามขอบเขตของภาษาในภาวะวิกฤตไว้เพียง 14 ภาษา เพราะเน้นว่าภาวะวิกฤตหมายถึงความเสี่ยงต่อการสูญหายหรือการตายของภาษาหนึ่งๆ ในช่วงต่อมา ซึ่งนับเป็นก้าวที่ 2 และอาจเรียกได้ว่าเป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญของขอบเขตการทำงานของศูนย์ฯ จากเดิมที่มุ่งฟื้นฟูภาษาใน 14 กลุ่มภาษาวิกฤตแต่เพียงอย่างเดียว ศูนย์ฯ ได้ตระหนักถึงความสำคัญและความซับซ้อนของสถานการณ์สังคม อันเป็นปัญหาที่อาจคลี่คลายให้สถานการณ์ที่ดีได้หากมีการนำประเด็นของภาษาเข้าไปพิจารณาร่วมด้วย รวมทั้งความต้องการของเจ้าของภาษา ด้วยเหตุนี้เองขอบเขตของโครงการวิจัยแบบชุมชนมีส่วนร่วมของศูนย์ฯ จึงขยายไปถึงกลุ่มภาษาอื่นๆ อีกด้วย เช่น ภาษามลายูถิ่นในพื้นที่ชายแดนใต้ ภาษาเขมรถิ่นไทยในพื้นที่ชายแดนอีสานตอนล่าง รวมถึงกลุ่มภาษามอญในพื้นที่ชายแดนภาคตะวันตก

พื้นที่ดำเนินงานของศูนย์ประเด็นภาษา เริ่มขยายวงกว้าง มีความน่าสนใจและหลากหลาย เฉพาะพื้นที่ ทำให้เรามีการวิเคราะห์และตีความคำว่า “ภาษาในภาวะวิกฤต” กันอีกครั้ง ในที่สุด “วิกฤตภาษาและวัฒนธรรม” ของศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษาฯ จึงออกมาใน 3 ลักษณะ คือ (1) **กลุ่มภาษาที่อยู่ในภาวะวิกฤตใกล้สูญ 14 กลุ่ม** มีลักษณะของการวิกฤตทางด้านภาษาเป็นอย่างมาก คนพูดได้เหลือจำนวนน้อย ใกล้สูญหายและจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องอาศัยการฟื้นฟูให้กลับคืนมา (2) **กลุ่มภาษาที่อยู่ในภาวะวิกฤตอัตลักษณ์ตามแนวชายแดน** เนื่องจากกลุ่มเหล่านี้มีภาษาและวัฒนธรรมที่เข้มแข็งและแตกต่างจากส่วนกลาง จึงพบปัญหาความขัดแย้งและปัญหาการเข้าถึงบริการของภาครัฐในการให้และรับการศึกษา รวมถึงการอำนวยความสะดวกต่างๆแก่ชุมชนภาษาในกลุ่มนี้ได้แก่ กลุ่มภาษามลายูถิ่นในพื้นที่ชายแดนภาคใต้ กลุ่มภาษาเขมรถิ่นไทยในพื้นที่อีสานตอนล่าง และกลุ่มภาษามอญในพื้นที่ตะวันตกติดพม่า และ (3) **กลุ่มภาษาที่อยู่ในภาวะวิกฤตเนื่องจากเกิดความถดถอยของการใช้ภาษาในบางบริบทหรือบางพื้นที่** แต่เมื่อพิจารณาประชากรผู้พูดภาษานั้นในภาพรวมแล้วไม่อยู่ในภาวะวิกฤต เช่น กลุ่มภาษามอญราชบุรี (ประสบปัญหาการสูญเสียภาษาและความรู้เกี่ยวกับอักษรมอญในกลุ่มเยาวชน), กลุ่มภาษาไทดำ, กลุ่มภาษาม้ง เป็นต้น

ถอด ... ชั้นที่ 4

ทำงานอย่างไร ในแต่ละกลุ่มที่วิกฤตต่างกัน?

(วิเคราะห์พื้นที่ วิเคราะห์ปัญหา และเริ่มโครงการอย่างไร)

วิธีคิดในการวิเคราะห์พื้นที่เพื่อขึ้นโครงการใน 3 กลุ่ม มีความแตกต่างกันออกไป แต่หลักในการวิเคราะห์พื้นที่ของเรา คือ วิเคราะห์ปัญหาเงื่อนไขเฉพาะของพื้นที่ว่าพื้นที่นั้นมีปัญหาอะไร เช่น มีปัญหาเรื่องการสูญหายของภาษา ปัญหาเรื่องอัตลักษณ์ ปัญหาเรื่องการจัดการศึกษา หรือปัญหาเรื่องการใช้ภาษาและตัวอักษร เป็นต้น

กรณีศึกษากลุ่มที่ 1 <กลุ่มภาษาภาวะวิกฤตใกล้สูญ: เริ่มจากการเก็บข้อมูลทางภาษาศาสตร์>

การวิเคราะห์เลือกทำงานในพื้นที่ต่างๆ เริ่มต้นจาก “แผนที่ภาษา” ซึ่งเป็นความรู้ที่ทางศูนย์ เราทำไว้เป็นฐานข้อมูลภาษากลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในประเทศไทย เนื่องจากเราไม่ได้คุ้นเคยกับพื้นที่มากนัก เมื่อมีแผนที่ภาษาจึงทำให้เราสามารถนึกถึงพื้นที่ต่างๆ ได้เร็วขึ้นว่ากลุ่มภาษาไหน อยู่จังหวัดไหน อำเภออะไร ตำบล-หมู่บ้านอะไร ดังนั้นเราจึงจำเป็นต้องมีแผนที่ภาษาเป็นฐานความรู้

นอกจากแผนที่ภาษาแล้ว การวิเคราะห์พื้นที่ที่จะเกิดจากความคุ้นเคย หรือการมีประสบการณ์ในพื้นที่นั้น คือ เลือกจากฐานเดิมที่เราเคยสัมพันธ์มาก่อน การเลือกพื้นที่ของเราจะมาพร้อมกัน 2 อย่าง คือ เรื่องพื้นที่ และมีคนในพื้นที่ด้วย ฉะนั้นการเลือกพื้นที่หรือการลงพื้นที่

ส่วนใหญ่จะมีความสัมพันธ์มาก่อนกับทางสถาบันวิจัยภาษา คือ มีการลงภาคสนาม หรือว่าเจ้าของภาษาบางคนได้รับคัดเลือกให้มาสอนภาษา ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรของสถาบัน ความสัมพันธ์ดังกล่าวในบางพื้นที่มีระยะเวลายาวนานนับ 10 ปี เช่น ชอง, ญฮูกร, โซ (ทะวีง), อ.สุวิไล เป็นผู้คัดเลือกตัวภาษาจากพื้นที่เหล่านั้นมาเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตร ซึ่งจะมีทั้งด้านเหย้า-เยือน คือ เจ้าของภาษามาที่สถาบันวิจัยภาษา และนักศึกษาและอาจารย์ก็มีโอกาสไปในหมู่บ้านของเขาระหว่างการออกภาคสนาม

สำหรับกลุ่มคนที่เราเรียกว่า **ผู้บอกภาษา** เหล่านี้เอง ที่กลายเป็นแกนนำในการริเริ่มตั้งต้นโครงการพัฒนาภาษาของตนเองขึ้นมา กลุ่มคนอย่างก้านเงิน ป่าจิ้น (กลุ่มชอง) นี้เองที่มีความต้องการเก็บรักษาภาษาของตัวเองไว้ไม่ให้หายไป และคนที่จะมาเป็นผู้สอนภาษา โดยมากก็จะเป็นผู้ที่สนใจงานเรา แล้วก็เป็นคนที่สามารถออกจากพื้นที่ได้ ฉะนั้นจะมีบุคลิกภาพเป็นผู้นำ กล่าวพูด กล่าวแสดงออกมากกว่าคนอื่น ๆ ในกลุ่ม เนื่องจากผู้ที่มาสอนภาษาได้นั้น ต้องพูดคุยได้ ภาษาดี มีความสนใจในภาษาของตนเอง และไม่เบื่อหน่ายที่จะสอนภาษาแก่คนอื่น

กรณีศึกษากลุ่มที่ 2 <กลุ่มภาษามลายูถิ่นชายแดนใต้: ปัญหาซับซ้อนแต่กำเนิดจากจุดเดียวกัน>

เริ่มจากจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีปัญหาความไม่สงบในพื้นที่ และส่วนหนึ่งเกี่ยวกับการขาดโอกาสในการใช้ภาษา และพบว่ามีความต้องการของคนที่ยากจะใช้ภาษาของตนอย่างเปิดเผยหรือต้องการใช้ให้กว้างขวางมากขึ้นในกลุ่มของตน และถึงกับมีการทำงานด้านภาษาดังนั้นในกลุ่มคนจากชายแดนใต้ เราคิดว่าน่าจะเป็นเช่นเดียวกันแต่เป็นคนกลุ่มใหญ่ อย่างไรก็ตาม เราก็ไม่มั่นใจว่าปัญหาที่คาดเดาไว้จะเป็นเช่นนั้นหรือไม่ จนกระทั่งปี 2547 ได้นำเสนองานให้กับกลุ่มของ สกว. และคณะทำงานในพื้นที่ภาคใต้ได้เข้าร่วมประชุมด้วย ขณะนั้นเอง ‘ตูแวคอลลีเยาะ กาแบ’ จากวิทยาลัยอิสลามยะลา พูดออกมาว่า “ภาษาเขาไม่ได้รับการยอมรับ” อย่างของเขา ยังได้รับการยอมรับ ตอนหลังมาทำงานแล้วทำได้ แต่เขาทางใต้ไม่ยอมรับเลย อีกคนก็บอกว่า “ภาษาเขาก็ถดถอย เด็กรุ่นหลังไม่ใช้เลย ฟังแล้วรู้สึกว่ามีเพื่อนสนใจดี เลยมีการปรึกษาพูดคุยกันว่าควรจะไปดูพื้นที่จริงกันหน่อย พอได้ลงพื้นที่จริงก็ได้ข้อมูลที่สนับสนุนความคิดเดิมว่าจริงๆ แล้วมีปัญหาเดียวกัน คนคิดว่าปัญหาทางใต้ต้องเป็นศาสนา ความแตกต่างทางศาสนา ซึ่งเราเชื่อมั่นไม่ใช่แค่ศาสนาอย่างเดียว **เรื่องภาษาเป็นอีกเรื่องที่เป็นเรื่องใหญ่** เช่นเดียวกับที่เราเจอจากกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ ที่ภาษาไม่ได้รับการยอมรับ แต่ว่าศาสนาได้รับการยอมรับ คนให้เกียรติ แต่ภาษาในพื้นที่นี้ไม่ได้ เข้าโรงเรียนไม่ได้ เอาไปใช้เป็นทางการไม่ได้เลย ซึ่งมันตรงตามความคิด มันก็เลยเกิดงานของทางใต้ขึ้น

กรณีศึกษากลุ่มที่ 3 <กลุ่มม้ง : มองทั้งภาษาไม่วิกฤต แต่เจ้าของภาษามองว่าภาษาในถิ่นตกกำลังวิกฤต>

การถดถอยของภาษาและความพยายามในการที่ธำรงภาษา เป็นส่วนหนึ่งของงานของ ศูนย์ฯ ในบางภาษาที่ถึงแม้ว่าจะไม่ใกล้สูญ และไม่ได้สูญหายแต่ก็มีปัญหาด้านอัตลักษณ์ แต่ก็ถือว่าวิกฤตเหมือนกัน เวลา อ.สุวิไลไปประชุมหรือเสนองานที่ไหน มักจะมีเสียงสะท้อนกลับมาทุกครั้งว่า ภาษาของเขาก็อแย่ ทางภาษาเหนือ ภาษาอีสาน จะพูดบ่อยมากกว่าภาษาของเขา มีปัญหา มั่งเป็นภาษาหนึ่งที่ไม่ได้อยู่ภาวะวิกฤตใกล้สูญ แต่มีความสนใจและต้องการพัฒนาภาษาอย่างยิ่ง เนื่องจากศูนย์ฯ ทำงานฟื้นฟูภาษาในกลุ่มมลาบรี ซึ่งต้องเดินทางผ่านกลุ่มม้งตลอด กลุ่มคนม้งแสดงความสนใจมากและเกิดความน้อยเนื้อต่ำใจว่าทำไมเฉพาะภาษามลาบรีที่ได้รับการพัฒนา จึงเกิดกลุ่มภาษาที่ในภาพรวมไม่วิกฤต แต่บางพื้นที่ตระหนักในปัญหาภาษาวิกฤต และต้องการทำอะไรบางอย่างเพื่อแก้ไขปัญหา

ถอด...ชิ้นที่ 6

ทำอย่างไรให้ชาวบ้านวางจบ วางเสียม มาจับปากกา สอนภาษา...???

เป็นคำถามที่คนส่วนใหญ่มักจะถาม แต่หลายคนก็มักจะตอบเสียเองก่อนว่า “ก็ต้องใช้เงินมาเป็นเครื่องดึงดูดใจนะสิ” ซึ่งในกรณีของเรานั้น เงินไม่ได้เป็นปัจจัยหลักที่มาถึงก่อน แต่มาถึงทีหลัง “ความต้องการรักษาภาษาให้ได้”

กรณีศึกษา <กลุ่มของ>

อ.สุวิไล เปรมศรีรัตน์ “คนภายนอกมักมองว่าเรามีทุน เรานำทุนไปให้เขาแล้วเขาก็ทำ ไม่ใช่ แต่เกิดจากความพอดีว่าการศึกษาแผนกภาษาของเราสามารถชี้ชัดออกมา แล้วพอเวลาเราเจอเจ้าของภาษาเขาก็พูดในสิ่งเดียวกัน พอเราเจออย่างนี้ เราก็อธิบายว่า “ใจตรงกัน” เพียงแต่ว่ายังไม่เคยมีโอกาสดูใจเจอกัน หรือได้ทำงานด้วยกัน ซึ่งโอกาสอันนี้ต้องบอกว่า เราใช้งานภาคสนามเป็นโอกาสเจอกันหรือทำงานด้วยกัน”

“ครั้งแรกกลุ่มของก็ไม่ใช่งานวิจัยท้องถิ่นเสียทีเดียว แต่มีทุนสนับสนุนจากญี่ปุ่นเข้ามา ก่อนให้ทำอะไรก็ได้ แต่มันไม่สู้ยั่งยืนมาก เพราะว่ายังไม่ได้ให้แก่ชาวบ้านอย่างแท้จริง พอวิจัยเพื่อท้องถิ่นเข้ามาก็ดูดีมาก ทำให้ชาวบ้านได้ดำเนินงานและใช้ทุนโดยตรง ถือว่ามีประโยชน์มาก และงานนี้เป็นวิธีคิดที่ถูกต้อง ซึ่งทำให้เราสามารถนำไปใช้กับกลุ่มที่เราไม่รู้จักได้ด้วย กลุ่มอื่นที่มีประวัติศาสตร์รู้จักกันมาก่อน แต่จากเกณฑ์กลางๆ แบบนี้ เราสามารถนำไปใช้กับกลุ่มอื่นได้ โดยที่เราไม่จำเป็นต้องรู้จักมาก่อน เพราะหลังๆ มาเราก็ใช้วิธีแบบนี้ เพียงแต่หาคนที่เข้าเกณฑ์มา คนที่เราคิดว่าเหมาะในเชิงวิชาการ ซึ่งก็พอจะเริ่มงานได้”

“การที่มีทุนต้องยกให้ สกว. วิจัยเพื่อท้องถิ่น ทำให้โอกาสของเรากับเจ้าของภาษามาเจอกัน คือ เราเคยเจอกันแต่ไม่มีตัวเชื่อม วิจัยเพื่อท้องถิ่นได้เข้ามาเชื่อมพอดี นับเป็นโอกาสของชาวบ้านจริงๆ แต่ที่วิจัยท้องถิ่นสำคัญกับเรามากๆ คือ การสร้างโอกาสการทำงานในลักษณะใหม่

เรามองว่าเป็นการสร้างความเท่าเทียมกันของคนในสังคมมากขึ้น ก่อนหน้านี้ไม่ใช่ที่เราไม่ยอมเท่าเทียมกับชาวบ้าน ในทางกลับกันเราก็อยากเท่าเทียม แต่ว่าขาดเงื่อนไขการทำงานที่สร้างพื้นฐานร่วม เช่น ให้ชาวบ้านเป็นคนจัดการทรัพยากรเอง เป็นคนบอกเองว่าเขาจะทำอะไรวางแผนเอง ซึ่งมีการเปลี่ยนไปมากเมื่อเราเริ่มทำงานฟื้นฟูและพัฒนาภาษาของเป็นต้นมา งานเราไม่เคยเหมือนเดิมอีกเลย เราเปลี่ยนไปเลย เพราะว่าเกิดเงื่อนไขการทำงานที่เราคิดว่าใช่แล้ว”

กรณีศึกษา < กลุ่มกะช่อง> และ <กลุ่มมลาบรี>

อ.สุวิไล เปรมศรีรัตน์ “ยกตัวอย่างกลุ่มกะช่อง ซึ่งภาษาดายมากจริง ๆ เราก็บอกไม่มีหวัง ทำหายขาดตลอดเวลว่าปาฏิหาริย์เท่านั้นสำหรับกลุ่มนี้ แล้วทำอะไร คือ เขาต้องมีความอยากก่อน อาจจะมีมากกว่าอยากจะทำ แล้วรู้ว่ามีโอกาสทำได้ เช่น ไปเห็นจากที่อื่น เห็นจากช่อง เห็นว่าช่องมีการฟื้นฟูภาษา เพราะเขาอยู่ใกล้ ๆ กัน ภาษาเขาใกล้เคียงกัน เขาก็เกิดความอยาก แต่เขาไม่รู้หรือว่าทำอะไร เราก็บอกให้มาดูงาน เขาก็ไปเอาเด็กที่ไม่รู้ภาษามาเลย คิดว่าเราจะสอนให้เขา ผู้ใหญ่ก็มาด้วย คิดว่าเราจะสอนให้เด็กเขาใช้ภาษาได้ พูดได้ เขียนได้ ซึ่งจริงๆ มันไม่ได้ เพราะว่าเด็กไม่รู้เลยจะเขียนได้อย่างไร เราก็บอกว่าไม่ได้ ก็ไป ๆ มา ๆ อยู่ เขามีความอยากในตอนหลัง คือ พาไปดูงาน เขาก็บอกว่าอยากทำ แต่เขาทำไม่ได้ เขียนไม่ได้ ไม่มีคนที่จะเขียนได้ เขาพูดอย่างนี้ตลอดเวลา เราก็ใช้วิธีการทำให้ดู เพราะมันก็ไม่ได้ยากอะไร เขารู้ภาษาอยู่ แล้วตัวอักษรเขารู้ตัวไทยก็ใช้ตัวไทย เขารู้ ก ข เขาเขียนได้ แล้วก็มีคนแก่ที่รู้ภาษาอยู่ ก็ทำให้เขาดูว่าถ้าจะทำให้มันเขียนได้ เรารู้ ก ข ก็ให้คนแก่บอกจะเอาคำว่าอะไร ให้เขาออกเสียง แล้วเราก็ลองใช้ตัวอักษร ก ข แทนเสียงนั้น ก็มีการเขียนออกมา จะยกตัวอะไรมันก็เขียนได้ทั้งนั้น มันไม่มีอะไรที่มันเขียนไม่ได้ แต่ถ้าบางอันมันต่างกัน เราก็มีตัวอักษรเยอะแยะ เราก็ใช้แทนลงไป ยิ่งถ้าเป็นภาษาตระกูลมอญ-เขมรยิ่งง่าย เพราะว่าตัวอักษรไทยน่าจะไปเอามาจากตัวมอญ เขมร อยู่แล้ว แล้วมันจะมีตัวสะกดหลายอย่าง การทำแบบนี้เป็นการแสดงให้เห็นว่า **ภาษาของเค้ามันสามารถที่จะเขียนได้ และอ่านออกเสียงได้ด้วย** โดยใช้คนที่ไม่รู้ภาษานั้น หรือคณะทำงานที่ไม่ได้เป็นนักภาษาศาสตร์มาทดลองอ่านจากตัวเขียน ซึ่งอ่านได้โดยเสียงไม่ผิดเพี้ยน ก็ทำให้เจ้าของภาษารู้สึกดีใจ และเห็นจริงว่าเขียนได้จริง”

นารา บุตรพลอย “กรณีของกะช่องมีลักษณะคล้าย ๆ กับมลาบรี คือว่า พยายามทำให้ทั้ง 2 กลุ่ม เห็นปัญหาก่อนว่าปัญหาความใกล้สูญของภาษาเขามันเกิดขึ้นได้อย่างไร มันจะส่งผลกับตัวเขาอย่างไร เพราะบางที่เขาไม่รู้สึกรมาก่อน อย่างมลาบรีชัดมาก เขาไม่รู้สึกรมาก่อนเลยว่าภาษาเขาจะตาย หรือกะช่องมันก็แค่อยู่ในความรู้สึก มันไม่ได้ถูกกระตุ้นให้ออกมา ถ้า อ.สุวิไล ไม่ไปคุยกับพี่วิเชียร เขาก็จะอยู่ไปอย่างนั้น ทำเรื่องป่า เรื่องวิถีปัจจุบันมากกว่ากลับไปทำเรื่องของอัตลักษณ์ของตัวเอง เมื่อมันมีปัญหาแล้ว สิ่งที่จะทำต่อไป คือ ชี้ให้เห็นหนทางหรือวิธีการที่เขาสามารถจะทำได้ เขาทำได้โดยที่ไม่ต้องรอให้นักวิชาการเข้ามาทำ อย่างกะช่องเขาไม่เชื่อว่าสามารถทำภาษาพูดให้เป็นตัวเขียนได้ แต่พูดอย่างเดียวเขาไม่เชื่อ ต้องให้อาจารย์ย่ำเท้าไปแผ่นดินนั้น แล้ว

แผ่นดินนั้นจะเกิดการฟื้นฟูภาษา เพราะว่ามันต้องให้อาจารย์สาธิตการทำตัวเขียนให้ดูว่าจากภาษาพูดที่เขายกตัวอย่างมา มันสามารถเขียนได้ เกือบทุกภาษาที่ทำแบบนี้ นอกจากทำให้ดูแล้วสิ่งที่ทำอีกอย่าง คือ ให้เห็นตัวอย่างของการทำงานที่ทำได้ เช่น พากะซองไปดูงานที่ซอง ซึ่งเห็นตัวอย่างของการทำงานที่เห็นความสำเร็จของความเป็นไปได้ เพราะเขาจะรู้สึก ว่า **ซองทำได้ กะซองก็ทำได้ ซองทำได้ มลาบริกก็ทำได้** คือ เขาต้องเห็นตัวอย่างของกลุ่มที่ระดับเดียวกับเขาสร้างความเชื่อมั่นให้เขาว่าเขาสามารถทำได้ โดยที่ไม่ต้องรอให้เราไปทำให้”

อ.สุวิไล เปรมศรีรัตน์ “จุดที่เป็นเครื่องดึงดูดใจที่สำคัญ คือ **เรื่องตัวเขียน** เพราะสามารถทำให้คนเปลี่ยนหรือไม่เปลี่ยนใจ คือ ปกติคนเรามักคิดว่าตัวเขียนคือสิ่งที่เปลี่ยนแปลงไม่ได้ มีผู้ที่สร้างขึ้นมาให้ เป็นนักปราชญ์ใหญ่เท่านั้นที่จะสร้างได้ ส่วนใหญ่ล้วนคิดเช่นนั้น แต่เมื่อเราได้สาธิตทำให้ดู และเจ้าของภาษาทดลองเขียน ทดลองอ่าน รู้สึกว่ามันง่ายมากเขาสามารถทำได้เลย พอเขาเห็นเลยว่ามันทำได้ทุกกลุ่มอยากทำทั้งนั้น แล้วมันเป็นสิ่งที่**มันเป็นรูปธรรม มันเป็นของของเขา เป็นภาษาของเขา มันเป็นสิ่งที่เขาสร้างเองได้** แล้วเดิมทีเดียวเขาคิดว่ามันเป็นของที่สูงที่สุด แล้วพอเขาทำเองได้มันก็เลยเป็นตัวนำที่ค่อนข้างจะดี แล้วก็นำไปสู่สิ่งอื่น โดยส่วนใหญ่ตัวเขียนเป็นตัวนำได้มากที่สุด”

ถอด ... ชั้นที่ 7

ชาวบ้านรู้ภาษา.....และมีพี่เลี้ยงวิชาการคอยให้คำแนะนำ

แล้วพี่เลี้ยงที่ไม่ใช่ นักภาษาศาสตร์ จะช่วยชาวบ้านได้อย่างไร...??

เสียงของพี่เลี้ยงที่ไม่ใช่ นักภาษาศาสตร์

นารา บุตรพลอย “สำหรับเทคนิคของพี่เลี้ยงในศูนย์ประเด็นภาษาฯ จะแตกต่างกัน ภายใต้หลักการเดียวกัน คือ สร้างความเชื่อมั่นให้กับทีมวิจัย และหนุนให้เกิดงาน ซึ่งพี่เลี้ยงส่วนใหญ่มีพื้นฐานของการเป็นนักภาษาศาสตร์ แต่สำหรับพี่เลี้ยงที่ไม่มีพื้นฐานทางภาษาศาสตร์มาเลยก็นับว่าเป็นจุดอ่อนมากที่สุด แต่จะมีจุดแข็งในเรื่องการออกแบบกระบวนการ ในความเป็นจริงแล้วพี่เลี้ยงที่ไม่ใช่ นักภาษาศาสตร์ แต่อยู่แวดล้อมกับนักภาษา และคลุกคลีกับภาษาต่างๆ มาสักระยะหนึ่ง เราจะรู้ว่าเจ้าของภาษาแบบนี้ พื้นที่มีลักษณะเป็นแบบนี้ หากมีการสาธิตเกี่ยวกับระบบตัวเขียนเพียงเล็กน้อย ต้องจุดประกายให้กับเจ้าของภาษาแน่ๆ จากนั้นศูนย์ฯ จึงส่งคณะอาจารย์ด้านภาษาไปลงพื้นที่ ซึ่งในเบื้องต้นอาจจะเป็นท่านใดก็ได้ แต่ที่ได้ผลดีเสมอ คือ อ.สุวิไล จะได้ผลดีที่สุด หากมองในด้านการตลาดแล้วสามารถปิดการขายได้ 100%”

“แต่หากถามว่าพี่เลี้ยงจำเป็นต้องรู้ภาษาหรือเปล่า ถ้ารู้ก็ดี แต่ไม่รู้ก็ไม่เป็นไร แต่เราต้องเข้าใจเรื่องของกระบวนการ แม้ว่าพี่เลี้ยงจะไม่สามารถฟังและถ่ายทอดเสียงเป็นสัทอักษรได้ แต่สามารถเรียนรู้หลักการได้ โดยเฉพาะหลักการสร้างตัวอักษร รู้และบอกได้หมด แต่เวลาที่จะต้องมาตรวจสอบภาษาจริงๆ ทำไม่ได้ แต่ถ้าเห็นว่าเขาเขียนผิด จะรู้และบอกได้ หรือขอตกลงว่าจะใช้

อะไร รูปเสียงไหน บอกได้ เราต้องรู้กระบวนการทำงาน แต่ไม่จำเป็นต้องรู้ภาษา แต่หากรู้ภาษา ยิ่งได้เปรียบ”

ถอด ... ชั้นที่ 8

เมื่อไหร่จึงจะใช้กระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น...??

<พีเลียง>

นารา บุตรพลอย “สังเกตว่าเวลาเราเข้าพื้นที่ หรือเรื่องของการทำงาน เราจะนำด้วยกระบวนการทางด้านภาษาเป็นหลัก เช่น ชี้ให้เห็นปัญหาในเรื่องของภาษา ชี้ให้เห็นการทำงานก็เป็นกระบวนการด้านภาษา ถ้าถามว่าในแง่ของงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นมันเข้าไปตอนไหน จริงๆ ต้องบอกว่าในช่วงต้นเราไม่ได้พูดเลย เหมือนกับที่เราทำงานในด้านภาษา คือ เทคนิคการขายของเราในเมื่อเครื่องมือของเรา คือ เรื่องของภาษา แล้วเราจะขายด้วยภาษาก่อน แล้วในเรื่องของงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น เมื่อมีโอกาสใช้ก็จะใช้อย่างเต็มที่ แต่เวลาพูดถึงเรื่องงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น มันเป็นเรื่องที่ไกลตัวเขา แต่ถ้าพูดเรื่องพื้นฟูภาษามันจะเป็นเรื่องใกล้ตัวเขาที่สุด เราจะพูดจากเรื่องใกล้ตัวเขาไปสู่เรื่องที่ไกลออกไป หลักการง่าย ๆ แต่ว่าถ้าเขาเริ่มเข้าใจในเรื่องของกระบวนการทำงานสักระยะหนึ่ง เราก็จะค่อยๆ มาพูดในเรื่องของวิจัยเพื่อท้องถิ่น แต่ส่วนใหญ่เราก็จะไม่ใช้คำว่างานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในกลุ่มภาษาเรา มันจะค่อยๆ ชัดขึ้นในระหว่างทางมากกว่า เวลาที่เราสรุปงานว่ามันเกิดจากพวกเราเอง มันต่างเมื่อก่อนอย่างไร คือ มันจะเข้ามาทีหลัง จะไม่เคยนำด้วยงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ซึ่งที่ผ่านมายุทธศาสตร์ประเด็นภาษา ของเราไม่ได้ใช้กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่นอย่างเข้มข้นในการทำงาน เพราะเราไม่ได้นำด้วยอันนี้จริงๆ แต่มันแทรกอยู่ในกระบวนการฟื้นฟูภาษาของเรา อยู่แล้วในทุกกระบวนการ ถ้าใช้เต็มรูปแบบได้เมื่อไรก็จะใช้ แต่ถ้าช่วงนี้คุยเรื่องภาษาก็จะใช้กระบวนการภาษาเป็นหลัก นั่นคือ เรามันมีกระบวนการเรื่องภาษาและวัฒนธรรม ก็เลยเข้าไปแทรกอยู่ในนั้น โดยกระบวนการแล้วถ้าดูภาพรวมมันคือกระบวนการวงล้อเดียวกัน เพียงแต่ว่าของเรามันมีเรื่องนี้เข้าไปเสริม แล้วมันก็เป็นการผลิตกันไปแล้ว”

ถอด...ชั้นที่ 9

งานพัฒนาภาษาไม่ใช่งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น...?

<เสียงจากพีเลียง>

นารา บุตรพลอย “สมมุติมีคนมาบอกว่างานภาษาวิฤตมันไม่ใช่งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น เราคนฟังที่เป็นพีเลียง หัวใจมันจะอ่อนแอขึ้นมาทันที เป็นการรับสรุปโดยที่ไม่เข้าใจถึงงานเราอย่างจริงจัง เหมือนสรุปจากชุดความคิดที่ตัวเองมี พอฟังอย่างนี้ จะรู้สึกแล้วว่าที่เราทำอยู่ทุกวันนี้มันคืออะไร ถ้าพบคำถามแบบนั้น เขาอาจจะยังไม่เข้าใจเรื่องงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นด้วยซ้ำไป (มันอาจเป็นเพราะเราไม่ชัดเจนตั้งแต่ต้น ถ้าดูในข้อบน ก็คงไม่ชัดเจนตั้งแต่ต้น) แต่ว่าเขามองไม่เห็นในมุมเรา ซึ่งเราปลูกฝังที่วิจัยเราด้วยกระบวนการทางภาษาตั้งแต่เริ่มต้น เขาใช้คำนี้เลยนะว่าเราฝังชีพเรื่องการฟื้นฟูภาษาตั้งแต่ตอนที่เรเข้าไป ซึ่งมันก็ใช่ เพราะเราทำเรื่องเชิงประเด็น ซึ่งจริงๆ เป็น

เรื่องของวิธีเน้นด้วย งานของเราเป็นพวกเชื่อว่าการทำงานให้ได้ผลรูปธรรมสำคัญ เพราะว่าเราเห็นว่ามันสำเร็จ ว่าเวลาทำแล้วมันแสดงผลได้เลย คนจะมีความเชื่อมั่นขึ้นมาเร็ว แล้วค่อนข้างที่จะอยากทำ รู้สึกว่ามีความสำเร็จ เข้มแข็งขึ้นมา ฉะนั้นพูดถึงกระบวนการภาษาที่เราใส่เข้าไป มันประกันผล เพราะเราทำตามนี้มันจะได้ผลแน่ๆ ถ้าคุณรู้จักว่าตัวหนังสือพวกนี้มันเขียนได้ เขียนแล้วได้ผลทันที แล้วเราก็คงจะมีกระบวนการต่อเนื่อง เช่น ลองทำหนังสือแล้วให้เขียนชื่อเขาบนหน้าปก มันจะเป็นตัวไปเสริมความเชื่อมั่นว่าสิ่งที่คิดว่ามันเป็นเรื่องลอยๆ ทำไม่ได้ จริงๆมันเป็นสิ่งที่ทำได้ แล้วเกิดผลสำเร็จ เรานำวิจัยเพื่อท้องถิ่นมาบูรณาการกับเรื่องการฟื้นฟูภาษา เพราะเราเชื่อในพลังของมันในแง่ของการที่ชาวบ้านมีส่วนร่วม แล้วก็เริ่มต้นจากปัญหาของเขา เพียงแต่ว่าวิธีการตั้งวงคุย หรือวิธีการที่จะดึงข้อมูลออกมา อาจจะมีลำดับขั้นตอนที่แตกต่างกัน เราเชื่อว่าวิธีตรงนี้มันจะเกิดความเชื่อมั่นเร็ว เพราะว่ามันเห็นผลเร็วกว่า แค่นั้นเอง

“เรื่องภาษามันต้องเห็นผล กระบวนการเฉยๆ สำหรับเราไม่น่าสนใจ เราต้องการผล ถ้าทำเรื่องภาษามันต้องเห็นผล เพราะภาษามันเป็นเรื่องที่ได้หรือไม่ได้ คือ ใช้ได้หรือเปล่า เห็นหรือเปล่า พอพูดถึงขั้นตอนมันเลยกลายเป็นเทคนิคส่วนบุคคล กระบวนการนี้ต้องคอยเตือนว่าตรงนี้สำคัญ เพราะเราจะลืม”

ถอด ... ชั้นที่ 10

ทำไมภาษาท้องถิ่น...ต้องเข้าสู่โรงเรียน?

นอกจากโครงการพัฒนาภาษาในหลายกลุ่มชาติพันธุ์แล้ว ศูนย์ฯ ยังได้ทำงานร่วมกับชุมชนในประเด็นของการใช้ภาษาท้องถิ่นในระบบการศึกษาอีกด้วย ถึงแม้ว่าในประเทศไทยจะมีใช้ภาษาราชการและภาษาในระบบการศึกษาเป็นภาษาเดียวกัน กล่าวคือ ใช้ภาษาไทยเป็นสื่อในการเรียนการสอน เพื่อให้มีการเรียนรู้ภาษาประจำชาติอย่างกว้างขวางก็ตาม แต่ก็ยังเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้การใช้ภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทยลดลงอย่างเห็นได้ชัด การนำภาษาถิ่นเข้าสู่ระบบโรงเรียนในเบื้องต้นจึงมีส่วนช่วยแก้ปัญหาได้ส่วนหนึ่ง ซึ่งก็สอดคล้องกับความต้องการของเจ้าของภาษาในกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ปัจจุบันนี้ ศูนย์ฯ ได้ดำเนินการเป็นที่ปรึกษาในโครงการ 2 รูปแบบที่เกี่ยวข้องกับการใช้ภาษาถิ่นในโรงเรียน ดังนี้

- การสอนวิชาภาษาท้องถิ่นเป็นรายวิชาหนึ่งในโรงเรียน
- 1. โครงการทวิภาษาโดยใช้ภาษาแม่เป็นสื่อสำหรับภาษามลายูถิ่น ใน 4 จังหวัดภาคใต้ของประเทศไทย

จากภาษาท้องถิ่นสู่รายวิชาในโรงเรียน

ในหลายๆ ชุมชนที่เป็นชุมชนสองภาษา คือ มีภาษาไทยกับภาษาท้องถิ่น สถานการณ์เช่นนี้ดูเหมือนว่าจะมีการใช้ภาษาไทยมากกว่าการใช้ภาษาท้องถิ่น ฉะนั้นความพยายามแรกๆ ในการเปลี่ยนแนวโน้มนี้ คือ การสร้างเครื่องมือที่จะขยายแฉวงของการใช้ภาษา ได้แก่ การพัฒนาระบบตัวเขียนและการสร้างนักเขียนท้องถิ่นขึ้น ในขณะที่ชุมชนชาติพันธุ์บางกลุ่มพยายามที่จะนำ

ภาษาของพวกเขาเข้าเป็นรายวิชาหนึ่งในโรงเรียน ซึ่งโครงการแบบนี้จะเริ่มต้นด้วยการพัฒนาหลักสูตร, ผลัดสื้อการเรียนการสอน, ฝึกอบรมครูภูมิปัญญา, และการนำภาษาท้องถิ่นไปสอนในห้องเรียนโดยครูภูมิปัญญาของกลุ่มชาติพันธุ์นั้นๆ จนถึงปัจจุบันนี้ กลุ่มซอง, ญัฮกุร และโซ่ (ทะวืง) ได้เริ่มนำภาษาของตนไปสอนเป็นวิชาหนึ่งในโรงเรียนประถมแล้ว ส่วนกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ เช่น มอญ และเขมรถิ่นไทย อยู่ในระหว่างขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร เพื่อที่จะนำภาษาถิ่นเข้าสอนในโรงเรียน

โครงการทวิภาษาโดยใช้ภาษาแม่เป็นสื่อสำหรับภาษามลายูถิ่น ใน 4 จังหวัดภาคใต้ของประเทศไทย

โครงการนี้เริ่มต้นจากความพยายามที่จะช่วยนักเรียนที่พูดภาษามลายูถิ่นไทยใน 4 จังหวัดชายแดนใต้ของไทย ได้แก่ ปัตตานี, ยะลา, นราธิวาส และสตูล ให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น ในระบบการศึกษาของทางการ ลักษณะสำคัญ คือ การใช้ภาษามลายูถิ่นปาตานีและสตูลเป็นสื่อในการเรียนการสอนเด็กระดับปฐมวัย โดยการสอนฟัง-พูดภาษาไทยจะเริ่มในปลายปีอนุบาล 1 และค่อยๆ เพิ่มขึ้นจนกระทั่งนักเรียนพูดและเขียนได้คล่องทั้งภาษามลายูถิ่นและภาษาไทย นักเรียนจะเริ่มต้นจากการเรียนอ่านเขียนเป็นภาษาแม่ก่อน หลังจากนั้นจึงเชื่อมโยงเข้าสู่ภาษาไทย กระบวนการดังกล่าวมุ่งหมายให้นักเรียนสามารถพัฒนาความคล่องแคล่ว ความมั่นใจ และความคิดเชิงสร้างสรรค์ในการฟัง พูด อ่าน และเขียนให้ได้ดีทั้งสองภาษา

โครงการนี้มีระยะเวลาเตรียมการ ดำเนินงาน และติดตามประเมินผล รวมทั้งสิ้น 9 ปี เริ่มจากปี 2550-2558 โดยในปีแรกเป็นการเตรียมความพร้อมหลังจากนั้นจึงเริ่มสอนติดต่อกันเป็นเวลา 8 ปี เริ่มจากอนุบาล 1 ถึงประถม 6 พร้อมทั้งมีการประเมินผลทุกปี เมื่อเด็กในกลุ่มนี้เรียนครบ 8 ปีแล้ว ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของเด็กกลุ่มนี้จะเป็นตัวประเมินผลสำเร็จของโครงการในระยะยาว

ถอดบทเรียน...แล้วใส่คุณค่า

อะไรดี ๆ ที่เกิดขึ้นในรอบ 5 ปีที่ผ่านมาของงานภาษา

ความสุข ความภาคภูมิใจ คือ คำแรกที่ทุกคนเอ่ยเมื่อถามถึงการทำงานที่ผ่านมาสิ่งดี ๆ หรือคุณค่าอะไรเกิดขึ้นบ้าง ความสุขและความภาคภูมิใจที่ทุกคนมีส่วนร่วมในการทำงานแก้ไขปัญหาการถดถอยของภาษา ได้มีส่วนร่วมในการฟื้นฟูให้ภาษาใช้กันได้กว้างขวางมากขึ้น และคนในชุมชนมีเกียรติมากขึ้นเป็นที่ยอมรับจากสังคมด้วยความรู้ความสามารถและภูมิปัญญาที่ตนมีอยู่ นี่คือความสำคัญของงานวิจัยที่สร้างความตระหนักให้กับคนในชุมชนได้ภูมิใจในภูมิปัญญาของตนเอง เป็นการให้โอกาสคนในพื้นที่ได้ร่วมมือกันถ่ายทอดสิ่งดี ๆ ของชุมชน การร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานต่างๆ เช่น โรงเรียน วัด อบต. หน่วยงานภาครัฐในระดับต่างๆ

ภาษาเป็นเครื่องมือที่ก่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน เพราะการทำงานฟื้นฟูภาษาไม่อาจทำได้ด้วยตัวคนเดียวได้ ผลงานที่ได้จากการร่วมมือกันไม่ว่าจะเป็นพัฒนาระบบตัวเขียน การถ่ายทอดเรื่องราวภูมิปัญญา นิทาน ตำนาน ฯลฯ ออกมาเป็นลายลักษณ์อักษร การทำหลักสูตร การเรียนการสอนนำเข้าสู่ระบบโรงเรียน จนสังคมยอมรับการทำงาน อย่างเช่น กลุ่มมะละบริ กลุ่มญฮูร์ ที่ไม่เคยได้รับโอกาสเช่นนี้ ต้องเอาชนะความกลัว สร้างความเชื่อมั่น กระตุ้นความคิดริเริ่ม และหาแนวทางการแก้ไขปัญหาและเมื่อได้ลงมือทำงานเอง มีการปรับตัวเรียนรู้ซึ่งกันและกัน สร้างเครือข่ายการทำงานให้กว้างออกไป ถือเป็นจุดเริ่มต้นของการเรียนรู้ที่จะทำงานอื่นๆ ทำให้เกิดการยอมรับซึ่งกันและกัน ยอมรับในความสามารถที่แตกต่าง ทุกคนมีความเท่าเทียมกัน และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและวัฒนธรรม ทั้งหมดล้วนสร้างความภาคภูมิใจให้เกิดขึ้นกับทีมวิจัยและชุมชนที่สามารถแก้ไขปัญหาของชุมชนได้ตรงจุดและชัดเจนที่สุด สร้างจิตสำนึกหวงแหนและภาคภูมิใจในความเป็นตัวตน ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง

สำหรับภาคใต้นั้น นักวิชาการ ประชาชน และข้าราชการ ไม่มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน แต่งานฟื้นฟูภาษานี้จะเป็นนวัตกรรมใหม่เป็นการทำลายกำแพงความแตกแยกของคนเหล่านี้ เป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีให้เกิดขึ้นกับทุกฝ่าย มีการตั้งสภาการศึกษาชุมชนเพื่อเป็นศูนย์กลางให้ชาวบ้านและหน่วยงานมาทำงานร่วมกัน เกิดกลุ่มคนที่เป็นกลาง เช่น ครู นักเรียน ผู้รู้ ถึงแม้จะใช้ระยะเวลานาน แต่เป็นการทำงานที่ยั่งยืนจะช่วยแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันได้

ความรู้สึกที่ว่ามีความสุขจากการทำงาน และตนเองนั้นได้พัฒนาดน เห็นคุณค่าและสิ่งดีๆ มากมายจากการทำงาน ชุมชนเห็นความสำคัญและภาคภูมิใจ เกิดจิตสำนึกหวงแหนภูมิปัญญา เกิดการศึกษาตามโครงการทวิภาษา มีการต่อยอดการทำงาน

ความสุขจากการเกิดกระตุ้นให้เรียนรู้วางแผนการทำงาน ผู้หญิงมีบทบาทสำคัญมีส่วนร่วมในการทำงานต่างๆ เช่น เรียนหนังสือ ทำงานวิจัย คนรุ่นใหม่ได้เรียนรู้วัฒนธรรมของตนเอง ภาคภูมิใจที่ได้หลักสูตรการเรียนการสอนเข้าสู่ระบบโรงเรียน มีการต่อยอดการทำงาน และสามารถทำงานร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ ได้

ความภูมิใจที่ได้สืบทอดอักษรเขียน ภาษาพูด วัฒนธรรม รักและผูกพันเกิดสำนึกในภาษาและวัฒนธรรม มีการสืบค้นข้อมูล กล้าคิด กล้านำเสนอ ผลงานที่ได้จากการทำงาน เช่น บทสวดมนต์ วรรณกรรม ป้ายชุมชน เอกลักษณ์ถิ่น และการร่วมงานกับหน่วยงานอื่น เช่น สภาวัฒนธรรม นักรุกิจ (ต่อยอดสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยว)

สิ่งที่ได้จากการทำงาน คือ พัฒนาดน เช่น ได้ครูภูมิปัญญา ความภาคภูมิใจ เห็นถึงความสำคัญของท้องถิ่น การเปลี่ยนแปลง ในด้านต่างๆ เช่น มั่นใจมากขึ้น กล้าคิดกล้าทำ เรียนรู้ศักยภาพของแต่ละคน ยอมรับความคิดเห็น เห็นคุณค่าซึ่งกันและกัน

สิ่งดี ๆ ที่เกิดกับคนทำวิจัย:

คนที่ทำวิจัยจากชาวบ้านธรรมดาเก่งขึ้นสามารถนำเสนองานวิจัย หรือถ่ายทอดสู่สาธารณะได้ มีแนวทางในการจัดการกับปัญหาโดยไม่สร้างความขัดแย้งในชุมชน เรียนรู้ที่จะดึงคนในชุมชนเข้าร่วมงานวิจัยได้ และใช้ประโยชน์จากศักยภาพของคนในชุมชนให้เกิดประโยชน์กับงานวิจัยได้ มีความกล้าที่จะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในเวทีประชุมมากขึ้น และชาวบ้านกล้าที่จะพูดภาษาของตัวเอง นอกจากนั้น กลุ่มที่วิจัยเจ้าของภาษาและวัฒนธรรมที่เกิดการยอมรับความเป็นตัวตนของกลุ่มชาติพันธุ์ทำให้คนมีเกียรติและภาคภูมิใจในตนเองมากขึ้นเพราะเป็นที่ยอมรับของสังคม และคนมีความสุขมากขึ้น เพราะที่ผ่านมากลัวว่าภาษาจะหายไป จึงเกิดความคิดเชื่อมโยงเป็นระบบ คือ การถ่ายทอดความคิดออกมาเป็นตัวหนังสือ บันทึกเรื่องราวเป็นลายลักษณ์อักษร และเกิดการพัฒนาศักยภาพ ทักษะ พฤติกรรม และมีการตั้งคำถามในสถานการณ์ต่างๆ ระบบการคิดถึงคุณค่า ที่เกิดกับคนที่ทำงานวิจัย จิตสำนึกรู้คุณค่าของความเป็นชาติพันธุ์ ความสุข ความภาคภูมิใจ ที่ได้เห็นตัวตนและรากเหง้าของตัวเอง เกิดระบบความคิดที่กล้าคิด กล้าพูด กล้านำเสนอ ความเชื่อมั่น ความมั่นใจ และความเท่าเทียมกัน และเกิดบทบาทและมีส่วนร่วมในชุมชนทั้งหญิงและชาย

สิ่งดี ๆ ที่เกิดกับชุมชนวิจัย:

ชุมชนได้รู้จักตัวเองมากขึ้น รู้ถึงสถานการณ์ของชุมชนตนเอง เกิดการยอมรับซึ่งกันและกัน โดยมีพื้นฐานมาจากวัฒนธรรม ทำให้คนในชุมชนมีการทำงานร่วมให้กำลังใจซึ่งกันและกัน มีจิตอาสามากขึ้น (ไม่รอคำสั่ง/อาสาทำเอง) ส่งผลให้องค์กร หน่วยงานของรัฐ เข้ามาเชื่อมต่อประสานงานมากขึ้น เกิดปฏิสัมพันธ์มากขึ้น เกิดการเชื่อมโยงไปสู่การทำงานอื่นๆ ร่วมกัน นอกเหนือจาก การทำงานวิจัย ก่อให้เกิดรายได้หมุนเวียนในชุมชนมากขึ้น มีการจัดการดูแลทรัพยากรสิ่งแวดล้อมมากขึ้น เช่น ปลูกป่า ทำฝาย สมุนไพร เกิดการส่งสมภูมิปัญญาท้องถิ่น มุขปาฐะ การละเล่นท้องถิ่น และสามารถนำไปแลกเปลี่ยนกับคนภายนอกได้

สิ่งดี ๆ ที่เกิดกับฝ่ายสนับสนุนการวิจัย :

ทีมสนับสนุนการวิจัย ได้แก่ ฝ่ายบริหารจัดการ หัวหน้าโครงการ ฝ่ายวิชาการเหล่านี้เห็นถึงความสำคัญของการอนุรักษ์ฟื้นฟูภาษามากขึ้น และเข้าใจว่าการสูญหายของภาษาเป็นเรื่องธรรมชาติ แต่เมื่อเข้าร่วมเป็นพี่เลี้ยงแล้ว เห็นว่าชุมชนมีความสุขจึงเกิดความตระหนักและเข้าใจชุมชน ทำให้รับฟังความคิดเห็นมากขึ้น มีเหตุมีผล เข้าใจผู้อื่นมากขึ้น เห็นถึงศักยภาพการทำงานของชุมชน จึงมีความมั่นใจที่จะนำความรู้ไปถ่ายทอด กล้าที่จะเสนอความคิดเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่เหมาะสม และรู้จักการบริหารจัดการที่เป็นระบบมากขึ้นในเรื่องคนและการทำงาน

สิ่งดี ๆ ที่เกิดกับคนหนุ่มสาว :

เกิดเครื่องมือการฟื้นฟูภาษาและวัฒนธรรม ได้แก่ 1) วิธีวิจัย เกิดกระบวนการสืบค้นข้อมูล วิเคราะห์ ผลที่ได้รับ คือ มีกระบวนการถอดบทเรียนที่ลึกซึ้ง 2) วิธีพัฒนา เช่น พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นให้สอดคล้องกับนโยบายการศึกษา (คือ ตัวชี้วัดความสำเร็จ ต้องวิเคราะห์ปัจจัยและเงื่อนไขที่ส่งผลต่อความสำเร็จของงาน CBR ภาษา) ทำให้เกิดกระบวนการขยายผล 3) เกิดระบบตัวเขียนของแต่ละชาติพันธุ์ที่นำไปสู่การพัฒนาสู่การเขียนบันทึกเป็นหนังสือ 4) เกิดกลุ่มคนทำงานด้านภาษา ได้แก่ กลุ่มคนในท้องถิ่น กลุ่มนักวิชาการ กลุ่มพี่เลี้ยง ผลที่ได้รับ คือ เกิดระบบการจัดการชุมชนที่เหมาะสม 5) เกิดระบบสืบทอดภาษาและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ ได้แก่ ภาษา เช่น การพูด การสื่อสาร การเขียน เช่น หนังสือภาษาถิ่น บทสวดมนต์ภาษามอญ วรรณกรรม และป๊ายในชุมชน วัฒนธรรม เช่น ประเพณี การแต่งกาย การละเล่นพื้นบ้านและศิลปวัฒนธรรม เช่น หนังสือ เพลง นิทาน วรรณกรรม หลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียนเพื่อให้ลูกหลานได้เรียน

สรุปภาพรวมประสบการณ์การทำงานโครงการทวิภาษา ในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้

นางสาวมรินดา บุรรุ่งโรจน์²⁷

สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท

“ภาษา วัฒนธรรม และการศึกษา” ปัญหาและยาแก้

สืบเนื่องจากหลายปีที่ผ่านมาจนปัจจุบันเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบในบริเวณจังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างต่อเนื่องยาวนาน นักวิชาการและนักวิเคราะห์ต่างบ่งชี้ต้นตอของปัญหาซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมาก ทั้งนี้ “ปัญหาความแตกต่างทางภาษาและวัฒนธรรม” เป็นสาเหตุหนึ่งที่สำคัญและเป็นปัญหาที่เพาะเชื้อมาเป็นระยะเวลานาน ได้ก่อตัวและลุกลามสร้างปัญหาอื่นๆ ตามมา อาทิ ปัญหาความไม่เข้าใจที่เกิดจากการสื่อสารไม่รู้เรื่องระหว่างฝ่ายปกครองและฝ่ายถูกปกครอง ก่อความระแวงจนเกิดเหตุรุนแรง ปัญหาการเลือกปฏิบัติและเข้าไม่ถึงสิทธิหรือโอกาสอย่างทัดเทียมกับผู้อื่น รวมถึงปัญหาเรื้อรังในการจัดการศึกษาในอดีตที่ผ่านมายังไม่สอดคล้องกับเยาวชนในพื้นที่ ซึ่งอยู่ท่ามกลางความหลากหลายทางภาษาและวัฒนธรรม กระทั่งส่งผลกระทบตามมาหลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ผลการเรียนของนักเรียนในเขตจังหวัดชายแดนภาคใต้ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน และส่งผลให้มีนักเรียนที่ศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นในจำนวนน้อยลง นอกจากนี้ระบบการศึกษาที่ผลักดันให้ใช้ภาษาไทยในห้องเรียนตั้งแต่เริ่มต้นยังทำให้เกิดการถดถอยของภาษาท้องถิ่นซึ่งเป็นสิ่งที่คนในชุมชนวิตกกังวล

อย่างไรก็ตามคณะทำงานของศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมในภาวะวิกฤตสถาบันวิจัยภาษาได้เล็งเห็นถึงปัญหาสำคัญดังกล่าวและเห็นถึงการเชื่อมโยงระหว่างปัญหาด้านภาษา วัฒนธรรม และการศึกษาในพื้นที่นี้ จึงได้ริเริ่มโครงการจัดการเรียนการสอนแบบทวิภาษาโดยใช้ภาษามลายูถิ่นเป็นฐานในการเรียนรู้ควบคู่ไปกับภาษาไทย

นางจิราพร บุนนาค²⁸ คณะกรรมการอำนวยการโครงการทวิภาษาฯ ได้แสดงทัศนะต่อโครงการทวิภาษาฯ ไว้ดังนี้

²⁷ นักวิจัยประจำสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท และกรรมการศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษาในภาวะวิกฤต มหาวิทยาลัยมหิดล

²⁸ จิราพร บุนนาค. “การประชุมคณะกรรมการอำนวยการโครงการวิจัยปฏิบัติการเรื่องทวิภาษาฯ ครั้งที่ 1” วันที่ 4 มิถุนายน 2550. ห้องประชุมณัฐ ภูมิประวัติ อาคารสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล

“โครงการนี้คือตัวอย่างของการแก้ปัญหาการเลือกปฏิบัติและการไม่ได้รับความเป็นธรรมจากภาครัฐ เนื่องจากการดำเนินการดำเนินงานที่ให้ความสำคัญกับการยอมรับความแตกต่างด้านภาษาและวัฒนธรรมที่มากขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทั้งในด้านภาษา ศาสนา ประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต ซึ่งเป็นสิ่งที่คนในเขตพื้นที่สามจังหวัดภาคใต้เรียกร้องมาโดยตลอด”

จิราพร บุณนาค (รองเลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ พุทธศักราช 2550)

โครงการจัดการเรียนการสอนแบบทวิภาษา (ภาษามลายูถิ่น-ภาษาไทย) ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

โครงการจัดการเรียนการสอนแบบทวิภาษา โดยใช้ภาษามลายูถิ่นเป็นสื่อการเรียนการสอนควบคู่ไปกับภาษาไทย พร้อมกับการสอดแทรกองค์ความรู้ประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างเป็นระบบ นับเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาที่นำมาใช้เป็นครั้งแรกในประเทศไทย โดยมีหลักการสำคัญ คือ การสร้างฐานการรู้หนังสือจากภาษาแม่ ไปสู่ภาษาราชการหรือภาษาอื่นๆ อย่างเป็นขั้นตอนและเป็นระบบที่สมบูรณ์ ทั้งในทักษะการฟังพูดและการอ่านเขียน

การจัดการศึกษาทวิภาษาเต็มรูปแบบ (ฟัง พูด อ่าน เขียน) เป็นการเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีทักษะทางภาษาที่สมบูรณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะการอ่าน และการเขียน ซึ่งจะนำไปสู่การอ่านออกเขียนได้ในภาษาราชการ และการเรียนรู้ในสิ่งที่ป็นนามธรรม เช่น ความรู้เชิงวิชาการได้เข้มข้นยิ่งขึ้นกว่าเดิม

ศาสตราจารย์ ดร. โคทม อารียา²⁹ ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนการสอนแบบทวิภาษา ไว้ในเวทีการประชุมชี้แจงและระดมความคิดเห็นในโครงการฯ ว่า ...

“ระบบทวิภาษาเต็มรูปแบบ ยึดถือผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มุ่งหวังให้ผู้เรียนเรียนอย่างมีความสุขเพราะเข้าใจบทเรียน ผู้สอนก็มีความสุขไปด้วยเพราะได้ประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพอย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนผู้ปกครองและชุมชนก็น่าจะพอใจ ไม่เฉพาะที่ได้เห็นลูกหลานอ่านออกเขียนได้และแตกฉานในวิชาพื้นฐานต่างๆ เท่านั้น แต่ยังรวมถึงความภาคภูมิใจที่เห็นลูกหลานรู้คุณค่า และสืบสานภาษาและวัฒนธรรมท้องถิ่นสืบต่อไปด้วย”

ศาสตราจารย์ ดร.โคทม อารียา (ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธี ม.มหิดล)

²⁹ ศาสตราจารย์ ดร. โคทม อารียา ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธี มหาวิทยาลัยมหิดล. “การประชุมชี้แจงและระดมความคิดเห็นในโครงการวิจัยปฏิบัติการ เรื่อง “การจัดการเรียนการสอนโดยใช้ภาษาท้องถิ่นและภาษาไทยเป็นสื่อ: กรณีการจัดการศึกษา แบบทวิภาษา (ภาษาไทยและภาษามลายูถิ่น) ในโรงเรียนเขตพื้นที่ 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้”. วันที่ 30 มิถุนายน 2551 โรงแรมไดอิชิ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา.

ทวิภาษา: การกิจหลัก 9 ประการ

โครงการทวิภาษาฯ ก่อเกิดโดยมีฐานมาจากความจำเป็นในพื้นที่ และเกิดจากความ ต้องการพัฒนาและยกระดับการจัดการศึกษาของเยาวชนในพื้นที่ อีกทั้งคณะทำงานวิจัยในพื้นที่ ได้สัมผัสการปฏิบัติงานจริง เห็นผลจริง และเกิดการยอมรับในกระบวนการทำงานต่างๆ ของ โครงการ กระบวนการทำงานสำคัญหรือภารกิจหลัก 9 ประการ ซึ่งเกิดจากแนวคิดทฤษฎีทาง วิชาการด้านภาษาและการจัดการศึกษาแบบทวิภาษา รวมถึงเกิดจากวิสัยทัศน์ของบริหาร โครงการ ได้แก่

● 1. เริ่มต้นด้วยงานวิจัยพื้นฐาน

งานวิจัยพื้นฐานอันเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการวางแผนการดำเนินงานโครงการทวิ ภาษา ซึ่งเกี่ยวข้องกับการศึกษาสถานการณ์ภาษาในพื้นที่ ภายใต้การดำเนินงาน โครงการสำรวจสถานการณ์การใช้ภาษาของคนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ – ความสามารถ - ทักษะคิดในแต่ละภาษา รวมถึงการศึกษาลักษณะภาษามลายูถิ่น และ การศึกษาเปรียบเทียบระหว่างภาษามลายูถิ่นและภาษามาลายูเซีย รวมถึงโครงการพัฒนา ภาษามลายูในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ อันเป็นโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นที่เน้น พัฒนาคนในชุมชนโดยใช้กระบวนการทำงานวิจัยด้วยตนเอง โดยเริ่มต้นจากฐานความรู้ ของคนในชุมชน ซึ่ง “ภาษามลายูถิ่น” เป็นฐานความรู้อันแข็งแกร่งที่ทุกคนมีร่วมกัน เมื่อ โครงการได้กระตุ้นและสร้างความตระหนักเกี่ยวกับความสำคัญในตัวภาษาของคนในพื้นที่ แล้ว จึงเกิดนักวิจัยที่ทำงานด้านภาษาและวัฒนธรรมในโครงการวิจัยย่อยต่างๆ เช่น โครงการพจนานุกรมภาษามลายูปาตานีเพื่อการสื่อสารเบื้องต้น (การสร้างระบบเขียน ภาษามลายูปาตานีด้วยอักษรไทย), โครงการพัฒนาอักษรยาวี, โครงการบันทึกชื่อ สมุนไพร เป็นต้น

จากงานวิจัยพื้นฐานทำให้ได้เห็นถึงสถานการณ์ภาษาในพื้นที่ว่ามีความ สลับซับซ้อนค่อนข้างมาก รวมทั้งภาษาและวัฒนธรรมล้วนเชื่อมโยงยึดเหนี่ยวกับศาสนา ของคนในพื้นที่ ทำให้การจัดการต่างๆ อันเกี่ยวเนื่องกับภาษาในพื้นที่นี้มีความ ยากลำบากกว่าที่คาดไว้ แต่อย่างไรก็ตาม นักวิจัยที่ได้ดำเนินงานโครงการในงานวิจัย เบื้องต้นกลายเป็นกำลังสำคัญในการผลักดันและสนับสนุนโครงการทวิภาษาฯ ในเวลา ต่อมา

● 2. การสร้างความตระหนักและการมีส่วนร่วมในโครงการทวิภาษาฯ

การสร้างความเข้าใจให้บุคคลสำคัญในพื้นที่และคณะวิจัยในพื้นที่ได้เห็นถึง ความสำคัญของภาษาท้องถิ่น และเห็นถึงความเป็นไปได้ในการนำภาษาท้องถิ่นมาช่วย พัฒนาภาษาไทย ค่อนข้างเป็นเรื่องที่ต้องใช้ระยะเวลานานในการทำความเข้าใจ ซึ่ง

กลุ่มเป้าหมายแรกที่ต้องสร้างให้เกิดความตระหนักคือ คณะนักวิจัยซึ่งเป็นแกนนำในโครงการทวิภาษา³⁰

ศ.ดร. สุวิไล เปรมศรีรัตน์ (ในขณะนั้นดำรงตำแหน่ง ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล) ได้อธิบายให้คณะนักวิจัยหลักในพื้นที่ เห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องมีการวางแผนภาษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเริ่มต้นจากการพัฒนาภาษาไทยของเด็กก่อนเพื่อปูพื้นฐานการศึกษาให้กับเยาวชน ทั้งนี้ การพัฒนาภาษาไทยของเด็กที่ไม่ได้พูดภาษาไทยเป็นภาษาแม่ (แต่พูดภาษามลายูถิ่น) ควรแตกต่างจากในพื้นที่ภูมิภาคอื่นของประเทศ โดยการเริ่มต้นจากภาษาที่เด็กรู้เป็นลำดับแรกสุด ซึ่งการใช้ภาษาแม่ในโรงเรียนนับเป็นโอกาสอันดีที่จะรักษาภาษา วัฒนธรรมและเอกลักษณ์ของคนในพื้นที่ รวมทั้งยังเป็นการยกระดับและเผยแพร่ภูมิปัญญาของชาวไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูในพื้นที่นี้ให้กับคนไทยในภูมิภาคอื่นๆ ได้มีโอกาสรู้จักและเรียนรู้ได้มากขึ้น นอกเหนือไปจากความตระหนักในภาษาแล้ว การเข้าใจถึงกระบวนการพัฒนาภาษาไทยโดยใช้ภาษามลายูนับเป็นเรื่องที่เข้าใจยากยิ่งกว่าหลายเท่า แต่อย่างไรก็ตาม ด้วยความพร้อมและความเชี่ยวชาญของที่ปรึกษาชาวต่างประเทศ (ดร.ซูซาน และ ดร.เดนิส มาโลน) รวมถึงการจัดการที่ดี ได้คลี่คลายความสงสัยและปัญหาการรู้หนังสือของเด็กไทยมุสลิมที่ค้างคาใจแกนนำมาเป็นระยะเวลากว่า 30 ปี รวมทั้งมีกระบวนการทำงานโดยใช้การจัดประชุมปฏิบัติการควบคู่ไปกับการอธิบาย โดยมีแนวคิดสำคัญและวิธีการปฏิบัติงาน จากนั้นจึงมีการทดลองปฏิบัติจริงในเวลานั้น (เช่น การทำหนังสืออ่านเล่มเล็ก ประกอบภาพ และเขียนเรื่องราวเป็นภาษาแม่) ทำให้เห็นประโยชน์จริงจากการปฏิบัตินั้น จากนั้นจึงนำวิธีการที่ได้เรียนรู้ไปดัดแปลงและคิดสร้างสรรค์ต่อว่าจะเชื่อมโยงประโยชน์อย่างไรให้กับกลุ่มคนในพื้นที่

วิธีการการสร้างความตระหนักและความเข้าใจต่อแกนนำ เป็นต้นแบบในการสร้างความตระหนักในกลุ่มผู้มีส่วนร่วมอื่นๆ ได้แก่ ผู้แทนชุมชน คณะครูอาจารย์ และนักการศึกษาในพื้นที่ ซึ่งในขั้นแรกกลุ่มเหล่านี้ส่วนหนึ่งมีความเชื่อมั่นและไว้วางใจในแกนนำหลักเป็นทุนเดิม จากนั้นจึงมีการพูดคุยให้เกิดความเข้าใจ มีการเข้าร่วมประชุมปฏิบัติการ ลงมือทำงานจริงแก้ปัญหาและตรวจสอบแก้ไขงานที่ทำหลายต่อหลายครั้ง จนเข้าใจมากขึ้นเรื่อยๆ ทั้งในความสำคัญของภาษาและกระบวนการเชื่อมโยงระหว่างภาษาแม่และภาษาราชการ และก่อให้เกิดความมั่นใจที่สุด

นอกจากการสร้างความตระหนักในคณะนักวิจัยโครงการทั้งในและนอกพื้นที่แล้ว การเผยแพร่ความเข้าใจกับหน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องนับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่ง อาทิ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.), องค์กรทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (UNICEF), ศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธี ม.มหิดล และราชบัณฑิตยสถาน เป็นต้น ผู้นำ

³⁰ แกนนำโครงการทวิภาษาในพื้นที่ชายแดนภาคใต้ในช่วงก่อตั้งโครงการ ได้แก่ นายแวยูโซะ สามะอาลี นาย เจ๊ะฮูเซ็น เจ๊ะอุบง นายแวมยัย ปารามัล นายสาเหอะฮับดุลเลาะ อัลยุฟรี และ นายตีพะลี อะตะบู

ในหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ดังกล่าวล้วนเข้าใจและมีวิสัยทัศน์เล็งเห็นถึงความสำคัญ ของภาษา เจ้าของภาษา และการจัดการศึกษาเพื่อเยาวชนอย่างแท้จริง จึงให้การ สนับสนุนและผลักดันให้ความช่วยเหลือเพื่อให้โครงการทวิภาษาเกิดขึ้นและดำเนินงานมา กระทั่งปัจจุบัน

ความพร้อมทั้ง 4 ประการ อันได้แก่ (1) องค์ความรู้จากสถาบันวิชาการ (มหิดล และ SIL) (2) แกนนำซึ่งเป็นผู้รู้และผู้กว้างขวางในพื้นที่ (3) งบประมาณอำนวยการ และ (4) ชุมชนที่พร้อมจะทำงานทั้งหมดนับเป็นจังหวะเวลาที่เหมาะสมที่เอื้อให้เกิดงานทวิ ภาษา โดยมีศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมในภาวะวิกฤต สถาบันวิจัยภาษาและ วัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท เป็นผู้จุดประกายแนวคิดและเชื่อมต่อคนในการทำงาน

● 3. การพัฒนาระบบตัวเขียนภาษามลายูถิ่น

ภารกิจสำคัญในโครงการทวิภาษาฯ คือ การพัฒนาระบบตัวเขียนภาษามลายูถิ่น ด้วยอักษรไทย ซึ่งมีทั้งระบบเขียนภาษามลายูปาตานีและมลายูถิ่นสตูล การมีระบบ ตัวเขียนสามารถสร้างผลงานการเขียนต่าง ๆ ได้เป็นจำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็น นิทาน ตำนาน เรื่องเล่า บทเพลง รวมทั้งสื่อการเรียนการสอนจำนวนมากที่ใช้ภาษามลายูท้องถิ่น การพัฒนาระบบตัวเขียนนี้เป็นกระบวนการสำคัญ และเป็นส่วนหนึ่งในโครงการจัดทำ พจนานุกรมภาษามลายูปาตานีฯ ซึ่งต้องใช้ระยะเวลายาวนานในการวิเคราะห์และคัดเลือก ตัวอักษร รวมทั้งทดลองใช้ และฝึกอบรมการเขียนให้กับคนในพื้นที่ อย่างไรก็ตามยังมีคน ในพื้นที่หลายส่วนที่ไม่เข้าใจวัตถุประสงค์ของการใช้ระบบตัวเขียนภาษามลายูด้วย อักษรไทย ว่ามีเป้าหมายเพื่อเชื่อมโยงระหว่างภาษาไทยและภาษามลายูโดยใช้ระบบ ตัวเขียนเป็นเครื่องมือ และใช้ในแวดวงการศึกษา มิได้ใช้ในทางศาสนาแต่อย่างใด การมี ตัวเขียนที่สามารถเขียนได้ทุกอย่างตามเสียงที่พูดหรือเขียนได้ทุกอย่างตามที่คิด โดยไม่ ต้องแปลงจากภาษามลายูถิ่นเป็นมลายูกกลางแล้วเขียนออกมา สร้างความสะดวก และเปิด จินตนาการความคิดสร้างสรรค์ให้กับนักคิด นักเขียน นักเล่าและนักบันทึกได้เป็นอย่างดี การสร้างความตระหนักและความเข้าใจร่วมกันกับบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

● 4. การพัฒนาหลักสูตรและสร้างแผนการสอนแบบทวิภาษา

ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาและการศึกษาได้พิจารณานำเอาหลักสูตรสากลซึ่งเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาแบบพหุภาษามารับใช้ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ (ภาษาการศึกษา สังคม) ในพื้นที่ทางใต้ โดยการสร้างแผนการเรียนการสอนนี้ได้ยึดมาตรฐานการศึกษาปฐมวัย (และประถมศึกษา) ของกระทรวงศึกษาธิการเป็นหลัก จากนั้นได้มีการจัดประชุมคณะวิจัยและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องขึ้นหลายครั้ง เพื่อสร้างรูปแบบของโครงสร้างหลักสูตรและแนวการเรียนการสอน โดยการสอนระดับอนุบาลแบบหลักสูตรปกติจะไม่แยกเป็นรายวิชา แต่จะสอนเป็นรายกิจกรรม ทว่าในที่ประชุมเห็นว่าการจัดทำเป็นรายวิชาจะสะดวกมากกว่าในการจัดทำเนื้อหาการเรียนการสอน และจะคิดผลหรือเป้าหมายในการสอนได้เห็นเป็นรูปธรรมมากกว่า อีกทั้งหลักสูตรทวิภาษาจะเน้นการใช้ภาษาแม่เป็นสื่อการเรียนการสอนและนำไปสู่พัฒนาการทางภาษาไทยที่ดีต่อไป ดังนั้นการคิดเนื้อหาสาระการเรียนรู้แยกเป็นรายวิชา เพื่อให้เห็นผลการเรียนอย่างเป็นรูปธรรมในแต่ละรายวิชา น่าจะสร้างความคล่องตัวให้กับการสร้างแผนการเรียนการสอนได้ดีกว่า เมื่อจะใช้จริงสามารถปรับแต่ละรายให้เข้ากับกิจกรรมการเรียนรู้แบบเดิมได้อีกด้วย

หลักสูตรและแผนการเรียนการสอนแบบทวิภาษา

มีองค์ประกอบสำคัญ คือ เรียนรู้จากสิ่งใกล้ตัวไปสู่สิ่งไกลตัว เรียนรู้จากสิ่งที่เป็นรูปธรรมไปสู่สิ่งที่เป็นนามธรรม เรียนรู้โดยใช้ภาษาแม่ (ภาษามลายูถิ่น) เป็นสื่อกลางในการสอน สำหรับเนื้อหาการเรียนได้สอดแทรกประเพณี วัฒนธรรม ศาสนา และวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น เพื่อให้เรียนรู้และเข้าใจอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้เพื่อเสริมสร้างให้เด็กมีความมั่นใจและกล้าแสดงออกตั้งแต่วัยเยาว์ จึงเป็นการสอนที่เน้นความเข้าใจมากกว่าความถูกต้อง ยิ่งไปกว่านั้นกลวิธีการสอนและสื่อต่างๆ ล้วนกระตุ้นให้เกิดจินตนาการและเกิดความคิดสร้างสรรค์

● 5. การสร้างสื่อการเรียนการสอน

โครงการทวิภาษาฯ ที่ใช้ภาษามลายูถิ่นเป็นสื่อในการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล ได้เตรียมการสร้างสื่อการเรียนการสอน โดยเน้นความเข้าใจของเด็ก รวมไปถึงการคิดอย่างเป็นระบบ การกล้าแสดงออก และการมีความคิดสร้างสรรค์ ผ่านการใช้ทักษะฟังและพูดภาษามลายูท้องถิ่นให้กับนักเรียน และใช้เนื้อหาการสอนที่ใกล้ชิดกับเด็กมากที่สุดเพื่อให้เด็กรับรู้ข้อมูลความรู้ได้ง่าย (เรียนรู้จากสิ่งใกล้ตัว) สื่อที่จะใช้สอนนี้มีหลายประเภท และสื่อทั้งหมดจะนำสิ่งที่เป็นท้องถิ่นมาประยุกต์เป็นเนื้อหาทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเล่าพื้นบ้านสำหรับเด็ก (นิทานสั้นๆ), นิทานภาพ, เพลงพื้นบ้านสำหรับเด็ก, ภาพวิถีชีวิตและวัฒนธรรมในชุมชน (สำหรับประกอบการเรียน) ซึ่งสื่อการเรียนการสอนเหล่านี้จะมีการจัดทำเป็นรายปี ตามระดับชั้นของเด็กที่เรียน

การสร้างสื่อการเรียนการสอน ใช้แนวทางการศึกษาและผลิตสื่อแบบสากลตามแนวทางทวิภาษาฯ ที่มุ่งพัฒนาเยาวชนให้เป็นผู้รู้หนังสืออย่างเข้มแข็ง ผสมกับเนื้อหาในการจัดทำสื่อที่ได้ข้อมูลจากเจ้าของภาษาและวัฒนธรรม เช่น ปรากฏการณ์ชาวบ้าน ผู้แทนชุมชน ผู้แทนครูอาจารย์และศึกษานิเทศก์ ให้ความคิดและร่วมกันผลิตสื่อต้นแบบออกมา จากนั้นได้มีการปรับปรุงและทดลองใช้จนกระทั่งเหมาะสม (และผลิตเพิ่มเติมเพื่อใช้ในพื้นที)

● 6. การสรรหาและฝึกอบรมบุคลากร (ทั้งในสถานศึกษาและชุมชน)

การอบรมบุคลากรในโครงการ ทั้งคณะอาจารย์และเจ้าหน้าที่ประสานงานทั้งในส่วนกลางและในพื้นที่ แม้ว่าจะไม่มีการอบรมอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมชัดเจน ส่วนใหญ่จะเป็นการเรียนรู้ไปพร้อมกับการทำงาน พร้อมทั้งพัฒนาตนเองไปด้วย โดยมีรุ่นพี่ที่เคยทำงานมาก่อนคอยดูแล ทั้งนี้ด้วยการทำงานแบ่งเป็น 2 ส่วน (คณะมหิดล และคณะในพื้นที่ชายแดนใต้) ทำให้มีปัญหาในการดูแลอย่างต่อเนื่องหรือใกล้ชิด อาจทำให้การประสานงานล่าช้าและการพัฒนาการทำงานไม่รวดเร็วเท่าที่คาดไว้ นอกจากการเรียนรู้การทำงานด้วยตนเองแล้ว ยังมีการส่งบุคลากร/เจ้าหน้าที่ประสานงานต่างๆ ไปอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพตนเอง และทำความรู้จักกับคนทำงานจากหน่วยงานอื่นๆ เช่น สกว.สำนักงานภาค กระทรวงศึกษาธิการ เป็นต้น

การอบรมครูผู้ฝึกสอน ได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ต้น โดยการระดมความคิดร่วมกันเพื่อพัฒนาหลักสูตรและแผนการสอนนับเป็นก้าวแรกของการอบรม นอกจากนี้การผลิตสื่อการสอนและการประชุมต่างๆ ล้วนเป็นการอบรมครูผู้ฝึกสอนไปพร้อมกับการผลิตงาน ทั้งนี้เนื่องจากการร่วมงานตั้งแต่ต้นทาง นับเป็นการอบรมที่ดีที่สุด ซึ่งครูผู้สอนจะรับถึงหลักการ เนื้อหา ปัญหาและเหตุการณ์ดำเนินงานและการสร้างสิ่งต่างทั้งหมดในโครงการ และจะนำไปสู่ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเองอย่างถ่องแท้ ทั้งนี้การประชุมปฏิบัติการเพื่อเตรียมความพร้อมในการสอนตามแนวทางทวิภาษาฯ ที่เน้นเด็กเป็นศูนย์กลางอย่างแท้จริง จัดขึ้นในเดือนเมษายน 2551 ที่ผ่านมา และได้มีการติดตามการฝึกสอนเป็นระยะๆ ซึ่งในระยะต้น 2-3 เดือนแรกพบว่าการปรับตัวของครูศิษย์คลานไปที่ละนิด แต่ในระยะ 3 เดือนหลังพบว่าครูมีพัฒนาการที่ดีและมีทักษะกลวิธีที่แต่ละคนถนัดแตกต่างกันไป รวมถึงเข้าใจและยอมรับในกลวิธีที่สอนอย่างภาคภูมิใจ

“เด็กแต่ละคนสามารถโต้ตอบได้อย่างสร้างสรรค์ มีความมั่นใจในการพูด และตอบคำถามในแต่ละครั้งเป็นไปได้ตามธรรมชาติมากกว่าวันเก่า ๆ ที่ผ่านมา”

นางซาริอะ หมัดหะรี ครูอนุบาลในโครงการทวิภาษา
โรงเรียนบ้านบึงน้ำใส จังหวัดยะลา

“เด็กจับประเด็นเรื่องต่างๆ ที่ครูสอนและสนใจในการสอนของครูมากขึ้น... เด็กส่วนมากจะไม่ขาดเรียนเนื่องจากการสอนของครูทำให้เด็กมีความสุข”

นางการาสม ปะลาวัน ครูอนุบาลในโครงการทวิภาษา
โรงเรียนดามะลังเหนือ จังหวัดสตูล

● 7. การสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานและการขยายเครือข่าย

เนื่องจากการโครงการทวิภาษา เป็นการดำเนินงานวิจัยนำร่องเพื่อเป็นต้นแบบให้กับโรงเรียนในพื้นที่อื่นๆ จำเป็นต้องขยายงานให้กับองค์กร หน่วยงาน และสถาบันการศึกษาในพื้นที่ ซึ่งในขั้นต้นได้ดำเนินการขยายเครือข่ายไปแล้ว กับสถาบันการศึกษาในพื้นที่ ได้แก่ ม.สงขลานครินทร์ (วิทยาเขตปัตตานี) ม.ราชภัฏยะลา หน่วยงานการศึกษาออกโรงเรียนในเขตพื้นที่ภาคใต้ และ ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) นอกจากนี้ยังได้ประสานงานและดำเนินงานกับหน่วยงานการศึกษาในส่วนกลาง ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) , สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา และ สถาบันรามจิตติ เป็นต้น

● 8. การติดตามประเมินผลโครงการและผลพัฒนาการเด็ก

การติดตามและประเมินผลโครงการในระยะต้น อยู่ระหว่างการเตรียมเครื่องมือและเตรียมการดำเนินงาน อย่างไรก็ตามในทุกๆระยะของการดำเนินงานโครงการ มักได้รับคำแนะนำเพื่อปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานตลอดเวลาจากคณะกรรมการฝ่ายต่างๆ ของโครงการ ได้แก่ คณะกรรมการอำนวยการ คณะกรรมการดำเนินงาน อนุกรรมการ และคณะกรรมการติดตามผลโครงการ (ซึ่งเพิ่งได้รับการแต่งตั้ง)

นอกจากนี้แล้วการติดตามประเมินผลพัฒนาการนักเรียนในโครงการทวิภาษา ทางคณะทำงานได้มีแนวทางนำรูปแบบการบันทึกและรวบรวมผลพัฒนาการเด็กโดยใช้การสังเกตพัฒนาการด้านการสื่อสาร การใช้ภาษาโต้ตอบของเด็กนักเรียนในห้องเรียนกับเพื่อน ครู และผู้ปกครอง (สังเกตผ่านครูผู้สอนและครูผู้ประสานงาน) นอกจากนี้แล้วสามารถประเมินผลเปรียบเทียบจากแบบทดสอบก่อน-หลังเรียนระหว่างโรงเรียนเป้าหมายและโรงเรียนคู่เปรียบเทียบ

● 9. การผลักดันนโยบายภาษาและการศึกษา

ได้ดำเนินงานเชื่อมโยงกับราชบัณฑิตยสถานเพื่อผลักดันให้มีการยอมรับและเปิดพื้นที่ให้กับภาษาท้องถิ่นมีบทบาทในระบบการศึกษาและในสื่อชุมชน

จากภารกิจการดำเนินงานโครงการทวิภาษาฯ แสดงให้เห็นถึงความร่วมมือของชุมชน องค์กรและหน่วยงานต่างๆ กระทั่งก่อให้เกิดเป็นความสำเร็จอย่างที่เห็น ประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นตามมาไม่ได้ตกอยู่ที่ใคร หากแต่อยู่ที่เยาวชนไทยเชื้อสายมลายูในพื้นที่ชายแดนใต้ และการดำเนินงานทวิภาษานี้ยังเป็นการร่วมมือกันทำงานอย่างจริงจังระหว่างคนจากส่วนกลางและเจ้าของพื้นที่ และน่าจะเป็นกระบวนการหนึ่งที่สร้างความเข้าใจอันดีระหว่างกันและกัน เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขเป็นหนึ่งเดียว ท่ามกลางความหลากหลายทางวัฒนธรรมในประเทศ.

“ภาษา เป็นมากกว่าเครื่องมือในการสื่อสาร
แต่เป็นทั้งระบบวิธีคิด วิธีชีวิต และวัฒนธรรม ”

ภาคผนวก ญ
รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมวิชาการ

รายชื่อผู้เข้าร่วมการจัดประชุมวิชาการโดยชุมชนมีส่วนร่วม “มหกรรมฟื้นฟูภาษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น”

ระหว่างวันที่ 28 – 29 ตุลาคม 2551

ณ ห้องประชุมอเนกประสงค์ อาคารภาษาและวัฒนธรรมสยามบรมราชกุมารี

สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล

ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม

ลำดับที่	ชื่อ – นามสกุล	ตำแหน่ง / หน่วยงาน	ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้	หมายเลขโทรศัพท์
1	ศ.นภาพร ชื่นบาน	รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหิดล	สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 73170	Tel : -- E-mail : --
2	ศ.ดร.ปิยะวัติ บุญหลง	ผู้อำนวยการ สกว. และ หัวหน้าสำนักงานภาค	สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย(สกว.) ชั้น14 อาคารเอสเอ็มทาวเวอร์ เลขที่ 971/17-21 ถ.พหลโยธิน เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร 10400	Tel : -- E-mail : --
3	คุณพรทิพย์ ลิ้มประสิทธิ์วงศ์	ฝ่ายงานวิจัยท้องถิ่น	สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ชั้น 14 อาคารเอสเอ็มทาวเวอร์ เลขที่ 979/17-21 ถนน พหลโยธิน เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร 10400	Tel : -- E-mail : --
4	ดร.สินธุ์ สโรบล	ผู้อำนวยการโครงการจัดตั้ง “วิทยาลัยวิจัยเพื่อท้องถิ่น”	สำนักวิชาศิลปศาสตร์ ม.แม่ฟ้าหลวง เลขที่ 333 หมู่ 1 ตำบลท่าสุต อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย 57100	Tel : -- E-mail : --

5	รศ.ดร.อวรณ์ โอภาสพัฒนกิจ	ผู้ประสานงานสำนักงานภาค	สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น ชั้น 2 อาคารเฉลิมพระเกียรติ คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ต.สุเทพ อ.เมือง จ.เชียงใหม่ 50200	Tel : -- E-mail : --
6	ผช.ปิยะ กิจถาวร	คณบดีคณะรัฐศาสตร์	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี 181 ถนนเจริญประดิษฐ์ ตำบลลูสะมิแล อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี 94000	Tel : 073- 312- 269 E-mail : --
7	นายศตวรรษ สติธัยเพียรศิริ	ผู้อำนวยการ สำนักกิจการชาติพันธุ์	สำนักกิจการชาติพันธุ์ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เลขที่ 1034 ถนนกรุงเกษม แขวงมหานาค เขตป้อมปราบ กรุงเทพมหานคร 10100	Tel : -- E-mail : --
8	ศ.ดร.สุวิไล เปรมศรีรัตน์	ประธานศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูฯ	ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษาและวัฒนธรรมในภาวะวิกฤต สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 73170	Tel : 02- 800 -2329 Fax : 02- 800 - 2332
9	ดร.โสพล ศิริไสย์	อาจารย์	สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 73170	Tel : 02-800-2308-14 Fax : 02- 800 – 2332
10	นายสุรพล ไชยพงษ์	ผู้อำนวยการโรงเรียน	โรงเรียนวัดคลองพลู หมู่ 5 ตำบลคลองพลู อำเภอเขาฉกรรจ์ จังหวัดจันทบุรี 22210	Tel : -- E-mail : --

11	นางสาวอุไรรัตน์ แสงบุญนำ	ผู้ตรวจราชการ กระทรวงศึกษาธิการ	สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ถนนราชดำเนิน นอก เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร 10300	Tel : 081- 8499182 E-mail : --
12	ดร.ทรงวิทย์ เชื้อมสกุล	นักสังคมสงเคราะห์ 7 ว.	สำนักกิจการชาติพันธุ์ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เลขที่ 1034 ถนนกรุงเกษม แขวงมหานาค เขตป้อมปราบ กรุงเทพมหานคร 10100	Tel : 085- 292- 4365 E-mail : --
13	นางวรลักษณ์ ไชยทัพ	เจ้าหน้าที่บริหารโครงการ	สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น ชั้น 2 อาคารเฉลิมพระเกียรติ คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50200	Tel : 085- 755- 3539 E-mail : paintskymom@hotmail.com
14	นางสาวกชกร ชินะวงศ์	นักวิจัย	สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น ชั้น 2 อาคารเฉลิมพระเกียรติ คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50200	Tel : 086- 919- 2316 E-mail : kungrd@yahoo.com
15	นายชิวัน ชันธรรม	นักวิจัย	สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น ชั้น 2 อาคารเฉลิมพระเกียรติ คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50200	Tel : 089- 633- 8133 E-mail: cheewan t@wijai.org
16	นางสาวดวงใจ ศิริใจ	นักวิจัย	สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น ชั้น 2 อาคารเฉลิมพระเกียรติ คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50200	Tel : 081- 472- 9041 E-mail: tanthekop57@hotmail.com

17	คุณชัชฌ์วัฒน์ มณีศรีขำ	นักวิจัย	ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดสมุทรสงคราม 29 หมู่ 7 ต. ปลายโพรงพาง อ. อัมพวา จ.สมุทรสงคราม 75110	Tel : 081- 837- 2993 E-mail: tanate09@hotmail.com
18	นายศิริวัฒน์ คันทารส	นักวิจัย	ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดสมุทรสงคราม 29 หมู่ 7 ต. ปลายโพรงพาง อ. อัมพวา จ. สมุทรสงคราม 75110	Tel : 081- 466- 9722 E-mail: siriwat1980@gmail.com
19	นายปวิวัติ กาญจนวงศ์	นักวิจัย	ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นภาคตะวันออก มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี อ.เมือง จ.จันทบุรี 22000	Tel : 087- 138- 9476 E-mail : click2dcar@yahoo.com
20	คุณสันติ จียะพันธ์	นักวิจัย	สถาบันกรุงเก่าเพื่อการพัฒนา 1/12 หมู่ 12 ต. ใฝ่ ลิง อ. พระนครศรีอยุธยา จ. พระนครศรีอยุธยา 13000	Tel : 081- 919- 2062 E-mail : santijee@hotmail.com
21	คุณวนิดา ด่านชัยสิทธิ์	นักวิจัย	สถาบันกรุงเก่าเพื่อการพัฒนา 1/12 หมู่ 12 ต. ใฝ่ ลิง อ. พระนครศรีอยุธยา จ. พระนครศรีอยุธยา 13000	Tel : 081- 759- 5483 E-mail: panay_0122@hotmail.com
22	คุณวิลาวัลย์ ประจวบวัน	นักวิจัย	59/2 หมู่ 6 ต. บ้านฆ้อง อ. โพธาราม จ.ราชบุรี 70120	Tel : 089- 549- 6920 E-mail : wlwpjw@hotmail.com , owlp@ku.ac.th
23	นางสาวเสาวลักษณ์ กุศลท รามาส	นักวิจัย	50/85 ซอย 10 หมู่บ้านบาวาเรียนวิลล์ ถ.พุทธมณฑลสาย 5 ต.ไร่ขิง อ.สามพราน จ. นครปฐม	Tel : 081- 337- 7699 E-mail: kasalong_koy@yahoo.com

24	นายธันชัย มุ่งจิต	นักวิจัย	ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จ.แม่ฮ่องสอน ศาลากลางจังหวัด ชั้น 4 ถ.ขุนลุมประพาส อ.เมือง จ.แม่ฮ่องสอน 58000	Tel : 086- 922- 5539 E-mail: m_thananchai@hotmail.com
25	นางตูแควคลีเยาะ กาแบ	นักวิจัย	สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา ต. เขาตูม อ. ยะรัง จ. ปัตตานี 94160	Tel : 089- 654- 6637 E-mail : tuwaetrf@gmail.com
26	นางสาวปัทยา คำพล	นักวิจัย	52/3 หมู่ 7 ต.บ้านม่วง อ.ตะกั่วป่า จ.พังงา	Tel : 089- 036- 0278 E-mail : --
27	นางสาวรอฮานี ดาโอัย	นักวิจัย	ศูนย์ประสานงานอิสลามศึกษาและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา ต. เขาตูม อ. ยะรัง จ. ปัตตานี 94160	Tel : 081- 711- 3874 E-mail : --
28	นางสาวลักขณา วงศ์ยะรา	นักวิจัย	สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น ชั้น 2 อาคารเฉลิมพระเกียรติ คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50200	Tel : 089- 540- 0213 E-mail: --
29	นายกังวาน บรมไชย	นักวิจัย	ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น	Tel : 089- 307- 4253
30	นางสาวรพีพร สิทธิ	นักวิจัย	สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ชั้น 14 อาคารเอสเอ็มทาวเวอร์ เลขที่ 979/17-21 ถนน พหลโยธิน เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร 10400	Tel : 02- 278- 8217 E-mail : rapeeporn@trf.or.th
31	นายยุติธรรม กันดำ	นักวิจัย	สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ชั้น 14 อาคารเอสเอ็มทาวเวอร์ เลขที่ 979/17-21 ถนน พหลโยธิน เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร 10400	Tel : 086- 914- 0960 E-mail : --

32	รศ.ดร.โสภนา ศรีจำปา	ผู้อำนวยการ	สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 73170	Tel : 02-800-2308-14 Fax : 02- 800 – 2332 E-mail : directlc@mahidol.ac.th
33	ผศ.เอี่ยม ทองดี	รองผู้อำนวยการ	สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 73170	Tel : 02-800-2308-14 Fax : 02- 800 – 2332 E-mail : lcitd@mahidol.ac.th
34	อาจารย์เรณู เหมือนจันทร์ไชย	ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่าย วิชาการ วิจัยและทำนุบำรุง ศิลปวัฒนธรรม	สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 73170	Tel : 02-800-2308-14 Fax : 02- 800 – 2332 E-mail : renu_ao@yahoo.com
35	อาจารย์สุนิดา ศิวปฐมชัย	ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายบริการ วิชาการและกิจกรรมพิเศษ	สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 73170	Tel : 02-800-2308-14 Fax : 02- 800 – 2332 E-mail : lcsw@mahidol.ac.th
36	รศ.ดร.อมร แสงมณี	อาจารย์ ประจำสถาบันวิจัยภาษาฯ	สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 73170	Tel : 02-800-2308-14 Fax : 02- 800 – 2332 E-mail : lcstv@mahidol.ac.th
37	รศ.ดร.เสาวภา พรศิริพงษ์	อาจารย์ ประจำสถาบันวิจัยภาษาฯ	สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 73170	Tel : 02-800-2308-14 Fax : 02- 800 – 2332 E-mail : lcsp@mahidol.ac.th
38	รศ.ดร.ดวงพร คำคุณวัฒน์	อาจารย์ ประจำสถาบันวิจัยภาษาฯ	สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 73170	Tel : 02-800-2308-14 Fax : 02- 800 – 2332 E-mail : lcdkn@mahidol.ac.th

39	ผศ.อภิญา บัวสรวง	อาจารย์ ประจำสถาบันวิจัยภาษาฯ	สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 73170	Tel : 02-800-2308-14 Fax : 02- 800 – 2332 E-mail : lcabs@mahidol.ac.th
40	ผศ. พรทิพย์ อุดมรัตน์	อาจารย์ ประจำสถาบันวิจัยภาษาฯ	สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 73170	Tel : 02-800-2308-14 Fax : 02- 800 – 2332
41	ดร.ณรงค์ อางสมิต	อาจารย์ ประจำสถาบันวิจัยภาษาฯ	สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 73170	Tel : 02-800-2308-14 Fax : 02- 800 – 2332 E-mail : lcnas@mahidol.ac.th
42	ดร.สุมิตรา สุรัตน์เดชา	อาจารย์ ประจำสถาบันวิจัยภาษาฯ	สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 73170	Tel : 02-800-2308-14 Fax : 02- 800 – 2332 E-mail : sumittra_s@yahoo.com
43	ดร.ปัทมา พัฒน์พงษ์	อาจารย์ ประจำสถาบันวิจัยภาษาฯ	สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 73170	Tel : 02-800-2308-14 Fax : 02- 800 – 2332 E-mail : ppattama@yahoo.com
44	ดร.จิตชายังค์ ยมาภัย	อาจารย์ ประจำสถาบันวิจัยภาษาฯ	สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 73170	Tel : 02-800-2308-14 Fax : 02- 800 – 2332 E-mail : jitjayang@yahoo.com
45	อาจารย์อนันต์ สบฤกษ์	อาจารย์ ประจำสถาบันวิจัยภาษาฯ	สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 73170	Tel : 02-800-2308-14 Fax : 02- 800 – 2332 E-mail : lcasr@mahidol.ac.th

46	อาจารย์สุภาพร ฤดีจำเริญ	อาจารย์ ประจำสถาบันวิจัยภาษาฯ	สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 73170	Tel : 02-800-2308-14 Fax : 02- 800 – 2332 E-mail : minkymill@yahoo.com
47	อาจารย์พฐ คุศรีพิทักษ์	อาจารย์ ประจำสถาบันวิจัยภาษาฯ	สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 73170	Tel : 02-800-2308-14 Fax : 02- 800 – 2332 E-mail : lcpcs@mahidol.ac.th
48	นางสมใจ ดำรงสกุล	นักวิจัย ประจำสถาบันวิจัยภาษาฯ	สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 73170	Tel : 02-800-2308-14 Fax : 02- 800 – 2332 E-mail : lcssn@mahidol.ac.th
49	นางสาวภัทราภรณ์ ภูบาล	นักวิจัย ประจำสถาบันวิจัยภาษาฯ	สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 73170	Tel : 02-800-2308-14 Fax : 02- 800 – 2332 E-mail: lcppb@staff2.mahidol.ac.th
50	นางสาวจิตติกานต์ จินารักษ์	บุคลากร ประจำสถาบันวิจัยภาษาฯ	สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 73170	Tel : 02-800-2308-14 Fax : 02- 800 – 2332 E-mail : lcstv@mahidol.ac.th
51	นางเทพิน จิรคุณเตชะ	บุคลากร ประจำสถาบันวิจัยภาษาฯ	สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 73170	Tel : 02-800-2308-14 Fax : 02- 800 – 2332
52	นางสาวกานดา ยากี่	บุคลากร ประจำสถาบันวิจัยภาษาฯ	สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 73170	Tel : 02-800-2308-14 Fax : 02- 800 – 2332 E-mail : lckyg@mahidol.ac.th

53	นางวิไล อัครพัฒน์	บุคลากร ประจำสถาบันวิจัยภาษา	สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 73170	Tel : 02-800-2308-14 Fax : 02- 800 – 2332 E-mail : lcwak@mahidol.ac.th
54	นางเบญจวรรณ เตชะเสน	บุคลากร ประจำสถาบันวิจัยภาษา	สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 73170	Tel : 02-800-2308-14 Fax : 02- 800 – 2332 E-mail: benjawan_ku@hotmail.com
55	นางสาวชาดา บุนนาค	บุคลากร ประจำสถาบันวิจัยภาษา	สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 73170	Tel : 02-800-2308-14 Fax : 02- 800 – 2332 E-mail: lcchada@staff2.mahidol.ac.th
56	นางสาวสลิลทิพย์ ชีระภากร	บุคลากร ประจำสถาบันวิจัยภาษา	สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 73170	Tel : 02-800-2308-14 Fax : 02- 800 – 2332 E-mail: lcwww@mahidol.ac.th
57	นางสาวไกรวัลย์ เจตนา ศาสตร์	บุคลากร ประจำสถาบันวิจัยภาษา	สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 73170	Tel : 02-800-2308-14 Fax : 02- 800 – 2332 E-mail: lcjkt@mahidol.ac.th
58	นางพัชรา แ่งพานิช	บุคลากร ประจำสถาบันวิจัยภาษา	สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 73170	Tel : 02-800-2308-14 Fax : 02- 800 – 2332
59	นางสาวประภาศรี คำสะอาด	บุคลากร ประจำสถาบันวิจัยภาษา	สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 73170	Tel : 02-800-2308-14 Fax : 02- 800 – 2332

60	นางสาวรุ่งทิพย์ สร้อยทอง	บุคลากร ประจำสถาบันวิจัยภาษาฯ	สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 73170	Tel : 02-800-2308-14 Fax : 02- 800 – 2332
61	นางสาววาสนา สร้อยเกร็ด	บุคลากร ประจำสถาบันวิจัยภาษาฯ	สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 73170	Tel : 02-800-2308-14 Fax : 02- 800 – 2332
62	นายอนุรักษ์ ก้านจันทร์	บุคลากร ประจำสถาบันวิจัยภาษาฯ	สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 73170	Tel : 02-800-2308-14 Fax : 02- 800 – 2332 E-mail: ekojang@hotmail.com
63	ดร.มยุรี ถาวรพัฒน์	นักวิจัยสถาบันและ บุคลากรศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูฯ	สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 73170	Tel : 087-808-1420 E-mail: mthawornpat@yahoo.com
64	ดร.อิสระ ชูศรี	อาจารย์ประจำสถาบันและ บุคลากรศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูฯ	สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 73170	Tel : 089-782-7400 E-mail: ichoosri@yahoo.com
65	ดร.ศิริเพ็ญ อังสิทธิพนพร	อาจารย์ประจำสถาบันและ บุคลากรศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูฯ	ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษาและวัฒนธรรมในภาวะวิกฤต สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 73170	Tel : 089-041-8823 E-mail: ung_siti@yahoo.com

66	นายเอกพงศ์ สุวรรณเกษร	นักวิจัยสถาบันและ บุคลากรศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูฯ	ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษาและวัฒนธรรมในภาวะวิกฤต สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 73170	Tel : 089-509-6041 E-mail: amaps2119@yahoo.com
67	น.ส.มิรินดา บุรุงโรจน์	นักวิจัยสถาบันและ บุคลากรศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูฯ	ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษาและวัฒนธรรมในภาวะวิกฤต สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 73170	Tel : 086-515-2934 E-mail: lcmbmr@mahidol.ac.th
68	น.ส.นารา บุตรพลอย	บุคลากรศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูฯ	ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษาและวัฒนธรรมในภาวะวิกฤต สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 73170	Tel : 089-175-3644 E-mail: nara_butrploy@yahoo.com
69	น.ส.สิริรัตน์ สีสสมบัติ	บุคลากรศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูฯ	ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษาและวัฒนธรรมในภาวะวิกฤต สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 73170	Tel : 087-064-5901 E-mail: horse_fog@hotmail.com
70	นางสาวสรัญญา กฤษณานุวัตร	บุคลากรศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูฯ	ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษาและวัฒนธรรมในภาวะวิกฤต สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 73170	Tel : 081 - 827- 6431 E-mail: pa-joker@hotmail.com

71	นายยูเนียนสาสมิต้า สาเมะ	บุคลากรศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูฯ	ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษาและวัฒนธรรมในภาวะวิกฤต สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 73170	Tel : 086 - 960 - 0228 E-mail: unian00@yahoo.com
72	นายรุสดี มาซอ	บุคลากรศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูฯ	ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษาและวัฒนธรรมในภาวะวิกฤต สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 73170	Tel : 085 - 896- 9368 E-mail: mr.good_time@hotmail.com
73	นางสาวทิพจุฑา ชุนเกษ	บุคลากรศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูฯ	ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษาและวัฒนธรรมในภาวะวิกฤต สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 73170	Tel : 081- 104- 7582 E-mail: angie_jang@hotmail.com
74	นางสาวอัคราภรณ์ ถาวรพัฒน์	บุคลากรศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูฯ	ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษาและวัฒนธรรมในภาวะวิกฤต สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 73170	Tel : 085 - 428- 8748 E-mail: oil4180@hotmail.com
75	นางสาวสุพัตรา การะเกด	บุคลากรศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูฯ	ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษาและวัฒนธรรมในภาวะวิกฤต สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 73170	Tel : 083 - 593- 5411 E-mail: sup_toey_29@hotmail.com

76	นางสาวสุมาลี หาญยศ	บุคลากรศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูฯ	ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษาและวัฒนธรรมในภาวะวิกฤต สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 73170	Tel : 085 - 428- 8748 E-mail: cg.rabbit.nana@hotmail.com
77	นางสาวรัตนา หาญสวัสดิ์	ผู้ช่วยนักวิจัย	สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 73170	Tel : 02-800-2308-14 Fax : 02- 800 – 2332 E-mail: ajpatty@hotmail.com
78	นางสาวเสาวพจน์ ประภักดิ์	นักศึกษา	สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 73170	E-mail: nnnnnewwww@yahoo.com
79	นายวรวิทย์ วราสินธุ์	นักศึกษา	สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 73170	E-mail : worrawid@yahoo.com
80	นางสาวสุขสิริ ดำธนวิทย์	อาจารย์ประจำ วิทยาลัยราชสุดา	วิทยาลัยราชสุดา เลขที่ 111 หมู่ 6 ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 73170	Tel : 084- 008- 1781 E-mail : suksuru_d@hotmail.com
81	นางดวงหทัย บุรณเจริญกิจ	เจ้าหน้าที่หลักสูตร	ศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธี สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธ มณฑล จังหวัดนครปฐม 73170	Tel : 02- 849- 6360 E-mail : opdbr@mahidol.ac.th
82	นางสาวมนธิภา ยิ้มย่อง	เจ้าหน้าที่โครงการ	ศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธี สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธ มณฑล จังหวัดนครปฐม 73170	Tel : 081- 654- 7676 E-mail : montipay@hotmail.com

83	นางสาวสินี โชติบริบูรณ์	นักวิจัย	สถาบันวิจัยโภชนาการ มหาวิทยาลัยมหิดล ตำบล ศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 73170	Tel : 02- 441- 048 E-mail : chotiboriboon@yahoo.com
84	ผศ.จินตนา หย่างอารี	อาจารย์	สถาบันวิจัยโภชนาการ มหาวิทยาลัยมหิดล ตำบล ศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 73170	Tel : 02- 800- 2380 ต่อ 321 E-mail : nujya@mahidol.ac.th
85	นางสาวสุนีย์ นุ้ยจันทร์	บรรณารักษ์	ห้องสมุดคณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 73170	Tel : 081- 449- 7677 E-mail : lisnc@mahidol.ac.th
86	นางสาวสำร่าย บุญท้าว	บรรณารักษ์ ระดับ 6	ห้องสมุดสถาบันพัฒนาการสาธารณสุขอาเซียน มหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 73170	Tel : 086- 076- 5545 E-mail : lisbt@mahidol.ac.th
87	นางสาวสุรัสวดี ดิษฐสกุล	บรรณารักษ์	ห้องสมุดคณะสิ่งแวดล้อมฯ มหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม	Tel : 02- 441- 5000 ต่อ 3109 E-mail : --
88	ผศ.ดร.สมเกียรติ ภู่วัฒน์วิบูลย์	อาจารย์ประจำภาควิชา ภาควิชาภาษาตะวันตกและ ภาษาศาสตร์	ภาควิชาภาษาตะวันตกและภาษาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ฯ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ต.ขามเรียง อ.กันทรวิชัย จ.มหาสารคาม 44150	Tel : 086- 630- 2442 E-mail: somkiet_p@msu.ac.th
89	อาจารย์วรยา โสมอินทร์	อาจารย์ประจำภาควิชา ภาควิชาภาษาตะวันตกและ ภาษาศาสตร์	ภาควิชาภาษาตะวันตกและภาษาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ฯ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ต.ขามเรียง อ.กันทรวิชัย จ.มหาสารคาม 44150	Tel : 084- 796- 6690 E-mail: woraya_somindra@yahoo.com
90	อาจารย์อัญญรัตน์ วินิจเขต คำฉนวน	อาจารย์ประจำภาควิชา ภาควิชาภาษาตะวันตกและ ภาษาศาสตร์	ภาควิชาภาษาตะวันตกและภาษาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ฯ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ต.ขามเรียง อ.กันทรวิชัย จ.มหาสารคาม 44150	Tel : 081- 592- 8121 E-mail: anyarat1979@gmail.com

91	อาจารย์มลิลักษณ์ เสนางษ์	อาจารย์ประจำภาควิชา ภาควิชาภาษาตะวันตกและ ภาษาศาสตร์	ภาควิชาภาษาตะวันตกและภาษาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ฯ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ต.ขามเรียง อ.กันทรวิชัย จ.มหาสารคาม 44150	Tel : 089- 678- 8403 E-mail: maliwans@hotmail.com
92	อาจารย์พรณิกา ฉายากุล	อาจารย์ประจำภาควิชา ภาควิชาภาษาตะวันตกและ ภาษาศาสตร์	ภาควิชาภาษาตะวันตกและภาษาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ฯ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ต.ขามเรียง อ.กันทรวิชัย จ.มหาสารคาม 44150	Tel : 085- 007- 5953 E-mail: tontal_1@hotmail.com
93	อาจารย์อุศนา นาศรีเคน	อาจารย์ประจำภาควิชา ภาควิชาภาษาตะวันตกและ ภาษาศาสตร์	ภาควิชาภาษาตะวันตกและภาษาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ฯ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ต.ขามเรียง อ.กันทรวิชัย จ.มหาสารคาม 44150	Tel : 089- 124- 8599 E-mail: aussana@hotmail.com
94	ดร.คารม ไปะพรหม	อาจารย์ประจำกลุ่มวิชา ภาษาต่างประเทศ	กลุ่มวิชาภาษาต่างประเทศ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร 680 หมู่ 11 ถนนนิตโย ต.ธาตุนาเวง อ.เมือง จ.สกลนคร	Tel : 042- 970- 095 E-mail: --
95	นางสาวจารึก จันทรวงศ์	อาจารย์ประจำภาควิชา ภาษาไทยและภาษา ตะวันออก	ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ฯ มหาวิทยาลัยทักษิณ จ.สงขลา 90000	Tel : 087- 407- 7686 E-mail: jarukjanwong@yahoo.com
96	นางสาวพรพันธุ์ เขมคุณาศัย	อาจารย์ประจำภาควิชา ภาษาไทยและภาษา ตะวันออก	ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ฯ มหาวิทยาลัยทักษิณ จ.สงขลา 90000	Tel : 089- 870- 6216 E-mail: pkhemkunasai@hotmail.com
97	นายศักรินทร์ ณ น่าน	นักศึกษาป.เอก โครงการRCSD	คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50200	Tel : 089- 756- 3782 E-mail: na_nan082@yahoo.co.th

98	อาจารย์ปรีดาพร ศรีสาคร	อาจารย์	มหาวิทยาลัยขอนแก่น	Tel : 081- 051- 0245
99	นางบุษบา ประภาสพงศ์	นักวิชาการศึกษา 8 ว.	สถาบันภาษาไทย สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ถ.ราชดำเนินนอก เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร 10300	Tel : 087- 717- 8758 E-mail: mibussaba@hotmail.com
100	นางสาวอนงค์ เชื้อนนท์	--	กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ ถนนราชดำเนินนอก เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร 10300	Tel : 085- 046- 8798 E-mail: anongchu@yahoo.com
101	รศ.อุบลวรรณ เปรมศรีรัตน์	อาจารย์ ประจำคณะนิเทศศาสตร์	คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	Tel : 089- 768- 3499 E-mail: --
102	นายกิตติศักดิ์ สว่างศรี	เลขานุการนายก	องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยขมิ้น อ. ด่านช้าง จ. สุพรรณบุรี 72180	Tel : 087- 171- 2083 E-mail: --
103	นายอำพร เพ็ญธำรงรัตน์	รองนายกองค์การบริหารส่วน จังหวัด	องค์การบริหารส่วนจังหวัดราชบุรี ถ. อำเภอด. หน้าเมือง อ. เมือง จ. ราชบุรี 70000	Tel : 086- 170- 5051 E-mail: --
104	นายไพโรจน์ เกตุพันธ์	นายกอบต.ปทุมวาปี	องค์การบริหารส่วนตำบลปทุมวาปี อ. ส่องดาว จ. สกลนคร 74190	Tel : 089- 227- 3241 E-mail: --
105	นายนิรันดร์ หาญฤทธิ์กุลชัย	ผู้ประสานงาน	ศูนย์พัฒนาสังคมหน่วยที่ 39 จังหวัดแพร่	Tel : 083- 324- 7956
106	นายเกียรติ มาหรั	ผู้ประสานงาน อำเภอวังทอง	ศูนย์พัฒนาสังคมหน่วยที่ 39 จังหวัดแพร่	Tel : 081- 882- 7437 E-mail: --
107	นายทรงจิต พูลลาภ	อาจารย์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร	Tel : 081- 866- 8894

				E-mail: --
108	นางพิพัฒ พูลลาภ	บุคลากร	สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ	Tel : 087- 085- 5088 E-mail: --
109	นางนุสรา จันทะโก	ครูโรงเรียนวัดวังก	โรงเรียนวัดวังกวิเวการาม 25/12 หมู่ 2 ต.หนองลู อ.สังขละบุรี จ.กาญจนบุรี 71240	Tel : 086- 060- 3512 E-mail: nussarachan@hotmail.com
110	นางบุญชู สุขเจริญ	ศึกษานิเทศก์	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรีเขต 3 จังหวัดกาญจนบุรี	Tel : 034- 591- 111 ต่อ 20 Tel : 081- 382- 6947 E-mail: chu.01@hotmail.com
111	นายบุญนาค ศิลากุล	ศึกษานิเทศก์	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายะลาเขต 2 อ.บันนังสตา จ.ยะลา	Tel : 089- 975- 0049 E-mail: boonnark111@hotmail.com
112	นางสาวณัฐชา ทองย้อย	สื่อมวลชน	สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส (Thai PBS)	Tel : 089- 812- 7166 E-mail: --
113	นายธนวิทย์ เลิศรณรงค์	สื่อมวลชน	สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส (Thai PBS)	Tel : 089- 812- 3882 E-mail: --
114	นายทองมีสม	สื่อมวลชน	สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส (Thai PBS)	Tel : 02- 791- 1662 E-mail: --
115	นายสิทธิชัย บุญประกอบ	--	100/1 หมู่ 7 ต.เขาสมิง อ.เขาสมิง จ.ตราด	Tel : 089- 934- 2805 E-mail: --
116	นายสมพงษ์ ดำรงวานิชชัย	--	149 หมู่ ต.ห้วยหมอนทอง อ.กำแพงแสน จ.นครปฐม	Tel : 081- 018- 8521 E-mail: --

117	นายอรรถชัย ไพเราะเสถียร	--	72/58 หมู่ 11 ต.ไร่ขิง อ.สามพราน จ.นครปฐม	Tel : 02- 811- 9165
118	นางสาวแก้วใจ จันทรเจริญ	--	ภาควิชาวิศวกรรมคอมพิวเตอร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี	Tel : 02- 470- 9387 E-mail: kaewchai@cpe.kmtt.ac.th
119	นางสาวเน่งน้อย กองเกิดทอง	--	56/10 หมู่ 10 ต.หอมเกร็ด อ.สามพราน จ.นครปฐม 73110	Tel : 089- 498- 6487 E-mail: kongkerttong@gmail.com
120	นางสาวสุนีย์ คำนวลศิลป์	--	55 หมู่ 11 ต.นราภิรมย์ อ.บางเลน จ.นครปฐม	Tel : 089- 915- 5979 E-mail: skumnuansin@yahoo.com
121	นางสาวทัศนีย์ เจริญพร	--	112 ถ.พหลโยธิน ต.คลองหนึ่ง อ.ลำลูกกา จ.ปทุมธานี	Tel : 081- 657- 0599 E-mail: thasanee.charoenporn@nectec.or.th
122	ยุทธากะ โทม์โอกะ	--	11/199 ซอย 18 ถ.งามวงศ์วาน ต.บางเขน อ.เมือง จ.นนทบุรี	Tel : 087- 676- 0255 E-mail: yutaka_t76@hotmail.com
123	นางสาวจันทิมา สว่างลาภ	--	คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 73170	Tel : 087 906- 8708 E-mail: nemo_24-3@hotmail.com
124	นางสาวจิตติขวัญ ภูพันธ์ตระกูล	--	139/129 ซอย 19 หมู่บ้านปรารถนา坎ันท์โฮม ต.รังสิต อ.ธัญบุรี จ.ปทุมธานี	Tel : 081- 540- 6199 E-mail: jern08@hotmail.com
125	นางสาวจุฑามาส ธนะวัฒนา นนท์	--	7/1 ม.5 ต.หนองดินแดง อ.เมือง จ.นครปฐม 73000	Tel : 085- 197- 2342 E-mail: viwa_pen@hotmail.com
126	นางสาวสรยา ช่างทอง	--	101/7 ซอย B39 หมู่บ้านชาโดร์ ต.บางคูวัด อ.เมือง จ.ปทุมธานี 12000	Tel : 086- 811- 6836 E-mail: ninew_lonely@hotmail.com

127	นางสาวณัฐกา สวนวนศ์	--	61/17 ซอยสวนเงิน แขวงพญาไท เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร 10400	Tel : 086- 106- 1978 E-mail: plenattaka@yahoo.com
128	นางสาวศรีแพร คำกับ	--	มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี	Tel : --
129	นางสาวดียานา สะอิ	--	มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี	Tel : --
130	นายจิตติพันธ์ จันทรหอม	--	วิทยาลัยเพาะช่าง มทร.รัตนโกสินทร์	Tel : 081- 927- 2988
131	นายสุริย์ ทองคงหาญ	--	24 หมู่ 5 ต.ไผ่หูช้าง อ.บางเลน จ.นครปฐม 73130	Tel : 089- 990- 2265
132	นายชวลิต อกรยุติธรรม	--	3/1 หมู่ 2 ต.ดอนตูม อ.บางเลน จ.นครปฐม	Tel : 034- 995- 087 E-mail: --
133	นายกฤตวรรณ เพชรคำดี	--	175 หมู่ 6 ต.บ้านดอน อ.อุททอง จ.สุพรรณบุรี	Tel : 081- 763- 6528 E-mail: krit_don@hotmail.com
134	นายอัศวินพัฒน์ บุญสูงเพชร	--	149 หมู่ 8 ต.บ้านดอน อ.อุททอง จ.สุพรรณบุรี	Tel : 081- 963- 8076
135	นายจารุวัจน์ สองเมือง	นักวิชาการ	มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา วิทยาเขตปัตตานี ต. เขาตุม อ. ยะรัง จ. ปัตตานี 94160	Tel : 081-766-1675 E-mail: webmaster@muallimthai.com
136	นายอับลกุลกริม สาแมง	นักวิชาการ	มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา วิทยาเขตปัตตานี ต. เขาตุม อ. ยะรัง จ. ปัตตานี 94160	Tel : 085- 595- 5648 E-mail: abuvijan@gmail.com
137	นายอับลกุลกริม สุหลง	นักวิจัย	56/3 ม.5 ต.ตะโละพะลอ อ.รามัน จ.ยะลา	Tel : 081- 096- 4628 E-mail: --
138	นายตีพะลี อะตะบู	ปราชญ์ชุมชน จ.ยะลา	54/1 ม.2 ต.ตะโละพะลอ อ.รามัน จ.ยะลา	Tel : 086- 299- 3413 E-mail: --
139	นายอับลกุลละ อ๊ะโละ	นักวิจัย	20/1 ม.5 ต.ตะโละพะลอ อ.รามัน จ.ยะลา	Tel : 089- 978- 9113 E-mail: --

140	นายสาการียา ซาเระ	นักวิจัย	19 ม.2 ต.กะตุนง อ.สายบุรี จ.ปัตตานี	Tel : 081- 092- 4513 E-mail: --
141	นายอับดุลเลาะ เปาะอิ	นักวิจัย	221/7 ถ.ท่าเสด็จ ต.ตะลูนัน อ.สายบุรี จ.ปัตตานี	Tel : 084-997- 4205 E-mail: --
142	นายอาแว ดิเยาะ	ผู้ใหญ่บ้านปายอโน	65 ม.3 ต.กะตุนง อ.สายบุรี จ.ปัตตานี	Tel : -- E-mail: --
143	นางสาวซาลีสะ มุซอ	หัวหน้าโครงการ	ม.3 ต.ตะโละไกรทอง อ.ไม้แก่น จ.ปัตตานี 94220	Tel : 080-137-9605 E-mail: salihanusor@yahoo.com
144	นางสาวแวซากียะห์ แวยูหนู	ครูศค.1/ร.ร.ตะโละไกรทอง	93 ม.4 ต.บ้านน้ำบ่อ อ.ปะนาเระ จ.ปัตตานี	Tel : 081-095-1651 E-mail: wae_saya@hotmail.com
145	นางสาวฟาดีละ แซะเฮง	ครูศค.1/ร.ร.บ้านตะโละ ไกรทอง	16/2 ม.1 ต.ดอนทราย อ.ไม้แก่น จ.ปัตตานี 94220	Tel : 089-230-5272 E-mail: farhan.49@hotmail.com
146	นายนาวาวิ กาโอง	หัวหน้าโครงการ	90/2 ม.7 ต.ประจัน อ.ยะรัง จ.ปัตตานี 94160	Tel : 081-095-7008 E-mail: --
147	นายอับดุลฮาเล็ม คาเร็ง	รองหัวหน้าโครงการบัณฑิต	12 ม.5 ต.ยะรัง อ.ยะรัง จ.ปัตตานี 94160	Tel : 084-407- 0973 E-mail: --
148	นางนาอีมะห์ เจะนิ	นักวิจัย โครงการวิจัยอาหาร	126 ม.6 ต.ศรีสาคร อ.ศรีสาคร จ.นราธิวาส	Tel : 084-858-3427 E-mail: --
149	นางสาวมารียัม มะเก๊ะ	นักวิจัย โครงการวิจัยอาหาร	287 ม.10 ต.รือเสาะ อ.รือเสาะ จ.นราธิวาส	Tel : 089-597-8798 E-mail: --
150	นายมัสกีน ปุนยัง	หัวหน้าทีมวิจัย โครงการพจนานุกรมสตูล	37 ม.2 ต.ปยู อ.เมือง จ.สตูล 91000	Tel : 081-897-3567 E-mail: --

151	นายอาสิต เต๊ะปยู	รองหัวหน้าทีมวิจัย โครงการพจนานุกรมสตูล	216 ม.3 ต.ตำมะลัง อ.เมือง จ.สตูล 91000	Tel : 081-608-4654 E-mail: --
152	นายราหีม รักสะอาด	นักปราชญ์ชาวบ้าน โครงการพจนานุกรมสตูล	213/2 ต.ตำมะลัง อ.เมือง จ.สตูล 91000	Tel : 086-28632183 E-mail: --
153	นายอัศติติกร มนะอ	พี่เลี้ยงทีมวิจัย โครงการประเด็นภาษา	6/1 ม.4 ต.ลูโปะบายะ อ.ยิงอ จ.นราธิวาส	Tel : 087-967-7554 E-mail:
154	นายบุรฮานุดดิน สมะยี่	ผู้ช่วยพี่เลี้ยงทีมวิจัย โครงการประเด็นภาษา	5 ม.5 ต.ลูโปะบายะ อ.ยิงอ จ.นราธิวาส	Tel : 084-194-9652 E-mail: --
155	นางแวฮีมเซาะ ปารามัล	--	107/1 ม.6 ต.ปยูต อ.เมือง จ.ปัตตานี 94000	Tel : 073- 434- 288 E-mail: --
156	ด.ญ.นุรุลอุสนี ปารามัล	--	107/1 ม.6 ต.ปยูต อ.เมือง จ.ปัตตานี 94000	Tel : 073- 434- 288 E-mail: --
157	นายมะลีกี เจะเลาะ	--	22/73 ม.10 ต.บานา อ.เมือง จ.ปัตตานี 94000	Tel : -- E-mail: --
158	นายสาเหะอับดุลเลาะ อัลยุฟรี	ผู้ประสานงานในพื้นที่	32 ม.2 ต.มะนังยง อ.ยะหริ่ง จ.ปัตตานี 94150	Tel : 073- 487- 046 Mobile: 080- 138- 1828
159	นายแวมายิ ปารามัล	อาจารย์ภาควิชาภาษามลายู	107/1 ม.6 ต.ปยูต อ.เมือง จ.ปัตตานี 94000	Tel : 086- 958- 9805 E-mail: --
160	นายรุจญ์ฮาน มาซอ	ผู้ช่วยผู้ประสานงานในพื้นที่	5 ม.1 ต.ดอนทราย อ.ไม้แก่น จ.ปัตตานี 94220	Tel : 081- 846- 2008 E-mail: unic_4@hotmail.com
161	นายอับดุลเลาะ ขรีดาโอ๊ะ	พี่เลี้ยงฝ่ายวิชาการ	31/1 ม.4 ถ.บ้านนา ต.บ้านนา อ.จะนะ จ.สงขลา 90130	Tel : 083- 195- 6490 E-mail: lah119@hotmail.com

162	นางสาวถ้วนชอพียะห์ อัลยุฟรี	เจ้าหน้าที่ธุรการ-ฐานข้อมูล	32 ม.2 ต.มะนังยง อ.ยะหริ่ง จ.ปัตตานี 49150	Tel : 073- 487- 046 Mobile: 086- 597- 2760 E-mail: alsofiah@yahoo.com
163	นางสาวอาชียะ ดอเลาะ	เจ้าหน้าที่การเงิน-การบัญชี	142 ม.4 ต.ตุง อ.หนองจิก จ.ปัตตานี	Tel : 073- 318- 196 Mobile: 081- 598- 4559 E-mail: asee_757@hotmail.com
164	นางแวอามีเนาะ วาเลาะ	ครูอนุบาล 1	โรงเรียนบ้านประจัน อ.ยะรัง จ.ปัตตานี 94160	Tel : 089- 658- 6043 E-mail: --
165	นางถ้วนเยาะ นิสะนิ	ครูอนุบาล 2	โรงเรียนบ้านประจัน อ.ยะรัง จ.ปัตตานี 94160	Tel : 086- 298- 0533 E-mail: --
166	นางสาวนูริดา มะสารี	ครูผู้ประสานงาน จ.ปัตตานี	โรงเรียนบ้านประจัน อ.ยะรัง จ.ปัตตานี 94160	Tel : 087- 791- 6122 nurida_pattani@hotmail.com
167	นางซารีอะ หมัดหะระ	ครูอนุบาล 1	3/20 ม.1 ต.สะเตงนอก อ.เมือง จ.ยะลา 95000	Tel : 089- 859- 8859 E-mail: --
168	นางรุสน๊ะ มะดีเยาะ	ครูผู้ประสานงาน จ.ยะลา	5/3 ม.5 ต.ตะโละพะลอ อ.รามัน จ.ยะลา 95140	Tel : 087- 899- 7537 E-mail: --
169	นางโซเฟีย คลานุรักษ์	ศึกษานิเทศก์ จ.ยะลา	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายะลา เขต 1 ถ.สุขยางค์ ต.สะเตง จ.ยะลา 95000	Tel : 081- 959- 3082 E-mail: sofiayala1@hotmail.com
170	นายอภิสิทธิ์ แลสะ	ผอ.โรงเรียนไทยรัฐวิทยา10	โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 10 อ.เมือง จ.นราธิวาส 96000	Tel : 081- 959- 0786 E-mail: --
171	นางนรมาน หะยีดอเลาะ	ครูอนุบาล 1	โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 10 อ.เมือง จ.นราธิวาส 96000	Tel : 087- 293- 7241 E-mail: --

172	นางสาวอัสนะ บินสุหลง	ครูผู้ประสานงาน จ.นราธิวาส	57 ม.5 ต.กะลุวอเหนือ อ.เมือง จ.นราธิวาส 96000	Tel : -- E-mail: --
173	นางสิริพร ศรีเรือง	ศึกษานิเทศก์ จ.นราธิวาส	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาสเขต 1 อ.เมือง จ.นราธิวาส 96000	Tel : 081- 599- 1935 E-mail: --
174	นางการาสม ปะลาวัน	ครูอนุบาล 1	111 ม.2 ต.ตำมะลัง อ.เมือง จ.สตูล	Tel : 086- 958- 2649 E-mail: --
175	นายศราวุธ ดอล๊ะ	ครูผู้ประสานงาน จ.สตูล	19 ม.2 ต.ตำมะลัง อ.เมือง จ.สตูล	Tel : 081- 748- 7397 E-mail: asmil_aya@hotmail.com
176	นายอหัมมัดอาฟานดี มานี	ผู้ประสานงานวิจัยในพื้นที่ โครงการการใช้ภาษาในสื่อ ท้องถิ่น	106 ม.2 ต.ยะตะะ อ.รามัน จ.ยะลา	Tel : 081- 678- 3426 E-mail: afan.d@hotmail.com
177	นายสากริยา อาแว	ผู้ประสานงานวิจัยในพื้นที่ โครงการการใช้ภาษา ในสื่อท้องถิ่น	12 ม.7 ต.ปยุต อ.เมือง จ.ปัตตานี 94000	Tel : 086- 629- 6968 E-mail: z_awae@windolive.com
178	นายนิโกะ ดุลยเดช	นักวิจัย	1 ม.7 ต.เจ๊ะเห อ.ตากใบ จ.นราธิวาส	Tel : 085- 080- 5502 E-mail: --
179	นายมาหามะ ยูโซะ	นักวิจัย	182 ต.เจ๊ะเห อ.ตากใบ จ.นราธิวาส	Tel : 084- 068- 8995 E-mail: --
180	นายแวติเลาะ ปูเตะ	นักวิจัย	30 ม.3 ต.สะตาวา อ.ยะรัง จ.ปัต	Tel : 084- 035- 8600 E-mail: --
181	นายสุรพล ไชยพงษ์	กลุ่มชาติพันธุ์ของ	โรงเรียนวัดคลองพลู ต.คลองพลู อ.เขาคิชฌกูฏ จ.จันทบุรี	Tel : 081- 723- 0679 E-mail: --

182	นางสมร ไชยพงษ์	กลุ่มชาติพันธุ์ของ	โรงเรียนวัดคลองพลู ต.คลองพลู อ.เขาคิชฌกูฏ จ.จันทบุรี	Tel : 089- 831- 9093 E-mail: --
183	นายเสียง คล้ายมะลิ	กลุ่มชาติพันธุ์ของ	21 หมู่ 4 ต.คลองพลู อ.เขาคิชฌกูฏ จ.จันทบุรี	Tel : -- E-mail: --
184	นายศุภกฤต ผกามาศ	กลุ่มชาติพันธุ์ของ	57/ 20 หมู่ 8 ต.คลองพลู อ.เขาคิชฌกูฏ จ.จันทบุรี	Tel : -- E-mail: --
185	นางสาวกชกร พัฒเสมา	กลุ่มชาติพันธุ์ของ	โรงเรียนวัดคลองพลู ต.คลองพลู อ.เขาคิชฌกูฏ จ.จันทบุรี	Tel : 081- 762- 4825 E-mail: --
186	นายประวีร์ บรรจงการ	กลุ่มชาติพันธุ์ของ	64/3 ม.1 ต.พลิว อ.แหลมสิงห์ จ.จันทบุรี	Tel : 089- 931- 6059 E-mail: yit.bunjo@hotmail.com
187	นายชัยณรงค์ อาลัย	กลุ่มชาติพันธุ์ของ	21/4 ม.5 ต.ตะเคียนทอง อ.เขาคิชฌกูฏ จ.จันทบุรี	Tel : -- E-mail: --
188	นายอเนก ฉัตรเงิน	กลุ่มชาติพันธุ์ของ	1/4 ม.5 ต.ตะเคียนทอง อ.เขาคิชฌกูฏ จ.จันทบุรี	Tel : -- E-mail: --
189	นายบุญธรรม ควรสถาน	กลุ่มชาติพันธุ์ของ	15/6 ม.4 ต.ตะเคียนทอง อ.เขาคิชฌกูฏ จ.จันทบุรี	Tel : -- E-mail: --
190	นายเงิน พันผาย	กลุ่มชาติพันธุ์ของ	1/2 ม.4 ต.คลองพลู อ.เขาคิชฌกูฏ จ.จันทบุรี	Tel : 086- 111- 4752 E-mail: --
191	นายเนียน พันผาย	กลุ่มชาติพันธุ์ของ	22 ม.4 ต.คลองพลู อ.เขาคิชฌกูฏ จ.จันทบุรี	Tel : -- E-mail: --
192	นางจัน พันผาย	กลุ่มชาติพันธุ์ของ	22 ม.4 ต.คลองพลู อ.เขาคิชฌกูฏ จ.จันทบุรี	Tel : -- E-mail: --

193	นายหนู สีสัมบัติ	กลุ่มชาติพันธุ์ของ	โรงเรียนวัดคลองพลู ต.คลองพลู อ.เขาคิชฌกูฏ จ.จันทบุรี	Tel : -- E-mail: --
194	นายจารึก แก้วสว่าง	กลุ่มชาติพันธุ์ของ	19/1 ต.คลองพลู อ.เขาคิชฌกูฏ จ.จันทบุรี	Tel : -- E-mail: --
195	นายมณฑียร พัฒเสมา	กลุ่มชาติพันธุ์ของ	29 หมู่ 8 ต.คลองพลู อ.เขาคิชฌกูฏ จ.จันทบุรี	Tel : -- E-mail: --
196	นายรุ่งเพชร ผันผาย	กลุ่มชาติพันธุ์ของ	21/9 ต.คลองพลู อ.เขาคิชฌกูฏ จ.จันทบุรี	Tel : -- E-mail: --
197	นางสมศรี สุดใส	กลุ่มชาติพันธุ์ของ	4/1 ม.6 ต.ตะเคียนทอง อ.เขาคิชฌกูฏ จ.จันทบุรี	Tel : -- E-mail: --
198	นางไพจิตร วรวาทเวทย์มนต์	กลุ่มชาติพันธุ์ของ	โรงเรียนวัดทุ่งกบิล ต.คลองพลู อ.เขาคิชฌกูฏ จ.จันทบุรี	Tel : -- E-mail: --
199	นางราตรี เพื่อนประไพ	กลุ่มชาติพันธุ์ของ	โรงเรียนวัดทุ่งกบิล ต.คลองพลู อ.เขาคิชฌกูฏ จ.จันทบุรี	Tel : 084- 770- 3825 E-mail: --
200	นางสุนันทา ลิมปพฤกษ์	กลุ่มชาติพันธุ์ของ	สำนักงานวัฒนธรรมอำเภอเขาฉกรรจ์ ต.พลวง อ.เขาคิชฌกูฏ จ.จันทบุรี	Tel : 086- 331- 5569 E-mail: sunanta.jim@hotmail.com
201	นางศิริพร หมั่นงาน	กลุ่มชาติพันธุ์ฮกกร	93 ม.1 ซอยเทศบาล 4 ถ.สุนารายณ์ ต.วะตะแบก อ.เทพสถิต จ.ชัยภูมิ	Tel : 081- 321- 6993 E-mail: --
202	นายประวิทย์ หมั่นงาน	กลุ่มชาติพันธุ์ฮกกร	93 ม.1 ซอยเทศบาล 4 ถ.สุนารายณ์ ต.วะตะแบก อ.เทพสถิต จ.ชัยภูมิ	Tel : 081- 967- 1192 E-mail: --
203	ด.ญ.สุภาพร ปัญญา	กลุ่มชาติพันธุ์ฮกกร	โรงเรียนวัดวังอ้ายคง อ.เทพสถิต จ.ชัยภูมิ	Tel : -- E-mail: --

204	ด.ญ.จิราพร มลิวรรณ	กลุ่มชาติพันธุ์ฮกกร	โรงเรียนวัดวังอ้ายคง อ.เทพสถิต จ.ชัยภูมิ	Tel : -- E-mail: --
205	ด.ญ.ธัญญาลักษณ์ แจ่มสูงเนิน	กลุ่มชาติพันธุ์ฮกกร	โรงเรียนวัดวังอ้ายคง อ.เทพสถิต จ.ชัยภูมิ	Tel : -- E-mail: --
206	ด.ญ.ณัตติกา กลิ่นศรีสุข	กลุ่มชาติพันธุ์ฮกกร	โรงเรียนวัดวังอ้ายคง อ.เทพสถิต จ.ชัยภูมิ	Tel : -- E-mail: --
207	สอ.บุญประกอบ กิ่งแฝง	กลุ่มชาติพันธุ์ฮกกร	โรงเรียนวังโพธิ์สว่างศิลป์ 227 ม.4 ต.บ้านไร่ อ.เทพสถิต จ.ชัยภูมิ	Tel : 084- 328- 4371 E-mail: --
208	นายภุชงค์ บุณสันเทียะ	กลุ่มชาติพันธุ์ฮกกร	โรงเรียนวังโพธิ์สว่างศิลป์ 227 ม.4 ต.บ้านไร่ อ.เทพสถิต จ.ชัยภูมิ	Tel : 087- 233- 7747 E-mail: --
209	นายประยูร มองทองกลาง	กลุ่มชาติพันธุ์ฮกกร	61 ม.1 ต.บ้านไร่ อ.เทพสถิต จ.ชัยภูมิ	Tel : 084- 703- 9118 E-mail: --
210	นายพนม จิตต์จำนง	กลุ่มชาติพันธุ์ฮกกร	384 หมู่ 1 ต.บ้านไร่ อ.เทพสถิต จ.ชัยภูมิ	Tel : -- E-mail: --
211	นายทองพิทักษ์ ยันจตุรัส	กลุ่มชาติพันธุ์ฮกกร	607 ม.4 อ.เทพสถิต จ.ชัยภูมิ	Tel : 085- 767- 9404 E-mail: --
212	นายอ้อด ยัมจตุรัส	กลุ่มชาติพันธุ์ฮกกร	147 ต.บ้านไร่ อ.เทพสถิต จ.ชัยภูมิ	Tel : -- E-mail: --
213	นายดอกไม้ ยกจตุรัส	กลุ่มชาติพันธุ์ฮกกร	31 ม.4 ต.นาบงกัถ อ.เทพสถิต จ.ชัยภูมิ	Tel : -- E-mail: --
214	ด.ช.สุริยา แก้วเขียว	กลุ่มชาติพันธุ์ฮกกร	--	Tel : -- E-mail: --

215	นางปึก มดจตุรัส	กลุ่มชาติพันธุ์ฮกกร	15 ม.4 บ้านวังอ้ายโพธิ์ ต.บ้านไร่ อ.เทพสถิต จ.ชัยภูมิ	Tel : -- E-mail: --
216	นายข่อย ยิ้มจตุรัส	กลุ่มชาติพันธุ์ฮกกร	--	Tel : -- E-mail: --
217	นางสาวกวีวรรณ พฤฒิจรัสวงค์	กลุ่มชาติพันธุ์ฮกกร	โรงเรียนวังโพธิ์สว่างศิลป์ 227 ม.4 ต.บ้านไร่ อ.เทพสถิต จ.ชัยภูมิ	Tel : 084- 742- 0755 E-mail: --
218	นางบงกชทิพย์ ชุมศรี	กลุ่มชาติพันธุ์ฮกกร	โรงเรียนวังโพธิ์สว่างศิลป์ 227 ม.4 ต.บ้านไร่ อ.เทพสถิต จ.ชัยภูมิ	Tel : 089- 865- 8601 E-mail: --
219	นางอรทัย ศรีสุวรรณค์	กลุ่มชาติพันธุ์ฮกกร	โรงเรียนวังโพธิ์สว่างศิลป์ 227 ม.4 ต.บ้านไร่ อ.เทพสถิต จ.ชัยภูมิ	Tel : -- E-mail: --
220	นางสาวเสาวนีย์ วงศ์รี	กลุ่มชาติพันธุ์ฮกกร	โรงเรียนวังโพธิ์สว่างศิลป์ 227 ม.4 ต.บ้านไร่ อ.เทพสถิต จ.ชัยภูมิ	Tel : -- E-mail: --
221	นริศ น้อยจันทร์วงศ์	กลุ่มชาติพันธุ์ฮกกร	โรงเรียนวังโพธิ์สว่างศิลป์ 227 ม.4 ต.บ้านไร่ อ.เทพสถิต จ.ชัยภูมิ	Tel : -- E-mail: --
222	พงศธร คงแดง	กลุ่มชาติพันธุ์ฮกกร	โรงเรียนวังโพธิ์สว่างศิลป์ 227 ม.4 ต.บ้านไร่ อ.เทพสถิต จ.ชัยภูมิ	Tel : -- E-mail: --
223	ศิริภูมิ หาญเวช	กลุ่มชาติพันธุ์ฮกกร	โรงเรียนวังโพธิ์สว่างศิลป์ 227 ม.4 ต.บ้านไร่ อ.เทพสถิต จ.ชัยภูมิ	Tel : -- E-mail: --
224	เสนาะ ยิ้มจตุรัส	กลุ่มชาติพันธุ์ฮกกร	โรงเรียนวังโพธิ์สว่างศิลป์ 227 ม.4 ต.บ้านไร่ อ.เทพสถิต จ.ชัยภูมิ	Tel : -- E-mail: --
225	พงษ์ศักดิ์ หาญณรงค์	กลุ่มชาติพันธุ์ฮกกร	โรงเรียนวังโพธิ์สว่างศิลป์ 227 ม.4 ต.บ้านไร่ อ.เทพสถิต จ.ชัยภูมิ	Tel : -- E-mail: --

226	พรเทพ สิมมา	กลุ่มชาติพันธุ์อุยกูร์	โรงเรียนวังโพธิ์สว่างศิลป์ 227 ม.4 ต.บ้านไร่ อ.เทพสถิต จ.ชัยภูมิ	Tel : -- E-mail: --
227	นายมนัส ขุนณรงค์	กลุ่มชาติพันธุ์ก๋อง	26 หมู่ 10 บ้านกกเชียง ต.ห้วยขมิ้น อ.ด่านช้าง จ.สุพรรณบุรี	Tel : 086- 133- 4120 Mobile : 085- 264- 8750
228	นางธิดา เพ็ญศิริ	กลุ่มชาติพันธุ์ก๋อง	125 ม.10 ต.ห้วยขมิ้น อ.ด่านช้าง จ.สุพรรณบุรี	Tel : 084- 734- 8073 Mobile : 087- 155- 4209
229	นางสาวจามรี แสนเงิน	กลุ่มชาติพันธุ์ก๋อง	15 ม.10 ต.ห้วยขมิ้น อ.ด่านช้าง จ.สุพรรณบุรี	Tel : -- E-mail: --
230	นางฉวีวรรณ ศิริปิมา	กลุ่มชาติพันธุ์ก๋อง	20/1 ม.10 ต.ห้วยขมิ้น อ.ด่านช้าง จ.สุพรรณบุรี	Tel : 087- 108- 5810 E-mail: --
231	นางอัจฉรา พิมพพันธ์	กลุ่มชาติพันธุ์ก๋อง	72 ม.10 ต.ห้วยขมิ้น อ.ด่านช้าง จ.สุพรรณบุรี	Tel : -- E-mail: --
232	ด.ญ.อรัญญา พิมพพันธ์	กลุ่มชาติพันธุ์ก๋อง	72 ม.10 ต.ห้วยขมิ้น อ.ด่านช้าง จ.สุพรรณบุรี	Tel : -- E-mail: --
233	ด.ญ.โสภา สิงขร	กลุ่มชาติพันธุ์ก๋อง	104 ม.10 ต.ห้วยขมิ้น อ.ด่านช้าง จ.สุพรรณบุรี	Tel : -- E-mail: --
234	นางสาวโสริยา สิงขร	กลุ่มชาติพันธุ์ก๋อง	104 ม.10 ต.ห้วยขมิ้น อ.ด่านช้าง จ.สุพรรณบุรี	Tel : -- E-mail: --
235	นายมานิช ขุนณรงค์	กลุ่มชาติพันธุ์ก๋อง	26 ม.10 ต.ห้วยขมิ้น อ.ด่านช้าง จ.สุพรรณบุรี	Tel : -- E-mail: --
236	นายหอม รัชสีบุตร	กลุ่มชาติพันธุ์ก๋อง	19 ม.10 ต.ห้วยขมิ้น อ.ด่านช้าง จ.สุพรรณบุรี	Tel : -- E-mail: --

237	นายแสวง รังสิมากุล	กลุ่มชาติพันธุ์ก่อง	141 ม.10 ต.ห้วยขมิ้น อ.ด่านช้าง จ.สุพรรณบุรี	Tel : -- E-mail: --
238	นายอำนาจ	กลุ่มชาติพันธุ์ก่อง	8/1 ม.3 ต.ทองหลวง อ.ห้วยคต จ.อุทัยธานี	Tel : 089- 918- 8124 Tel : 089- 228- 9330
239	นายยาม คงคำ	กลุ่มชาติพันธุ์ก่อง	8/1 ม.3 ต.ทองหลวง อ.ห้วยคต จ.อุทัยธานี	Tel : -- E-mail: --
240	นางสาวอำไพ มัชฌมาน	กลุ่มชาติพันธุ์มอญ	55 ม. 12 ต.คู้งพยอม อ.บ้านโป่ง จ.ราชบุรี 70110	Tel : 032- 372- 415 Mobile : 085- 701- 0950
241	นายเตรียมชัย อุทัยวัฒน์	กลุ่มชาติพันธุ์มอญ	โรงเรียนวัดบ้านม่วง ต.บ้านม่วง อ.บ้านโป่ง จ.ราชบุรี 70110	Tel : 089- 743- 5734 E-mail: --
242	นางรวง สืบวงษ์	กลุ่มชาติพันธุ์มอญ	43/4 ม. 5 ต.บ้านม่วง อ.บ้านโป่ง จ.ราชบุรี 70110	Tel : 032- 297- 023 E-mail: --
243	นายสุมน เตียเย	กลุ่มชาติพันธุ์มอญ	หมู่ 9 ต.คู้งพยอม อ.บ้านโป่ง จ.ราชบุรี 70110	Tel : 032- 297- 411 E-mail: --
244	นายนคร มัชฌมาน	กลุ่มชาติพันธุ์มอญ	1 หมู่ 9 ต.คู้งพยอม อ.บ้านโป่ง จ.ราชบุรี 70110	Tel : 084- 480- 3667 E-mail: --
245	นางสาวงค์ พรหมอินทร์	กลุ่มชาติพันธุ์มอญ	99 หมู่ 9 ต.บ้านม่วง อ.บ้านโป่ง จ.ราชบุรี 70110	Tel : 032- 372- 9392 Mobile : 089- 885- 8817
246	นางบุญเรือน พิณเนียม	กลุ่มชาติพันธุ์มอญ	164 หมู่ 4 ต.บ้านม่วง อ.บ้านโป่ง จ.ราชบุรี 70110	Tel : 032- 372- 4283 Mobile : --
247	นางสาวชอบ กลิ่นเกลลา	กลุ่มชาติพันธุ์มอญ	25 หมู่ 9 ต.คู้งพยอม อ.บ้านโป่ง จ.ราชบุรี 70110	Tel : 032- 297- 419 Mobile : --

248	นางสาวจิตละมุน สันทอง	กลุ่มชาติพันธุ์มอญ	49 หมู่ 9 ต.คังพยอม อ.บ้านโป่ง จ.ราชบุรี 70110	Tel : 032- 297- 385 Mobile : 087- 141- 4974
249	นายสนิท พองนวล	กลุ่มชาติพันธุ์เขมรถิ่นไทย	192 ม.7 ต.จีกแดก อ.พนมดงรัก จ.สุรินทร์	Tel : 089- 980- 4028 E-mail: --
250	นายมนตรี ดอกแก้ว	กลุ่มชาติพันธุ์เขมรถิ่นไทย	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์เขต 3 อ.ปราสาท จ.สุรินทร์ 32140	Tel : 087- 447- 2003 E-mail: --
251	นายเจตจง ชุ่มมาก	กลุ่มชาติพันธุ์เขมรถิ่นไทย	197 ม.7 ต.สำเภาลุน อ.บัวเสต จ.สุรินทร์	Tel : -- E-mail: --
252	นายยุทธนา ภูมิสูง	กลุ่มชาติพันธุ์เขมรถิ่นไทย	118 ม.20 ต.บักได อ.พนมดงรัก จ.สุรินทร์	Tel : -- E-mail: --
253	นายบุญจันทร์ ไยพิมพ์	กลุ่มชาติพันธุ์เขมรถิ่นไทย	72 ม.6 ต.บักได อ.พนมดงรัก จ.สุรินทร์	Tel : 085- 017- 5708 E-mail: --
254	นางอุไรวรรณ สมหวัง	กลุ่มชาติพันธุ์เขมรถิ่นไทย	159 ม.8 ต.บักได อ.พนมดงรัก จ.สุรินทร์	Tel : 080- 738- 4722 E-mail: --
255	นางบรรทม สุขประสพ	กลุ่มชาติพันธุ์เขมรถิ่นไทย	25 ม.8 ต.บักได อ.พนมดงรัก จ.สุรินทร์	Tel : 085- 028- 3830 E-mail: --
256	นางเรืองรอง สุจิมาวิทย์	กลุ่มชาติพันธุ์เขมรถิ่นไทย	94 ม.20 ต.บักได อ.พนมดงรัก จ.สุรินทร์	Tel : 086- 866- 8774 E-mail: --
257	นางศุติกานต์ ภูมิสูง	กลุ่มชาติพันธุ์เขมรถิ่นไทย	118 ม.20 ต.บักได อ.พนมดงรัก จ.สุรินทร์	Tel : 087- 260- 7438 E-mail: --
258	นางประชุมพร สังข์น้อย	กลุ่มชาติพันธุ์เขมรถิ่นไทย	742 ม.2 ต.ทังแอน อ.ปราสาท จ.สุรินทร์	Tel : 086- 2522- 2587 E-mail: --

259	นายประสพ เวลาเกิด	กลุ่มชาติพันธุ์เขมรถิ่นไทย	โรงเรียนบ้านโพธิ์ทอง ต.เชื้อเพลิง อ.ปราสาท จ.สุรินทร์ (สพท.สุรินทร์เขต 3)	Tel : 083- 564- 5673 E-mail: --
260	นายจำนง เจริญศิริ	กลุ่มชาติพันธุ์เขมรถิ่นไทย	โรงเรียนบ้านโพธิ์ทอง ต.เชื้อเพลิง อ.ปราสาท จ.สุรินทร์ (สพท.สุรินทร์เขต 3)	Tel : 089- 584- 3389 E-mail: --
261	นายปัญญา สายธนู	กลุ่มชาติพันธุ์เขมรถิ่นไทย	โรงเรียนบ้านโพธิ์ทอง ต.เชื้อเพลิง อ.ปราสาท จ.สุรินทร์ (สพท.สุรินทร์เขต 3)	Tel : 084- 301- 2102 E-mail: --
262	นายสมเกียรติ เรืองวิเศษ	กลุ่มชาติพันธุ์เขมรถิ่นไทย	โรงเรียนบ้านโพธิ์ทอง ต.เชื้อเพลิง อ.ปราสาท จ.สุรินทร์ (สพท.สุรินทร์เขต 3)	Tel : 086- 875- 1013 E-mail: --
263	นายกิตติพงษ์ ประเทือง	กลุ่มชาติพันธุ์เขมรถิ่นไทย	โรงเรียนบ้านโพธิ์ทอง ต.เชื้อเพลิง อ.ปราสาท จ.สุรินทร์ (สพท.สุรินทร์เขต 3)	Tel : 089- 843- 8607 E-mail: --
264	นางสุดารัตน์ สายกลิ่น	กลุ่มชาติพันธุ์เขมรถิ่นไทย	โรงเรียนบ้านโพธิ์ทอง ต.เชื้อเพลิง อ.ปราสาท จ.สุรินทร์ (สพท.สุรินทร์เขต 3)	Tel : 081- 157- 3899 E-mail: --
265	นางนิภา เวลาเกิด	กลุ่มชาติพันธุ์เขมรถิ่นไทย	โรงเรียนบ้านโพธิ์ทอง ต.เชื้อเพลิง อ.ปราสาท จ.สุรินทร์ (สพท.สุรินทร์เขต 3)	Tel : 081- 967- 4990 E-mail: --
266	นางแสงจันทร์ คำเขียว	กลุ่มชาติพันธุ์เขมรถิ่นไทย	โรงเรียนบ้านโพธิ์ทอง ต.เชื้อเพลิง อ.ปราสาท จ.สุรินทร์ (สพท.สุรินทร์เขต 3)	Tel : 081- 967- 5991 E-mail: --
267	นางมารศรี พรหมนิมิตร์	กลุ่มชาติพันธุ์เขมรถิ่นไทย	โรงเรียนบ้านโพธิ์ทอง ต.เชื้อเพลิง อ.ปราสาท จ.สุรินทร์ (สพท.สุรินทร์เขต 3)	Tel : 087- 125- 8584 E-mail: --
268	นางปาริย์ ดนเสมอ	กลุ่มชาติพันธุ์เขมรถิ่นไทย	โรงเรียนบ้านโพธิ์ทอง ต.เชื้อเพลิง อ.ปราสาท จ.สุรินทร์ (สพท.สุรินทร์เขต 3)	Tel : 087- 878- 9423 E-mail: pajaree06@hotmail.com
269	นางวรุณี บุญพร้อม	กลุ่มชาติพันธุ์เขมรถิ่นไทย	109 ม.11 บ้านเทพอุดม อ.สังขละ จ.สุรินทร์ 32150	Tel : 089- 849- 4442 E-mail: crooeittawan@hotmail.com

270	นายเทวี โคตรสระ	กลุ่มชาติพันธุ์โซ่ (ทะวืง)	70 ม.3 บ้านหนองม่วง ต.ปทุมวาปี อ.ส่องดาว จ.สกลนคร 47190	Tel : 085- 683- 0142 E-mail: --
271	นายศาลา คำเรืองโคตร	กลุ่มชาติพันธุ์โซ่ (ทะวืง)	132/ 3 บ้านหนองม่วง ต.ปทุมวาปี อ.ส่องดาว จ.สกลนคร	Tel : -- E-mail: --
272	นายบุญมี คำเรืองโคตร	กลุ่มชาติพันธุ์โซ่ (ทะวืง)	53/3 บ้านหนองม่วง ต.ปทุมวาปี อ.ส่องดาว จ.สกลนคร	Tel : -- E-mail: --
273	นายสมอง จันทรโคตรแก้ว	กลุ่มชาติพันธุ์โซ่ (ทะวืง)	25/9 ม.3 บ้านหนองเจริญ ต.ปทุมวาปี อ.ส่องดาว จ.สกลนคร	Tel : -- E-mail: --
274	นางลำไย สายจันทร์	กลุ่มชาติพันธุ์โซ่ (ทะวืง)	11 ม.3 ต.ปทุมวาปี อ.ส่องดาว จ.สกลนคร 47190	Tel : 081- 184- 4230 E-mail: --
275	นายปริญญา ภูเวียงวงศ์	กลุ่มชาติพันธุ์โซ่ (ทะวืง)	155 ม.3 ต.ปทุมวาปี อ.ส่องดาว จ.สกลนคร 47190	Tel : 080- 186- 7350 E-mail: --
276	นายมัน จันทรโคตรแก้ว	กลุ่มชาติพันธุ์โซ่ (ทะวืง)	35/3 บ้านหนองม่วง ต.ปทุมวาปี อ.ส่องดาว จ.สกลนคร 47190	Tel : -- E-mail: --
277	นายวิเวศ คำเรืองโคตร	กลุ่มชาติพันธุ์โซ่ (ทะวืง)	158/3 บ้านหนองม่วง ต.ปทุมวาปี อ.ส่องดาว จ.สกลนคร 47190	Tel : -- E-mail: --
278	นายประมงค์ สุขชิน	กลุ่มชาติพันธุ์โซ่ (ทะวืง)	โรงเรียนบ้านหนองม่วง ต.ปทุมวาปี อ.ส่องดาว จ.สกลนคร 47190	Tel : 083- 338- 9123 E-mail: --
279	นายรัชชัย กองธรรม	กลุ่มชาติพันธุ์โซ่ (ทะวืง)	โรงเรียนบ้านหินเหิบ อ.วานรนิวาส จ.สกลนคร (สพท.สกลนครเขต 3)	Tel : 084- 786- 9049 E-mail: --
280	นายสุวิธ คำปัญญา	กลุ่มชาติพันธุ์โซ่ (ทะวืง)	116 ม.9 บ้านกุดขาม ต.เจริญศิลป์ อ.เจริญศิลป์ จ.สกลนคร	Tel : 087- 007- 7995 E-mail: --

281	นายวิเชียร เอกนิกร	กลุ่มชาติพันธุ์กะซอง	22/1 ม.3 ต.ด่านชุมพล อ.บ่อไร่ จ.ตราด	Tel : -- E-mail: --
282	นางสมศรี เกตุถึก	กลุ่มชาติพันธุ์กะซอง	20/3 ม.3 ต.ด่านชุมพล อ.บ่อไร่ จ.ตราด	Tel : -- E-mail: --
283	นางเจียง อินทรประเสริฐ	กลุ่มชาติพันธุ์กะซอง	23/3 ม.3 ต.ด่านชุมพล อ.บ่อไร่ จ.ตราด	Tel : -- E-mail: --
284	นางสาวเสวย เอกนิกร	กลุ่มชาติพันธุ์กะซอง	26/1 ม.3 ต.ด่านชุมพล อ.บ่อไร่ จ.ตราด	Tel : -- E-mail: --
285	นายพิชิต เอกนิกร	กลุ่มชาติพันธุ์กะซอง	20 ม.3 ต.ด่านชุมพล อ.บ่อไร่ จ.ตราด	Tel : -- E-mail: --
286	นางวัชรีย์ เอกนิกร	กลุ่มชาติพันธุ์กะซอง	22 ม.3 ต.ด่านชุมพล อ.บ่อไร่ จ.ตราด	Tel : -- E-mail: --
287	นางสุนันท์ พรหมบาล	กลุ่มชาติพันธุ์กะซอง	14 ม.3 ต.ด่านชุมพล อ.บ่อไร่ จ.ตราด	Tel : -- E-mail: --
288	นายอาทิตย์ เอกนิกร	กลุ่มชาติพันธุ์กะซอง	14 ม.3 ต.ด่านชุมพล อ.บ่อไร่ จ.ตราด	Tel : -- E-mail: --
289	นางสาวจันทรา คงทน	กลุ่มชาติพันธุ์กะซอง	12 ม.3 ต.ด่านชุมพล อ.บ่อไร่ จ.ตราด	Tel : -- E-mail: --
90	นายเมธี เกตุถึก	กลุ่มชาติพันธุ์กะซอง	18/9 ม.3 ต.ด่านชุมพล อ.บ่อไร่ จ.ตราด	Tel : -- E-mail: --
291	ด.ญ.อรดา เกตุถึก	กลุ่มชาติพันธุ์กะซอง	20/2 ม.3 ต.ด่านชุมพล อ.บ่อไร่ จ.ตราด	Tel : -- E-mail: --

292	ด.ช.สุธิพันธุ์ เกตุถึก	กลุ่มชาติพันธุ์กะซอง	20 ม.3 ต.ด่านชุมพล อ.บ่อไร่ จ.ตราด	Tel : -- E-mail: --
293	ด.ช.วีระชัย จันทเสน	กลุ่มชาติพันธุ์กะซอง	24 ม.3 ต.ด่านชุมพล อ.บ่อไร่ จ.ตราด	Tel : -- E-mail: --
294	ด.ญ.ดวงกมล เอกนิกร	กลุ่มชาติพันธุ์กะซอง	24 ม.3 ต.ด่านชุมพล อ.บ่อไร่ จ.ตราด	Tel : -- E-mail: --
295	ด.ญ.สุริตา อยู่ถนอม	กลุ่มชาติพันธุ์กะซอง	26/1 ม.3 ต.ด่านชุมพล อ.บ่อไร่ จ.ตราด	Tel : -- E-mail: --
296	นายป้อ ขจรศักดิ์ศรี	กลุ่มชาติพันธุ์ละเวือ	24/1 ม.3 ต.ป่าแป๋ อ.แม่สะเรียง จ.แม่ฮ่องสอน	Tel : 084- 372 4854 E-mail: --
297	นายตุน จันเป็ง	กลุ่มชาติพันธุ์ละเวือ	36/2 ม.3 ต.ป่าแป๋ อ.แม่สะเรียง จ.แม่ฮ่องสอน	Tel : 081- 169- 1876 E-mail: --
298	นายธวัช เชาว์กุลดี	กลุ่มชาติพันธุ์ละเวือ	38/1 ม.3 ต.ป่าแป๋ อ.แม่สะเรียง จ.แม่ฮ่องสอน	Tel : 085- 625- 7638 E-mail: --
299	นายวิบูลย์ มหาศักดิ์สิทธิ์	กลุ่มชาติพันธุ์ละเวือ	50/1 ม.3 ต.ป่าแป๋ อ.แม่สะเรียง จ.แม่ฮ่องสอน	Tel : 084- 809- 5276 E-mail: --
300	นายสังวร ผู้สรรเสริญ	กลุ่มชาติพันธุ์ละเวือ	44 ม.3 ต.ป่าแป๋ อ.แม่สะเรียง จ.แม่ฮ่องสอน	Tel : 080- 792- 3825 E-mail: --
301	นางจันทร์นาย มหาศักดิ์สิทธิ์	กลุ่มชาติพันธุ์ละเวือ	50/1 ม.3 ต.ป่าแป๋ อ.แม่สะเรียง จ.แม่ฮ่องสอน	Tel : 085- 620- 0571 E-mail: --
302	นายคำผั่น เมืองงาม	กลุ่มชาติพันธุ์ละเวือ	29 ม.3 ต.ป่าแป๋ อ.แม่สะเรียง จ.แม่ฮ่องสอน	Tel : 081- 167- 2998 E-mail: --

303	นายคัมภีร์ เครือชุย	กลุ่มชาติพันธุ์ละเวือ	42/1 ม.3 ต.ป่าแป๋ อ.แม่สะเรียง จ.แม่ฮ่องสอน	Tel : 081- 164- 9693 E-mail: --
304	นายอุดม สุขเสนห์	กลุ่มชาติพันธุ์มลาบรี	203 ม.14 ต.บ้านเวียง อ.ร้องกวาง จ.แพร่	Tel : 089- 835- 7561 E-mail: malbri@gmail.com
305	นายสุนทร ศรีพนาสุข	กลุ่มชาติพันธุ์มลาบรี	202 ม.13 ต.บ้านเวียง อ.ร้องกวาง จ.แพร่	Tel : -- E-mail: --
306	นายวีระ ศรีชาวป่า	กลุ่มชาติพันธุ์มลาบรี	ม.13 ต.บ้านเวียง อ.ร้องกวาง จ.แพร่	Tel : -- E-mail: --
307	นางนริگانต์ ชาวพนาไพร	กลุ่มชาติพันธุ์มลาบรี	201 ม.13 ต.บ้านเวียง อ.ร้องกวาง จ.แพร่	Tel : -- E-mail: --
308	นายบุญทิพย์ ดอยศักดิ์	กลุ่มชาติพันธุ์มลาบรี	173 ม.13 ต.บ้านเวียง อ.ร้องกวาง จ.แพร่	Tel : -- E-mail: --
309	นางดวงพร เจริญศิริพนา	กลุ่มชาติพันธุ์มลาบรี	184 ม.13 ต.บ้านเวียง อ.ร้องกวาง จ.แพร่	Tel : -- E-mail: --
310	นางพิน เจริญศิริพนา	กลุ่มชาติพันธุ์มลาบรี	173 ม.13 ต.บ้านเวียง อ.ร้องกวาง จ.แพร่	Tel : 081- 165- 0150 E-mail: --
311	ด.ญ.ใหม่ ชาวพนาไพร	กลุ่มชาติพันธุ์มลาบรี	200 ม.13 ต.บ้านเวียง อ.ร้องกวาง จ.แพร่	Tel : -- E-mail: --
312	นายสมคิด น้ำใจศิริ	กลุ่มชาติพันธุ์มลาบรี	184 ม.13 ต.บ้านเวียง อ.ร้องกวาง จ.แพร่	Tel : -- E-mail: --
313	นางสาวอำพร ศรีชาวป่า	กลุ่มชาติพันธุ์มลาบรี	171 ม.13 ต.บ้านเวียง อ.ร้องกวาง จ.แพร่	Tel : -- E-mail: --

314	นายชววิทย์ ศรีชาวป่า	กลุ่มชาติพันธุ์มลาบรี	172 ม.13 ต.บ้านเวียง อ.ร้องกวาง จ.แพร่	Tel : -- E-mail: --
315	นางสาวศิริพร อรรถพลภูษิต	กลุ่มชาติพันธุ์ม้ง	24 ม.13 ต.บ้านห้วยฮ่อม อ.ร้องกวาง จ.แพร่	Tel : -- E-mail: --
316	นางจันทนา ปัสพงษ์	7	24 ม.13 ต.บ้านห้วยฮ่อม อ.ร้องกวาง จ.แพร่	Tel : -- E-mail: --
317	นายศิริสิทธิ์ แสนว่าง	กลุ่มชาติพันธุ์ม้ง	64 ม.13 ต.บ้านห้วยฮ่อม อ.ร้องกวาง จ.แพร่	Tel : -- E-mail: --
318	นายมั่ง แสนกือ	กลุ่มชาติพันธุ์ม้ง	23 ม.13 ต.บ้านห้วยฮ่อม อ.ร้องกวาง จ.แพร่	Tel : -- E-mail: --
319	นายจักรพงษ์ อรรถพลภูษิต	กลุ่มชาติพันธุ์ม้ง	24 ม.13 ต.บ้านเวียง อ.ร้องกวาง จ.แพร่	Tel : -- E-mail: --
320	นายก่อเกียรติ แสนจาง	กลุ่มชาติพันธุ์ม้ง	25 ม.13 ต.บ้านเวียง อ.ร้องกวาง จ.แพร่	Tel : -- E-mail: --
321	นางสาวเพ็ญนภา แสนท้าว	กลุ่มชาติพันธุ์ม้ง	32 ม.13 ต.บ้านเวียง อ.ร้องกวาง จ.แพร่	Tel : -- E-mail: --
322	นายไข่ แสนจาง	กลุ่มชาติพันธุ์ม้ง	8 ม.13 ต.บ้านห้วยฮ่อม อ.ร้องกวาง จ.แพร่	Tel : -- E-mail: --
323	นายปรีชา แสนว่าง	กลุ่มชาติพันธุ์ม้ง	44 ม.13 ต.บ้านห้วยฮ่อม อ.ร้องกวาง จ.แพร่	Tel : -- E-mail: --
324	นางเหม่า แสนยาง	กลุ่มชาติพันธุ์ม้ง	6 ม.13 ต.บ้านห้วยฮ่อม อ.ร้องกวาง จ.แพร่	Tel : -- E-mail: --

325	นายธีรภาพ เชื้อนสี	กลุ่มชาติพันธุ์อิมปี	87 ม.8 ต.สวนเขื่อน อ.เมือง จ.แพร่	Tel : 084- 610- 1433 E-mail: --
326	นายเสน่ห์ สีต้อ	กลุ่มชาติพันธุ์อิมปี	5 ม.4 ต.สวนเขื่อน อ.เมือง จ.แพร่	Tel : 082- 182- 3695 E-mail: --
327	นายสัญญาชัย เลียบยอด	กลุ่มชาติพันธุ์อิมปี	71 ม.8 ต.สวนเขื่อน อ.เมือง จ.แพร่	Tel : -- E-mail: --
328	นายขันต์ สิริพรดำรงกุล	กลุ่มชาติพันธุ์อิมปี	161/1 ม.4 ต.สวนเขื่อน อ.เมือง จ.แพร่	Tel : -- E-mail: --
329	นางลอย สีต้อ	กลุ่มชาติพันธุ์อิมปี	11/1 ม.4 ต.สวนเขื่อน อ.เมือง จ.แพร่	Tel : -- E-mail: --
330	นางหลอง วิเย็น	กลุ่มชาติพันธุ์อิมปี	182 ม.4 ต.สวนเขื่อน อ.เมือง จ.แพร่	Tel : -- E-mail: --
331	นายอินเต้ เชื้อนล่อม	กลุ่มชาติพันธุ์อิมปี	67 ม.8 ต.สวนเขื่อน อ.เมือง จ.แพร่	Tel : -- E-mail: --
332	นายปัน สีต้อ	กลุ่มชาติพันธุ์อิมปี	133/1 ม.4 ต.สวนเขื่อน อ.เมือง จ.แพร่	Tel : -- E-mail: --
333	นางมานี ดวงหอม	กลุ่มชาติพันธุ์อิมปี	118 ม.8 ต.สวนเขื่อน อ.เมือง จ.แพร่	Tel : -- E-mail: --
334	นางกัญญาภักดิ์ อาจหาญ	กลุ่มชาติพันธุ์จีนยูนาน	โรงเรียนบ้านใหม่หนองบัว อ.ไชยปราการ จ.เชียงใหม่	Tel : 081- 321- 4966 E-mail: cho-aung@hotmail.com
335	นางเทียมจันทร์ ประดิษฐ์ทอง	กลุ่มชาติพันธุ์จีนยูนาน	โรงเรียนบ้านใหม่หนองบัว อ.ไชยปราการ จ.เชียงใหม่	Tel : 084- 808- 6810 E-mail: --

336	นางสาวศิริพร แซ่ตัน	กลุ่มชาติพันธุ์จีนยูนาน	โรงเรียนบ้านใหม่หนองบัว อ.ไชยปราการ จ.เชียงใหม่	Tel : 084- 329- 4132 E-mail: --
337	นางนภาพร บุตรเขา	กลุ่มชาติพันธุ์จีนยูนาน	โรงเรียนบ้านใหม่หนองบัว อ.ไชยปราการ จ.เชียงใหม่	Tel : 086- 187- 4438 E-mail: --
338	นางกิ่งแก้ว อนุโลม	กลุ่มชาติพันธุ์จีนยูนาน	โรงเรียนบ้านใหม่หนองบัว อ.ไชยปราการ จ.เชียงใหม่	Tel : 086- 187- 4160 E-mail: --
339	นายกรกฎ เสดะพันธ์	กลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง	โครงการการศึกษาและฟื้นฟูภูมิปัญญาลือกาเวะฯ หมู่ 1 บ.สะเนฟอง ต.ไล่โว่ อ.สังขละบุรี จ.กาญจนบุรี	Tel : 084- 414- 0748 E-mail: --
340	นายส่วยจีโหม่ง สังขวิมล	กลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง	โครงการการศึกษาและฟื้นฟูภูมิปัญญาลือกาเวะฯ หมู่ 1 บ.สะเนฟอง ต.ไล่โว่ อ.สังขละบุรี จ.กาญจนบุรี	Tel : -- E-mail: --
341	นายสุวัณชัย ไทรสังขวลิต	กลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง	โครงการการศึกษาและฟื้นฟูภูมิปัญญาลือกาเวะฯ หมู่ 1 บ.สะเนฟอง ต.ไล่โว่ อ.สังขละบุรี จ.กาญจนบุรี	Tel : 080- 600- 2966 E-mail: --
342	นายดวงแสง เจษฎาไกรศรี	กลุ่มชาติพันธุ์ปัฐ	หมู่ที่ 7 ดอยชมภู ต.โป่งแพร่ อ.แม่ลาว จ.เชียงราย	Tel : 087- 897- 7990 E-mail: --
343	นายอุ้นเรือน องค์กระ	กลุ่มชาติพันธุ์ปัฐ	หมู่ที่ 7 ดอยชมภู ต.โป่งแพร่ อ.แม่ลาว จ.เชียงราย	Tel : 087- 069- 6186 E-mail: --
344	นายพิบูลย์ชัย สวัสดิสกุลไทย	กลุ่มชาติพันธุ์ปัฐ	หมู่ที่ 7 ดอยชมภู ต.โป่งแพร่ อ.แม่ลาว จ.เชียงราย	Tel : 083- 319- 2629 E-mail: --
345	นายจันทร์ ดันเชียร	กลุ่มชาติพันธุ์ปัฐ	หมู่ที่ 7 ดอยชมภู ต.โป่งแพร่ อ.แม่ลาว จ.เชียงราย	Tel : 08- 363- 4176 E-mail: --
346	นายเพชรตะบอง ไพศุณย์	กลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ	กศน อ.เชียงคาน จ.เลย	Tel : 081- 873- 4982

		ผอ.กศน. อ.เขียงคานและ หัวหน้าทีมวิจัย		E-mail: --
347	นางรุ่งนภา เทศนธรรม	กลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ (ครูอาสาฯ)	อ.เขียงคาน จ.เลย	Tel : 081- 184- 9923 E-mail: --
348	นางทิฆัมพร มุลถวิล	กลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ (ทีมวิจัย)	อ.เขียงคาน จ.เลย	Tel : 085- 451- 2139 E-mail: --
349	นางคำเกลี้ยง สอดสูงเนิน	กลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ	อ.เขียงคาน จ.เลย	Tel : 087- 179-8799 E-mail: --
350	นางประจักษ์ อินยานวน ทีมวิจัย	กลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ (ทีมวิจัย)	อ.เขียงคาน จ.เลย	Tel : 042- 870- 629 E-mail: --
351	นางหนูไหล่ ศรีทุมสุข ทีมวิจัย	กลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ (ทีมวิจัย)	อ.เขียงคาน จ.เลย	Tel : -- E-mail: --
352	นายแหวน ช้อนเปี้ยยุ่ง ทีมวิจัย	กลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ (ทีมวิจัย)	อ.เขียงคาน จ.เลย	Tel : -- E-mail: --
353	นายกันยนต์ ช้อนเดิม ทีมวิจัย	กลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ (ทีมวิจัย)	อ.เขียงคาน จ.เลย	Tel : -- E-mail: --
354	นางสาวภัทราภรณ์ ไพศุณย์ ทีมวิจัย	กลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ (ทีมวิจัย)	อ.เขียงคาน จ.เลย	Tel : 084- 925- 0771 E-mail: --
355	นางกรวิกา ศรีน่ายาง	กลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ (ทีมวิจัย)	อ.เขียงคาน จ.เลย	Tel : 084- 953- 9927 E-mail: --
356	ด.ญ. ภควดี เทศนธรรม	กลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ (ทีมวิจัย)	อ.เขียงคาน จ.เลย	Tel : -- E-mail: --

357	ด.ญ.สริดา อิมวานวน	กลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ (ทิมวียัย)	อ.เชียงคาน จ.เลย	Tel : -- E-mail: --
358	นายจักริน แก้วโบราณ	กลุ่มชาติพันธุ์ขม	172/1 ม. 1 บ้านเวินบึก ต.โขงเจียม อ.โขงเจียม จ.อุบลราชธานี	Tel : 085- 479- 0309 E-mail: jakkarin_6@chaiyo.com
359	นายพนัส พึ่งป่า	กลุ่มชาติพันธุ์ขม	5 ม. 8 บ้านเวินบึก ต.โขงเจียม อ.โขงเจียม จ.อุบลราชธานี	Tel : 089- 505- 0903 E-mail: --
360	นายสีแพร พึ่งป่า	กลุ่มชาติพันธุ์ขม	7 ม. 8 บ้านเวินบึก ต.โขงเจียม อ.โขงเจียม จ.อุบลราชธานี	Tel : -- E-mail: --
361	นายเวียงชัย พึ่งป่า	กลุ่มชาติพันธุ์ขม	85 ม. 8 บ้านเวินบึก ต.โขงเจียม อ.โขงเจียม จ.อุบลราชธานี	Tel : -- E-mail: --
362	นายพรชัย พึ่งป่า	กลุ่มชาติพันธุ์ขม	69 ม. 8 บ้านเวินบึก ต.โขงเจียม อ.โขงเจียม จ.อุบลราชธานี	Tel : -- E-mail: --
363	นายวิโรจน์ พรานแมน	กลุ่มชาติพันธุ์ขม	56 ม. 8 บ้านเวินบึก ต.โขงเจียม อ.โขงเจียม จ.อุบลราชธานี	Tel : -- E-mail: --
364	นายเกียรติกมล พรานแมน	กลุ่มชาติพันธุ์ขม	29 ม. 8 บ้านเวินบึก ต.โขงเจียม อ.โขงเจียม จ.อุบลราชธานี	Tel : -- E-mail: --
365	นายพิชิต คำเรืองบุญ	กลุ่มชาติพันธุ์ขม	54 ม. 8 บ้านเวินบึก ต.โขงเจียม อ.โขงเจียม จ.อุบลราชธานี	Tel : -- E-mail: --
366	นายคำใบ พรานแมน	กลุ่มชาติพันธุ์ขม	48 ม. 8 บ้านเวินบึก ต.โขงเจียม อ.โขงเจียม จ.อุบลราชธานี	Tel : -- E-mail: --
367	นางอุไร สันทอง	กลุ่มผู้สนใจทั่วไป	หมู่ 9 ต.คิ่งพะยอม อ.บ้านโป่ง จ.ราชบุรี	Tel : --

				E-mail: --
--	--	--	--	------------

368	นางวิไล ประชากุล	กลุ่มผู้สนใจทั่วไป	---	Tel : -- E-mail: --
369	นางจำแลง ใจรักษ์	กลุ่มผู้สนใจทั่วไป	---	Tel : -- E-mail: --
370	นายฉลาด ผันเผาะ	กลุ่มผู้สนใจทั่วไป	---	
371	นางปรากการ สุดแน่น	กลุ่มผู้สนใจทั่วไป	---	Tel : -- E-mail: --
372	นายสืบสกุล สุดแน่น	กลุ่มผู้สนใจทั่วไป	---	Tel : -- E-mail: --
373	นางแพร ชุบคำ	กลุ่มผู้สนใจทั่วไป	---	Tel : -- E-mail: --
374	นางวรรณดี สีนทอง	กลุ่มผู้สนใจทั่วไป	---	Tel : -- E-mail: --
375	นายอนุกุล สมวิจิยะพิบูลย์	กลุ่มผู้สนใจทั่วไป	---	Tel : -- E-mail: --
376	ด.ญ. วาสนา มุลอ่อน	กลุ่มผู้สนใจทั่วไป	โรงเรียนวัดลาดเป้ง ต.นางตะเคียน อ.เมือง จ.สมุทรสงคราม	Tel : -- E-mail: --
377	ด.ญ.ดวงหทัย หมั่นมณี	กลุ่มผู้สนใจทั่วไป	โรงเรียนวัดลาดเป้ง ต.นางตะเคียน อ.เมือง จ.สมุทรสงคราม	Tel : -- E-mail: --
378	ด.ญ. สายธาร พร้อมมูล	กลุ่มผู้สนใจทั่วไป	โรงเรียนวัดลาดเป้ง ต.นางตะเคียน อ.เมือง จ.สมุทรสงคราม	Tel : -- E-mail: --

379	ด.ญ.สุขสวัสดิ์ เกตุทอง	กลุ่มผู้สนใจทั่วไป	โรงเรียนวัดลาดเป้ง ต.นางตะเคียน อ.เมือง จ.สมุทรสงคราม	Tel : -- E-mail: --
380	ด.ญ.ศิรินุช เรืองศรี	กลุ่มผู้สนใจทั่วไป	โรงเรียนวัดลาดเป้ง ต.นางตะเคียน อ.เมือง จ.สมุทรสงคราม	Tel : -- E-mail: --
381	ด.ญ.สิริลักษณ์ อินทรยงค์	กลุ่มผู้สนใจทั่วไป	โรงเรียนวัดลาดเป้ง ต.นางตะเคียน อ.เมือง จ.สมุทรสงคราม	Tel : -- E-mail: --
382	ด.ญ.ปภัสสร ศรีกำเนิด	กลุ่มผู้สนใจทั่วไป	โรงเรียนวัดลาดเป้ง ต.นางตะเคียน อ.เมือง จ.สมุทรสงคราม	Tel : -- E-mail: --
383	ด.ญ. จารวี นาคตะบุตร	กลุ่มผู้สนใจทั่วไป	โรงเรียนวัดลาดเป้ง ต.นางตะเคียน อ.เมือง จ.สมุทรสงคราม	Tel : -- E-mail: --
384	นางสาวมณีนรัตน์ เจตโพธิ์	กลุ่มผู้สนใจทั่วไป	โรงเรียนวัดลาดเป้ง ต.นางตะเคียน อ.เมือง จ.สมุทรสงคราม	Tel : -- E-mail: --
385	ด.ญ.พิมพ์ นิลเลี่ยม	กลุ่มผู้สนใจทั่วไป	โรงเรียนวัดลาดเป้ง ต.นางตะเคียน อ.เมือง จ.สมุทรสงคราม	Tel : -- E-mail: --
386	ด.ญ.วรรณภา นนทรี	กลุ่มผู้สนใจทั่วไป	โรงเรียนวัดลาดเป้ง ต.นางตะเคียน อ.เมือง จ.สมุทรสงคราม	Tel : -- E-mail: --
387	ด.ญ.รัตนภรณ์ เกตุทอง	กลุ่มผู้สนใจทั่วไป	โรงเรียนวัดลาดเป้ง ต.นางตะเคียน อ.เมือง จ.สมุทรสงคราม	Tel : -- E-mail: --
388	ด.ญ.ธิดารัตน์ เชื้อโตนด	กลุ่มผู้สนใจทั่วไป	โรงเรียนวัดลาดเป้ง ต.นางตะเคียน อ.เมือง จ.สมุทรสงคราม	Tel : -- E-mail: --
389	ด.ญ.ณัฐฐา จันทร์ขำ	กลุ่มผู้สนใจทั่วไป	โรงเรียนวัดลาดเป้ง ต.นางตะเคียน อ.เมือง จ.สมุทรสงคราม	Tel : 034-715- 822 E-mail: --

390	ด.ญ.ฐาติณี สุขเมือง	กลุ่มผู้สนใจทั่วไป	โรงเรียนวัดลาดเป้ง ต.นางตะเคียน อ.เมือง จ.สมุทรสงคราม	Tel : -- E-mail: --
391	ด.ญ.สุริดา จันทร์คง	กลุ่มผู้สนใจทั่วไป	โรงเรียนวัดลาดเป้ง ต.นางตะเคียน อ.เมือง จ.สมุทรสงคราม	Tel : -- E-mail: --
392	ด.ญ.กาญจนา ธาราธร	กลุ่มผู้สนใจทั่วไป	โรงเรียนวัดลาดเป้ง ต.นางตะเคียน อ.เมือง จ.สมุทรสงคราม	Tel : -- E-mail: --
393	ด.ญ.ประทุมพร กลิ่นประทุม	กลุ่มผู้สนใจทั่วไป	โรงเรียนวัดลาดเป้ง ต.นางตะเคียน อ.เมือง จ.สมุทรสงคราม	Tel : 032- 849- 090 E-mail: --
394	ด.ญ.บุญยาพร จันท์แย้ม	กลุ่มผู้สนใจทั่วไป	โรงเรียนวัดลาดเป้ง ต.นางตะเคียน อ.เมือง จ.สมุทรสงคราม	Tel : 034- 764- 206 E-mail: --
395	ด.ญ.นาคทิวา เริกเถื่อน	กลุ่มผู้สนใจทั่วไป	โรงเรียนวัดลาดเป้ง ต.นางตะเคียน อ.เมือง จ.สมุทรสงคราม	Tel : 089- 910- 9458 E-mail: --
396	ด.ญ.นริศรา คงศรี	กลุ่มผู้สนใจทั่วไป	โรงเรียนวัดลาดเป้ง ต.นางตะเคียน อ.เมือง จ.สมุทรสงคราม	Tel : 087- 157- 2824 E-mail: --
397	ด.ญ.ขวัญเงิน ทองสังข์	กลุ่มผู้สนใจทั่วไป	โรงเรียนวัดลาดเป้ง ต.นางตะเคียน อ.เมือง จ.สมุทรสงคราม	Tel : 083- 308- 2684 E-mail: --
398	ด.ญ.กวิณนาน ทองสุข	กลุ่มผู้สนใจทั่วไป	โรงเรียนวัดลาดเป้ง ต.นางตะเคียน อ.เมือง จ.สมุทรสงคราม	Tel : 085- 950- 5585 E-mail: --
399	ด.ญ.จันทกานต์ ชูแสง	กลุ่มผู้สนใจทั่วไป	โรงเรียนวัดลาดเป้ง ต.นางตะเคียน อ.เมือง จ.สมุทรสงคราม	Tel : 086- 624- 7500 E-mail: --
400	ด.ญ.รัตนารณ์ คงชีพ	กลุ่มผู้สนใจทั่วไป	โรงเรียนวัดลาดเป้ง ต.นางตะเคียน อ.เมือง จ.สมุทรสงคราม	Tel : 086- 160- 9542 E-mail: --

401	ด.ญ.ณัฐจิตา คงยนต์	กลุ่มผู้สนใจทั่วไป	โรงเรียนวัดลาดเป้ง ต.นางตะเคียน อ.เมือง จ.สมุทรสงคราม	Tel : 034- 764- 097 E-mail: --
402	ด.ญ.แก้วกมล กลิ่นละม้าย	กลุ่มผู้สนใจทั่วไป	โรงเรียนวัดลาดเป้ง ต.นางตะเคียน อ.เมือง จ.สมุทรสงคราม	Tel : 084- 713- 454 E-mail: --
403	ด.ญ.ศศิวิมล อินทรยงค์	กลุ่มผู้สนใจทั่วไป	โรงเรียนวัดลาดเป้ง ต.นางตะเคียน อ.เมือง จ.สมุทรสงคราม	Tel : -- E-mail: --
404	ด.ช.อนุพงศ์ แสงจันทร์	กลุ่มผู้สนใจทั่วไป	โรงเรียนวัดลาดเป้ง ต.นางตะเคียน อ.เมือง จ.สมุทรสงคราม	Tel : -- E-mail: --
405	ด.ช.ชลวิต พวงจันทร์	กลุ่มผู้สนใจทั่วไป	โรงเรียนวัดลาดเป้ง ต.นางตะเคียน อ.เมือง จ.สมุทรสงคราม	Tel : -- E-mail: --
406	ด.ญ.ปรางมณี ลือบางใหญ่	กลุ่มผู้สนใจทั่วไป	โรงเรียนวัดลาดเป้ง ต.นางตะเคียน อ.เมือง จ.สมุทรสงคราม	Tel : 034- 764- 544 E-mail: --
407	ด.ญ.ศรัณย์พร เพียงเป็นนิจ	กลุ่มผู้สนใจทั่วไป	โรงเรียนวัดลาดเป้ง ต.นางตะเคียน อ.เมือง จ.สมุทรสงคราม	Tel : 034- 764- 323 E-mail: --
408	ด.ช.สุชาติ พร้อมมูล	กลุ่มผู้สนใจทั่วไป	โรงเรียนวัดลาดเป้ง ต.นางตะเคียน อ.เมือง จ.สมุทรสงคราม	Tel : -- E-mail: --
409	ด.ช.เจษฎา สิทธิขำ	กลุ่มผู้สนใจทั่วไป	โรงเรียนวัดลาดเป้ง ต.นางตะเคียน อ.เมือง จ.สมุทรสงคราม	Tel : 087- 762- 2720 E-mail: --
410	ด.ช.เจษฎา โพคาประเสริฐ	กลุ่มผู้สนใจทั่วไป	โรงเรียนวัดลาดเป้ง ต.นางตะเคียน อ.เมือง จ.สมุทรสงคราม	Tel : 089- 511- 9138 E-mail: --
411	ด.ช.ภาณุพันธ์ แสงจันทร์	กลุ่มผู้สนใจทั่วไป	โรงเรียนวัดลาดเป้ง ต.นางตะเคียน อ.เมือง จ.สมุทรสงคราม	Tel : 087- 913- 3560 E-mail: --

412	ด.ช.จักรพงษ์ ดีรอง	กลุ่มผู้สนใจทั่วไป	โรงเรียนวัดลาดเป้ง ต.นางตะเคียน อ.เมือง จ.สมุทรสงคราม	Tel : 080- 659- 9114 E-mail: --
413	พระอนุศักดิ์ อนุบาลโย	กลุ่มผู้สนใจทั่วไป	วัดลาดเป้ง ต.นางตะเคียน อ.เมือง จ.สมุทรสงคราม	Tel : 081- 198- 5923 E-mail: --
414	พระไพรัตน์ พุทธสโร	กลุ่มผู้สนใจทั่วไป	วัดลาดเป้ง ต.นางตะเคียน อ.เมือง จ.สมุทรสงคราม	Tel : 085- 408- 5199 E-mail: --
415	พระถาวร นำวิจิตร	กลุ่มผู้สนใจทั่วไป	วัดลาดเป้ง ต.นางตะเคียน อ.เมือง จ.สมุทรสงคราม	Tel : 084- 623- 4075 E-mail: --
416	พระกฤษฎา จันทสุณโณ	กลุ่มผู้สนใจทั่วไป	วัดลาดเป้ง ต.นางตะเคียน อ.เมือง จ.สมุทรสงคราม	Tel : 086- 882- 8300 E-mail: --
417	พระลำพอง มหาวีโร	กลุ่มผู้สนใจทั่วไป	วัดลาดเป้ง ต.นางตะเคียน อ.เมือง จ.สมุทรสงคราม	Tel : -- E-mail: --
418	พระอัมรินทร์ จันทรูปก	กลุ่มผู้สนใจทั่วไป	วัดลาดเป้ง ต.นางตะเคียน อ.เมือง จ.สมุทรสงคราม	Tel : -- E-mail: --
419	สามเณรฉัตรชัย บุกสาย	กลุ่มผู้สนใจทั่วไป	วัดลาดเป้ง ต.นางตะเคียน อ.เมือง จ.สมุทรสงคราม	Tel : -- E-mail: --
420	สามเณรสุธิยา พราหมณ์รักษา	กลุ่มผู้สนใจทั่วไป	วัดลาดเป้ง ต.นางตะเคียน อ.เมือง จ.สมุทรสงคราม	Tel : -- E-mail: --
421	สามเณรจารุวัฒน์ สว่างแจ้ง	กลุ่มผู้สนใจทั่วไป	วัดลาดเป้ง ต.นางตะเคียน อ.เมือง จ.สมุทรสงคราม	Tel : -- E-mail: --
422	สามเณรสหรัฐ ทองสุข	กลุ่มผู้สนใจทั่วไป	วัดลาดเป้ง ต.นางตะเคียน อ.เมือง จ.สมุทรสงคราม	Tel : 080- 580- 9109 E-mail: --

423	สามเณรโชคอนันต์ เฮงสกุล	กลุ่มผู้สนใจทั่วไป	วัดลาดเป้ง ต.นางตะเคียน อ.เมือง จ.สมุทรสงคราม	Tel : -- E-mail: --
424	สามเณรณัฐพล โตบุญมี	กลุ่มผู้สนใจทั่วไป	วัดลาดเป้ง ต.นางตะเคียน อ.เมือง จ.สมุทรสงคราม	Tel : 080- 428- 6501 E-mail: --
425	สามเณรสันติภาพ เกตุทอง	กลุ่มผู้สนใจทั่วไป	วัดลาดเป้ง ต.นางตะเคียน อ.เมือง จ.สมุทรสงคราม	Tel : -- E-mail: --
426	สามเณรบัญชา กลิ่นประทุม	กลุ่มผู้สนใจทั่วไป	วัดลาดเป้ง ต.นางตะเคียน อ.เมือง จ.สมุทรสงคราม	Tel : -- E-mail: --